HARVARD
MEDICAL LIBRARY

VE RI TAS
VERITATEM PER MEDICINAM QUÆRAMUS

IN THE
Francis A. Countway
Library of Medicine
BOSTON

DE ORTV INFANTIVM CONTRA NATVRAM, PER SECTIONEM *Cæſaream*, TRACTATIO:

Quá reliqui item CONSCIENTIÆ NODI *ad matrem aluo gerentem, ac fœtum, eiúſque partum ſpectantes, ſolidè & accuratè expediuntur;*

A R. P. THEOPHILO RAYNAVDO, Societatis IESV Theologo.

Acceſſit diſcuſſio erroris popularis, de Communione pro mortuis.

LVGDVNI,
Sumpt. GABR. BOISSAT, & Socior.
M. DC. XXXVII.

Nobiliſſimo & Ampliſſimo D.

DOMINO

PETRO DE GRATET,

COMITI DE BOVCHAGE, ET BRANGVES, REGI AB VTROQVE CONSISTORIO, ET in ſuprema Delphinatium Curia Pręſidi integerrimo, &c.

THEOPHILVS RAYNAVDVS *ex Societate* IESV *F.*

OMNIBVS laborat Sapientia, cùm priuatum exornat, PRÆSES AMPLISSIME, immenſum amat ſplendorem contrahi, vt collectis in anguſtum radiis, clariùs emicet, exerat ſe potentiùs, & in multos ab vno ſe transfundat copioſiùs. Hoc ipſum il-

 luſtriſſimo

luſtriſſimo, in te, tota Gallia demiratur exemplo. Impertita ſiquidem Sapientiæ decora, circunquaque ſic explicas, vt ſapientiam nouo nomine, Sapientem credamus, & ingenioſam quòd ſuam in te munificentiam nouerit fœnerari; fœneratam vel hoc vno agnoſcimus, quòd Sapientiæ à qua habes vt fulgeas, id rependas vt iudicet; itáque noſtris temporibus ſuſpiciamus, quod multis retrò ſæculis, orbi Romano Philoſophus expetebat, SAPIENTIAM SCILICET IVDICANTEM, AVT IVDICEM SAPIENTEM. Sapientiam inquam illam, quam micantiſſimum Cheronæus mundi Solem vocitauit; quæ ad te cum diuertit, omnia æquabili fluere lege neceſſe eſt, quando ſolem videmus in Librâ, ad quam cum virtutibus, ſic exiguntur vitia, vt his depreſſis, in ſublime ferantur illæ, & imperent.

FORTVNATAM

FORTVNATAM igitur eo Præſide Curiam, quem oculatum fecit Sapientia, & amabili cæcitate, ſibi Diua Themis conſecrauit; vt cæcitati, non deſit oculata integritas, nec in integritate cæca deſideretur eruditio. Emiſſenos Iuſtitiam veneratos accepimus, cuius è collo, ſuſpenſa veritatis effigies, affuſis à Sapientia radiis, oculorum prope aciem perſtringeret. Nimirum (quod docuere nonnulli) his oſtendebant tenebris, florentiſſimo tum regnaturam imperio Iuſtitiam; cum perſpicaces, ſapientes, eruditos, quid loquor? tibi ſimiles, Veritas indagatores nanciſceretur.

VIDE quanti penſanda ſit, meæ ſortis fœlicitas, cui tibi olim in templo Sapientiæ inaugurando, myſtagogum eſſe contigerit? Iactitabat ſe quōdam Donatus immortalem, quod Hieronymum in humanioribus auditorem habuiſſet, cuius cum laudes

æternæ forent, ſui nunquam perituram ſperabat memoriam nominis. Nihilo tu inferiori poſteros docebis exemplo, quantum diſcipulis, ipſi etiam præceptores tribuere debeant; quibus interdum, glorioſo videlicet impertiti luminis repercuſſu, hoc debent; vt clariores exiſtant. Ita illas imprimis glebas demiramur, eius fœlicitatis, & ingenij, vt poſitam in cultura operam, trifero prouentu ſoluant, ſuóſque ſtupendo prorsùs fœnore, colonos locupletent.

PRÆBVISTI æternum mihi (PRÆSES INTEGERRIME,) gratulationis, laudíſque cumulatiſſimæ argumentum, neque ſpem fauſtiſſimus fefellit euentus meam. Celerrima illa qua polles, in perſpiciendis rebus, ingenij vis, quæ maturæ iudicandi moræ nihil officit, indices mihi ſemper illuſtres fuere latentis animi, ad ſuprema quæque facti; ad eámque præſertim

tim dignitatem, aſpirantis, quam in te meritò ſuſpiciunt cæteri, & venerantur, ſed ego tuis inferiorem meritis ſemper exiſtimabo. Cuius vt aliquod opinionis extaret poſteris monumentum, hanc quantulamcumque opellam affero, mei in te auctoramentum obſequij, quæ ſi vel vno tuæ ſplendore purpuræ, illuſtrata prodeat, eſt profectò quod immortalitatem ſperem glorioſiſſimam. VIVE ET FAVE.

V. Cl.
D. PETRO DE GRATET,
AMPLISSIMO PRÆSIDI,
& Comiti de BOVCHAGE, &c.

ARA.

Numen ſi quæris, Lector, huius Aræ Genium,
Titulum lege.
Quid hæres? quòd Auguſtos vel vna dote
Suos Genios adorauerit Antiquitas?
Maior hîc Præſes multiplici radiat.
Non hîc Mercurius Eloquentiâ,
Non hîc Alcides Nobilitate,
Non hîc Themis Iuſtitiâ,
Non Pallas omnib. diſciplinis,
Ara Numinum eſt.
Hîc Pietas, hîc Nobilitas,
Hîc Facundia, hîc Eruditio,
Hîc Iuſtitia ſimul adorantur,
Adorantur, non explicantur.
Fallor, ſatis explicantur, dum in Ara collocantur.
Huius aræ conſilium ſi quæris, lege.
Suo Theatro æternitatem à religione quærens
Pompeius, Aram Magni numinis impoſuit.
Huic ingentis animi theatro,
Innocentiori qua fulget doctrinæ gloria,
Maior Romano duce Theophilus
Immortalitatem à veneratione fœliciter aucupaturus
Aram, tanti Præſidis auſpicio, venerandam adſtruxit.

P. PETRVS GRAS S.I.

Ampliſſimo

Ampliſſimo & Nobiliſſimo D. D.

PETRO DE GRATET, IN DELPHINATIVM SVPREMA CVRIA PRÆSIDI, Comiti de Bouchage, &c.

Ode Tricolos Tetraſtrophos.

MENS *litterato nobilis halitu,* Bouchagius Dei Iudicis legatus.
Et gratioſæ laurea purpuræ
Virtutis hoſpes, Iudicantis
Lingua Dei, Superúmque Prætor;
Legum tribunal, Præſes amabili
Verendus oſtro, flamma laboribus
Secunda noſtris, & beato
Iuſtitiæ radiata vultu,
Atlas paterni maxime ponderis
Dignus capaci ſydera brachio
Et iuris, illuſtri labore
Deciduos retinere faſces.
Dum liliati ſyderis arbiter,
Tutas ſubacto climate legibus
Componit aras, & labanti Regiæ Iuſtitiæ Interpres.
Præſidium LODOICVS *orbi,*
Regenda motu ſceptra vicario
Tibi ſagaci Numine credidit,
Vt IVSTVS *in Iuſto, fideli*
Iudicio loqueretur ore.

Faſces minaci fulmine liberos
Honora iuſto lilia nomine
Docto maritauit clienti
BOVCHAGIO *moderanda ſenſu.*
Forenſis inter ſyrmata gratiæ,
Et purpurati lumina Climatis
Multiplicato ſpirat in te
Prodigio LODOICVS *abſens.*
Ut rorulento Delius æthere
Se concolori pingit imagine,
Et lumen affini tabellæ
Artifici radio colorat.
Abſens amico viuit in hoſpite,
Et innocenti fœnore luminis
Gaudet propagato colore
Multiplices reperiſſe vultus.
Regale lumen, ſceptráque vindicis
Auguſta dextræ, Rex tibi deferens
Se vidit hæredem, paternæ
Effigiem peperiſſe lucis.
Te fabuloſi Curia Cecropis
Collóque quondam pendula veritas
Supplex honorans, oſculatur
Purpureos famuloſa greſſus.
Æterna magni filia Iudicis
Spernit ſeueri marmora Numinis,
Ceráſque viuentes in vno
Ingenio veneratur omnes.
Inter verendæ Lilia Purpuræ,
Et Gallicanæ fulgura Palladis
Credit Sacerdotem Deorum,
Qui patriis operetur aris,

Altera Regis imago, vt Iris Solem, ſic ille Regẽ reddit.

Aſſertor antiqui Iuris.

Decreta

Decreta ſonti ſancta licentiæ
Cœli loquentis fulmina, prouidi
Voces parentis, verba ſacræ
Eſſe putat pretioſa vocis.
Non inſolenti gentis inhoſpitæ
Damnata mundo, mœſta precarios
Ambit penates, nec tenaci
Barbarie malepreſſa viuit,
Paterna virtus, hoſpita veritas
Huic fecit aras, & domus, innocens
Fuit Mineruale, incruento
Qua caderet ſcelus omne cultro.
Delubra iuſto condita Numini,
Quâ Myſta virtus, victima criminis
Exoſa proles, tu Sacerdos
Pontifici trabeatus oſtro.
Si quem infideli perfida pondere
Fortuna vexat, limina patriæ,
Vix tangit aræ, iam beatos
Parturiit tua fama ſoles.
Incluſa proles carcere mobili,
Et vita primis indiga ſenſibus
Spirans parentali in ſepulchro
Prima tuo petit aſtra iuſſu.
Materna rumpens ilia, ſoſpitæ
Se ſiſtit aræ, clauſtráque libero
Reſcindit auſu, purpuratis
In manibus poſitura cunas.
Doctrina crebro viuida pignore,
Conſtans cadentis vita ſcientiæ,
Doctúmque Numen, litteratæ
Prodigium populare gentis,

Domus eius Iuſtitiæ templum.

Argumentum libri.

Author libri doctrina & librorum multitudine vbique notus.

Docto

Docto feracis fœnore ſpiritus
Vbique viuens, vnus in omnibus
Spirans Lycæis, erudita
Progenie numeroſus Heros.
Inter cruenti funera temporis
Mortem potenti ſuſcitat halitu,
Ut prona fœlices, honoræ
Familiæ veneretur aras.
Supplex merentis lumina Purpuræ,
Stirpémque adorans, ſponte ſilentibus
Abſcedit oris, inter vmbras
BOVCHAGIÆ *tuba iuſta lucis.*

P. IOANNES PAPON S. I.

ARGVMENTVM.

NON ita pridem, eruditus ac pius ſacri cuiuſdam inſtituti alumnus; vir præter cætera reilgioſa ornamenta, rei quoque Medicæ peritia clarus; quippe qui priuſquàm abiecto ſeculo ſub Chriſti vexillis mereretur, ſtudia Medicinæ coluerat; venit ad me rogatum ſententiã, de controuerſia negotio Medicorum proprio implantata: nimirum de Sectionis Cæſareæ honeſtate; ſiue, licitáne ſit materni vteri diſſectio, ad exemptionem fœtus, in deſperatione partus naturalis. Quod enim apud Inalpinos, Medicus quidam vt matri ac fœtui, vel alterutri ſaltem conſuleret, eam ſectionem Chirurgo mandaſſet, nec res felicem exitum eſſet ſortita, vt ſunt cogitationes mortalium timidæ, & incertæ prouidentiæ noſtræ; Medicus quidem, ſe ex arte, & de ſuorum Doctorum ſententia edixiſſe ſectionem excuſabat; nec ſibi

ſibi vitio verti poſſe euentum minùs proſperum aſſerebat, cum *euentus, ſtultorum Magiſter ſit*, vt eſt apud Liuium Dec. 3. l. 2. ſitque iudice Plinio l. 5. epiſtol. 21. *omnino iniquum, vt honeſta conſilia vel turpia, provt malè aut proſperè cedunt, ita vel probentur, vel reprehendantur.* Probandam potiùs tanquam Sapientiæ pleniſſimam legem Ægyptiam à Diodoro relatam, ex qua Medicus ſecuri percuſſus eſt, quod ægri curationem contra artis præcepta molitus eſſet, quamuis ſecuto felici euentu. Alij verò, ſiue quos dolor ex defunctæ propinquæ mulieris obitu pungebat, ſiue quos alieni mœroris commiſeratio, aut de alienis factis pronunciandi frequens mortalibus vitium, prurigo ſtimulabat; ſectionem adhibitam, pluſquàm barbaricæ immanitatis damnabant. Et vt brutum vulgus dimittam, eáque linguarum ſpicula, quibus imperiti, cæco potiùs affectu quàm iudicio ducti, Medicum petebant: fuere viri haud indocti, & nodorum conſcientiæ nequaquam rudes, quibus Medici iuſſum, temeritatis pleniſſimum viſum eſt, nec grauis peccati expers, quod quanquam ex diſciplinæ ſuæ præſcripto id conſilium ſuſcepiſſet, & quantum per negotij

adiuncta

adiuncta licuerat, egiſſet prudenter; tamen nec ſacris Doctoribus, & nodorum conſcientiæ interpretibus placeat audax factum, nec omnibus Medicis arrideat, niſi immitioribus, & eius genij cuius Herophilum Medicum inſimulat Tertullianus l. de anima cap. 10. quem à ſtudio exſecandi humana corpora, lanium potiùs quàm Medicum appellandum decernit. Tandem alij, ſtudia in contraria incerti ſcindebantur; niſi quod in eo contentionis æſtu, tametſi attendendo ſolius rationis momenta in neutram partem abripiebantur; tamen ſcrupulum illis non leuem aduerſus Medici factum infigebat, contrarius ſacrorum Doctorum ſenſus, & quidem conſtans & vnanimis, vt non nemo ex Medici reprehenſoribus affirmabat. Non eſt hæc lis mota nunc primùm. Nam Franciſcus Victoria ante centum circiter annos, cum ſui temporis Medico certandum ſibi hac ex cauſa fuiſſe, ſcripto prodidit in ſumma de Sacramentis. Nec ita multo poſt, Bartholomæus Ledeſma in tractatione de Baptiſmo, difficult. 18. *in fine*, alium ſui temporis Medicum, grauiter notauit ea ex cauſa. Non ita pridem Paulus Comitolus l. 1. reſponſ. moral. q. 14.

rixam ſibi non leuem fuiſſe cum Medico ſeptuagenario huiuſmodi ſectionibus patrocinante, prodidit.

Res digna viſa eſt, de qua adhibito non indiligenti examine pronunciaretur: eóque proniùs & gratiùs ad hanc operam deſcendi, quòd videam per occaſionem ſectionis Cæſareæ, de omnibus propè dubitationibus quæ circa prægnantes & fœtus materna aluo concluſos agitari poſſunt apud nodorum conſcientiæ tractatores, ſtatuendum eſſe; nec paucas ſcholaſticas difficultates, & aliquas etiam inter Iuriſconſultos iuris ambigui quæſtiones, cum hac controuerſia complicari. Quorum omnium diſcuſſio & illuſtratio, vt ob varietatem amœna, ſic ob non leues difficultates exercendo ingenio idonea, & ob frequentem vſum, non parum commoda appareat, præſertim ad infantium quibus ortus naturalis negatur, æternam ſalutem locandam in tuto; & miſellos, (vt Proſper alicubi nominat,) *paucorum dierum homines*; perpetuo exitio ſubducendos.

Ortum naturalem quem illis negari dico, & ob quem negatum, aio diſcrimen æternæ ſalutis ab eis adiri, non oppono illis non naturalibus ortubus quos enumerat

Mercur.

Mercur. l.2. de morb. mul. cap. 1. & fuſiùs Iacobus Ruffius toto l. 4. muliebr. ac nominatim acceſſui illi ad hanc lucem qui proprius eſt Agripparum. Ita vocant eos, qui præpoſtero natali, & contra naturam ob cauſas à Laurentio diſcuſſas 8. Anatom. quæſt. 29. in pedes procedunt naſcentes, Agrippæ dicti, quod *ægrè parti* ſint; ait Plinius l. 7. cap. 8. addens eum naſcendi modum, Marco Agrippæ, parenti ambarum Agrippinarum quæ Caium & Domitium Neronem principes genuere, ac etiam Neroni ominoſum fuiſſe. Vterque enim, præpoſterum illum & naturæ contrarium ortum ſortitus ſcribitur. At *ritu naturæ*, (inquit,) *capite hominem gigni, mos eſt, pedibus efferri.* Nec diſſimiliter apud Agellium l. 16. c. itẽ 16. Varro, qui ei partui cõtra naturam procurando, & deprecando tanto infantis periculo, duabus Carmentibus aras ſtatutas prodit: vnique *Poſtuertæ*, alteri *Proſæ*, à recto peruerſóque & naturæ aduerſo partu, inditum nomen. Eſt igitur hic Agripparum ortus, aliquatenus contra naturam, diuerſus tamen ab eo, cuius negatione adiri ab infantibus æternum exitium admonebam. Imo ortus Agripparum, præ eo ad quem aggredimur, non

ẽ eſt

eſt contra naturam ; quia Agrippæ tametſi præpoſtero membrorum ordine, tamen per conſuetam viam ad lucem veniunt. At ij de quibus agendum proponimus, qua data per artem porta, educuntur è conceptus loco. Quare ortus eorum, antonomaſticè & abſolutè ORTVS INFANTIVM CONTRA NATVRAM, videtur denominandus, vt à nobis factum eſt in huius Opellæ titulo.

APPROBATIO

APPROBATIO.

DILIGENTER euoluimus librum, cui titulus eſt, *De ortu infantium contra naturam*, &c. conſcriptum à R. P. THEOPHILO RAYNAVDO, Societatis noſtræ Theologo: Nec modò omnia, quæ eo continentur, doctrinæ Catholicæ & bonis moribus congruentia, ſed etiam inſigni eruditione referta, atque adeò digna prælo cenſuimus. Lugduni 11. Auguſti, 1637.

IOSEPHVS GIBALINVS.
LAVRENTIVS GRANON.
PETRVS LABBE'.

Facultas Prouincialis.

CLAVDIVS BONIELLVS Prouincialis Societatis IESV in Prouincia Lugdunenſi iuxta Priuilegium eidem Societ. à Regibus Chriſtianiſſimis Henrico III. 10. Maij, 1583. Henrico IV. 20. Decembris, 1606. & Ludouico XIII. nunc re-

gnante, 14. Februarij, 1611. conceſſum, quo Bibliopolis omnibus prohibetur, ne libros ab eiuſdem Societatis hominibus compoſitos abſque Superiorum permiſſione imprimant: Permittit GABRIELI BOISSAT, & Sociis, vt librum, cui inſcriptio eſt: *De ortu infantium contra naturam*, &c. Autore P. THEOPHILO RAYNAVDO, Societatis IESV, ad ſex proximos annos imprimere, ac liberè diuendere poſſit. Datum Lugduni, 15. Maij, 1637.

CLAVDIVS BONIELLVS.

Facultas Ordinarij.

IOANNES CLAVDIVS DEVILLE, S. Theologiæ Doctor, in S. Crucis æde ſacra Cuſtos, & Eminentiſſimi ac Reuerendiſſimi D. D. Cardinalis & Archiepiſcopi Lugdunenſis Vicarius Generalis Subſtitutus: Librum R. P. THEOPHILI RAYNAVDI Societatis IESV, cui titulus eſt: *De ortu infantium contra naturam*, &c. à Doctoribus approbatũ, tanquàm ſana doctrina refertum, & eruditione Autoris dignum, in lucem edi facultatem concedimus. Lugduni 13. Auguſti, 1637.

DEVILLE, V. G. S.

CONSENSVS.

LIBRVM, cui titulus eſt: *De ortu infantium contra naturam*, &c. Autore R. P. THEOPHILO RAYNAVDO, Societatis IESV Theologo, typis mandari publicis, ac in lucem exponi à GABRIELE BOISSAT, & Sociis, ego Regis in Præfectura Lugdunenſi Conſiliarius & Procurator non impedio. Die 14. Auguſti, 1637.

PVGET.

PERMISSIO.

VISO Procuratoris Regis conſenſu, Librum hunc typis mandari à GABRIELE BOISSAT, Bibliopola Lugdunenſi, & Sociis, concedimus; & ne quis vltra conceſſam facultatem denuò excudat, defendimus. Datum Lugduni, die 14. Auguſti, 1637.

SEVE.

INDICVLVS CAPITVM.

ARGVMENTVM.

CAP.I. QVID & quotuplex ſit ſectio Cæſarea, de cuius honeſtate agendum eſt. pag. 1

II. *De ſectione matris demortuæ vt fœtus ſuperſtes eximatur.* 18

III. *De ſectione matris ſuperſtitis infante item ſuperſtite, variantes ſententiæ.* 35

IV. *Præſuppoſitio ad diiudicationem controuerſiæ propoſitæ; Sectionem matris viuentis quacunque tandem ex cauſa fiat, extremum remedium eſſe oportere.* 45

V. *Quid ſtatuendum de ſectione matris viuentis, fœtu item ſuperſtite; ſi ſectio neutri mortem illatura probabiliter ſperetur.* 53

VI. *An in euentu de quo proximè, ſectio Cæſarea non modò licita ſit, ſed etiam*

etiam neceſſaria, & ex obligatione cum ſubeunda, tum adhibenda. 76

VII. *Quid ſtatuendum de ſectione Cæſarea, cum certum moraliter eſt, ea adhibita inferendum eſſe matri aut fœtui interitum vi ſectionis.* 111

VIII. *In dubio an ſectio mortem innocenti ſit illatura, quid ſtatuendum.* 137

IX. *Si matris vel prolis ſalus per ſectionem ſit moraliter certa, ſed cum alterius certo vel dubio exitio coniuncta, an alterutrius, & cuius vita præferenda.* 154

X. *Corollarium primum, aduerſus ſcrophas ſobolis animatæ ſuffocatrices, & animandæ præfocatrices.* 186

XI. *Corollarium ſecundum. Obligationes aliæ prægnantium ad abſtinendum certis quibuſdam actionibus, aliáſve nonnullas proli conceptæ neceſſarias præſtandas, ex antedictis inferuntur.* 254

XII. *Quid ſtatuendum de honeſtate ſectionis Cæſareæ matre & fœtu ſuperſtitibus, vrgente graui neceſſitate extrinſeca, qua ſecluſa illicita eſſet ſectio: ſiue mater innoxia ſit, ſiue noxia,*

noxia, & mortem ob ſcelus iure commerita. 274

XIII. *De ſectione matris ſuperſtitis, mortuo intra uterum fœtu.* 292

XIV. *Embolum iuridicum. Iuriſperitorum de ſectione Cæſarea, & exempto per eam fœtu, controuerſiæ indicatæ, & diiudicatæ ex antedictis.* 300

CAPVT PRIMVM.

Quid, & quotuplex, ſit ſectio Cæſarea, de cuius honeſtate agendum eſt.

1\. NOMINE *ſectionis Cæſareæ*, intelligo artificioſam diuiſionem, qua fœtus, è matris, ſiue ſuperſtitis ſiue iam demortuæ vtero, per viam non naturalem educitur, ob deficientem matri virtutem enitendi, & fœtum naturali modo foras mittendi; vel certè ob anteoccupatum iuſta de cauſa legitimum tempus pariendi, & adhibitam ante illud, exemptionem fœtus.

Sectiones fabuloſæ, ablegatæ.

2\. Vides alienas eſſe ab hoc loco, fabuloſas illas ſectiones, quibus olim Ethnici commenti ſunt aliquos ad lucem veniſſe. *Apud Gymnoſophiſtas Indiæ*, (inquit S. Hieronymus lib. 1. in Iouinian. num. 69.) *quaſi per manus huius opinionis autoritas traditur; quod Buddam, principem dogmatis eorum, è latere ſuo Virgo generarit.* Vtique è latere perfoſſo, vt pateret fœtui exitus citra penetrationem, cuius nulla apud ſeculi ſapientes mentio, multo

minùs fides. Sed pergit S. Hieronymus. *Nec hoc mirum de Barbaris, cum Mineruam quoque de capite Iouis, & Liberum Patrem de femore eius procreatos, doctiſſima finxerit Græcia.* Etiam Mineruam fiſſo Iouis capite editam, habebat fabula. Itaque in eo item natali, creditum eſt interueniſſe ſectionem, æquè ac in Bacchi ortu ex Patris femore. Nota eſt fabula ex 3. Metamorph. paſsímque ex Mythologis, qui referunt, fulminata matre Semele, puerum Bacchum è materno vtero viuum fuiſſe eductum, & vt fœtus ille immaturus, debitam humano fœtui maturitatem conſequeretur, Iouis femori immiſſum eſſe, indéque velut ex ſecundo vtero iteratò eductum & natum, vnde *Dithyrambus* & *bimater* eſt dictus, quod ei Iouis femur, materni vteri vice fuiſſet in ortu ſecundo. Igitur hîc quoque, ſectionem in Iouis femore ad educendum in lucem Bacchum, imaginatos eſſe Ethnicos, perſpicuum eſt. Sunt tamen (vt præmiſi,) omnes hæ ſectiones, alienæ ab hoc loco: tum quia non dicuntur fuiſſe ſectiones vteri materni, ſed lateris, aut cerebri, vel femoris: Tum quia apertè ſunt fabuloſæ, nec niſi partus Græcanicæ nugacitatis.

3. Nec refert quod S. Hieronymus ad Virginitatis commendationem prædictas ſectiones retulerit: Aut quod Ruffinus ad tertium ſymboli articulum, Mineruæ ac Bacchi generationes ex Patris cerebro ac femore Ethnicis obiecerit, vt demonſtraret conceptum & editum Chriſtum abſque maris & fœminæ copulatione, quod illi vt monſtroſum figmentum auerſabantur. Non inquam refert, quod hi Patres, & ſi qui alij, inter diſputandum cum Ethnicis, ortus prædictos adduxerint, ſintque ex illis

illis argumentati pro Chriſtiana Veritate, aduerſus Ethnicos eidem obſtrepentes. Quod enim eas fabulas adduxerint, argumento non eſt quod pro veris narrationibus illas habuerint: ſed iure diſputatoribus conceſſo cum poſſunt, ex aduerſarij armamentario tela quibus eum ſaucient depromendi; aſſumpſerunt quod Ethnici in prædictis fabulis vt verum iactabant: ídque in ipſorum capita retorſerunt, oſtendentes longè veriſimiliorem videri debere ortum Chriſti ex matre Virgine ſecluſa prorſus viri opera, quàm ortus prædictos è latere matris, vel è patris cerebro, aut femore: nec qui iſta cenſent vera, poſſe Chriſti ortum ex ſola matre ſemper imperuia, pronunciare abſurdum, ac ne Deo quidem poſſibilem, quod iidem Ethnici quibus fabuloſi ortus prædicti habebantur pro veris, malignè & inconſequenter aduerſus Chriſtianum myſterium effutiebant.

4. Non multum abſimili modo, Patres, ipſáque Scriptura, fabuloſas narrationes, cum ædificationi ſeruire poſſunt & ad morum informationem commodare, non dedignantur. V. g. narratio de Pelicano poſt triduum luctus pullos ſuos proprij ſanguinis ſuperfuſione ad vitam reuocante, fabuloſa eſt, vt ſatis ſignificat S. Auguſtinus in Pſalm. 101. qui tamen egregiè inde eruit, quantus erga nos fuerit Chriſti Domini affectus, cuius perſperſi ſanguine ad vitam rediimus. Narratio de Phœnice rediuiuo, innumeris ſcatet fabuloſitatibus: de quibus plenè Delrius Adag. 16. vet. Teſtam. & Fernand. à Corduba in Didaſc. multipl. c. 7. Neminem tamen latet, quàm multi Patres, exemplum Phœnicis quod Ethnici admittebāt, aduerſus eoſdem reſurrectioni

carnis infeſtos, vrgeant. Videndus nominatim Clemens Rom. 5. Conſtit. c. 6. Tertullianus l. de reſurr. car. cap. 13. Ambroſ. l. de fide reſurr. Epiphanius in Anchorato, Cyrillus Hieroſ. catech. 18. Ruffinus ad XI. ſymboli articulum, paſsímque cæteri, qui hoc telum è pharetra Ethnicorum depromptum, ſecurè in illos intorquent, tametſi ſimul inſinuent ſe id fabulis annumerare. Ipſa Scriptura quod notauit Nyſſ. homil. 9. in Cant. non refugit fabulas externorum, cum poſſunt ad pietatem conducere, quod idem confirmat exemplo fabularum de cinnamomo iactatarum, quas tamen à Scriptura vſurpatas obſeruat & latè explicat, tum concludit. *Nemo verò, aſpiciens quod non ſint probabilia quæ dicuntur de cinnamomo, Verbum reprehendat, vt quod ex iis quæ non ſunt vera, ſponſæ laudem tribuat. Scit enim ſæpè ſancta Scriptura, etiam ab externis fabulas accipere, ad opem ſcopo ſuo ferendam.* Quod igitur Patres aliquando aduerſus Ethnicos, Buddæ, Liberi, Mineruæ procreationes vrgeant, vt probent poſſe hominis generationem aliunde exiſtere quàm ex maris & fœminæ complexu; non probat Patres illos habuiſſe pro veris, generationes prædictas; ſed tantùm monſtrat prudentiam Patrum, ex fabulis apud Ethnicos receptis, pro Chriſtiana veritate aduerſus eius hoſtes argumentantium.

Sectio Cæſarea, abſurdè partus, dicta.

5. Sic explosis & ab hoc inſtituto ſepoſitis fabulamentis illis ſectionum quibus Ethnici commenti ſunt aliquos ad lucem veniſſe, hærendum eſt in ſectione Cæſarea, quæ non paterni capitis,

aut

aut femoris, nec materni lateris ridicula diſſectio eſt; ſed vteri materni quo fœtus ante ortum concluditur, indéque artificio eximitur, quia naturali modo prodire non poteſt. Hæc cauſa eſt, cur huiuſmodi ortum dixerim fieri *per ſectionem Cæſaream*, non autem quod aliquos facere video, *per partum Cæſareum.* Sic locuti præter cæteros Franciſcus Rouſſetus, libro de partu Cæſareo, Rodericus à Caſtro l.4. de morb. mul. c.5. Iacobus Duuallius l. de Hermaphroditis & partubus cap. 24. & alij de Medicorum præſertim ac Chirurgorum cœtu.

6. Hæc tamen locutio nec eſt idonea, nec admittenda. Qui enim ex vtero matris merè paſſiuè ſe habentis extrahuntur; nec ab ea pariuntur, nec ex ea naſcuntur, propriè & accuratè loquendo. Nam vox *partus*, ſiue pro actu pariendi, ſiue pro termino talis actus, id eſt, prole ſic edita accipiatur; maternam aliquam efficientiam in fœtus emiſſionem præfert, vt optimè expoſuit Aureolus in 3. d.4. q. vnica, artic. 5. *ſub finem*; annuúntque Toletus in c. 2. Lucæ annot. 7. & Suares t.2. 3.p. d.13. ſect.1. Et ita diſertè ſtatuitur l. *Anniculus amittitur* 132. ff. de Verb. ſignif. verbis illis, *Falſum eſt eam peperiſſe, cui mortuæ, filius exſectus eſt.* Idem ſtatuendum eſt de voce *nati* & *natiuitatis*; neque enim filius matri mortuæ exſectus, dicendus eſt ex ea natus, vt apertè traditur l. *ſi ego* 11. ff. de publiciana in rem actione, §. 5. verbis illis. *Idem eſt, & ſi ex partu, partus eſt; & ſi non natus, ſed poſt mortem matris, exſecto ventre eius, extractus eſt.* Qui locus, pueris matri mortuæ exſectis, apertè abrogat & partum, & natiuitatem.

 7. Ratio

7. Ratio autem eſt perſpicua; nimirum quia hæ voces, (vt præmiſi,) planè ſonant efficientiam aliquam, & matris & prolis, in eius emiſſionem è loco conceptus: ita vt exitus prolis non ſit mera extractio facta ab extrinſeco, matre ac fœtu purè paſſiuè ſe habentibus; ſed ſit extruſio & proſultus ab intrinſeco cauſatus. Vnde Theologi, ex eo quod B. Virgo dicatur *peperiſſe filium ſuum*, & ipſe Chriſtus *ex ea natus* legatur, inferunt aduentum Chriſti in hanc lucem fuiſſe per portam communem, nec abſque materna & ſua aliqua efficientia: mirórque Baptiſtam Mantuanum tract. de loco conceptionis Chriſti, contendere, potuiſſe Chriſtum dici natum ex B. Maria, tametſi ex ea aliunde prodiiſſet, quàm naturali & communi via; eo quod quomodocunque fœtus ad vitam veniat, dicatur naſci. Quod cum aliis quibuſdam planè vanis ratiunculis confirmat ibi Mantuanus, tum nominatim exemplo eorum qui cæſo matrum vtero extrahuntur in lucem, & tamen dicuntur ex illis naſci. Sed hæc eſt manifeſta vocis abuſio, cui non ſuffragantur Iuriſperiti apud Alciatum l. *etiam* 141. ff. de verbo. ſignif. cum agnoſcunt liberos mulieri mortuæ exſectos, verè eſſe filios illius mulieris, & ipſam eſſe matrem eorum. Nam ad fundandas denominationes *matris* & *filij*, ſufficit conceptio ex ſubſtantia matris.

8. Video poſſe aliquem tricari, negando eſſe abſolutè matres, quæ non tantundem conferunt ad eſſe filiorum, quantum eæ quæ prolem non modò concipiunt, & per aliquot menſes intra ſe alunt ac fouent, ſed etiam enituntur: ſicut ob ſimilem proportione defectum, Phauorinus apud

Agellium

Agellium l. 12. c. 1. pronunciat, non eſſe ſimpliciter dicendas matres, ſed tantùm dimidiatas, quæ filios non lactant ipſæ, quia non conferunt tantundem ad eſſe filiorum, quantum cæteræ à quibus proles iam vtero fuſa lactatur & alitur; ac continuata beneficentia procreatur. Fateor aliquem poſſe ad hunc modum tricari. Tamen abſolutè loquendo, & rem ad viuum reſecando, ſicut non habetur ratio lactationis, vt fœmina dicatur mater, ita denominatio matris optimè fundari poteſt in ſola collatione primi eſſe, continuata ad tempus vſque eductionis ex vtero, etiamſi defuerit enixus per vim natiuam matris prolem naturaliter fundentis ac extrudentis. At nomen *partus*, reſpectu *matris*; & nomina *natiuitatis*, ac *nati*, reſpectu filij, apertè ferunt *enixum* illum maternum, vel *connixum*: Vtraque quippe vox vſurpatur in eo negotio, & poſterior (vt Mantuanus opuſculo citato rectè notauit, poſt Gloſſam quandam ad Verba Vlpiani l. 141. ff. de Verb. ſignif.) apertè præfert actiuitatem, qua fœtus quoque matri collaborat & connititur, in ſua ex vtero eductione; vt euidēter patuit in ortu Gorgiæ Epirotæ, de quo mox, ex Valerio. Rectè id agnoſcit Andreas Laurētius l. 8. anatom. quæſt. 29. & Martinus Akakias l. 2. de morb. mul. c. 15.

9. Quia igitur mater cui fœtus negato naturali enixu per vterum ſectum eximitur, ſe habet ad ortum prolis merè paſſiuè, propterea refugio illum Medicorum quorundam loquendi modum, *partus Cæſareus*. Martialis quidem l. de ſpectac. epigram. 13. deſcribens ſuis grauidæ ſolutionem ex vulnere in arena accepto, eum loquendi modum vſurpauit, cum dixit.

Inter Cæſareæ diſcrimina ſæua Dianæ,
Fixiſſet grauidam cum leuis haſta ſuem:
Exiluit partus, miſeræ de vulnere matris.
O Lucina ferox; hoc peperiſſe fuit?

Rurſus inferiùs epigr. 15.

Sus fera iam grauior maturi pignore ventris,
Emiſit fœtum, vulnere facta parens.
Nec iacuit partus, ſed matre cadente cucurrit:
O quantum eſt ſubitis caſibus ingenium!

En vtrobique *partum*; tametſi ſcrophæ ſolutio, ex vulnere & diſſectione vteri per haſtam facta eſſet, matre non connitente, aut enitente. Similiter Valerius Maximus l.1.c.8.n.14. ſic ſcribit. *Gorgiæ Epirotæ, fortis viri, clara fuit origo: qui in funere matris vtero elapſus, inopinato vagitu ſuo, lectum ferentes conſiſtere coëgit, nouúmque ſpectaculum patriæ præbuit, ex ipſo genitricis rogo lucem & cunas aſſecutus. Eodem enim momento temporis; altera iam fato functa parit, alter ante elatus quàm natus eſt.* Viden' *fato functa parit.* Verùm Martialis, metri neceſſitate aſtrictus, *partum* dixit, qui reuera partus non erat. Valerius quoque dum argutiolam conſectatur, & ingenti nouitate matrem poſt obitum parientem oſtentat, impropriè & contrà legitimam vocis notionem locutus eſt.

Num appellanda natiuitas.

10. Minùs reprehenſioni patet, quod Gorgiam natum dicit, poſtquàm elatus eſſet. Qua etiam ratione Martialis in calce epigrammatis prioris, concludit, Bacchi natales ex eo exemplo firmans,

Sic genitum numen credite; nata fera eſt.

Hæc

Hæc inquam minùs patent criminationi. Nam quia connisus prolis, inadæquatè integrat concurſum neceſſarium ad eius natiuitatem, aliquatenus quoque fundat *nati* denominationem. Vnde fœtus, matre præmortua proſiliens vi ſua, & niſu ex vtero, minùs abſurdè dici poteſt natus ex matre, cuius efficientia circa emiſſionem eſt deſiderata, vt Gorgiæ illi Epirotæ contigit, & tergeminis illis pignoribus de quibus eſt Græcum epigramma perelegans, εἰς γυναῖκας lib. 3. anthol. quod Latinè ſic habet.

Optet ſi qua volet ſobolem, conqueſta Polyxo eſt;
Dirupto natis perdita ventre tribus.
Et ruit in manibus trepidæ obſtetricis; at illi
Protinùs ex aluo proſilüere foras,
E matre extincta viui: ſic flebile fatum,
Huic vitæ munus dempſit, & hiſce dedit.

Natis tribus, τριστῶν τεκέων dixit Poëta, agens de tribus è mortua matre proſilientibus, per conſuetum lucis oſtium. Sic enim rem contigiſſe, ſuadet cum ſimilis Gorgiæ ortus, tum quod de proſultu per aliam viam ſiue extrinſecùs datam, ſiue ab ipſis cœco impetu & effractis vteri ac epigaſtrij clauſtris factam, prorſus tacetur. Itaque voces *nati* & *natiuitatis*, non adeò abſurdè vſurpantur de ortu pueri abſque matris connixu. At partus matre non enitente, ne intelligi quidem poteſt, rectéque affirmanti talis ſobolis matrem peperiſſe, occinere liceat illud Poëtæ iam ſupra laudatum,

O Lucina ferox, hoc peperiſſe fuit?

Cur dicatur Cæſarea.

11. Satis de cauſa cur abiecto multorum Medi-

corum loquendi modo, noluerim dicere *partum Cæſareum*, qui reuera partus non eſt, ſed vocauerim ſectionem; nec qualemcunque, ſed Cæſaream, quæ ſcilicet eſt fiſſio materni vteri ad educendam prolem, vt circa illum factum eſt, qui inde primus dictus eſt *Cæſar*, iuxta receptiſſimam vocis notionem traditam ab Accurſio ad initium inſtitut. & digeſtorum, ac vt peritiores Latinitatis Magiſtros proferamus, Pliniò quoque probatam l. 7. c. 9. & Solino cap. 4. ac Feſto V. *Cæſones*. Conſultò dixi, ex huiuſmodi ſectione denominatum eſſe *Cæſarem*, illum ex Romanis qui primus nomen Cæſaris tulit. Nam qui dixerunt, Iulium Cæſarem cui cæteri deinceps Romani Imperatores Monarchiæ initium debent, cæſo matris vtero ad lucem eductum indéque Cæſarem dictum, vt S. Iſidorus l. 3. Orig. c. 3. Cedrenus, Suidas, Magnum Etymologicum & paſſim Iuriſperiti in procemio Inſtit. inde refelluntur à Beroaldo annotationibus in Seruium §. 9. & à Cuſpiniano initio hiſtoriæ Cæſarum, quod Iulius Cæſar, matrem iam grandis natu, & in Gallia pugnans amiſerit. Et quanquam iuxta ea quæ inferiùs dicentur, Cæſaris mater ſecto licet vtero, & inde educto filio, potuiſſet ad multos annos ſuperſtes eſſe; tamen quod ita extracti è matris ventre Iulij nulla ſit mentio apud antiquos, vltro do, falsò iactari, Iulium ex eo euentu dictum eſſe Cæſarem: id quod admiſi de illo qui primus dictus eſt Cæſar.

Hunc fuiſſe Scipionem Africanum, ſcribere videtur Plinius l. 7. c. 9. cuius tamen verba ancipitem ſenſum faciunt: ſic enim habent. *Auſpicatiùs, enecta parente gignuntur: ſicut Scipio Africanus prior natus;*

natus; primúſque Cæſarum à cæſo matris vtero dictus. Videtur ſenſus eſſe, illum qui primus omnium à cæſo matris vtero dictus eſt Cæſar, fuiſſe Scipionem, eóque pacto Plinium accepit Beroaldus annot. in Seruium §.9. & idem habet Plinij Simiolus, Solinus cap. 4. polyhiſtor. Tamen Hermolaus Barbarus Caſtigat. in Plinium, monſtrat eum locum debere alium ſenſum facere; qui ferat talem ortum contigiſſe & Scipioni Africano priori, (duo quippe fuere Scipiones Africani;) & illi alteri qui primus ab eo euentu cognomentum Cæſaris in ſuam familiam intulit, fuítque Scipione longè anterior, vt Hermolaus probat ex antiquiſſima tabula quam profert. Quare non primus Iulius, Cæſaris cognomen tulit, eo quod cæſo matris vtero prodiiſſet in lucem; Nec primus in gente Iulia cognominatus eſt Cæſar, quæ eſt multorum hallucinatio manifeſta, vt Caſaubonus ad Suetonium in Iulio cap. 2. annotauit. Et multo fœdior eſt lapſus Accurſij in Gloſſis ante relatis, ac Pauli Caſtrenſis ad l. *quod dicitur*. ff. de lib. & poſthum. qui contra omnium antiquorum fidem, de Octauiano idipſum dixerunt. Sed quod verè de Iulio dicitur, illud eſt, nomen Cæſarum ab ipſo ad reliquos deinceps Imperatores Romanos manaſſe, vt ex multis iuribus monſtrat Briſſon. ff. de Verb. ſignif. V. *Cæſar.* Quanquam poſtea Cæſaris nomen, ad Imperatores tantùm deſignatos fuiſſe reſtrictum, docet Bulengerius l. 1. de Rom. Imper. c. 4. Id primò factum in L. Ælio Vero, tradit his verbis Spartianus in Ælij Veri vita. *Huic naturalis pater fuit L. Ælius Verus, qui ab Adriano adoptatus, primus Cæſar eſt dictus.* Non igitur à Iulio Cæſare, ſectionem de

qua

qua agimus, dixi *Cæſaream*, ſed ab eo qui primus inter Romanos id cognomen retulit, & in gentem Iuliam intulit.

Sed quid ſi iſte, non à cæſo matris vtero, vt ſupponit tracta ab eo appellatio Cæſareæ ſectionis, verùm aliunde dictus ſit Cæſar? Variant ſanè ea in parte ſententiæ, vt refert Spartianus initio vitæ Ælij Veri. *Cæſarem* (inquit) *vel ab elephanto* (*qui lingua Maurorum Cæſa dicitur*) *in prælio cæſo, eum qui primus ſic appellatus eſt, doctiſſimi viri & eruditiſſimi, putant dictum; vel quia mortua matre ventre cæſo ſit natus; vel quod cum magnis crinibus* ſiue cæſarie, *ſit vtero parentis effuſus; vel quod oculis cæſiis & vltra humanum morem viguerit*. Eadem habet Conſtantinus Manaſſes in Annalibus n. 71. Quam Spartianus dixit eſſe ſententiam eruditiſſimorum ac doctiſſimorum virorum, nomen Cæſaris ab elephanto Mauricè ſiue vt Manaſſes ait, Punicè *Cæſa* dicto repetentium, eſt qui ſolam veram arbitretur; ídque confirmet ex nummis antiquis quorum altera parte elephas anguem calcans ſubiecta inſcriptione *Cæſar*, altera verò parte varia inſtrumenta exhibentur, quorum vſum cenſet fuiſſe ad elephantorum peremptionem. Ita refert nummis etiam appictis, Sigonius l. de nom. Rom. titulo *de nominibus ab aliis euentibus*, V. *Cæſar*. Sed hæc eſt perſpicua hallucinatio. Nec in confirmationem propoſitæ ſententiæ quicquam facere nummos illos, inſpectione inſtrumentorum quæ in altera eorum parte viſuntur, patere poterat. Illa quippe inſtrumenta, ſunt, albogalerus ſeu tutulus, ſeceſpita, aſperſorium, & vas ſacrificale, ſiue id ſit ſimpulum ſiue capedo: ad vtrumque enim referri poteſt eius forma. Quid verò

verò hæc, ad elephantos cædendos? Liuius ſanè, fabrile ſcalprum cum malleo ad id adhibitum autor eſt, non quæ in altera nummorum illorum parte viſuntur. Reuera itaque, nummi illi in Cæſaris apotheoſi percuſſi ſunt; deſignántque diuinos honores Cæſari decretos. Elephantem ad illos ſignificandos vſurpari ſolitum, habetur ex Suetonio in Claudio, cum de diuinis Liuiæ honoribus. De angue ad hoc ipſum vſurpato, videndus Seruius in 5. Æneidos, vbi doctus Poëta, Anchiſæ apotheoſim per anguem tumulo eius appoſitum inſinuat. Nam quod anguis opera ad implanandum hominem, & Deo veluti inſultandum optimè in orbis initiis Satanæ ceſſiſſet, angues diuinis honoribus adiungere ſolemne Satanæ fuit, vt notauit Boſius l. 1. de ſignis, c. 4. & Baron. anno 315. aliàs 324. à num. 98. Exempla protuli in Natur. Theol. diſt. 7. n. 42. Inſtrumenta ergo in nummis prædictis propoſita, necnon elephanti & anguis effigies, ad Cæſaris conſecrationem pertinebant, non ad cæſos elephantos, vt autor ille exiſtimauit, qui primam ſententiam ex Spartiano adductam, inde validè confirmari cenſuit. Eſt tamen aliunde, primæ iſti ſententiæ ſua probabilitas; nec reliquæ colore aliquo veriſimilitudinis deſtituuntur. Leue quippe videtur, quod aduerſus tertiam vrget Meurſius in Gloſſario Græcobarbaro V. Καισάρης, & Alfonſus Carranza in opere de partu cap. 6. ſect. 1. num. 13. nempè in ea ſententia, cæſariem cum coma confundi. At hoc non infrequens eſt, vt conſtat ex Adriano Iunio l. de Coma cap. 1. quod totum eſt de variis comæ nominibus: nec rarò habet exempla, quibus cæſaries laxiùs loquendo, cum coma confunditur.

Si igitur qui primò dictus eſt Cæſar, vt eſt non improbabile, aliunde dictus eſt Cæſar, quàm ex ortu per cæſum matris vterum, corruit quod conſtituimus, de ſectione materni vteri ad eximendam prolem, denominanda Cæſarea, quod qui primus appellatus eſt Cæſar, ſecto matris vtero lucem aſpexerit. Fateor argumentum non eſſe imbelle. Neque tamen deeſt probabilis reſponſio. Nimirum, cum ſententia quæ illum qui primò Cæſar dictus eſt, à cæſo matris vtero ſic denominatum ſtatuit, ſit ſatis probabilis: non poſſe iure explodi denominationem Cæſareæ ſectionis, ad eam vteri diuiſionem ſignificandam. Quinimò tametſi ea notatio nominis *Cæſar*, eſſet prorſus falſa, planéque reuicta figmenti, cum tamen apud vulgus inualuerit, & omnium ore circumferatur, haud incongruè vſurpatur nomen ex ea notatione petitum, & in eodem vulgatiſſimo ſenſu accipitur; cum par ſit loqui vt plures. Habemus exemplum ipſiuſmet Scripturæ ſacræ, imò ipſius Dei in Scriptura loquentis, de quo optimè S. Gregorius 9. moral. c.6. circa illud, *qui facit Arcturum, & Orionas, & hyadas, & interiora Auſtri*. Tradit eo loco S. P. Scripturam, nomina illa ſtellarum fabuloſitatis plena vſurpaſſe; non inſiſtendo veſtigiis Heſiodi, & Arati, atque Callimachi, ſed *vt res quas inſinuare appetit, notitia vſitatæ appellationis exprimantur. Nam ſi aſtra quæ vellet, per ignota nobis nomina diceret; homo pro quo hæc eadem Scriptura facta eſt, neſciret procul dubio quid audiret. Sic igitur in ſacro eloquio, ſapientes Dei ſermonem trahunt à ſapientibus ſeculi: ſicut in eo pro vtilitate hominis, vocem in ſe humanæ paſſionis ipſe conditor hominum ſumit Deus, vt videlicet dicat, pœnitet*

pœnitet me feciſſe hominem ſuper terram, *cum profectò conſtet*, *quia is qui cuncta priùs quàm veniant conſpicit*; *nequaquam poſtquàm aliquid fecerit*, *pœnitendo reſipiſcat.* Accommodat ſe igitur Deus vſui humano, & ſiue per ſe, ſiue per Canonicum ſcriptorem loquatur, eas voces vſurpat quæ communi vſu receptæ ſunt, tametſi improprium quid, nec Deo ſatis dignum, ſpectato extimo cortice ſonent, redoleántque admiſtam alicunde fabuloſitatem. Idem igitur nobis fas eſſe debet, cum vox aliqua conficto ſenſu fœta, increbuit in vulgus. Atque ita denominatio *ſectionis Cæſareæ*, à primo Cæſare per diſſectum matris vterum ad lucem extracto, quia is paſſim ſenſus inualuit, vſurpari abſque labe poſſet, quamuis ſuppoſitio illa de primo Cæſare, fabuloſa eſſet.

Nulla hîc battologia.

Reſtat eximendus ſcrupulus circa eandem denominationem. Videtur enim laborare battologia, cum idipſum quod voce *ſectionis* ſignificatur, includatur denuò, iteretúrque in adiuncto attributo *Cæſareæ:* atque ita perinde eſſe videtur, dicere *ſectionem Cæſaream*, ac dicere, *cæſuram cæſonis* : quod eſt patere eidem criminationi cui Ludouicus Viues ad l.3.de Ciuit. Dei c.15. obnoxios cenſuit eos qui ſe dicunt Canonicos Regulares : nam cum aliis maculis illos inſpergit, tum nominatim battologiæ; quæ eo etiam inſulſior in re præſenti videtur, quod nulla hîc adhibeatur idiomatum diuerſitas; vt ab iis factum eſt quos Viues reprehendit. Interdum enim, abſque labe battologiæ, vſurpatis diuerſi idiomatis

idiomatis vocibus idem ſignificantibus, aliquid exprimitur. Qua ratione Chriſtus Dominus, inter orandum dixit, *Abba Pater*, magno myſterio, vt docet S.Auguſtinus lib.3. de conſ. Euang. cap.4. & autor Commentarij Diuo Hieronymo adſcripti ad c.14. Marci v.36. Et Apoſtolus Rom.8. ad deſignationem ingentis Sacramenti quo Iudæi & Græci vnum in Chriſto cenſentur, eadem congeminatione abſque vitio vſus eſt, vt S.Auguſtinus admonuit l. de ſpir.& litera c. 32. & creditus Anſelmus, paſſimque cæteri Rom.8. At in re noſtra, intra idem idioma fit congeminatio. Igitur modus ille loquendi *ſectio Cæſarea*, laborat battologia. Sed non eſt difficile hunc ſcrupulum reuellere, dimiſſis iis quæ Nauarr. comment. 1. de regular. num.2. & 3. Ioan. Trullus l. 1. de Ord. Canon. Regul. c. 7. & Couarr. in Clem. *ſi furioſus* 1. p. num. 1. accumulant, vt battologiæ notam repellant ab iis qui ſe Canonicos regulares appellant. Cur enim battologiæ iure inſimuletur, vel ſi cæſuram Cæſaream dixerit, qui communem & ad plures patentem ſectionis ſiue cæſuræ rationem, arctat ad illam ſpecialem qua fiſſo materno vtero eximitur fœtus? Ea reſtrictio ſectionis generaliter acceptæ, & plurimas diuerſiſſimáſque ſectiones comprehendentis, commodè fit adiunctione differentiæ quam exprimit vox *Cæſarea*; iterans quidem vtcunque rationem genericam huius operationis, voce *ſectionis* iam expreſſam, ſed abſque inutilitate, imo cum commodo & declinatione longi anfractus verborum, qui alioqui adhibendus eſſet ad differentiam propoſitam exprimendam. Sed de his nominalibus tricis, plus ſatis.

Multiplicitas

Multiplicitas ſectionis Cæſareæ.

Sectionem Cæſaream ſic expoſitam, diſtinguere licet multiplicem. Vel enim matris præmortuæ vterus ſecatur vt educatur proles ſuperſtes. Vel vtroque ſuperſtite aperitur matris vterus, vt fœtus cui alius exitus intercluſus ſupponitur, foràs prodeat, benéque vel ipſi, vel parenti, vel vtrique eſſe poſſit. Vel mortuo fœtu, mater ſuperſtes ſecatur, vt damnoſo illo onere liberetur. Dimiſi quartam ſectionem quæ ſcilicet eſſet matris demortuæ, intra quam fœtus quoque iam mortuus lateret. Huius enim ſectionis, vix alius poteſt eſſe vſus, quàm ad comparandam peritiam anatomicam, præſertim cum inſolitum quid circa matrem ac fœtum contigiſſe deprehenditur. Quale illud quod Ioannes Alboſius accuratè deſcripſit, de embryone petrefacto, quem mulier Senonenſis annos 28. geſtauerat vtero concluſum. Alboſij libellum ſuis in Hippocratem de muliebr. commentariis ad calcem attexuit Cordæus. Itémque illud, quod Medicus quidam Friburgenſis ſcriptis prodidit: nempe reperiſſe ſe anno 1595. mulieris vterum lapideum pondere librarum ſeptem, veſicam item lapideam, & peritonæum cui vix nouacula immitti poterat. Et exegerat miſera in eo ſtatu, annos totos triginta ſeptem. Hæc aut ſimilia, cum contingunt, vel contigiſſe ſuſpicio eſt, intereſt communis boni, mulierem demortuam ſecari, quod inde multa addiſci poſſint ad aliarum mulierum fœlicem enixum, & fœtuum indemnitatem conductura. Verùm quod alius ſit hoc loco ſcopus noſter, non eſt quod ea ſectio nos diſtineat, ſed ad tres reliquas progre-

 diendum

diendum eſt, quas omnes extenſa voce ob affinitatem, & conformem eas exequendi modum vocaui ſectiones Cæſareas: quamuis ſola prima, attento vocis rigore ſit Cæſarea, quia beneficio talis ſectionis, extractus & ſeruatus creditur, qui primus *Cæſaris* vocabulo eſt appellatus.

CAPVT II.

De ſectione matris demortuæ, vt fœtus ſuperſtes eximatur.

1. NIHIL vſpiam eſt adeò fixũ ac firmum, quod aliquorũ audacia & ingenij effrænatio, improuidè tentare, ac pro viribus quatere & labefactare refugiat. Non is quidem ego ſum, cui omnis planè circa diſciplinas nouatio, piaculis annumeranda videatur: Idque pigrorum (vt ait) ingeniorum vitium, meritò ſugillat Fabius l. 10. inſtit. cap. 2. & 5. quod item faciunt Seneca epiſt. 33. & 64. Themiſtius orat. 15. Lactantius 12. inſtit. c. 8. & alij quos profero in opere de iuſta confixione librorum, partit. 1. erotem. 20. Tamen nemo non videt, ſi prudentiæ legibus regamur, eam vetuſtati deberi reuerentiam, vt cum potens ac ineluctabilis ratio non vrget ad nouandum, abſtineamus conuulſione eorum quæ communi ſapientum ſenſu probata fuerint, etiam circa humanas diſciplinas; præſertim quoad ea placita, quorum diſiectio Catholicæ fidei dogmatibus,

tibus, aut animarum ſaluti, directè vel indirectè incommodare quoquo modo poteſt. Hunc prudentiæ canonem, improuidè à quibuſdam refigi, experimur ſubinde. Et vt alia taceam, eſt in hac ipſa ſectionis Cæſareæ materia, luculentum huius improuidentiæ exemplum, quod propoſitum & diſcuſſum eo.

Aperiendam eſſe matrem demortuam, vt fœtus ſuperſtes eximatur, omnium retrò ſapientum ſententia, experimentis firmata.

Adhibendam eſſe hanc ſectionem confeſtim à matris morte, vt proli ſi illhuc vſque viuere deprehenſa eſt, conſulatur, ſapientum omnium calculo ad noſtra vſque tempora firmatum fuerat. Ita diſertè S.Thom.3.p.q.68.art.3.& ibi omnes ad vnum interpretes, nemine diſcrepante. Item Palud. in 4. d.6. q.1. art.1. concluſ.3. Soto ibid.diſt.5. q.vnica, articulo 11. concluſ. 3. *circa tertium*, Gabr. diſt.4. dub. 2. Angles q. 2. de baptiſ. art.3. concl.5. Aſteſanus 1. p. ſummæ lib. 4. tit. 6. artic. 2. quæſt. 6. Angelus V. *baptiſmus* 6. num. 2. Fumus V. *baptiſmus* num. 39. De Graffis p. 2. deciſ. l. 1.c.4. n.33. & paſſim Summiſtæ. In pleriſque iuribus idem ſupponitur, vel factum traditur. Videndus Vlpianus l. *poſthumus*, verſic. *ſimili modo*. ff. de inofficioſo Teſtam.& l. *ſi ego*, verſic. *idem eſt*. ff. de Publiciana in rem actio. & l. *quod dicitur*, ff. de liberis & poſthumis. & l. *Etiam ea*. ff. de verb. ſignif. & Paulus l. *anniculus amittitur*. ff. eodem. Ad quæ loca, Iuriſperiti omnes ſuffragantur. Et alios præterea dabo

 inferiùs,

inferiùs, ſub huius opellæ finem, diſcutiens controuerſias apud Iuriſperitos agitatas circa Cæſaream ſectionem. Grammatici quoque, hos (vt ipſi vocant) Cæſones, agnoſcunt, Feſtus, Probus, alij. Medicis omnibus, ſi vnum & alterum è recentioribus demas, idem viſum eſt.

2. Accedunt experimenta & antiqua & noua, quibus vtilitas ſectionis matris demortuæ patefacta eſt, fœtu extracto incolumi. Bacchum ac Scipionem, in exemplum Cæſonum profert Tertullianus l. de Anima c. 25. verbis illis. *Poſſumus illos quoque recogitare, qui execto matris vtero viui aërem hauſerunt, Liberi aliqui, & Scipiones.* De Scipione conſentit Plinius l. 7. c. 9. & pulchrè in ipſius Scipionis perſona Silius Italicus lib. 13. De Libero ſeu Baccho, cuius ortum pleriſque fabulamentis dehoneſtatum ſupra vidimus, non occurrit qui idem cum Tertulliano apertè dixerit. Imò Dalechampius ad illud c. 9. libri ſeptimi Plinij, ſuſpicatur mendum irrepſiſſe in Tertulliani Codices, & pro *Libero*, legendum *Laberium*. Sed hæc eſt voluntaria & merè gratis inuecta reiectio Codicum omnium, in quibus conſtanter habetur lectio propoſita, quæ per meram ſuſpicionem conuellenda non fuit; præſertim cum nullus proferatur à Dalechampio Laberius Cæſo, pro quo Liberum, apud Tertullianum irrepſiſſe, cauſari queat. Quare non videtur negandum, quin Bacchus vt apud Tertullianum legimus, exſecto matris vtero ad lucem venerit: Tertullianus enim qui diſertè id affirmat, potuit ex antiquioribus de Baccho ſcriptoribus qui ad nos minimè deuenerint, id addiſcere. Et fauet non adeò obſcurè Martialis l. de ſpectac. epigr. 13.

cum

cum enim deſcripſiſſet ſuem grauidam, qua ex vulnere mortua, fœtus de vulnere exiliit, concludit;

Quis negat eſſe ſatum materno funere Bacchum?
Sic genitum numen credite, nata fera eſt.

3. Æſculapium inter Cæſones numerat Seruius ad 7. & 10. Æneid. Ideóque ait, Apollinis filium dici, quod Apollo medicinæ Deus ſit: Cæſones autem Medicinæ beneficio veniant ad lucem, síntque eam ob cauſam, omnes Phœbo ſacri, iuxta illud de Lyca 10. Æneid.

Inde Lycam ferit, exectum iam matre perempta,
Et tibi Phœbe ſacrum.

Ad quem locum interpretes paſſim, notant, ideò Cæſarum familiam ſacra Apollinis retinuiſſe, quod qui princeps in ea familia fuerat, exciſo matris vtero vidiſſet lucem, vnde primus Cæſaris nomen tulerat; & beneficium ab Apolline medicinæ præſide acceptum, ſacris illis agnoſcendum inſtituerat. Cæterum vt ad Æſculapium redeam, veniſſe illum ad lucem exſecto matris vtero, negat Tiraquellus l. de iure primig. q. 18. num. 2. prolato Pauſania qui Æſculapium confeſtim ac editus eſt, expoſitum à matre ſcribit, quod non cohæret cum eius extractione ex aperto medica arte, matris vtero.

4. Manlium, qui Carthaginem cum exercitu intrauit, Cæſonibus annumerat Plinius lib. 7. c. 9. Hiſpanici plerique ſcriptores prodidere anno Chriſti 923. Sancium Abarcam, poſtea Vaſconum Regem, trucidato per Arabes Garcia Eneco patre, & vxore eius Vrraca eodem caſu & incurſu hoſtili perempta, per vulnus quod mater in vtero acceperat, brachium extuliſſe. A Sanctio autem Gueuara qui fortè interuenit, oſtentati brachij indicio, deprehen

deprehẽſam in matris cadauere vitam puelli: quem inde extractum, & ad iuſtam ætatem domi ſuæ ſumma cura nutritum, poſt annos demum vndeuiginti, diſceptantibus de Regis electione proceribus, legitimum Garciæ Patris ſucceſſorem eſſe, cum fidem feciſſet idem Gueuara, promptiſſima omnium voluntate Regem renunciatum, à peronibus quos in priuata vita geſtarat, Abarcam (nomen id ruſticani calcei in ea ora,) appellatum ſcripſere. Quanquam Rodericus Toletanus l.5. de rebus Hiſpan. cap.22. Vrracam viuam, per vulnus Arabica lancea in vtero acceptum, infantem Sanctium emiſiſſe affirmat. Vniuerſam autem narrationem mendacij ſuſpectam habet Mariana lib.8. de rebus Hiſpan. cap. 4. Haud ita multo poſt, anno ſcilicet Chriſti 959. Burchardus Comes, inde *Ingeniti* nomen tulit, quod cæſa matre præmortua, veniſſet ad lucem. Simili aditu in lucem prodiit anno 1001. Gerardus poſtea Conſtantienſis Epiſcopus, vt ſcribit Bruſchius. Dux Albanus ſuperiore ſeculo bellica gloria in Belgio & Luſitania clarus, eundem ortum habuit, vt ſcribit Molina tract.2. de Iuſt. diſp.624. num. 1. Exemiſſe ſe è matre mortua infantem viuum, manibus & oculis ſurſum elatis, (rem profectò admirabilitatis pleniſſimam,) ſcribit Paræus l. 24. c. 14. *in fine*. His igitur aliiſque huiuſmodi exemplis, perſuaſum hactenus fuerat, matris mortuæ vterum vtiliter ſecari confeſtim ab eius obitu, vt proli extractæ benè eſſet.

Contraria nouitas, reiicitur.

5. Nuper tamen aliqui Medici receptiſſima perſuaſione

ſuaſione conuulſa, aſſeruerunt impoſſibile eſſe infantem præmortua matre, vel ad momentum in eius vtero hætere ſuperſtitem. Ita Rodericus à Caſtro lib. 4. de morbis muliet. c. 3. *in ſcholiis.* Eius argumentum eſt, quod motu & vita puerperæ ceſſante, ceſſet etiam in infante cordis motus qui pendet ex contractione & diſtenſione duarum arteriarum vmbilicalium, qui motus cum primùm in matre ceſſat, è veſtigio etiam ceſſat in infante: ac proinde infans, intercluſa per matris obitum reſpiratione, neceſſariò moritur; quia in vtero non reſpirat per os, nec per illud ante ſectum vmbilicum haurire ſpiritum poteſt, obſtante inuolucro ſecundinarum, & vteri pariete, tótque mucoribus circumfuſis. Quare quotquot feruntur cæſo matris vtero educti, contendit prædictus autor, eos ſuperſtite adhuc matre, tametſi agente animam, & extremos ſpiritus trahente, ex vteri conceptaculo fuiſſe extractos; alioqui enim negat fuiſſe vita incolumi extrahendos. Subſcribit eidem ſententiæ Varandæus lib. 2. de morbis mulierum c. 7. æquè enim affirmat, demortuæ matris ſectionem eſſe fœtus inutilem. Idque ea ratione probat, quod fœtui materno vtero concluſus, non alia quàm materna vita ſubſiſtat: ac proinde neceſſarium prorſus ſit, moriente matre, fœtum quoque extingui, ac ne vel ad breuem morulam qua ſectio materni vteri peragi poſſit, eſſe ſuperſtitem. Fœtum porrò qui viuus eximitur, è matre non niſi in ſpeciem defuncta eximi, confirmat narratio mulieris quæ à peritiſſimo anatomico mortua habita ad ſecundam nouaculæ impactionem ex qua poſtea obiit, depreheñſa eſt paſſione hyſterica laboraſſe, vt refert Paræus l. 24. c. 54.

 6. Hæc

6. Hæc noua doctrina, repudianda eſt, aut etiam cum omni auerſatione repellenda. Nam vel ad fœdam matrum adhuc ſpirantium lanienam ſollicitat improuidos, vel ad æternum exitium fœtui creandum, neglecta prompta eius extractione confeſtim à morte matris, quandoquidem contendit, extractionem matre præmortua fore prorſus inutilem. Itaque proles quæ confeſtim à morte matris foras educta, poſſet baptiſmi beneficium conſequi, vnáque æternam ſalutem; miſerè immorietur materno cadaueri, & cum vita corporis, vitæ perpetuæ diſpendium ſubibit; quod ne accidat, omni ſtudio cauendum eſt. Conuellamus igitur hanc nouitatem, primùm directè; deinde ſolutione eorum quæ in contrarium ſunt adducta.

Eſt ſanè voluntaria obfirmatio in concepta gratis ſententia, qua hi autores diffitentur, vllos Cæſones mortuis iam matribus ſuperſtites, fuiſſe eductos. Nam pleraque iura ſuperiùs adducta, & alia quæ inſuper adducit Tiraquellus, l. de primog. q.18. num.1. manifeſtè ſupponunt ſæpè contigiſſe, vt mortuæ parentis fœtus, ſit extractus incolumis: talíque euentu ſuppoſito vt certo ac indubitato, ſtatuunt quid illis ex paterna vel materna hæreditate debeat obtingere. Hiſtorici præterea, & autores omni exceptione maiores, quos ſupra produximus, exempla ſignant eorum qui ex mortuarum matrum vtero ſint educti: nec dicunt matres adhuc palpitaſſe, vel ad vitæ limbum & mortis confinia adductas fuiſſe; ſed diſertè & apertè teſtantur, fuiſſe præmortuas. Nec ſi vnus aliquis aliquando cœcutiuit, & hyſtericam pro defuncta habuit, ſequitur alios vbiuis innumeros, ſimiliter eſſe hallucinatos,

quos

quos iam olim ſecus ſenſiſſe vidimus. Idem confirmare licet aliis recentioribus exemplis idipſum patentiſſimè ferentibus. Ac præter alia quæ collegit Schenchius l. 4. obſeruat. medicarum pag. 664. teſtatur Cornelius Gemma l. 2. Cyclogn. c. 6. ſe fœtus ſex vitales è mortuis matribus promptè inciſis eduxiſſe. Sua item ſimilia experimenta profert Carolus Stephanus l. 3. de diſſect. part. corp. hum. cap. 1. Et vterque explicatiſſimè tradit, matres perſpicuè mortuas fuiſſe cum adhibita eſt ſectio. Horatius item Augenius l. 5. epiſt. 2. c. 11. puerum à ſe è matre haud ambiguè defuncta eductum ſcribit, cui ſuper ſacrum lauacrum Fortunati nomen à felici euentu ſit inditum. Exemplum quod mihi iſta exaranti, à fideli tametſi domeſtico teſte ſuggeſtum eſt, præterire non placet. Degit hîc Lugduni è Societate noſtra Chirurgus, qui priuſquàm religioſæ militiæ adſcriberetur, manuariæ illius medicinæ opifex annos complures fuerat non illaudatus. Is ſanctè mihi confirmauit, Heluetiam fœminam præſidiarij militis vxorem abs ſe Auenione ſtatim ab eius indubia morte diſſectam vtero, & puerum illi viuum, móxque baptiſmi compotem factum, diuino beneficio extractum eſſe.

7. Tot támque idoneis teſtibus qui de certa fœminæ morte pronunciare abſque ambiguitate poſſunt, liquidò & diſertè affirmantibus, matres verè mortuas vteri ſectionem ſubiiſſe, & fœtus eductos eſſe viuos; quæ iſta ſiue temeritas, ſiue capitoſitas, aut exoculatio eſt, negare verè mortuas fuiſſe, quibus ſic exemptus ſit fœtus? Plúſne vnus & alter qui aberant, quàm tot alij oculati teſtes, rei Medicæ peritia & longo vſu clari, perſpexiſſe

credendi ſunt, vt auſint oculos tot cornicum configere, & contendere impoſitum ipſis eſſe, nec verè obiiſſe quas ſe illi planè mortuas vidiſſe confirmant? Sapienter Philo initio libri de Iudice, quantum eſſe debeat in oculato teſte momentum, iudicem admonet. Apage igitur inconſultam præſidentiam, hominum tot oculatis teſtibus omni exceptione maioribus, mentitionem aut barditatem impingentium. Quid quod infantes intra vterum matris aliquanto antè perſpicuè defunctæ, ſubſultare ſunt deprehenſi, vt rectè in hanc rem argumentatur Daniel Sennertus lib. 4. p. 2. ſect. 6. c. 8? Alij verò è matre iam confoſſa, & trucidata, ac certò exanimi proſiluerunt; ſiue toti, vt trigemini Polyxus, & Gorgias Epirota; ſiue ex parte, vt Sanctius Vaſconum poſtea & Nauarræ Rex. Indubitatum igitur videtur, infantes intra matris recens demortuæ cadauer, perſtare aliquandiu viuos poſſe, nec ſimul cum matre neceſſariò emori.

Vitæ fœtus principia, non tolli moriente matre, contra nouum figmentum, monſtratur.

8. His ita poſitis, perſpicuè ſequitur, argumenta quibus aduerſarij nituntur, meros paralogiſmos eſſe: ſtante enim propoſitorum experimentorum veritate, concidere ea argumenta neceſſe eſt, vt per ſe liquet. Reſpondendum tamen ad ea eſt ſingillatim. Rodericus à Caſtro vrgebat interclusam in fœtu reſpirationem per matris obitum; & ceſſantem deficiente vita matris, motum cordis in fœtu, quippe pendentem ex contractione, & diſtenſione duarum arteriarum vmbilicalium, quæ ceſſant cieri, mortua

mortua matre. Aut ergo fœtum abſque motu cordis & reſpiratione perſtare neceſſe eſt; aut ſi id fieri non poteſt, (vt ſanè eſt naturaliter impoſſibile,) concludit Rodericus, emori fœtum vnà cum matre, nec ei vel ad modicam moram eſſe ſuperſtitem.

Hoc argumentum, eſt telum imbelle ſine ictu. Supponit enim aduerſarius, cor, & pulmones in fœtu cieri, cum tamen neutrum verè dicatur, vt multis argumentis confirmat Andreas Laurentius l. 8. Anat. cap. 7. q. 26. & 27. Breuitérque perſpici poteſt ex fine vtriuſque illius motus. Reſpiratio enim ſpectat refrigerationem copioſi caloris: vnde hyſtericæ mulieres, ob caloris languorem, adeò reſpiratione non vtuntur, vt plerunque efferantur ante mortem, fallente reſpirationis defectu. Inſecta item, & quæ hyeme in latibulis degunt, ſola tranſpiratione vtuntur, non reſpiratione, ob caloris parcitatem. Similiter ergo fœtus, ob exiguitatem caloris, ſola tranſpiratione contentus eſt, nec eget reſpiratione. Cordis quoque motum, neceſſarium non habet, ſiue ad proliciendam in cor ſpirituum materiam, ſiue ad ſpiritus vitales in cordis officina confectos, fumidorum vaporum & recrementorum admiſtione liberandos, ſiue ad eoſdem diſpellendos è corde in aortæ tubos, vt in iam natis contingit. Nihil horum cernitur in fœtu, qui ſpiritus vitales accipit à matre per vmbilicales arterias. Quamuis autem hæc erga fœtum beneficentia materna, ceſſet per matris obitum, tamen non eſt operoſum agnoſcere, poſſe vitam fœtui ad aliquod tempus perſtare, vi ſubſidiorum per matrem adhuc viuentem collatorum. Neque enim tanta tam ſubitò fit exinanitio

ſpirituum

ſpirituum iam in fœtum tranſmiſſorum, vt non poſſit fœtus ad aliquam moram, ſine appulſu nouorum ſpirituum, continuare vitam, & morte prohiberi.

Fœtus in vtero, alia quàm matris vita, ſubſiſtit.

9. Argumentum alterum, quo ſollicitatam aiebam receptiſſimam perſuaſionem de vtili matris mortuæ ſectione, vt fœtus extrahatur, erat Varandæi: qui inde probabat fœtum ne ad morulam quidem quantulamcunque poſſe eſſe matri ſuperſtitem, quod fœtus in materno vtero, non alia quàm materna vita, ſubſiſtat.

Verùm hæc probatio aut laborat aperta petitione principij, aut ſordet errore pridem antiquato. Dupliciter enim accipi poteſt quod in ea dicitur, fœtum in vtero non alia quàm materna vita ſubſiſtere. Nimirum primò, ita vt ſenſus ſit, fœtum illico emori moriente matre. Id enim populariter, & neglecto vocum rigore, exprimi poſſe videtur eo loquendi modo, *fœtus non alia in vtero quàm matris vita ſubſiſtit*. Et hoc pacto ſumpta aduerſarij probatio, continet manifeſtam principij petitionem: Aſſumit enim tanquam rationem, idipſum de quo quæritur. Nam cum in controuerſia ſit, an fœtus matri demortuæ poſſit intra vterum ſuperſtes eſſe, vtiléque eſſe queat, matrem mortuam ſecare, vt fœtus intra eam abditus non moriatur: pars negans, per probationem propoſitam in hoc primo ſenſu acceptam, inde ſtabilitur, quod fœtus non poſſit matri eſſe ſuperſtes, ſed matre moriēte, illico

moriatur ipſe quoque: quod eſt probare idem per idem,& ridiculè principium petere.

Secundò ſenſus probationis aduerſarij eſſe poteſt, idcirco emori fœtum moriente matre,quia eademmet eſt vita matris, & fœtus intra eam concluſi. Nam ſi eadem numero eſt vtriuſque vita,non debet mirum videri quod ſimul morte defungantur. Hoc ſi voluit aduerſarius, vt cortex verborum præ ſe fert, incidit in errorem illum quorundam Philoſophorum,qui animam à materna diſtinctam fœtui induci dixerunt,poſt partum duntaxat,vt refert Lactantius l. de opif. Dei c. 17. & fusè Tertullianus l. de anima c.25. & 26. qui id tribuit Platoni: tametſi Marſil. Ficinus l.18. Theol. Platon.c.3. & Carpentarius in c. 17. Alcinoi digreſſ. 9. poſt Plotinum l.1. de dubiis animæ c. 19.& 33. ita Platonem acceperint, vt non de fœtus animatione,ſed de reſpiratione egerit. Tribuit quoque Tertullianus placitum propoſitum Hiceſio Medico, qui laudatur ab Athenæo ſub libri ſeptimi initium, & *non parua autoritatis medicus*, vocatur à Plinio l.27.c.4. eundem alibi perſæpè allegante. Denique Æneſidemo ac Stoicis idipſum tribuit Tertullianus, poſt Plutarchum l.5.de placitis,cap.15.

10. Eſt autem placitum, non modò apertè erroneum, quippe è diametro pugnans cum Scripturis quas Tertullianus c. illo 26. appendit,& cum capacitate æterni exitij infantium intra vterum abſque baptiſmo obeuntium, quam Eccleſia ſemper agnouit: ſed etiam perſpicuè delirum, & ipſomet ſenſu reuictum falſitatis, indicio præſertim prægnantium ad quas prouocat Tertullianus illo capite 25. quo ſic vrget aduerſarios. *Puduit opinor illos, hoc*

ſtatuere

ſtatuere quod fœminæ agnoſcerent. At quanto roboratior exitus, à fœminis reuinci, quàm probari? In iſta namque ſpecie nemo tam idoneus magiſter, arbiter, teſtis, quàm ſexus ipſius. Reſpondete matres vóſque prægnantes, vóſque puerperæ; ſteriles & maſculi, taceant: Veſtræ naturæ veritas quæritur, veſtræ paſſionis fides conuenitur. An aliquam ſentiatis in fœtu viuacitatem alienam de veſtro: de quo palpitent ilia, micent latera, tota ventris ambitio pulſetur, vbique ponderis regio mutetur? An hi motus, gaudia veſtra ſint, & certa ſecuritas, quod ita infantem & viuere confidatis & ludere? an ſi deſierit inquies eius, illi priùs pertimeſcatis, an & audiat iam in vobis cum ad nouum ſonum excutitur. Addere poterat, & clamores puerorum in matrum vtero quandoque exauditos, vt peculiari lucubratione proſecutus eſt Andreas Libauius. Eſtque eius rei inſigne exemplum in vita S. Geraldi Comitis Auriliacenſis, quem S. Odo vitæ illius ſcriptor, lib. 1. cap. 3. teſtatur ter in vtero matris clamaſſe. Addit poſt nonnulla Tertullianus. *Si alimonia, inedia, crementa; decrementa, pauor, motus, tractatio eſt animæ; his qui fungitur, viuit: denique deſinit viuere, qui deſinit fungi. Denique & mortui eduntur, quomodo niſi & viui? qui autem & mortui, niſi qui priùs viui? Atqui & in ipſo adhuc vtero, infans trucidatur neceſſaria crudelitate, cum in exitu obliquatus denegat partum, matricida ni moriturus.* Tandémque inferiùs. *Poſſumus illos quoque recogitare qui execto matris vtero viui aërem hauſerunt, Liberi aliqui & Scipiones.*

Pertinent quoque ad hunc locum, omnia argumenta quibus Gregorius Nyſſ. l. de hom. procreat. à

cap.29. & l.de anima & reſurr. fusè confirmat,animam eſſe corpori ritè diſpoſito coæuam, nec poſt illud creari. Quæ adducere ſuperſedeo, quod iam faſtidiam hanc qualemcunque inſulſiſſimi placiti depulſionem, ad quam me adegit iuſtus timor, ne verba Scriptoris à Catholica fide alieni; cui pro more Sectariorum & cauteriatæ conſcientiæ Medicorum, (bonos & Medici nomine dignos ſemper excipio,) quidlibet ſentire liberum eſt, idipſum reuera ex autoris mente contineant quod ſonant & extimo cortice præferunt: nimirum eandem eſſe fœtus vtero abditi,& matris aluo gerentis vitam.

Concluditur vtilitas ſectionis matris demortuæ; ſuggeſtis ad eam cautionibus.

11. Quare ratum & fixum eſto, infantes matris vtero adhuc concluſos, non emori neceſſariò vna cum matre: atque adeò veriſſimè cenſuiſſe antiquos omnes, cum ſectionem matris demortuæ faciendam præſcripſerunt, vt fœtus retineatur incolumis, & ad baptiſmi initiationem perueniat. Eſt autem hac in re opus celeritate, quia periculum eſt in mora, tum ob congeminatum carceris illius pædorem, tum ob defectum alimenti, & indigentiam refrigerationis ab externo aëre attracto, ac etiam fomentorum quibus corpuſculum tenerrimum, ſiue ſuo vitio & morboſitate, ſiue matris ægritudine, aut etiam colluctatione & niſu inter tentandam eruptionem, malè affectum, refici & ſummoueri ab extremo vitæ periculo queat. Prædictas enim ob cauſas, infantem intra vterum, vix vltra horam defunctæ matri eſſe ſuperſtitem, de Medicorum

corum valdè peritorum ſententia, affirmat Poſſeuinus l. de Officio Curati, cap. 6. num. 9. Imo addit, obſtetrices octogenarias muneris illius valdè peritas, liquidò confirmaſſe, infantem poſt matrem mortuam, non niſi ad modicum tempus abditum vtero viuere. Nec iuuari poſſe immiſſo ori matris epiſtomio, quaſi ſic ſubiturus ſit aër ad fœtum, notat Paræus l. 24. c. 38. etiamſi contrarium affirmet Lud. Mercatus l.4.de mul. affect. c.3.*in fine*. Quare optimum conſilium eſt, cum mater eniti non valet, nec ea diſpoſitione eſt vt poſſit viuenti adhiberi ſectio, habere paratum chirurgum, qui confeſtim ac mater obiiſſe deprehenſa fuerit, ſi de infantis morte ante non conſtet, matrem aperiat, & fœtum extrahat, lauacro baptiſmi illico intingendum.

12. Sectionis porrò matri in eo euentu adhibendæ, & quidem abſque mora, grauis neceſſitas iniicitur idoneo adminiſtro; ita vt ſi operam ſuam vel neget, vel abſque conuenienti cauſa differat, peccet mortaliter: quia abiicit proximum in extrema ſua neceſſitate ſpirituali, cui ſubuenire ne æterna beatitudine ob baptiſmi defectum excidat, grauiter tenebatur. Alij item quorum intereſt, vt pater, propinqui, ac ſimiles, vel in eorum defectum publicæ rei ſpiritualis aut temporariæ curatores, graui obligatione obſtringuntur, ad hoc beneficium cuius fructus per totam æternitatem fundetur, promptè infanti curandum, per matris diſſectionem, cum primùm de eius morte conſtiterit. Indicia verò obitus matris, facilè deprehendent Medici, aliíve periti ægrorum adminiſtri, aut etiam obſtetrices exercitatæ; quibus frequens eſt, ad indubiæ mortis explorationem, ſpiculum lumen ori

iacentis

iacentis admouere, & obſeruare num flamma deiiciatur. Vel bombycis aut lanæ carptæ tantillum, ibidem locare, attentéque inſpicere num leuiſſima illa materia, ſuccutiunculam aliquam ſubeat ab ægri corporis halitu. Nam ſi flamma nullo modo deiicitur, aut pauxillum illud villoſæ materiæ perſtat prorſus immotum, arguměto eſt exceſſiſſe matrem. Quod alij æquè certò explorare ſe dicunt, ſi cyathus aqua plenus ad ſuprema vſque labra, ſuper os ventris ponatur, & aqua planè immota permaneat. An verò ſecanda ſit mater, ſi dubitetur an verè ſit mortua, nec poſſit moralis ſaltem certitudo haberi de eius obitu, pendet ex infra dicendis de ſectione matris moribundæ, vbi patebit in tali dubio abſtinendum eſſe matris ſectione.

CAPVT III.

De ſectione matris ſuperſtitis, infante item ſuperſtite, variantes ſententiæ.

1. E Triplici ſectione Cæſarea, ad primi capitis calcem propoſita, expediuimus primam, quæ erat matris demortuæ, ad extrahendum fœtum in ea ſuperſtitem. Nunc pergo ad ſectionem matris viuentis, fœtu item intra eam adhuc viuente, ſed deſperata naturali eius emiſſione. Quanquam autem primæ ſectioni, ſubiicienda congruè videbatur ſectio matris viuentis, mortuo intra eam infante, tamen

conſultò differo diſcuſſionem huius ſectionis; quia nullo negotio expedietur poſt tractatam eam ſectionem quam propoſui. Et quia circa hanc maximè ſectionem matris viuentis, quæ viuo item fœtu grauatur, feruet contentio diſſidentium ſententiarum, placet ab ea contentione auſpicari: referendo quid in hoc puncto variis & Medicis & Theologis ſit viſum, & ſingulorum fundamenta perſtringendo. Quibus auditis, quid de hac re vniuerſa ſit ſtatuendum, ex propria ſententia trademus.

Secari non poſſe matrem viuam, doctrina olim communiſſima.

2. Theologi qui hoc punctum attigerunt, in ea omnes videntur fuiſſe ſententia, vt matrem viuam aperire, aliud non ſit quàm eam trucidare: Ideóque, cum iuxta pronunciatum Apoſtoli Rom. 3. non ſint facienda mala, vt eueniant bona, inferunt, tametſi infans eſſet intra matris non diſciſſæ vterum periturus abſque baptiſmo, non eſſe tamen aperiendam matrem viuam: quia quod infans abſque baptiſmo in euentu illo pereat, nulla noſtra culpa continget: Matris autem viuæ diſciſſio, nequit ab immani homicidio excuſari, ideóque nullo modo facienda eſt. Ita S.Thomas in 4. d. 6. q. 1. artic. 1. quæſt. 1. ad 4. & 3. p. q. 68. art. 11. Alenſis 4. p. q. 8. memb.7. art. 1. §.4. Paludanus in 4. d.6. q. 1. art.1. Gabr. diſt. 4. q.2. art.3. dub.2. Maior eadem diſt. q.2. §. *contra has.* Soto diſt.5. q.vnica, art. XI. verſic. *tertiò arguitur.* Viguetius in Theol. inſtit. cap. 16. §.1. v. 8. Angles in 4. q. de recipientibus baptiſmum art.3. concluſ.4. Ægid. 3.p. q.66. art.7. dub.1.

dub. 1. num. 75. Malderus de Iuſt. tract. 3. cap. 1. dub. 16. Chapeauille de caſibus in peſte c. 2. q. 10. *ſub finem.* Idem paſſim tradunt Summiſtæ. S. Antoninus 3. p. ſummæ tit. 14. c. 13. §. 1. Aſteſanus in ſumma 1. p. l. 4. tit. 6. art. 2. q. 6. Angelus V. *baptiſmus* 6. num. 2. Tabienna V. *baptiſmus* 5. num. 5. Sylueſter *baptiſmus* 4. num. 2. Roſella eod. num. 1. Armilla V. *baptiſmus* num. 38. Victoria de Sacram. q. 33. Lopes 1. p. inſtruct. c. 63. §. *ſed in caſu.* Graffis parte 2. deciſ. l. 1. c. 4. num. 20. Villalobos t. 2. tract. 12. diffic. 13. *in fine.* Henriq. l. de baptiſm. cap. 21. num. 5. Rodericus in ſumma 1. p. cap. 5. num. 3. Diana 2. p. tract. 1. miſcell. reſol. 44. Bonac. diſp. 2. de Sacram. q. 2. p. 6. num. 9. Fernandus de Moure p. 4. c. 12. §. 2. n. 4. Omnium acerrimè Comitolus l. 1. reſponſ. q. 14. & lib. 4. q. 13. Ex Iuris Canonici peritis idem conſtanter tradunt Nauarr. Conſil. 1. de homicid. Franc. Marcus p. 2. deciſ. 951. num. 15. Alphonſus Carranza in opere de partu natur. & legit. c. 6. ſect. 2. *in fine.*

3. Minus mirum eſſet, Theologos & Iuris Canonici peritos, conſentire in hanc ſententiam, niſi etiam Medicorum doctiſſimorum, lanienam aliis quibuſdam Medicis probatam auerſantium, ſuffragium accederet. Certè Alexander Maſſaria lib. 4. rei Medicæ cap. 12. *in fine,* teſtatur ſe per annos 40. non plus quàm ter vidiſſe ſecari viuas mulieres in naturalis partus deſperatione, & omnes periiſſe. Itaque ea ſectio fuit matrum occiſio, quæ intrinſecè mala eſt, & ſcelus horrendum. Ioachimus Fortius referente Mizaldo centur. 1. memorab. aphoriſm. 100. indubitatum habet, perimi matrem cum ei ſecatur vterus: & fabulis annumerat narrationes

C 2 contrarium

contrarium ferentes. Idem tradit Ambroſius Paræus l. de hom. generat. cap. 38. aliàs 31. negans mirari ſe ſatis poſſe, eos qui matrem poſſe ſectioni eſſe ſuperſtitem, atque adeò per eam non interimi exiſtimabant, cum ingens magnitudo vulneris ad fœtum extrahendum inferendi ſubſtantiæ vteri & muſculis epigaſtrij, ingentem hæmorrhagiam planéque lethalem neceſſariò ſit inuectura, tot vndique vaſis multo ſanguine diſtentis vtero implantatis. Qui verò etiam iteratò, ſuperſtitem matrem ſecari potuiſſe retulerant, eos Paræus incredibiliora commentos non dubitat; quandoquidẽ conſolidato vteri vulnere, haudquaquam permiſſura ſit obducta cicatrix, vterum denuò dilatari ad nouæ prolis geſtationem. Eandem ob cauſam Ludouicus Guionus l. 5. de pulchritud. & ſanit. corpor. c. 25. mentitionem impingit Scriptoribus qui abs ſe viſas ſuperſtites Cæſareæ ſectioni mulieres ac poſt eam quoque, matres, prodiderunt. Videtur idem velle Varandæus lib. 2. de morbis mulierum cap. 7. Quæ attigiſſe placuit, quod quamuis ad cardinem præſentis controuerſiæ non ſpectent; (aliud quippe eſt, non poſſe mulierem diſſectam iteratò concipere, aut in perpetuum naturali partu prohiberi, aliud perire per ſectionem, de quo eſt lis;) Tamen ex hoc grauiſſimorum Neotericorum iudicio, de narrationibus per quas ab aduerſariis honeſtas ſectionis Cæſareæ, maximè ſtabilitur, eneruatur planè robur contrariæ factionis. Et qua ratione euertitur fides narrationum, quibus fabulini quidam viſas ſibi mulieres prodiderunt, quæ poſt ſectionem fœtum conceperint, & naturaliter fuderint; eadem quatiuntur & concidunt tot narrationes, (an commenta?)

menta;) de cæſis vtero, vita ſuperſtite, mulieribus; quod tamen eſt primarium partis aduerſariæ firmamentum.

4. Non modò igitur Doctores ſacri, ſed etiam inter Medicos plerique, ſectionem matri viuenti adhibitam improbant, agnoſcentes eam eſſe veram cædem matris: & qui mitiùs agunt, hócque probrum declinari vtcunque poſſe annuunt, tamen à præcluſo in æternum conceptu, ſectionem matris viuentis, conſtanter infamant. Sunt tamen ex ſacris Doctoribus, qui omnia incommoda propoſita, locum duntaxat habere cenſeant, quoad matrem non criminoſam. Nam eam quæ mortem commerita eſſet, quia iure cædi poteſt, fatentur poſſe aperiri ante partus naturalis periodum, ſi periculum ſit in mora, & proſpiciatur ſaluti corporeæ infantis: quod fieri poſſe non ambigunt, ſi peritus ſector adhibeatur, & fœtus ſit maturus, ita vt ſaltem ſit ſeptimeſtris. Ita Suarez t.3. 3.p. q.68. ad articulum 11. Ægidius ibidem num. 92. Præpoſitus 3.p. q.66. num.93. Diana 2.p. tract.1. miſcell. reſol.44. Filliucius tract.2. num. 139. At alij, ne in hoc quidem euentu quo mater noxia ſit & capitale ſupplicium commerita, admittunt poſſe viuam ſecari, ídque S.Antoninus 3.p. tit.14. c.13.§.1. & Tabienna V. *Baptiſmus* 5. num.6. ac Henriques l. de bapt. cap.21.num.5.ad eum quoque euentum extendunt, quo timeretur ne fœtus vtero matris immoriatur ante partum: nam ne tunc quidem ſinunt illum extrahi per viuæ matris ſectionem, quod non dubitent hanc eſſe fœtus trucidationem; vt clariùs expreſſit Lopes 1.p. inſtruct.cap.63.§.*ſed in caſu.* ac Malderus 2.2. tract.3. c.1. dub.16.

5. Et hoc eſt alterum caput, penes quod nonnulli ex Doctoribus adductis, damnant ſectionem Cæſaream matris viuentis. Quæcunque enim hactenus prolata ſunt, matrem dumtaxat ſpectarunt. At iuxta nonnullos ex Doctoribus ſupra adductis, vrgenda eſt contra ſectionem Cæſaream, etiam cædes prolis, quam certum habent maternæ per hanc ſectionem trucidationi adiungi. Neque patiuntur obtendi æternum exitium proli certò impendens, niſi ſic extrahatur, quippe baptiſmo cariturae; cum de multorum ſententia, baptiſmus quia eſt renatorum, non poſſit niſi natis conferri. Hoc enim damnant falſitatis, cenſéntque validè omnino baptizari poſſe infantem in maternis viſceribus prorſus abditum, ſi ad illum vel ad ſecundinam qua obuoluitur pertingat aqua, per manum madidam obſtetricis, aut aliter. Et quamuis hæc via iuuandi infantem præcluderetur, non cenſent eſſe prorſus conclamatam Gerſonis, & Caietani ſententiam, quæ aſſerit fœtum in tanta neceſſitate mundari poſſe à labe parentali, & ſanctificantem gratiam adipiſci, per fidem parentum; hoc eſt, per externam proteſtationem & oblationem à parentibus factam: quod erat remedium puerorum in lege naturæ, itémque puerorum Hebræorum, ſi ante vitæ octiduum expletum, mortis diſcrimen ingrueret. Quòd ſi ne hac quidem ratione, æterna puerorum ſalus videatur in tuto locari, veréque fatendum ſit, infantem ni adhibeatur matris viuentis diſſectio, verſari in extrema neceſſitate & corporea & ſpirituali, permittendum potiùs arbitrantur, eius & vitæ corporeæ & ſpiritualis exitium, quàm peccandum, matrem ſimul & infantem cædendo.

Contraria

Contraria ſententia, nunc apud Medicos receptiſſima.

6. In contraria planè ſententia ſunt recentiorum Medicorum plerique. Diſſectionem quippe vteri matris viuentis in partus naturalis deſperatione, non modò honeſtam & licitam, cum ex parte matris, tum ex parte fœtus, ſed etiam neceſſariam & ex obligatione adhibendam contendunt. Et quamuis inter eos multi de hac obligatione ſileant, tamen non poteſt ea obligatio non conſequi honeſtatem ſectionis Cæſareæ, adhibitæ matri viuenti; quam honeſtatem vtilitas ſectionis ab his Medicis acerrimè & conſtantiſſimè defenſa, apertè infert. Quomodo enim non iniiceretur obligatio vſurpandi hoc remedium in deſperatione partus naturalis, ſi per illud vita & matri & fœtui retinenda eſt, & fœtui quoque æterna ſalus per baptiſmum curanda; neglecto autem illo remedio, & mater & fœtus vita corporis priuabuntur, fœtúſque inſuper non recipiet vitam animæ, & æterno exitio inuoluetur? Itaque clauus clauo truditur in hoc negotio. Peccatum inquam, cuius intentato timore Theologi à ſectione matris viuentis abſterrebant, prætermiſſione ſectionis incurrendum opponitur: indéque ſtimuli admouentur ad vſurpandam ſectionem.

Hæc omnia voluuntur iis quos dixi cardinibus, vtilitatis & honeſtatis ſectionis Cæſareæ matris viuentis, pro qua omnium pleniſſimè pugnat Franciſcus Rouſſetus toto opuſculo de partu Cæſareo. Subſcripsítque Gaſpar Bahuinus appendice ad librum Rouſſeti, referens in eandem ſententiam

Ioannem Alboſium, & Franciſcum Saguyerium, doctos eiuſdem temporis Medicos. Idem tradunt Mauritius Cordæus comment. 1. ad 1. lib. Hippocratis de morbis mulieb. text. 11. Iacobus Duuallius l. de Hermaphrod. & partubus cap. 24. Laurentius lib. 8. Anatom. q. 32. Veichardus l. de morbis mulier. c. 19. Ioannes Marinellus l. 3. de morbis mul. c. 50. Ioannes Scherichius in opere Obſeruationum Medicarum l. 4. fol. mihi 665. & ſeqq. Rodericus à Caſtro l. 4. de morb. mulier. cap. 3. Mizaldus Centur. 1. memorabil. aphoriſ. 100. Franc. Ranchinus l. 7. qq. Chirurgic. q. 14. Daniel Sennertus l. 4. Medic. practicæ p. 2. ſ. 6. c. 8. caſu 3.

7. Itaque hæc ſententia, communiſſima nunc eſt inter Medicos, quamuis diſſidium inter hos ipſos quos protuli, nonnullum ſit quoad aliqua adiuncta ſectionis eámque conſequentia: nempe poſsítne mulier ſic diſſecta, denuo concipere, & parere modo naturali. Id enim & fieri poſſe, & ſæpè accidiſſe, affirmat Rouſſetus, nominatim tota ſect. 6. & Duuallius c. illo 24. At hoc eſſe impoſſibile, cenſent aliqui, & nominatim quoad partum naturalem ſectione poſteriorem, Rodericus à Caſtro dicto c. 3. *in ſcholiis*. Argumentum eius eſt, quia tametſi vterus poſt vulnus conſolidatum, poſſit concipere, tamen in partu poſt ingentem cicatricem dilatari ſatis non poterit, niſi vulnus recrudeſcat, & cicatrix denuo hiſcat: qua ratione vis vteri expultrix diſpergetur, & infirmior fiet quàm vt poſſit prolem naturaliter excludere. Verùm hæc nihil officiunt cardinibus huius controuerſiæ. Nam quamuis ſectio matris viuentis, conceptum deinceps excluderet, ac etiam partum naturalem, tamen

dummodò

dummodò in deſperatione partus naturalis & vitæ matris & infantis commodet, vſurpanda erit, alioqui intercedet mors, & fœtus & matris, per quam æquè impedietur iteratus conceptus & partus, ac per ſectionem Cæſaream. Longè igitur eligibilior eſt ſectio Cæſarea, quæ ita illa qualiacunque incommoda inuehet, vt tamen incolumitatem conferat. Itaque ſatis in præſentia eſt, quod ad matris & fœtus vitam retinendam, ſectio Cæſarea commodare poſſe concedatur, de quo ſolo præſertim contendunt autores vtrinque hactenus propoſiti, maiore recentiorum Medicorum parte in hanc ſententiam conſentiente, quod ad finem prædictum, vtilis atque adeò licita ſit hæc viuentis matris diſſectio, quidquid ſit de illis aliis adiunctis.

Potiora eius firmamenta, obiter tacta.

8. Nituntur hi DD. multiplici experimento quod poſtea attingemus cap. 5. addúntque etiam rationem ex eo petitam, quod contingere poſſit vt materni vteri porta iuſto anguſtior ſit, nec poſſit per eam educi infans, præſertim ſi nimium craſſus ſit, ſiue à naturali conformatione ob vbertatem materiæ, ſiue à tumore vitioſo. Eſſe autem aliquando, etiam ex natiua diſpoſitione, & ſecluſa nimia infantis obeſitate, tantam phymoſim atque occluſionem naturalis oſtij quo fœtui ad lucem veniendum eſſet, vt non poſſit per illud emitti, notauit Moſchio & Theodorus Priſcianus in excerptis p. 2. cap. 15. quod eſt de atretis, & Auicenna 21. tertij, tract. 4. cap. 1. Et frequentiſſimè idem contingit ob deprauatam oſſium iſchij ac pubis cõformationem,

vel luxatum os femoris verſus internam partem,& comprimens vterum, qua parte exeundum fœtui eſſet, vt accidit in exemplo quod recitat Moxius l.3. de venæ ſect. in morb. acut. c. 3. Idem contingere poteſt ob affectus illos accidentarios de quibus plenè Mart. Akakia toto l.1. de morb. mul. vt ob callum, cicatricem, lupiam, ſcirrhum, calculum, molam carneam, ſimiléſve tumores, aliquando etiam ob gangrænam, & cancrum, quæ ea in parte quandoque contingere ibidem Moſchio c.33. & experientia docuit. Quomodocunque autem contingat, vt fœtus educi nequeat viuus per naturalem viam & communem portam, non ſupereſt alia ratio conſulendi vitæ eius, quam ſi adhibeatur ſectio Cæſarea. Nam ſi diutiùs hæreat intra matris viſcera, ſuffocabitur à nimio æſtu cordis ſupra modum concalefacti,quem mater temperare nequibit: Deficiet etiam præ inopia alimenti, quod neceſſarium illi eſt in maiore copia, quàm priùs: à ſqualore denique & pædore carceris quo diſtinetur, incurret breui in mortem certam & ineuitabilem; & quod longè tetrius eſt, cum morte corporis ſubibit æternam mortem animæ, quippe exſors baptiſmi, qui non aperto matris vtero conferri nòn poteſt. Quomodo enim in eas latebras immittetur aqua, fiétque infantis ablutio, interiacentibus tot inuolucris? Aut quomodò renaſcetur denuò,qui non eſt natus primò, & intra matris viſcera abditus nõdum lucem conſpexit? Hinc demonſtrari videtur,attendendo ſummam veréque extremam neceſſitatem fœtus,tam ſpirituale quàm corpoream, fas eſſe matris viuentis vtero adhibere ſectionem ad educendum fœtum in deſperatione partus naturalis.

Nec

Nec minus ad idem valida ratio eruitur, attendendo neceſſitatem matris, cui niſi ſectio in eo euentu adhibeatur, vel moriendum erit, vel ſubeunda obtritio fœtus intra vterum, planè horrenda, & crudelitatis ac ſceleris plena: aut ſi hæc declinentur, ineuitabilis tamen erit extractio fœtus facta fruſtillatim, quæ non minùs matri atrox, & plena grauiſſimorum diſcriminum, ſummorum item cruciatuum ferax haberi debet, quàm ſectio Cæſarea, à qua nequaquam mors matris timenda eſt, ſi adſit peritus artifex, & ſeponantur extrinſeca incommoda accidentaria, quæ etiam abſque ſectione, matrem perderent. Affundetur his omnibus lux plenior inferiùs. Nunc enim fundamenta huius ſententiæ perſtringimus duntaxat, & per ſummum veluti verticem criſpamus, quæ honeſtati ſectionis Cæſareæ matris viuentis ſuffragantur, de ſententia magnæ partis recentiorum Medicorum.

Media quædam ſententia, refertur.

9. Audiuit iſta non nemo, & conſideratis inde, quæ Theologi & Doctores Medici anteriores vno propè ore tradiderant, tantoperè auerſati hanc ſectionem; hinc, quæ nuper Medici experimentis quàm plurimis adiuti docuerunt: quoddam vt putauit ſententiæ temperamentum adamauit; dicens, Medicis quidem qui nunc tam atrox & periculoſæ plenum aleæ remedium vſurpant, poſſe alicui ſolatio & remiſſioni remorſus eſſe experientiam anteriorem, indéque conceptam ſpem ſimilis euentus boni. Tamen eum qui primus id opus vix ante ſeculum aggreſſus eſt, immaniter peccaſſe, etiamſi deſperata

deſperata videretur, corporea matris, & vtraque prolis ſalus. Deteſtanda quippe eſt audacia proiecta Medicorum illorum,qui in ægrotis, etiamſi deſperatis, experimentum ſumunt remedij cuius hactenus ignota vis fuerit, tentantes ſitne ægro profuturum aut nociturum, vt rectè tradunt Corduba l.3. quæſtionarij q.5. §. *ſecundò probatur*. Azor.t.1. l.2. c.17. q.11. Vaſques 1.2. diſp.64. c. 4. Sayrus in Claui l.1. c.10. num.6. Caſtro Palaü tract. de conſcientia diſp. 2. p.9. num.3. & alios adducens Sanches l. 1. in decal. c.9. n. 38. Et ratio eſt perſpicua; quia Medicus ad eum modum ſe gerens, quantum eſt ex ſe influit in mortem, vel mortis accelerationem; quam ex nullo hactenus experimento compertum fuit, minimè conſecuturam ex tali actu. Grauiſſimi igitur peccati inſimulari meritò potuit, quiſquis fragili trucem commiſit pelago ratem primus, cum tanto gemini naufragij alieni, & exitij duorum corporum diſcrimine, cuius aditionem temerariam,fortuitus euentus bonus non honeſtauit. Eſto, nunc prætextu ſpei ex iactatis bonis euentibus conceptæ, tolerabilius vel etiam labis expers videri poſſit,in euentu de quo agimus,ſecare viuam prægnantem. Ita viſum condimentario, quem dixi pugnantium ſententiarum ante adductarum temperationem quandam adamaſſe, auditis quæ vtrinque proferebantur.

CAPVT

CAPVT IV.

Præſuppoſitio ad diiudicationem controuerſiæ propoſitæ; Sectionem matris viuentis quacunque tandem ex cauſa fiat, extremum remedium eſſe oportere.

1. DIscvssio ſententiarum ſuperiori capite propoſitarum, complurium & ſanè grauium difficultatum enodationem continebit, ad quam vnius certi principij per omnes reſolutiones ſubiiciendas vagantis, & ab omnibus neceſſariò admittendi, explicatione proludendum eſt: Inde ad extremarum ſententiarum quas compendio hactenus retulimus, veritatem diſquirendam progrediemur, quod in ſingulis veriſimilius occurret ſeligentes, & pro extremis ſectantes media, quod iuxta Nouatiani pronunciatum l. de Trinit. c. 30. non ſecùs veritas inter extremos errores media ſtet, quàm Chriſtus æterna veritas, inter extremos latrones pependit medius.

Supponitur, ſectionem matris viuentis extremum remedium eſſe oportere.

2. Principium quod iaciendum aiebam, eſt huiuſmodi. Extra ineluctabilem, planéque ſummam & extremam neceſſitatem; ſectionis Cæſareæ matri viuenti

viuenti adhibendæ, nullum eſſe vſum debere. Non intendo hîc definire, penes quam perſonam attendenda ſit extrema illa neceſſitas; nimirum an penes matrem, cui alioqui mors immineat, niſi fœtu ſuperſtite ad eum modum liberetur, ob anguſtias & malam diſpoſitionem viæ ordinariæ, aliámve ſimilem cauſam: An penes prolem cui vtriuſque vitæ diſpendium impendet, per neceſſariam crudelitatem, vt loquitur Tertullianus l. de anima cap. 25. hoc eſt per obtritionem intra vterum, aut lacerationem, eductionémque ex eo per fruſta: Aut certè penes vtrumque ſimul, cum aliquando, aut etiam ſemper contingat, vt nexa ſint & matris & prolis ſumma pericula, niſi extrinſeco iſto remedio ſubueniatur vtrique: An denique penes publicum bonum, quod aliquando ferat vt mater fœtu maturo grauata, priuſquàm naturaliter enitatur, & plenum naturaliter pariendi tempus aduenerit, viua ſecetur. Penes quod inquam horum capitum definienda ſit extrema neceſſitas, nunc non decido. Nec illud item pronuncio, poſito vno aliquo extremæ huiuſmodi neceſſitatis articulo, aut ſimul concurrentibus eorum pluribus, vel etiam omnibus, fas eſſe adhibere matri viuenti ſectionem Cæſaream. Id enim pedetentim poſtea diſcutiendum erit. Tantum itaque dico, niſi interueniat talis aliqua extrema neceſſitas, ſectionis Cæſareæ matris viuentis, vſum eſſe nullum debere. Qua de re nullam puto eſſe poſſe dubitationem; videtúrque certum, non modò Theologos, ſed ne Medicos quidem vllos refragaturos: etiam illos qui in aliquo euentu vſum ſectionis Cæſareæ matris viuentis ratum habent, & labis expertem. Neque enim in alium finem approbant

ſectionem

ſectionem prædictam, quàm vt corporeæ vitæ matris aut vtrique fœtus ſaluti,vel bono publico conſulatur: quos omnes fines ſupponunt aliter obtineri non poſſe, quàm interuentu ſectionis matri adhibitæ. Eſt igitur hæc ſectio extremum remedium, quod non niſi extremis malis eſt admouendum. Et ita Medicos conteſtatur Rodericus à Caſtro lib.4. de morbis mul. c.3. *in ſcholio*, & Ioannes Marinellus lib.3. eiuſdem argumenti cap.50.

Vſus contrarius, eſſet tacita Dei accuſatio.

3. Nemo ſanè non videt, vſum ſectionis Cæſareæ extra ſummam & extremam neceſſitatem, fore tacitam Dei accuſationem, & humanæ fabricæ criminationẽ. Deus enim humani corporis opifex, ita generis noſtri conſeruationi & propagationi per ſexuum diuerſitatem conſultum voluit, vt fœtus intra matris vterum conceptus, ibique ad tempus vſque congruum aptè ad crementum neceſſarium conſeruatus, tali via & modo naturali, ex illo occulto & terræ inferioribus educeretur. Omnino ſiquidem oportuit, proſpici à naturæ autore medium quo fœtus ex materni vteri conceptaculo prodire in lucem naturaliter poſſet; alioqui natura defeciſſet in neceſſariis, præſtitiſſétque deeſſe concipiendi vim & rationem, quàm meatum naturalem ad exitum: quo negato, pereundum miſerè eſſet fœtui concepto, è ſuis illis latebris obſtetricante natura nunquam educendo. Quare Deus naturæ autor qui naturam non vult in neceſſariis deficere, medium naturale fœtui prouidit, quo venire ad lucem poſſet; ita vt quamuis aliquando præcludatur

medij

medij illius vſus ob materiæ indiſpoſitionem, (qua ratione pleriſque omnibus naturalibus partium quarumcunque functionibus & vſibus à ſimili materiæ malè affectæ indiſpoſitione obex iniicitur;) tamen id ſit per accidens. At per ſe loquendo, ſuppetit naturale medium ab opifice naturæ Deo prouiſum, quo fœtus conceptus & debitam maturitatem aſſecutus ad lucis vſuram deducatur; quod abiicere, quamdiu nihil per accidens interuenit ad abiiciendum compellens & planè cogens, tacita eſſet Dei naturæ autoris accuſatio, tanquam ortui animalis pretioſiſſimi vel proſpicere neglexerit, vel non valuerit; quod vel cogitare blaſphemum ſit, nec minori ſuppliciorum atrocitati obnoxium, quàm ſacrilega licentia Alphonſi 10. Caſtellæ Regis, cuius ſunt Alphonſinæ tabulæ. Eum enim Rodericus Sanctius p. 4. hiſtor. Hiſpan. c. 5. ob improbatum diuinum opificium, quod diceret ordinatiùs meliúſque edi emendatis aliquibus potuiſſe, in grauem numinis iram incurriſſe, & licet tandem reſipiſcentem, ſeuerè à Deo vltore fuiſſe caſtigatum, ſcriptis prodidit.

4. Cum autem diuina manus in vniuerſi corporis humani ſtructura verè ſit mirabilis, quod in ſcalis à viſibili creatura ad Deum gradu 11. memini expendere, in opificio tamen partium quibus immortalitati generis noſtri ſeruitur, & fœtus vitam ac lucem accipit, eo pleniùs effuſa eſt diuinæ ſapientiæ vbertas, quo ſunt partes illæ excellentiores, & fini addictæ ſublimiori: quæ eſt præclara in hanc rem Gregorij Nyſſeni conſideratio in orat. magna catechet. cap. 28. demonſtrantis excellentiam illarum partium quæ ſunt ortus noſtri principia, longè

ampliorem

ampliorem eſſe quàm oculorum, aurium, & linguæ alteriúſve cuiuſuis corporei organi in quo maximè micare videatur ſummi Opificis induſtria & ſapientia. Qua in re, nihil ſupra verum ſtatui à Nyſſeno, agnoſcet quiſquis Theophili Protoſpatarij de hominis fabrica librum 5. & Meletium ſub finem operis de ſtructura hominis, legerit. Inde & eximiam, omníque laude ſuperiorem Dei artem in compactione partium ortui noſtro addictarum deprehendet apertiſſimè, & qui Lactantij l. de opif. Dei c. 13. poſt hæc perpenſa ſenſus fuit, non poterit non *queri, homines impios ac profanos, ſummum nefas admittere, qui diuinum & admirabile Dei opus ad propagandam ſucceſſionem inexcogitabili ratione prouiſum & effectum, vel ad turpiſſimos quæstus, vel ad obſcœna libidinis pudenda opera conuertunt, vt iam nihil aliud ex re ſanctiſſima petant, quàm inanem & ſterilem voluptatem.* Nec noſtri duntaxat, ſtructuram partium per quas ortus noſter peragitur, inemendabilem & omni præconio cumulandam dixerunt, nominatim cum diſputant aduerſus ſpurcos Manichæos, quibus incredibilis viſa eſt Dei corporati commoratio in virginis vtero, & deductio ad hanc lucem per communem viam; vt S. Cyrillus Hieroſol. catech. 12. Tertullianus l. de carne Chriſti c. 4. Theodotus Ancyranus homilia illa in Natal. Saluat. quæ habetur in append. 5. ad tom. 6. Conc. Epheſ. edit. Peltani, & S. Auguſt. orat. de 5. hæreſ. c. 5. ſed etiam Ethnici; intérque eos Galenus, ad tantum artificium autoris naturæ ſtupuerunt. Nec dubitauit hic ipſe Medicorum anteſignanus, miraculum non vnum in huiuſmodi opificio agnoſcere ac celebrare; eam præſertim ob cauſam, quod

vterus qui poſt exceptam conformandæ prolis materiam tantopere occluditur, vt eius orificium ne aciem quidem acus præ conſtrictione admitteret; (dempto raro aliquo euentu ob peculiares cauſas vnde exiſtit ſuperfœtatio, de quibus alibi poſt Hippocratem libro de ea) tamen cum fœtus maturuit, & in lucem fundendus eſt, idemmet vteri oſculum adeò dehiſcat, vt fœtui per illud exitus pateat. Hoc Galenus l. 15. de vſu partium, mirabilis prouidentiæ argumentum, admirabilitatis plenum cenſuit, & ſanè meritò. Ab iis tamen qui extra vrgentiſſimam & ineluctabilem neceſſitatem, alias vias educendo fœtui tentare vellent, perſpicuum eſt, tam exquiſitum opificium perinde ac imperfectum & maioris per nos commodi ac vſus capax, emendationi ſubiiciendum, imò abiiciendum eſſe.

5. Hoc verò quantumuis fœtus eductio fieret, illa alia via, non minori abſurditate ſorderet, quàm ſi quis nollet per os & œſophagum cibos in ſtomachum demittere, eo quod ſuccis immiſſis per clyſmata, aut per emplaſmata nutrientia appoſita vmbilico, ſuppleri aliquando poſſit vſus viæ naturalis ciborum ad ventriculum, vt obſeruat Valeſius 8. controu. c. 3. ſicut ergo ſecluſa grauiſſima neceſſitate, præpoſterus ille alimenti remoti ductus ad ſtomachum, aliter quàm per fiſtulam cibalem, (provt Lactantius appellat l. de opif. Dei c. 11.) abſurdus eſſet, & tacitam reprehenſionem continens diuini opificij circa commolendos & concoquendos cibos, ad cuius imitationem humana ſolertia molendinum & clibanum excogitauit, vt Seneca epiſt. 90. ex Poſſidonio diſputat. Ita extractio fœtus per viam ab ea diuerſam quam Deus naturæ

autor

autor inſtituit, niſi ad id grauiſſima & indeclinabilis neceſſitas adigat, non vacaret Dei ſugillatione per hominem: cui illud Ruperti lib. de volunt. Dei c. 6. haud iniuria occineretur. *Hodie natus rudis homuncio, docere vult antiquum dierum cani & maturi capitis, qualiter debuiſſet operari; qui tunc operari cœpit, quando nullus noſtrum adeſſe potuit, vt illi operis normam oſtenderet, & digitos operantis, in quamlibet partem duceret aut reuocaret.*

Temeritas ſumma, vſus eiuſdem contrarij.

6. Quid quòd tentatio illa extraordinariæ eductionis fœtus, cum ordinaria non negatur, pleniſſima eſt temeritatis: quia ad auertenda pleraque grauiſſima damna quæ tot partium diuiſione inferri poſſunt, peritus admodùm artifex exigitur, qui non eſt adeò obuius. Et vt ſcientiſſimus medicinæ manuariæ opifex non deeſſet, vix licet ambigere, quin per vteri ſectionem à quantumuis perita & felici manu peractam, & mater & fœtus non vulgari mortis diſcrimini obiiciantur; quod temerarium planè ſit vltrò adire, ſi declinari poſſit. Nec licet cauſari acerbiſſimos & interdum ſatis diuturnos naturalis partus dolores, interuentu ſectionis commutari breuioribus ac leuioribus, indéque elui poſſe notam temeritatis, cuius inſimulabamus ineuntes nouam hanc extrahẽdi fœtus viam, dimiſſa naturali quæ non præcludatur. Non inquam licet iſtud obtendere ad probrum impactum auertendum. Vix enim credibile eſt, ex diuiſione non exigua tam multarum partium ſenſu acerrimo vigentium; abdominis ſcilicet, peritonæi, ac vteri,

non exiſtere dolorem naturalis partus dolores æquantem, vel etiam ſuperantem; præſertim cum horror ex inſolita laniena, dolorum acerbitatem cumulet, faciátque atrociorem. Vt propterea ſint qui ſcribant, mulieres quæ priùs naturali partu per accidens prohibitæ, ad ſectionem Cæſaream compulſæ ſumma neceſſitate fuerant: poſtea concepto iterum fœtu, non tentaſſe illi eundem exitum, ſi naturali via prodíturum ſpes affulgeret; ſed ſublatis impedimentis ortus naturalis, vt eum fœtus denuò conceptus aſſequeretur, ſategiſſe feruntur; & ſibi ſummoperè gratulatas eſſe partum naturalem. Et tamen perſpicuum eſt, in illis, alteram fœtus eductionem per ſectionem Cæſaream, minùs acerbam & horrendam futuram fuiſſe, quàm eductionem primam. Nam reſciſſo priore hiatu qui vix vnquam benè coaleſcit, poſſet leuiore mulieris excruciatione, & abſque eo horrore quem inſolita ſectio intulerat, ſcopus intentus attingi.

7. Itaque nota temeritatis grauiſſimæ, cuius arguebamus neglectum ortus naturalis, & voluntariam eius commutationem in ſectionem Cæſaream matris viuentis, non poteſt depelli prætextu leuiorum & breuiorum dolorum, matris vltrò ſubeuntis ſectionem Cæſaream. Eſſétque etiam in eo prætextu, quod ad Dei dedecus pertineret. Deus enim vt liquet ex Geneſ. 3. naturalis partus difficultates quas ſtatus innocentiæ auertiſſet, interueniente peccato vertit in mulieris excruciationem, iuſtúmque ſupplicium; non quidem adiectione aliqua in hoc ſtatu facta ad eam doloris menſuram quæ partui naturaliter iungitur, vt malè ſuſpicatur Delrio in c. 3. Geneſ. num. 41. id enim æquè fundamento

damento caret circa hanc mulieris pœnam, ac circa ſubiectionem ad viri imperium, vel circa obnoxietatem moriendi contractam poſt peccatum: Non igitur ob eam cauſam, inter pœnas mulieri à Deo ob peccatum inflictas, numeratur dolor inter pariendum: ſed quia poſt peccatum, adempta eſt prærogatiua immunitatis à dolore quam fœmina diuino beneficio nacta eſſet, niſi abiecíſſet innocentiam; & quod naturale eſt, ſublato gratiæ beneficio per quod fuiſſet emendatum, manſit quale ex ſe eſt, & eatenus in pœnam tranſiit. Igitur etiamſi (quod non puto,) per ſectionem Cæſaream obtineretur declinatio dolorum partui naturali comitantium; tamen ſecluſa vrgentiſſima neceſſitate, adhibitio ſectionis eſſet deluſio Dei vltoris, & effugium à facie arcus; ne dicam exprobratio, quod minæ quibus Deus primam mulierem poſt peccatum terruit, vanæ fuerint, & mulcta quam irrogauit, abierit in fumum.

CAPVT V.

Quid ſtatuendum de ſectione matris viuentis fœtu item ſuperſtite, ſi ſectio neutri mortem illatura, probabiliter ſperetur.

AGGREDIOR ad diiudicationem difficultatum quarum ſemētis facta eſt in ſuperioribus,

ribus, ducto initio à capitali quæſtione circa quam maximè feruet diſſidentium contentio. Aio igitur, ſi ad extremam neceſſitatem & omnimodam partus naturalis deſperationem deuentum ſit, affulgeátque probabilis ſpes felicis euentus, licere adhibere ſectionem Cæſaream,& eo modo fœtum extrahere è matris viuentis vtero.

Status controuerſiæ.

Vt ratio ordinis ſit manifeſta, obſeruandum eſt, poſſe multiplicem excitari controuerſiam de honeſtate ſectionis Cæſareæ matris viuentis, fœtu item ſuperſtite. Nimirum primò, quærendo sítne ea ſectio honeſta, ſuppoſito probabili iudicio, indéque concepta rationabili ſpe vitæ matri & fœtui conſeruandæ. Secundò idem quæri poteſt, ſuppoſita certitudine morali mali euentus; ex parte quidem matris, quia nimium debilis eſt, nec par ferendæ excruciationi per ſectionem: Ex parte verò prolis, ob imperitiam ſectoris, quæ etiam iuſta eſſe cauſa poteſt timendi materni exitij. Potéſtque moralis certitudo mali euentus haberi tam ex parte matris quàm fœtus; vel certè ex parte tantùm alterutrius, vnde ſubnaſcitur quæſtio comparatiua, matríſne an fœtus potior habenda ſit ratio, ſi alterutri tantùm poſſit conſuli,nec niſi vnius vita retineri.Tertiò controuerſia eſſe poteſt,quid facto ſit opus, in dubio proſperúmne & felicem,an calamitoſum exitum ſit habitura ſectio. Nunc ad primam quæſtionem accingor, in qua mentionem duntaxat feci iudicij probabilis, & rationabilis ſpei; quia certitudo omnimoda boni euentus dari non poteſt,

ſed

ſed duntaxat aliqua, quæ ad ferendum probabile iudicium, & prudenter operandum ſit ſatis: quando autem ſuppetat, infra attingetur.

Deſperato partu naturali, licitum eſt matrem aperire, affulgente ſpe boni euentus.

2. Quòd igitur ſectio Cæſarea matris viuentis in deſperatione partus naturalis, licita ſit & honeſta, ſi ſpes probabilis & rationabilis, boni euentus affulgeat; habeo perſuaſiſſimum; & hac in parte ſubſcribo ſententiæ multorum recentiorum Medicorum; nec puto aduerſaturos Theologos. Imo plerique apertè annuunt. Nam tametſi apud eos, ſectio Cæſarea idem eſſe videtur quod matris trucidatio, ideóque paſſim ſectionem huiuſmodi damnent, ſaltem quoad matrem innoxiam, de qua ſola nunc agimus: Tamen in eam ſententiam conceſſerunt, quia videbant Medicos negare talem ſectionem poſſe abſque matris cæde perfici. Vix enim ante annos ſeptuaginta vel octoginta, inualuit inter Medicos opinio vtilitatis ſectionis Cæſareæ, incolumi matre. Si tamen Theologi audiuiſſent, ſectionem vteri cum ſpe probabili vitæ matris ac prolis vſurpari poſſe, & vſurpatam non ſemel reipſa eſſe; nequaquam inficiati eſſent honeſtatem talis ſectionis, in partus naturalis deſperatione.

Et ita apertè habetur ex Alenſi 4.p. q. 17. membro 4. vbi cum negaſſet, mulierem prægnantem cuius ſalus corporea & naturalis partus deſperatur, ſecari poſſe vt proles baptizetur; rationémque negationis inde petiiſſet, quòd ea ſectio matri interitum eiúſve accelerationem ſit certò illatura; nec

fœtus incolumitas & per baptiſmum initiatio poſſit certa eſſe; Nefarium autem ſit facere malum certum, vt eueniat bonum incertum; Cum inquam hæc præmiſiſſet Alenſis, ſubdit licitum omnino fore matris vterum in tali euentu aperire, ſi id præſtari poſſet abſque cæde matris & fœtus. Quo nihil potuit commodius dici in rem præſentem. Nam quamuis Alenſis, defectu experimentorum ſupponat, mortem matris cui vterus aperitur eſſe indeclinabilem; tamen agnoſcit, ſi per impoſſibile mors matris declinari poſſet, omnino ſecandam fore honeſtè ac licitè. Quod autem ipſe impoſſibile duxit, prolatis nouis experimentis agnitum eſt poſſibile. Quare haud dubiè Alenſis, in euentu propoſito ſubſcriberet iis quæ diximus, ſi recentiorum Medicorum experimenta & rationes audiſſet. Diſertè idem cum Alenſi habent nonnulli alij Theologi, qui propterea cenſendi quoque ſunt ſuffragari, vt Pelbartus roſario 4. tract. de baptiſmo cap. 5. caſu 5. & Brianſonis in 4. q. 4. corollario 2. *litera K.*

Rationes ex magnis bonis ſectionis, in prædictis circunſtantiis.

3. Probatio ſententiæ à nobis poſitæ, ducenda eſt ex eo quod per ſectionem Cæſaream mater alioqui ferè certò mortem opetitura, putreſcente intra eam fœtu, ſeruanda ſit incolumis: vel ſaltem liberanda immani illa laniena quam deſcribit Tertullianus l. de Anima c. 25. dum fœtus emortuus, fruſtillatim extrahitur, *violento* (vt ille appellat) *puerperio.* Per eandem ſectionem, fœtus emerget è

materno

materno vtero incolumis, nec fraudabitur Chriſtiana initiatione per baptiſmum, qui in lege noua, quoad infantes extra martyrij priuilegium eſt planè inſupplebilis, nec poteſt deliteſcenti intra materna viſcera conferri, tot veluti parietibus intergerinis ac ſeptis carneis impedientibus appulſum aquæ ad ipſum fœtum, cuius immediata ablutione peragitur baptiſmi Sacramentum. Cum ergo per ſectionem Cæſaream, & matris vita corporea in euentu de quo agimus locetur in tuto, & vtraque prolis ſalus Deo benè propitio obtineatur, dubitare non licet, quin talis ſectio in circunſtantiis quas ſupponimus, licita ſit & honeſta. Hæc probatio planè conuincit, ſi conſtet de eo quod in illa aſſumitur, nempe quod matre incolumi poſſit adhiberi ſectio. Nam de prolis incolumitate, vix erit qui neget eam poſſe probabiliſſimè ſperari, atque adeò per hoc medium prudenter quæri, ſi mors matris non obſtaret, quam multorum veterum Cæſonum experimenta adiunctam fuiſſe apertioni materni vteri, docuerunt. Tota ergo difficultas eſt, vt oſtendatur ſectionem matris viuentis, poſſe abſque eius cæde peragi. Id verò & à poſteriori per effectus & euenta, & à priori optima ratione demonſtratum eo.

Matrem poſſe ſectioni eſſe ſuperſtitem, demonſtratur.

4. Ad primum caput, pertinent imprimis varia exempla, quæ teſtes locupletes partim à ſe viſa, partim à grauibus & omni fide dignis autoribus prodita, retulerunt. Quos omnes commenti redarguere, tametſi perſonas, & tempus cæteráque

adiuncta accuratè conſignent, illíſque ipſis locis ſcribant, vbi reuinci haud difficile poſſent, ob temporum & locorum viciniam; illiberale omnino & indignum videtur, & à Fortio aliíſque perpaucis in hoc negotio factum demiror. Contra quos intorquere par ſit illam Ennodij conteſtationem initio vitæ S. Epiphanij, qua confirmat ſe vera dicturum, quia vulgata & præſentia de viro ſancto erat ſcripturus. *Nihil* (inquit) *de laboribus eius tam mediocre vel humile inueniam, vt neceſſariis illud bullis vt plerique ſolent, viuidi ſermonis amplificem. Teſtes enim calentium citabo negotiorum, & trophæa illius adhuc fumantia & exornata de manubiis Diabolicæ nuditatis oſtendam. Nemo enim ſub oculis præſentia penè & nimiùm nota commemorat, niſi, qui de veritate confidit, vt quos forſitan ficta dicturus velut impudentiæ meæ conſcius euitarem, eorum auribus relegam illa quæ cognouit adſpectus.* Cum igitur ſimiliter, autores quos mox producemus, exempla referant iis locis in quibus ſcribebant peruulgata; & vrbes, tempora, perſonas per quas & circa quas ſectio Cæſarea matre & fœtu incolumibus adminiſtrata eſt, diligenter conſignent, cenſendi profectò ſunt vera dicere; nec niſi ab indocilibus & illiberalibus ingeniis repulſam in teſtificando ferent; maximè cum non ſint teſtes ſingulares, nec priuatam ſuam cauſam agant, vel audita tantùm referant, quibus ex capitibus multorum longinqua narrantium autoritas frequenter ruit, etiam eorum qui hiſtorici audiunt; quandoquidem Seneca l.7. natur. qq. c. 15. aliàs 16. ad detrahendam Ephoro autoritatem, negat magna molitione opus eſſe, eo quod *hiſtoricus ſit* procul poſita ſcribens, cui hominum

generi

generi ſolemne eſt *incredibilium relatu commendationem parare, & lectorem aliud acturum ſi per quotidiana duceretur, miraculo excitare.* Præterquàm quod, *quidam inter eos creduli, quidam negligentes ſunt; quibuſdam mendacium obrepit, quibuſdam placet: Illi non euitant, hi appetunt. Et hoc in commune de tota natione, quæ approbare opus ſuum, & fieri populare non putat poſſe, niſi illud mendacio aſperſit.* Nihil horum in re noſtra obtendi poteſt. Nam nec de Hiſtoricis, ſcenæ plerunque ac tempori ſeruientibus agitur, nec de citò credentibus & corde leuibus, vel oſcitanter in hac cauſa verſatis: ſed de grauibus autoribus, qui viſa ſibi & diligenter perſpecta, in re quæ nec gratiæ nec lucri ferax eſſe poteſt, apud eos quibus narrata explorare & reuincere facilè erat, ſcriptis prodiderunt.

Videbor profuſione aliqua verborum vti, in concilianda fide autoribus mox adducendis. Verùm extorſit à me hanc præmunitionem potentiſſimi pro noſtra ſententia argumenti ab experimentis petiti, capitoſitas & obfirmatio, (an etiam inſulſitas atque ruſticitas?) paucorum quorundam inurbani & agreſtis ingenij ſcriptorum qui non habentes vnde ſectionem Cæſaream in euentu de quo agimus contra perſpicua experimenta repellerent, omnes eiuſmodi narrationes, quibus facta feliciter & matre ac fœtu incolumi ſectio Cæſarea proditur, ad Deum Fabulinum ablegarunt, & autores vt mendaciorum artifices atque propolas, per ora hominum traduxerunt.

Exempla varia.

5. Superiore itaque ſeculo, & hoc ipſo quod

nunc

nunc voluitur, plerique omni exceptione maiores teſtes, ſectionem Cæſaream ſaluis fœtu & matre peractam, ſe optimè conſciis, non ſemel eſſe, diſertè prodiderunt. Mizaldus centur. 1. memorab. Aphoriſ. 100. ait rem eſſe indubitatam, & multis experimentis firmatam. Decem proſperos euentus ſectionis de qua agimus retulit Franciſcus Rouſſetus, partim à ſe viſos, partim ex teſtibus fide digniſſimis cõpertos, quos legere licebit laudato ſuperiùs opere à cap. 5. Gallo ſcriptori Rouſſeto aſtipulator acceſſit ex Germania Gaſpar Bahuinus, qui ad librum Rouſſeti addidit appendicem, cuius c. 1. ſeptem præterea alias narrationes, ſectionis Cæſareæ matri & fœtui commodantis exhibuit, vel à ſe coram perſpectas, vel ab oculatis teſtibus quorum fides nullo modo vacillaret, ad ſe conſcriptas. Ex tanta apud vtrumque exemplorum vbertate, vnum duntaxat ab vtroque delibo.

Illuſtriſſimum ergo videtur exemplum mulieris ſecties ictæ, quod Rouſſetus recitat. Hæc Meſnilij in Vaſtinetenſi agro degebat, quæ ora eſt Galliæ haud ita procul Lutetia. Cum autem alio modo parere non poſſet, ſexies illi eductus eſt à Nicolao Guilleto Chirurgo oppidano, fœtus viuus. Mortuo deinde Guilleto, cum ſeptimùm grauida facta eſſet, fruſtra quæſito Chirurgo qui ſectionem Cæſaream adhibere vellet, ſeptimum illum fœtum præ anguſtia naturalis oſtij nullo modo excludere valuit: atque ita cum fœtu miſerè periit.

6. Iam Bahuinus, ſcribit de ſectore Germano, (& ſectorem intelligo, non huius de qua agimus ſectionis opificem ex arte operantem & Chirurgiæ peritum, ſed quod Latina vox fert, *caſtratorem*, heu qualem

qualem artificem ſectionis Cæſareæ!) cum vxorem cuius primus partus deſperabatur, indubiæ mortis niſi ſubueniretur damnatam, domi iacentem haberet, eam annuentem facta per Magiſtratum poteſtate ne vxoricidij tentati argueretur, intrepidè aperuiſſe. Modus autem aperiendi is fuit qui imperitiſſimo artifici congrueret, & tamen optimè ceſſit. Vxorem ægram adhibitis perpaucis teſtibus ex iis quas ægra habebat maximè amicas & fideles, menſæ impoſuit; eiúſque abdomini non ſecus ac ſcrofæ inflixit vulnus, adeò altè & tamen feliciter, vt ad primum illum ictum exiluerit infans, ac illæſus planè & prorſus incolumis, exemptus ſit, ſalua matre, cui felicior quàm peritior artifex, veterinario more vulnus conſuit: & nihilominus poſtmodum probè coaluit, ita vt poſtea, hæc ipſa mulier primùm gemellos, & quidem naturali partu ſit enixa; deinde ſingulatim alios quatuor liberos, tandem autem pluſquàm ſexagenaria obierit, ſeculo ſuperiore.

Ex literis D. Pellaire apud Maurianenſes Medici ad R. P. Amedeum à Portu, Ordinis D. Auguſtini ſtrictioris diſciplinæ alumnum, comperi in Oppido Auçois Comitatus Maurianenſis, mulierem nuper fuiſſe, cui ſectio Cæſarea ſexies adhibita fuerit, ſuo & fœtus commodo: additúrque ibidem, *idipſũ accidiſſe in Ciuitate S. Ioannis Maurianenſis, mulieri nomine Maupa.* Quid illud, *idipſum?* An ſenſus eſt, hanc quoque ſexies cæſam fœliciter fuiſſe? An duntaxat ſignificare voluit, eam quoque mulierem ſectione Cæſarea ſubleuatam eſſe, tacito ſectionum numero, ac fortaſſis abſque numero, quod ſemel tantum ita contigerit? Subiungitur denique in

iiſdem

iiſdem literis, peruulgatam & omni fide teſtatam rem eſſe, eximium Chirurgum cui nomen Ludouico, ante annos perpaucos, Aquis in Sabaudia, matre ac fœtu ſaluis, obiuiſſe Cæſaream ſectionem, cum naturalis partus eſſet deſperatus.

7. De Vrſula quadam VVitembergenſi ſcribit Daniel Sennertus teſtis oculatus l. 4. Medic. pract. p. 1. ſect. 2. cap. 17. cum prægnans inaudito prorſus euentu, vterum in faſcia pendulum extra abdomen geſtaſſet, eúmque provt res ferebant, nunc in femore, nunc alia in parte locaſſet, tandem & ipſa matre & fœtu incolumi, ſe autore & ſectioni inuigilante, liberatam eſſe ea ſarcina anno 1610. Vix occurrere poſſit quippiam circa mulierem aluo geſtantem admiratione dignius.

8. Teſtimonio Chirurgi ſcientiſſimi Ludouici Panthot, cuius peritiæ cum humanitate certanti, hæc lucubratio non parum debet, compertum habeo, anno 1627. Aprili menſe in Lugdunenſis oræ pago cui nomen *Meiſſemy*, Ioannam Matheuicre, Matthæi Fournelli vxorem, poſt acerbiſſimam plurium dierum excruciationem, cum partus naturalis prorſus deſperaretur; leuatam denique eſſe adhibita ſectione Cæſarea, qua & mater incolumis ſeruata eſt, & fœtus baptiſmi beneficium adeptus. Idipſum confirmauit eiuſdem manuariæ Medicinæ profeſſor egregius, Ioannes Feret.

Viſam ſibi Flexiæ apud Andegauos, mulierẽ quæ ſe ter cæſam ſaluo fœtu profiteretur, narrauit homo de Societate noſtra qui Chirurgum in ſeculo egit, annos complures, & rem eſſe extra dubium, ſanctè confirmauit.

Obiter

Obiter infertur; ſectione Cæſarea, nec conceptum, nec naturalem partum excludi.

9. Habemus exemplorum & experimentorum ſatis. Inter hæc verò pauca quæ ex innumeris ſelegi, obſeruata velim ea præſertim, quibus iterata proditur ſectio Cæſarea. Inde enim manifeſtè reuincuntur, qui dixerunt, ſectione Cæſarea inuehi ſterilitatem, ita vt fœmina deinceps nequeat concipere, & aluo geſtare, eo quod obductum vteri vulnus, per cicatricem reſiduam obſtiturum ſit nouæ vteri dilatationi, qualis ad fœtus geſtationem eſt neceſſaria; quod erat Paræi, Guionij, & Varandæi argumentum ſuperiùs propoſitum cap. 3. ad probandum, non poſſe mulierem poſt ſectionem, iteratò matrem eſſe. Eodémque argumento Rodericus à Caſtro ibidem adductus, demonſtrari cenſet, per ſectionem præcludi deinceps partum naturalem: eo quod tametſi vterus poſt vulnus obductum poterit concipere, tamen in partu dilatari ſatis non poterit, quin cicatrix denuò hiſcat, & vis vteri expultrix diſpergatur, fiátque infirmior, quàm vt poſſit ad excludendum naturaliter fœtum ſufficere. Et id quoque falſitatis reuincitur, cum aliis exemplis quæ apud Rouſſetum legere eſt ſect. 1. c. 5. narratione 3. & cap. 6. narratione 2. & 5. tum maximè experimento illo ſectoris Germani quod Bahuinus ſuppeditauit.

Quanquam verò ad controuerſiam, quam hoc capite excutimus, non refert, an ſectio Cæſarea iteratos conceptus & naturales partus impediat, nobiſque

biſque abundè ſit, quod matris & fœtus incolumitas obtineri per eam poſſit; (eſt ſanè id multo optabilius quàm denuò concipere, & conceptum fundere naturaliter:) Tamen non eſt difficile, rationem ex neganda vtero dilatatione ad conceptum, geſtationem fœtus, & naturalem partum neceſſaria, ita retundere, vt planè hebeſcat. Ex quo enim vulnus vteri ritè conſolidatum & exactè obductum fuerit, (quod non eſt adeò operoſum,) nihil procliuius eſt, quàm dilatari vterum cum res feret; cum tanta ſit partis illius ad diſtenſionem aptitudo; vt monſtrat triplicis interdum fœtus, inſupérque molæ, intra eum geſtatio per menſes non paucos. Nec per quantamcunque vteri diſtenſionem, ad naturalem partum requiſitam, neceſſe eſt denuo hiſcere cicatricem, cum poſſit tanta inter partes priùs diuiſas interceſſiſſe cohæſio, vt planè excludatur noua diſruptio, vulneríſque recluſio.

Secabilitas abſque cæde matris, aliarum ſectionum exemplo, monſtratur.

10. Primæ probationi hactenus propoſitæ, ductæque ex effectibus, quibus monſtratum eſt, matre incolumi, aperiri poſſe vterum, ſi naturalis partus deſperetur, adiungenda eſt non leuis confirmatio, ex affinibus ſectionibus æquè vel etiam magis periculoſis, quas tamen cum ex arte obeuntur, feliciter cedere, & honeſtè tentari, extra controuerſiam eſt. Quidni enim multo magis fas ſit, cum id fert extrema neceſſitas, & ſpes bona felicis euentus affulget, aperire vterum mulieris, vnde non eius modò incolumitas corporea, ſed vtraque etiam prolis ſalus

poſſit

poſſit exiſtere? Nam in illis aliis ſectionibus, de vnius ægri ſalute corporea agitur: In hac, vertitur æterna ſalus prolis, vnà cum eiuſdem & matris incolumitate corporea. Et quamuis hæc non ſit directa oſtenſio honeſtatis ſectionis Cæſareæ pro qua ſatagimus, eſt tamen indirecta, & apud cordatum prudentémque æſtimatorem admodum efficax, ſi ſectionem ſectioni, & vtriuſque vſum & adiuncta atque pericula, rectè componat.

11. Eiuſmodi eſt ſectio membri ſyderati, cum ab eo exitium reliquo corpori imminet. Parti enim adhuc viuenti ferrum admouetur ad os vſque depreſſum, & nerui, tendones, venæ, arteriæ, ſecantur, ſiſtendóque ſanguini admouentur candentes laminæ. Hæc præciſio non peragitur abſque horrenda carnificina, & magnis corporum ſic laceratorum vel ambuſtorum conuulſionibus. Experientia tamen docet, eam poſſe ægro commodare; & idcirco licitè ac honeſtè adhiberi, cum de conſilio prudentis Medici, bona ſpes affulget, omnes nemine diſcrepante conſentiunt.

Parachenteſim hydrope laborantium, ex Hippocratis decreto l. 6. epidem. ſ. 3. multa experimenta quæ Schenchius collegit l. 3. obſeruat. & præclara Andreæ Laurentij diſputatio l. 6. anatom. q. 9. ſecurè ac licitè adminiſtrari poſſe confirmant, cum morbi pertinacia quoduis aliud remedium excludit. Peragitur autem immiſſo (horrendum vel cogitatu,) per muſculos tranſuerſales abdominis ad peritonæum vſque ferro, vel compunctione medij vmbilici immiſſo præacuto ferro qua parte vaſa dehiſcunt: ſicque via aperitur, qua ſtagnans illa aqua & cum corporis pernicie putreſcens, foras

exiliat. Quod ex arte in his aſcitibus hydropicis tentatur, fortuito euentu, ſalute ex inimico profecta obtigit Aurelianenſi baiulo de quo Rouſſetus ſ.3. c.3. Ei ex hydrope peſſimè habenti, cum nebulo in rixa impacto validècultro perforaſſet abdomen ac peritonæum, riuus putridæ aquæ illicò profluxit: & deſperata ſanitas per ſectionem fortuitam, Deo inimicam voluntatem in bonum vertente, eſt reſtitúta. Euentus ei geminus quem refert Plutarchus l. de vtilit. ex inimicis.

12 Laryngotomia, ſectio eſt anginæ interioris ſiue muſculorum laryngis, quos acrimonia vitioſi defluxus adeò tumefecerit, vt aëris & potus cuiuſcunque, aditus planè omnis intercludatur. Vnde certa ſuffocatio & mors exiſteret, niſi prouideretur. Vt ergo aëri admittendo paretur via, ſecundus faucium orbiculus cartilagineus, adhibita ſectione à tertio ſeiungitur. Sic partam ſalutem certo exitio expoſitam, gratulari frequenter contigit. Illuſtre eſt exemplum quod refert Alexander Benedictus lib.8.de Chirurg. curat. de quodam qui ſeruatus eſt in conclamata ſtrangulatione tracharteriæ, diſſecta membrana inter annulum & annulum ſub epiglottide. Similia exempla paſſim proſtant.

Æquè rata & frequentibus experimentis teſtata habetur apud Schenchium l. 2. obſeruat. & ex Cócilio quodam Veſalij pro Duce Terræ nouæ edito inter Ingraſſiæ opuſcula, perfoſſio ac diſciſſio pectoris, vt purulentia ibi collecta educatur. Eáque ratione ante annos aliquot, Chirurgus præſtans in paucis Brondellus, militem cui nomen *Bonna*, cuius pectoris ſinum ex vulnere in humeros inflicto multus ſanguis oppleuerat, reſtituit exoptatæ ſanitati,

nitati, cæſo latere dextro, & pure copioſò ac fœtentiſſimo ex vomica perfoſſa, induſtriè educto.

13. Non eſt ſemper lethifera, vt quotidiana experimenta teſtatum faciunt, veſicæ in perinæo ſectio ad calculi exemptionem: & tamen longè operoſior & periculoſior eſt, ſectione vteri ad extrahendum fœtum: quia in perinæo occurrunt plures inſignes venæ, arteriæ, nerui, muſculi, tendones, ac ligamenta: & idem eſt de ſphinctere & vicinis vaſis ſpermaticis, quæ per illam ſectionem, veriùs lacerationem veſicæ, facillimè contingit lædi. Ipſa veſica priuſquàm incidatur, vt plurimùm eſt exulcerata, ideóque ſectionis incapacior. Symptomata inde paſſim conſequentia, vixque euitabilia, longè ſunt teterrima: nominatim perpetuum vrinæ ſtillicidium per vulnus ægerrimè coaleſcens; adiunctis doloribus ac fœtoribus vix ferendis. Horum nihil in vteri ſectione de qua agimus metuendum eſt; cum & vterus ante ſectionem ſupponatur valens ac ſanus, & eam partium ſiue internarum ſiue adiunctarum facilè lædendarum copiam non habeat, à qua circa veſicam timebatur.

14. Suppetunt aliæ item ſectiones, ei pro qua ſatagimus viciniores, ac propè geminæ, quas extrema neceſſitas, cum bona ſpes affulget, licitè ac honeſtè adhiberi ſuadet, & frequenti experimento deprehenſum eſt, non eſſe ſemper lethales. Eiuſmodi eſt ſectio veſicalis, & extractio calculi per epigaſtrium, vt in ſectione Cæſarea. Liquet eam ſectionem ad calculi exemptionem, longè periculoſiorem eſſe altera proximè tacta, quæ in perinæo perficitur: Et tamen ſi accidentaria incommoda ſecludantur, lethalem eſſe negat, & probabiliter

licitam eſſe affirmat Rouſſetus ſect.3. c.6. 7. 8. & 9. Scribit Villanouanus Valreacenſis apud Cauares Medicus, notiſſimæ eruditionis ac experientiæ, admotum à ſe Montilienſi mulieri actuale cauterium, fiſſo epigaſtrio ad interiorem vſque vteri partem; vnde magna puris vbertas profluxit: Poſt trimeſtre verò redditam ſanitati mulierem, nec ita multo poſt concepiſſe, & quater peperiſſe. Narrante Ioanne Alboſio Regio Medico conſtat aliquibus aliis mulieribus abdomen actuali cauterio feliciter fuiſſe apertum profundè ac latè impreſſo vulnere, ita vt per illud in vna quadam muliere, ſecundina fœtus emortui & priùs ferro extracti educeretur, muliere ſalua & denuo ac ſæpiùs matre facta.

15. Non auſim planè affirmare, an vteri inciſio ad ſterilitatem mulieri inducendam, quæ olim in vſu erat, fieret extrinſecùs & ſecto ſimul epigaſtrio ac peritonæo, (vt eſt certè veriſimillimum,) an verò abſque partium illarum diuiſione vt in ἐμβρυουλκίᾳ Factam quidem fuiſſe, oſtendit Brodæus lib.5. miſcellan. c.3. ex Athenæo lib. XII. qui id inuentum fuiſſe Lydorum, & Regis eorum Adramytis, teſtatur. Ibidem tamen Caſaubonus, ex Herodoto & Heſychio illuſtri l. de ſapientibus, Gygem ſtatuit inciſionis illius autorem. Suſpicio eſt, à ſuibus tranſlatum eius vſum ad mulieres. Nam porcarum vterum, vt gratius vniuerſa caro ſaperet, traiici ferro ſolitum, & ſuem factam non genitalem, alij obſeruarunt; meminítque etiam Columella l.7. c. 9. tametſi id aliò refert. Sed Galenus l. 1. de ſemine *ſub finem*, tradit quod dixi; & addit, muliebres didymos ad vtrumque vteri cornu finientes, exſcindi ſolitos vtroque vteri latere diffiſſo; quæ cauſa eſt,

cur

cur dixerim veriſimillimum eſſe talem inciſionem peractam fuiſſe ſciſſo extrinſecùs epigaſtrio & ſubiectis partibus: eáque ratione hæc inciſio gemina erat ſectionis Cæſareæ, & ſicut illa non erat lethalis, ita nec ſectio Cæſarea habenda eſſet mortifera. Si verò illo alio modo quem attingebam, peragebatur; commodat quoque ad oſtendendum ſectionem Cæſaream non eſſe cædem ac trucidationem matris, cum tanta vteri inciſio & quidem gemina, letho non daret mulierem. Qua etiam ratione argumentari proportione poſſumus ex Eunuchis maribus, iis præſertim quos Turcæ in ſui Imperatoris cubicularios euirant. Non enim (quod ferè vnum olim fiebat,) ſolis didymis vel attritis vel abſciſſis mulctantur; ſed inſuper membrum totum cum ſcroto, reſecatur. Idque etiam à paucis quibuſdam olim patratum, ſcribit S. Baſilius l. de vera virginit. *ſub finem.* Sic demeſſos, propriè dici Eunuchos notat Brodæus l. 4. miſcell. cap. 21. ſecernens ab eis Thlaſias quibus tantùm rupti didymi; Spadones quibus auulſi; Thlibias quibus colliſi attritíque; Ectomias quibus amputati atque reſecti. Eunuchorum ergo ſectio eo periculoſior eſt, quo acriori ſenſu pollent partes quæ per eam exſcinduntur. Nam ſcrotum vtero inuerſo eſt perſimile, membrum verò adiunctum affine eſt collo vteri, quod in ſectione Cæſarea nequaquam inciditur, ſed aliæ tantùm partes minùs exquiſiti ſenſus & minùs periculoſæ.

Excluduntur omnia, quæ ſemper lethali matris ſectioni, obtendi poſſunt.

16. Potentiſſima ergo ratione, ex effectibus cum

geminis tum affinibus petita, demonſtratum videtur, ſectionem Cæſaream non ſemper eſſe matri mortiferam, atque adeò poſſe affulgente boni euentus ſpe, honeſtam eſſe. Nunc ſubiicienda eſt probatio alia per cauſam, declarata & firmata partium quæ in ſectione Cæſarea aperiendæ ſunt, non lethali ſecabilitate; & ſymptomatum omnium ſectioni adiunctorum vel ſubiunctorum declinabilitate, citra matris & fœtus mortem. Quæ erit optima ſimul veritatis propoſitæ ſtabilitio, ſimul depulſio omnium quæ ab aduerſariis intorqueri aduerſus eam ſolent, aut poſſunt. Sic igitur argumentari licet. Si mors matris per ſectionem Cæſaream inueheretur, oporteret id fieri, vel 1. ob epigaſtrij ſiue abdominis ſectionem, conſequentémque ex ea hæmorrhagiam. Vel 2. ob ſectionem membranæ muſculis abdominis ſubtenſæ, id eſt, peritonæi, quod cum ſit ſubſtantiæ membranoſæ, non videtur abſque ſpaſmo incidi poſſe. Vel 3. ob ipſius vteri diuiſionem. Atqui ex nullo horum capitum mors matris iure timenda eſt adhibita ſectione Cæſarea, dummodò in iis circunſtantiis adhibeatur quas initio poſtulauimus, & ſeponantur incommoda accidentaria, & affectus mali qui etiam abſque ſectione matrem diſcrimini obiicerent, & perdere poſſent. Igitur ſectio Cæſarea, vrgente extremæ neceſſitatis articulo, licita eſt & honeſta. Sola minor eget probatione, quam particulatim exhibeo percurſis breuiter tribus illis capitibus, per quæ ſola dixi poſſe mortem matri inferri, ſi adhibeatur ſectio Cæſarea. Oſtendo ergo penes nullum ex dictis capitibus, matrem vi ſectionis Cæſareæ letho dandam.

17. Ac primùm muſculos epigaſtrij poſſe citra mortem incidi, magno etiam hiatu facto, docet Galenus lib. 6. methodi med. c. 4. quo loco artificioſæ gaſtroraphiæ modum ad vulnera huiuſmodi muſculorum conſuenda & curanda proponit. Nec vlla huic inciſioni hæmorrhagia adiungitur, quæ mortis timorem meritò faciat. Paucæ enim inſignes venæ diffunduntur eo loco quo muſculorum inciſio peragitur. Venæ autem mammariæ aſcendentes, à quibus maximè timeri poſſet hæmorrhagia, ſecundùm rectorum muſculorum longitudinẽ conſcendunt. Tandem puluiſculi aſtringentes, & alia ſanguinis effluxui cohibendo opportuna, qualia congeſſit permulta Trincauellius conſilio vltimo, obuia ſunt & ſemper ad manum.

Iam peritonæum poſſe ſalua vita incidi, apertè liquet ex iis quæ præcellentes Medici Galenus, Celſus, Ægineta, aliíque tradiderunt de curatione peritonæi, etiam vulnerati & amplo hiatu patentis. Quid quod nonnullis, citra vitæ noxam, computruiſſe deprehenſum eſt peritonæum? Poteſt ergo vita ſuperſtite incidi. Et cum fibræ eius non ſint exquiſitè neruoſæ; finíſque extremitatum partis anterioris, ſit multo laxior faciléque cedens; nequaquam ex eius vulneratione aut inciſione timendum eſt à ſpaſmo, qui tum demum timendus accidit, cum fibræ exquiſitè neruoſæ pari robore circa extrema firmatæ, ad ſuum principium cum violenta diſtenſione contrahuntur. Multò minùs timendum eſt ab hernia quæ nec poſt curatum peritonæi vulnus neceſſariò remanet, nec ſi ſemper remaneret, eſſet malum graue, aut difficulter leuabile, vel vlla ratione conferendum cum malo quod ſectione

Cæſarea declinatur; nempe cum certa morte matris vel fœtus extractione per fruſta, ad quorum alterum eſt neceſſariò veniendum, in circunſtantiis in quibus verſamur ni mater ſecetur.

18. Vteri denique inciſio, nullo modo eſt lethalis, quantumuis amplum vulnus inferatur, & fœtui educendo par. Quomodò verò lethale eſſet ſecari vterum, cum ne omnimoda quidem eius abſciſſio mortem aduehat, vt deprehenſum eſt in nonnullis puerperis, quæ validiſſimo impetu enixæ, vnà cum fœtu vterum radicitùs euulſum emiſerunt, abſque vitæ diſpendio, vt à ſe viſum ſcribit Fernelius l. 7. phyſiologiæ cap. 11? Exempla aliarum quibus vterus ob gangrænam ſimilémve cauſam exciſus mortem non intulit, ſignant Chriſtophorus à Vega tract. de procidentia vteri, Carpus in ſua Anatome, Langius lib. 2. epiſt. Medic. in 39. Paræus lib. 24. cap. 48. Mercur. lib. 4. de morb. mul. c. 21. Rouſſetus ſect. 4. cap. 5. & 6. ac Bahuinus in appendice ad eum §. 4. Idem agnouerant antiqui. Nam Paulus Ægineta l. 6. c. 88. ſic ſcribit. *Conſtat tota ablata matrice, nec mortem inde ſubſequi.* Similia repetit l. 3. c. 72. Sorani quoque hæc ſunt verba l. de locis muliebr. *Minimè exiſtimandum eſt, vterum principatum ad vitam obtinere: quia is non ſolùm procidit, ſed etiam in quibuſdam præciditur, nec tamen mortem affert, vt Themiſo literarum monimentis commendauit. Præterea in Gallia, ſues, habitiores & valentioris alimenti fieri aiunt, poſtquàm vterus abſciſſus fuerit.* Apud Aëtium idem explicatiſſimè traditur lib. 16. c. 76. Et Auicenna ac Auenzoar referente Paræo l. 24. cap. 48. idem affirmant.

Fortiſſima confirmatio omnium quæ hîc præmiſſa

miſſa ſunt, de non lethali epigaſtrij, peritonæi, & vteri inciſione, peti poteſt ex aliis huiuſmodi partium perfoſſionibus, quas fieri contigit matre ſuperſtite. Scribit Langius l. 2. epiſt. medicin. in 39. impium quendam ciuem ſuum, (Andreæ Remptero nomen erat,) œſtro percitum, ilia vxoris ſextum iam menſem aluo gerentis, cultro dextra capulo tenus immiſſa traieciſſe. Aduocatus peritus Chirurgus, inteſtina elapſa repoſuit, vulnus epigaſtrij conſuit. Triduo poſt illatum vulnus, mater puerum occiſum emiſit, cuius dextra ſuprema caluariæ pars adhuc cartilaginoſa, ab immani & truculento infanticida, ad ſiniſtri vſque oculi ſupercilium vulnerata apparuit. Mater conualuit, & diu ſuperſtes fuit. Quid clarius, vt liquidò deprehendatur vulnera abdominis, peritonæi, & vteri non eſſe lethalia? Alia item à ſectione Cæſarea fuit ea vteri, peritonæi, ac epigaſtrij perfoſſio, quam ſuo tempore accidiſſe Lutetiæ, ſcribit Hollerius ſub finem libri primi de morbis internis. Mulieris vtero gerentis, decimo quinto die priuſquàm pareret, fœtus viuens ac vegetus brachium foras propulit, extenditque per vmbilicum matris: quod abſque vteri, ac peritonæi, & abdominis materni traiectu, fieri non potuit. Et tamen ſuperſtes mater cum fœtu fuit. Imo ſtato tempore, fœtum incolumem, incolumis ipſa, per naturale oſtium emiſit. Quam longè horridiorem ſectione Cæſarea, vteri, peritonæi & abdominis perfoſſionem, matris vitæ innoxiam, quiſquis Hollerio teſte grauiſſimo, ſibi perſpecta narrante compererit, non poterit prudenter ambigere, quin inciſio illarum partium ex arte facta, poſſit citra mulieris interitum adhiberi.

Honeſtas ſectionis Cæſareæ in circunſtantiis propoſitis, concluditur, & muta naturæ voce firmatur.

19. Validiſſimè itaque euictum eſt, penes nullum è tribus ſupra propoſitis capitibus quibus mors matri per ſectionem Cæſaream inferri poſſe videbatur, timendam reuera eſſe mortis irrogationem. Atque adeò, cum id vnum obſtare poſſet, quominus ſectio Cæſarea in euentu de quo diſceptamus, honeſta & licita haberetur, fatendum ingenuè eſt, eam licitam eſſe. Id quod muta naturæ ipſius oratione, argumentis omnibus & ratiunculis noſtris robuſtiore, doceri putat Iacobus Duuallius l. de hermaphrod. & partubus cap. 24. *in fine*. Plerumque igitur natura, infantem in vtero mortuum, cum per communem portam extrudi non poteſt, tentat abigere per latera, vnde exiſtunt in ventre tumores contra naturam, quos vegetæ naturæ impetu diſrumpi, indéque ſemiputridum cadauer educi non ſemel contigit, vt docent narrationes à Paræo, libro 25. cap. 16. aliiſque adductæ. Refert ex Albucaſi l.2. c.76. Marſilius Cagnatus l. 4. obſeruat. c.9. mortui fœtus oſſa, ab ipſo Albucaſi, per matris vmbilicum exempta fuiſſe, matre ſuperſtite; quod connitente natura & illhuc miſeras reliquias propellente, ob negatum illis conuenientem exitum, accidere oportuit. Hic ergo naturæ conniſus ad eum innaturalem exitum mortuo fœtui concedendum, argumento euidenti eſt, cum fert extrema neceſſitas, negatúrque fœtui viuo naturalis exitus, fas eſſe naturam imitari, & fœtum per latera educere,

cere adhibita ſectione de qua agimus; dummodò & nihil vitæ fœtus timeatur, quod facilè eſt cauere ſi peritus ſit artifex; & ex parte matris bona ſpes felicis euentus affulgeat, ita vt vita matris auferenda non ſit vi ſectionis, ſaltem vt cauſæ partialis, de quo poſtea.

Vnde, & per quem, de ſpe boni euentus ſtatuendum.

Exponendum hîc ſupereſt, quando ſufficienter conſtare queat de ſpe probabili boni euentus, & cuius ſit de ea ſpe pronunciare. Dicendum ergo breuiter eſt, iudicium de ea probabilitate ad Medicum peritum & minimè præcipitem ſpectare. Sunt enim interdum impij Medici, qui ea occidendi impunitate nixi, quam in eis Philemon apud Stobæum, & Plinius l. 29. c. 1. deplorant, *diſcunt periculis noſtris*, (reddo Plinij verba,) *& experimenta per mortes agunt*. Tales cæco impetu, in vilibus præſertim capitibus, vt experimentum capiant artis ſuæ, vel nomen ſibi ex ea faciant, proruunt facillimè in inſignem aliquam nouitatem. His non plus committenda eſt ægrorum curatio, quàm laniis & carnificibus; nec ſecuriùs eorum iudiciis ſtatur, quàm agyrtarum & impoſtorum circumforaneorum. At qui ſunt digni ea profeſſione quam Scriptura ipſa honorandam decernit, Origenes homil. 22. in Num. ſcientiam Deo ipſi maximè propriam cenſuit, & omnis antiquitas vt diuinum munus ſuſpexit, quod Tiraquellus l. de nobilit. c. 31. fuſiſſimè perſequitur, hi prudenter & ritè penſatis omnibus nec niſi delphino anchoræ alligato, vt

ferebat Octauiani & poſtea Titi ſymbolum, id eſt, non ignauo, ſed tamen ſuſpenſo gradu, & iuſto timore interueniente, pronunciant quæ cuique curatio ſit opportuna. Talis igitur Medicus, attenta diſpoſitione ac viribus mulieris,& fœtus conditione; idoneus eſt ad ferendum iudicium, ſitne ſpes probabilis, quod mater quæ ex circunſtantiis apparet omnino impotens ad naturalem partum,non ſit letho danda per ſectionem Cæſaream, ſecluſis accidentariis incommodis improuiſis, quæ poſſunt præter artis prænotionem contingere; vnde non variant iudicium de probabilitate boni euentus, quod diximus prælucere debere, vt fas ſit adhibere ſectionem Cæſaream in euentu de quo agimus. De indiciis huiuſmodi, præcognoſcendis huic operationi, vidẽdus Rouſſetus in parænesi ad Chirurgos, & Martinus Akakias l.2. de morb. mul. c.15. ac ex Auicenna Ludou.Mercatus l.4.de mulier.affect.c.5.

CAPVT VI.

An in euentu de quo proximè, ſectio Cæſarea non modò licita ſit, ſed etiam neceſſaria, & ex obligatione cum ſubeunda, tum adhibenda.

1. CONSTITVTVM hactenus eſt, in deſperatione partus naturalis cum affulget ſpes boni euentus,fas eſſe ſectionem Cæſaream

ſaream adhibere. Nunc diſcutiendum ſequitur, an in illis circunſtantiis, tale remedium non modò licitum ſit, ſed etiam ex obligatione, cum excipiendum à matre, tum ab aliis adhibendum, aut curandum. Qua in parte, aliter ſtatuendum eſſet ſi haberetur ratio ſolius matris, quàm ſtatuendum reipſa ſit, ad matrem ſimul ac fœtum (vt par eſt) attendendo. Quia enim vtriuſque illius perſonæ res agitur in hoc negotio, idcircò vt benè ac ex integra cauſa de huius operationis neceſſitate morali, ſiue obligatione pronuncietur, neutrius reſpectus prætereundus eſt, ſed vtraque coniunctim conſideranda, ſi plenum iudicium ſit ferendum.

Spectato ſolius matris bono, nulla ei eſt ſubeundæ ſectionis obligatio.

2. Si igitur haberetur ratio ſolius matris in circunſtantiis in quibus verſamur, vix vnquam iniiceretur obligatio admittendi hanc ſectionem, & multo minùs eam adhibendi. Nam obligatio aliorum ad ſectionem adhibendam, ſupponit obligationem mulieris ad eam ſubeundam. Si autem mulier non teneatur, ideóque tenuat ſectionem excipere; non eſt dubium quin per ſe loquendo, alij exoluantur obligatione adhibendi ſectionem, vt notum eſt ex proportione ad obligationem ſumendi vel præbendi alia remedia in aliis quibuſuis ægritudinibus. Matris ergo obligationem ad ſubeundam ſectionem, quantumuis bona ſpe affulgente, vix agnoſcerem, ſi res penes eam ſolam ſpectaretur, quia poſſet reſpuere remedium adeò aſperum, & malle de vitæ ſtatione decedere, quàm tanto

tormento

tormento ſubiici. Receptum quippe eſt apud Doctores, ſi remedium ægritudinis graues cruciatus ſit ægro inuecturum, V. g. ſi truncatio brachij ſyderati ſit facienda, liberum eſſe ægro, illam remedij atrocitatem vel vitæ periculo redimere: ita vt neque in debitam vitæ cuſtodiam, neque in charitatem propriam, aliámve vllam virtutem peccet, ſi adeò aſperum retinendæ vitæ medium reſpuat; quandoquidem nemo ſecundùm rectam rationem aſtringi poteſt, vt vitæ ſuæ conſultum in præſentia velit, per tantos cruciatus: præſertim quorum fructus nunquam poſſit eſſe planè certus, nec fortaſſis ſit futurus admodum diuturnus, vel liber à grauibus incommodis, remedij illius vſurpationem per reliquam deinceps vitam conſecuturis. Quæ omnia, recta ratio dictat, poſſe abiectionem ſtudij, de vita per remedium atrox & aſperum retinenda, honeſtare. Ita præter cæteros Bannes 2. 2. q. 65. art.1. & ibidem Salon. Controu. 2. Torres t. 2. in 2. 2. d.29. dub.1. num.13. Leſſius l. de Iuſt. cap.9. num.96. Bonac. diſp. 2. de reſtit. q.vltima, ſect. 1. p. 6. qui addit, ne religioſum quidem, cuius voluntas Superiorum arbitrio maximè deuincta eſt, adigi per Superiores poſſe ad huiuſmodi remedium admittendum; tantum abeſt, vt perſona quæ planè ſui iuris eſt, ex aliquo naturali præcepto ad id teneatur.

3. Imo, (quod non parum conducit ad intelligendum fas eſſe declinare immanitatem cruciatuum remedio aſperrimo adiunctorum; nec tantam eſſe homini tuendæ vitæ ſuæ obligationem, vt ad quæcunque fini illi neceſſaria adigi ſit cenſendus;) nemo æger vi curæ quam vitæ ſuæ debet, tenetur

tenetur facultates omnes earúmve bonam partem effundere in remedium aliquod cuius admotione ſanandus credatur: quia præterquàm quod remedium aliàs efficax, pro varia ægri diſpoſitione ſæpè inutile redditur; clarum videtur, profuſionem illam impenſarum per quam reliqua vita incommodè tranſigeretur, tam cari remedij prætermiſſionem honeſtare, vt rectè ſtatuit Victoria releẽt. de homicid. num. 35. & Ægidius Coninck 2. 2. d. 27. num. 135. Denique (vt id quoque non omittam, quod ad molliendum apparentem rigorem in neglectu aſperrimorum remediorum iuuat permultum;) etiam vulgarium pharmacorum, quæ & modicæ ſint impenſæ, & vacua cruciatibus, ægro libera eſt prætermiſſio, ſi ſibi perſuadeat expugnari poſſe morbum viribus naturæ ſibi relictæ, vt ſæpè præter expectationem contingit: vel ſi (quod interdum vſuuenit & ex variis exemplis induci ſibi in animum ab ægro poteſt,) maiorem naturæ exacerbationem ex pharmaci vel remedij vſurpatione vereatur; ita vt natura eo adhibito impar ſit futura violentiæ ægritudinis.

Cuiuſuis remedij neglectus, aliquando innoxius.

4. Nec deſunt qui neglectum & repudiationem quorumuis remediorum, ad exercitationem ſpei in Deum & reſignationem teſtandam, vacare vitio velint, ita vt poſſit æger abſque culpa, præſtolari diuinum auxilium in tali articulo & medicinam carnalem corpori ſuo adhibere renuat, permittens curſui naturæ & Dei prouidentiæ exitum ægritudinis.

dinis ſuæ. Damnant id quidem nonnulli, vt Nauarrus in ſumma cap. 11. num. 40. Suares tract. 3. de relig. l. 1. cap. 3. num. 1. Leſſius lib. de Iuſtit. cap. 45. num. 4. Sanches l. 2. in decalog. cap. 34. num. 4. quia putant id eſſe tentare Deum, atque adeò graui labe ſordere. Tamen alij, eam Dei tentationem in tali remediorum prætermiſſione minimè agnoſcunt: quia qui ſe gerit ad modum quem dixi, non expectat ſalutem à Deo per miraculum, quod eſſet tentare Deum; ſed diuinæ prouidentiæ & arbitrio committit vitam ſuam; vt quod è ſua potiùs gloria & bono noſtro fore perſpexerit, id permittat. In quo eſſe magnam diſparitatem, inter reiectionem pharmacorum pro depellenda ægritudine, & reiectionem cuiuſuis alimenti pro vita ſuſtentanda ad quod natura ordinauit cibos, latè proſequitur Victoria relect. de Temper. num. 1. qui ibidem *ſub finem*, eam reiectionem cuiuſuis remedij ad morbi depulſionem videtur ſimpliciter admittere, tanquam innoxiam & honeſtam, cum dicat id planè fas eſſe, dummodò deſit certitudo moralis recuperandæ eo remedio ſanitatis; móxque addat, eam moralem certitudinem vix poſſe haberi. Quinetiam argumentum quo probat, remedium ſi ea certitudo adſit, non poſſe abſque graui culpa reiici, eſt planè eneruе. Ait enim, qui in ſimili euentu, proximo ægrotanti remedium negaret, grauiter peccaturum; igitur grauiter quoque peccabit, ſi ſibi eo remedio vſurpato opitulari renuat. Verùm eam conſecutionem non eſſe validam, tradit ipſe Victoria relect. de homicid. n. 25. Neque enim quoties teneor vitæ proximi opitulari, æquè teneor opitulari meæ: cũ poſſim quoad me, cedere iuribus,
quibus

quibus non poſſum cedere quoad alios.

5. Vt vt verò res habeat, cum affulget illa propè paratu impoſſibilis certitudo moralis, depellendæ ægritudinis; ea deficiente admittit Victoria repudiationem remediorum omnium poſſe labe vacare. Atque ita viri plerique ſanctiſſimi, reiectionem hanc omnium humanorum remediorum ex motiuo quod proponebam, habuere ratam & licitam. Nominatim S. Macarius homil. 48. *in fine*, S. Diadochus l. de perfect. ſpir. c. 53. S. Bernardus epiſtol. 321. S. Ephrem tomo 1. tract. de fide, vbi Voſſius alios adducit. Fauet S. Chryſoſtomus homil. 14. in 1. ad Timoth. *ſub finem partis moralis*, agens de ægris in cœnobiis. Viguiſſe eam praxim in quodam ſanctarum Virginum monaſterio, habetur in Actis S. Euphraſiæ cap. 6. Et idem ſeruaſſe S. Fulgentium moribundum, ſcribit autor vitæ eius cap. 30. & firmatum eſſe miraculo in ſorore ſua S. Macrina, narrat in eius vita Gregorius Nyſſenus, cum agit de ſancto eius cadauere. Quæ omnia intelligenda ſunt per ſe loquendo, & ſecluſis extrinſecis cauſis quibus quis ob alienam communem aut priuatam neceſſitatem, teneatur conſeruandæ vitæ ſuæ inuigilare, quocunque licito modo, aut niſi ex conſcientia errante putet ſe obligari vitam conſeruare per medicamenta. In quibus euentibus locum habent quæ de vocatione & obedientia erga Medicum ſub obligationem cadente, tradit Codronchus l. 2. de Chriſt. med. ratio. c. 1. & 2. Et idem extendit Molin. tract. 3. diſp. 1. *in fine*, ad conſtitutos ſub alterius obedientia.

Mater ſectionem renuens non eſſet cauſa mortis ſuæ.

Ex his apertiſſimè concluditur, vix vnquam adigendam matrem, ſi res per ſe loquendo & ex parte eius duntaxat, ſpectaretur; admittere ſectionem Cæſaream, quæ & ſummos cruciatus adiunctos habet, & omnimodam certitudinem ſeruandæ vitæ præbere nunquam poteſt. At neque charitas propria, neque fortitudo, nec alia vlla virtus, obligationem iniicit vitæ cum tantis cruciatibus retinendæ. Perperam verò ea reiectio ſectionis Cæſareæ per matrem, inſimularetur influxus moralis, vel qualiſcunque cooperationis, in mortem ſuam. Nam cooperatio phyſica perſpicuè deeſt. Moralis autem abſque debito operandi interuenire non poteſt. Itaque probādum priùs eſſet, teneri matrem admittere huiuſmodi remedium. At hoc eſt de quo diſceptamus. Itaque probare, teneri matrem in euentu propoſito admittere ſectionem Cæſaream, quia alioqui cooperabitur moraliter in mortem ſuam, eſt petere principium. Accedit quod ex non extracto per hunc modum fœtu, non ſequitur neceſſariò mors matris: quia quamvis fœtus, ſecluſo partu naturali niſi per ſectionem eximatur, ſit matri immoriturus: tamen vel aliis magis ordinariis operationibus eximi poterit per naturale oſtium, vel naturæ ſolius viribus excerni, vt ſæpè accidiſſe, dicemus cap. 13. Quare ſi res penes matrem ſolam attendatur, ægrè continget iniici illi neceſſitatem admittendi ſectionem Cæſaream in euentu propoſito, ſi velit grauis peccati exſors eſſe.

Vnde

Vnde eleuanda ſectionis in matre obligatio, ſi doloris atrocitate non elidatur.

6. Video opponi poſſe, declinationem cruciatuum non poſſe honeſtare neglectum ſectionis. Neque enim reuera mater declinabit immanes dolores, cum non minùs atroces ei ſubeundi ſint à prole non exempta. In quo eſt latum diſcrimen inter rem præſentem, & truncationem brachij, alteriúſve membri adeò malè affecti, vt niſi reſecetur, ſit futurum corpori exitiale. Tunc enim æger declinat atroces dolores ſectionis, nec ſubiacet aliis vel æqualibus vel maioribus, repudiationem ſectionis conſecuturis. At in præſenti negotio, mater retento fœtu non minùs immaniter excruciabitur: ſiue quamdiu fœtus intra vterum ſuperſtes erit, & ad exitum connitetur, ſiue poſt fœtus interitum à tabefacto eius cadauere & fœda illa mortui corporis cum viuo coniunctione, aut violenta extractione per lanienam ab artis auxilio. Cadaueris verò illius excluſionem, naturæ curſui velle permittere, perinde eſſe videtur, ac vitam meditatò prodigere, in tanta excluſionis illius per naturæ vires incertitudine, & certa mortis inuectione, ni fœtus matri immortuus alicunde excernatur è matris vtero, imò ſepulcro.

Reſpondendum eſt, hanc incertitudinem excluſionis, tantam non eſſe, vt obligare poſſit mulierem ad ſubeundam ſectionem Cæſaream, cum non rarò contigerit aliter excludi ſolis naturæ viribus fœtum vtero immortuum, vt ſuo loco monſtrabitur. Quod verò ad dolorum æqualitatem attinet, ſiue admittatur ſiue repudietur ſectio Cæſarea, viderint

alij quid ſtatuant. Nam ego quidem pronunciare de ea æqualitate non poſſum. Sed licet eam gratis agnoſcere lubeat; ac etiam licet perfugium illud de permittenda ægritudine curſui naturæ, intutum eſſe velimus; adhuc ſupereſt vnde mater eximi queat obligatione admittendi ſectionem Cæſaream, ſi res penes eam ſolam ſpectetur in euentu de quo agimus. Nimirum magnus horror tam inſolentis remedij, ſatis ſupérque eſſe poteſt, vt mulier ſolum eius bonum attendendo, illa obligatione liberetur. Quotieſcunque enim, etiam abſque immanibus doloribus idcirco ſubeundis, magnus horror remedij cuiuſpiam occupat ægrum, non tenetur horrorem illum vincere, vt vitæ ſuæ conſulat, & ægritudinem depellat. Hac ratione, nemo in extrema fame tenetur cibare ſe carnibus hominis, ſiue naturaliter mortui, ſiue alia iam ex cauſa occiſi: quia ſcilicet homo non tenetur vitam conſeruare tam horrifico medio à quo natura tantoperè abhorret, vt rectè affirmat Sanches lib. 1. in decalog. c. 18. num. 14. & Leſſius l. de Temper. num. 12. Quanquam enim non peccaret qui in tanta neceſſitate carnibus illis veſceretur, vt rectè iidem autores tradunt, Leſſius num. 10. & Sanches num. 12. malè repugnante Victoria relect. de Temper. num. 6. & Valentia 2. 2. d. 9. q. 3. p. 1. problematicè autem rem agitante Maldero de Iuſtitia tract. 3. c. 1. dub. 1. Tamen ſummus horror illius pabuli, exoluit hominem obligatione ſe ita cibandi, & vitam ſuſtentandi eo ritu belluino. Id quod æquè ad vſurpationem felium, canum, murium, calceorum, & ſimilium in cibum extendo, quamuis aliqui in ſumma neceſſitate talia comederint, nec comedendo peccarint.

7. Quia igitur facillimè poteſt accidere, vt ſexus fragilis & imaginoſus, ad ſectionis Cæſareæ propoſitionem inſigni horrore percellatur; meritò liberandus eſſet obligatione illam ſubeundi, etiamſi dolores acerbiores iis quos perfert, vel etiam pares minimè timeret, quantum quidem eſt ex parte ſolius charitatis propriæ, & ſtudij ab vnoquoque debiti vitæ ſuæ, vt ſit cuſtos eius fidelis. Si tamen dolores præconciperētur mitiores à ſectione quàm à retentione fœtus, & deeſſet horror ſectionis, vt fortaſſis poſſet accidere poſt experimentum ſectionis aliàs exceptæ, per eandem fœminam; nec placeret approbare principium ſuperiùs adductum de morbis licitè permittendis curſui naturæ: Tunc fatendum eſſet, prægnantem affulgente probabili ſpe boni euentus, obligandam eſſe ad ſubeundam ſectionem, etiam ratione ſuimet ſolius. Quia tamen hæc obligatio non niſi cum tot temperamentis enaſci poteſt, idcirco dixi, mulierem in euentu de quo agebamus, rem ſpectando penes ipſam ſolam, vix vnquam teneri admittere ſectionem Cæſaream, ſed poſſe ferè ſemper abſque peccato, illam reſpuere.

Spectato prolis bono, mater in circunſtantiis propoſitis, ſectionem ſubire tenetur, ex charitate, vel vitam propriam ſaluti æternæ alterius præferente.

8. Iam verò ſi hoc negotium non modo penes matrem ſpectetur, ſed etiam (vt ſanè par eſt,) penes fœtum, cuius & vita temporaria & ſalus æterna pendere ex ſectione matris ſupponitur; ſic

fateor, matrem ex charitate erga fœtum teneri admittere ſectionem Cæſaream. Quod in euetu quem nunc excutimus, in quo ſcilicet affulget bona ſpes, eo validiùs euincitur, quod vel ſi vita noſtra corporalis exponenda eſſet manifeſto diſcrimini, non licere tamen periculum illud declinare, vt ſpirituale bonum alicuius extrema neceſſitate preſſi locaretur in tuto, ſententia eſt grauiſſimorum Theologorum omni acceptione digna. Ita D. Thomas 2.2. q.26. art.5. & ibi interpretes, nominatim Malderus aſſert. 1. qui notat Scholaſticos communiter conſentire in 3. d.27. vel 29. Corduba l.1. q. 26. in 2. puncto. Lopes 1.p. inſtruct. c. 67. Idem habet Toletus in ſumma l. 4. c. 10. num. 2. Azor. t. 2. l. 12. cap.4. §. *tertio loco.* Nauarrus in ſumma cap.24.n.9. & fusè in cap. *non inferenda* 23. q. 3. à num. 10. ſparſim ad 47. Abul. in c.18. Matth. q.95. Gabriel lect.74. in Canon. *litera O.* Caſtro de charit.diſp.1. p.9. Eſſe quoque communem omnium Doctorum ſententiã, docet Lorca 2.2.ſect.3.diſp.28. membr.2. & Ægid. Coninck diſp.25. de actibus ſupern. n.86. qui alios multos proferunt. Et quamuis diſſidium eſt inter DD. hícne aut ille euentus è plurimis quos proponunt, contineat extremam proximi neceſſitatem ſpiritualem, quæ meritò præferenda ſit ſaluti noſtræ corporeæ; tamen poſito quod ſit verè extrema neceſſitas ſpiritualis, qua proximus laborat; poſsitque noſtra opera etiam cum vitæ corporeæ diſpendio & obiectatione in patens diſcrimen ſubleuari; omnes æquè conſentiunt, obligationem cuique iniici proximum ſubleuandi, cum proprio diſcrimine prædicto: iuxta illud 1. Ioan. 3. quod aut nunquam obligat, aut ſaltem in tali euentu:

Chriſtus

Chriſtus *animam ſuam*, id eſt vitam, *pro nobis poſuit*; *& nos debemus pro fratribus animas ponere.* Ratio D. Thomæ ad hunc charitatis ordinem confirmandum, inde ducitur, quod in ea prælatione extremæ neceſſitatis ſpiritualis alienæ ſupra ſalutem noſtram corpoream, atque adeò in tali bono proximi, magis eluceat ratio motiua charitatis, cum maius Dei externum bonum, id eſt, auctior gloria indè redundet.

9. Ex hoc principio, inferunt non pauci, quos refert & ſequitur Philibertus Marchinus de bello diuino p. 1. c. 9. ſi verè ſit extrema neceſſitas ſpiritualis alicubi tempore peſtis, & deſit alius qui eam ſubleuet, ego autem ſubleuare poſſim, docendo quod præcisè neceſſarium eſt ad æternam ſalutem, vel ſacramentum neceſſarium miniſtrando, teneri me abiicere hac ex parte ſtudium meæ conſeruationis, & adire diſcrimen vitæ corporeæ, ne aliis anima in æternum pereat. Et quamuis quoad adultos tricari aliquatenus liceat, eo quod non ſit ita obuium quis ſit quoad eos ſupremæ egeſtatis ſpiritualis articulus: Tamen quoad infantes abſque baptiſmo morituros niſi ego ſubueniam, ſaltem ſi ſint infantes Chriſtianorum, longè communiſſima doctrina eſt, infantes illos laborare extrema neceſſitate ſpirituali, ideóque per me & vnumquemque qui fortè ſolus poſſit, opitulandum illis eſſe, ex graui obligatione charitatis: etiamſi opitulatoris vita corporea, in apertum diſcrimen ventura eſſet. Ita Syluester V. *bellum* 2. q. 4. Corduba lib. 1. q. 26. in 2. parte quæſtionis, §. *ſed aliter*, Maior in 4. d. 15. q. 22. Fumus V. *homicidium*, num. 7. Nauarrus in ſumma cap. 24. num. 9. Lopes (tametſi nonnihil

 anceps)

anceps) 1.p. inſtr. c. 67. Filliuc. tract.28. num.35. Lorca 2. 2. ſ.3. d 28. membro 2. num.32. Ægidius diſp. 25. de actibus ſupern. num. 88. & paſſim alij: qui conſequenter debent concedere, matrem prægnantem, ſi probabilis ſpes affulgeat ſalutis ſuæ corporeæ, ita vt ſectio eius non ſit trucidatio innoxiæ, teneri admittere ſectionem Cæſaream, vt fœtui in extrema neceſſitate ſpirituali conſtituto ſubueniatur, collatione baptiſmi quo alioqui cariturus eſſet, vnáque æternæ ſalutis iacturam faceret: quia *niſi quis renatus fuerit ex aqua*, (ſaltem in voto, id eſt, in actu perfectæ charitatis, cuius fœtus non eſt capax,) *non poteſt introire in regnum Dei.*

Noua conuulſio obligationis prædictæ, iniectæ à charitate.

10. Contrarium tradit Ioannes Sanches diſp. 10. ſelecta num. 9. vbi & principium generale ex D.Thoma poſitum, de neceſſaria vitæ propriæ corporalis expoſitione, vt ſalus animæ proximi in extremum diſcrimen vocata locetur in tuto, conuellendum ſuſcipit, & æquè impetit inde erutam doctrinam de obligatione baptizandi infantem ſine baptiſmo moriturum; ac etiam de obligatione matris in tali euentu, ad ſectionem Cæſaream affulgente ſpe boni exitus admittendam. Ne autem cum D. Thoma pugnare videatur, quem diximus affirmare ſecundùm obligationem charitatis ordinatæ, vitam noſtram corpoream poſtponendam eſſe ſaluti ſpirituali proximorum, ait Sanches D.Thomam ita accipi debere, vt tantùm velit *quod quis amore vitæ ſuæ conſeruandæ, non præſtet conſilium proximo patrandi*

trandi ſcelus: ſiue quod poſitiuè ad necem ſpiritualem ipſius non concurrat, quia tunc amans vitam corporalem ſuam, æternam perdit, peccato deprauati conſilij intercedente. At quod non omittat prouidere animæ proximi, ob conſeruandam propriam vitam, non affirmat D. Thomas: niſi fortè in caſu quo pactum interceſſiſſet de non omittenda cura animæ proximi, etiam cum periculo propriæ vitæ. Addit idem autor, Doctores illos qui abſolutè dixerunt obligari hominem vitam ſuam ſpiritualem poſthabere ſpirituali vitæ proximi in extremum diſcrimen adductæ, *aberrare ſanè, & quod ipſi nequaquam exequerentur, cæteros exequi eſſe obnoxios docere.*

Improbatur.

11. Hæc conuulſio communis doctrinæ, nullo modo eſt probanda. Quod enim communiter DD. agnoſcant obligationem ſecundùm charitatem ordinatam poſtponendi propriam vitam corpoream ſpirituali vitæ aliorum ad extrema deductæ, is tantum diffiteri poteſt, qui vltrò vult oculos occludere, aut quæ in oculos incurrunt non vult perſpicere. Nominatímque ridiculum eſt, S. Thomæ mentem tam conceptis verbis proditam, & ipſis (vt ita dicam) Solis radiis expreſſam, contorquere ad ſolam excluſionem inuitationis ad peccandum, ne inuitantis vita corporea exſcindatur; vel certè ad ſolum euentum obligationis ex pacto oneroſo de non omittenda cura ſpiritualis ſalutis proximorum, etiam cum periculo propriæ vitæ corporeæ: cuiuſmodi obligatione poſſet etiam quis deuinciri ratione acceptæ in eum finem pecuniæ. Eas quidem

obligationes dari, nemo diffitetur. Nam quis ferat eum qui alium velit anima & corpore perdere ac trudere in gehennam, vt carni ſuæ benè ſit, & vitam aliquando finiendam, paulo citiùs non abrumpat? Itaque tenetur quilibet mori potiùs, quàm vt corpore viuat, fieri alteri laqueus æternæ perditionis. Altera item obligatio præferendæ ſalutis ſpiritualis alienæ ſaluti propriæ corporeæ, non eſt ambigua. Eáque obſtringi Parochos & alios qui ex officio iuuare plebem in ſpiritualibus debent, vt perſtent graſſante lue, etiamſi de vita ſint periclitaturi, fusè exponunt Suares t. 4. 3. p. d. 44. ſ. 3. num. 8. Rutilius Benzonius in ſpeculo Epiſcoporum l. 1. diſp. 1. q. 1. Marchinus de bello diuino p. 1. c. 2. qui num. 4. allegat in hanc rem omnino multos, monſtrátque eſſe omnium Theologorum ſententiam vnanimem. Verùm hæc ſecunda obligatio non eſt charitatis, de qua ſola agebat D. Thomas, ſed iuſtitiæ. Prior autem, eſt ipſamet obligatio cauendi ſcandali actiui, quæ vt plurimùm non eſt obligatio charitatis, ſed alterius virtutis. Nam quamuis ſcandalum ſpeciale, quod cum ea obligatione ſpecialiter colliditur, ſit peccatum contra charitatem, ideóque ex obligatione charitatis auertentis malum proximi, vitandum ſit: Tamen ſcandalum illud eſt infrequentiſſimum, quia pauci ſunt adeò efferatæ impietatis, vt directè intendant ſpiritualem proximi cladem, quæ eſt notio ſcandali ſpecialis, charitati aduerſantis. At ſcandalum generaliter dictum, quod in vſu plurimorum eſt, nec niſi indirecta volitione ſpiritualis miſeriæ alienæ conſtituitur, non eſt ſpeciale peccatum, diſtinctum ab eo ad quod proximus verbo aut exemplo pellicitur; vnde

vnde obligatio illud vitandi, plerunque eſt aliarum virtutum quàm charitatis: earum nimirum ad quarum violationem per actus contrarios fit inductio. Quam eſſe perſpicuam D. Thomæ ſententiam, liquet ex 2. 2. q.43. art. 3. & latè euincunt Vaſques 1. 2. d. 102. cap. 4. & Torres t. 1. in 2. 2. d. 95. dub.3. Vt quid ergo D.Thomas, tractans ordinem charitatis & præcepta illa connexa, præpoſterè ac extra locum auertiſſet diſputationem ad præceptum cuius obſeruatio aliis potiùs virtutibus incumbit, quàm charitati? Quid quod locus D. Auguſtini ex 1. de doctr. Chriſt. cap. 27. quem D. Thomas adducit, & ratio quam pro ſua ſententia profert, apertè clamant, mentem D. Thomæ fuiſſe, quam diximus?

12. Quare præſtitiſſet reuerenter S. Doctorem abiicere, quàm adeò diſtorta interpretatione ei illudere. Iudicium verò, quo autor cum quo agimus, ex ſe metiens cæteros, grauat Doctores communiſſimæ doctrinæ aſtipulatos, pronuncians eos alligare in humeros hominum onus graue, quod ipſi in tali euentu detrectarent, hoc inquam iudicium probroſum, veriùs conuicium, non eſt quod repellatur: cum non quæratur quid quiſque facturus eſſet ſecundùm ordinem charitatis, ſi in tali occaſione conſtitueretur, ſed quid facere aſtringeretur. Et per Dei gratiam & benignitatem, abundamus exemplis antiquis & nuperis, eorum qui tradiderunt animas ſuas, (vitæ inquam ſtudium abiecerunt,) vt aliorum animas extrema neceſſitate preſſas iuuarēt. Nec enim dedidicimus Chriſti pugiles, qui graſſante annis ſuperioribus lüe, vt pleriſque per Sacramenta certam facerent ſpem ſalutis de

qua

qua alioqui extremè periclitabantur, generosè abiecere animas ſuas, & dilapidatione (vt ſic dicam) corporeæ vitæ ſuæ, æternam vitam aliis curarunt. Quare fixum & ratum eſto, dari obligationem charitatis ad poſtponendam propriam vitam corpoream, ſpirituali ſaluti alienæ extrema neceſſitate laboranti.

Infantem deſperato partu naturali, non laborare extrema neceßitate quæ ſuadeant.

13. Eam verò neceſſitatem, cerni cum in quouis puero qui alioqui ſit deſtituendus baptiſmo, tum nominatim in fœtu matris viſceribus concluſo, cuius eductio per naturalem partum non ſit ſperanda, exiſtimo perſpicuum. Quanquam ne matris obligatio ad ſectionem admittendam affulgente ſpe exitus boni, aliqua ex parte vacillet, placet eam neceſſitatem extremam fœtus, ſuperiùs duntaxat indicatam, ſtabilire diligentiùs. Videtur enim poſſe cum aliquo veriſimilitudinis colore negari: quia tota ratio neceſſitatem extremam ſpiritualem in puero de quo agimus agnoſcendi; ducenda eſt ex defectu baptiſmi, ſine quo nemini patet cœlum. At hoc fundamentum non videtur vſque adeò ſolidum, cum & puer baptizari poſſit intra vterum, & poſſit dari ſupplementum aliquod baptiſmi pro his pueris, quod meritò dici poſſit baptiſmus in voto, quale Gerſo & Caietanus locis poſtea notandis inuexerunt: quorum ſententia non eſt conclamata, quamuis nonnulli recentiores cenſuratum nunquam parci, rigidiſſimè de ea cenſuerint. Et quanquam illud aliud remedium quod primum ſuggeſſimus,

ſimus, nempe baptiſmus intra vterum adminiſtratus aliquibus diſplicuerit, eo fundamento nixis, quod nemo poſſit renaſci priuſquàm natus ſit, atque adeò fuſus ex vtero; vel quia nondum eſt notus Eccleſiæ; aliámve talem ob cauſam; Ita Mayronis in 4. d.4. q.1. §. *ſed occurrit.* Richardus in 4. d. 6. art.2. q. 1. Aſteſanus 1.p. ſummæ l. 4. tit. 6. art.2. q.5. Henriques l.de baptiſmo cap.21.num.5. *litera* M. Comitolus l.1. q.13. Angles in 4. q.2. de baptiſm.art,3. concluſ.1. Graffis p.2. deciſ. l.1. c.4. num.31. Tamen ea ſententia, iampridem antiquata eſt, poſſéque verè infantem intra matris vterum baptizari, dummodò ad eum ſaltem interiecta tantùm ſecundina pertingat ablutio, communiſſima eſt doctrina, cui ſubſcribunt Valentia 3. p. d. 4. q. 1. p. 2. adducens Victoriam, & Gabrielem, Suares 3.p. q.68. art.11. in commentario. Chapeauille de caſibus in peſte cap. 2. quæſt. 10. *ſub finem.* Sanè niſi vel per baptiſmum reipſa ſuſceptum, vel per illud eius votum quod referebam, poſſet proſpici ſaluti æternæ infantium in matrum vteris abditorum, incuſaretur Deus improuidentiæ, tanquam qui defeciſſet in neceſſariis, nec huiuſmodi infantium ſaluti verè conſuluiſſet: cum tamen Scriptura conceptis verbis teſtetur, velle DEVM omnes homines ſaluos fieri, atque adeò etiam hos paucorum dierum homines, vt feſtiuè dixit Proſper lib. 2. de vocat. gentium cap. 23. Concludi igitur ex his videtur, infantes quorum naturalis partus deſperatur, non laborare extrema neceſſitate ſpirituali.

Aſtruitur

Aſtruitur ea neceſſitas ob negatam fœtui intra vterum, baptiſmi copiam.

14. Mihi contrarium videtur omnino verum. Nam tametſi haud grauatè concedo, fore vt poſſet verus baptiſmus peragi fœtu intra matris vterum conſtituto, nec aperto vtero, ſi aqua ad eum poſſet pertingere, (nihil enim ibi deeſt ad baptiſmi veritatem neceſſarium, cum adſit materia, & forma, & intentio debita, ac ſubiectum initiationis capax:) Tamen quomodò poſſit perfici pueri vtero abditi ablutio ſaltem plerunque, & quomodo aqua vtero non fiſſo, poſſit ad fœtum tot inuolucris ac ſeptis circundatum pertingere, non puto oſtendi poſſe. Nam & ipſe vterus eſt admodum abditus, ac exquiſitè occluſus à momento conceptionis vſque ad tempus partus: & intra ipſius vteri latebras fœtus tot vndique ſecundinis circumſepitur, vt neſciam qua ratione dici poſſit aquam ita eſſe applicabilem vt ad fœtum immediatè poſſit pertingere. Imo ob eandem ſecundinarum circumpoſitionem, non exiſtimo puerum etiam recluſo iam vtero ſub tempus partus poſſe intra vterum baptizari, quia quouſque fœtus expeditus ſit inuolucris ſecundinarum, (quod non fit niſi in excluſione ab vtero) aqua quæ immitti poſſet, non niſi ſecundinas perfundet, quod non poteſt ad verum fœtus baptiſmum ſufficere.

Scio Aureolum in 4. d.4. q.1. art. vnico, arbitrari ad baptiſmum infantis ſufficere ablutionem ſecundinarum, dummodò puer iam ſit extra vterum; nam puerum prorſus vtero abditum cenſet baptiſmi incapacem. Idem habet Syluefter V. *baptiſmus*

baptiſmus 4. q. 1. & Angelus V. *baptiſmus* 6. q. 4. Nonnulli item recentiores verum pueri baptiſmum intra ſecundinam, ſola ſecundina ablutionem excipiente agnouerunt, vt Vaſques 3. p. d. 145. c. 4. & Præpoſitus 3. p. q. 66. num. 91. Hoc tamen non exiſtimo veriſimile, vt Valentiæ quoque viſum 3. p. d. 4. q. 1. p. 2. coroll. 5. Nemo ſanè iure cenſuerit, puerum ſacco coriaceo incluſum verè baptizatum iri, ſi aqua ſoli corio affunderetur, nec ablutio ad puerum immediatè pertingeret: ſicut facilè eueniret, ſi corij immiſſio intra aquas eſſet ſubita & perbreuis, corium autem validum nec facilè permeabile ab aqua, meritóque Richardus in 4. diſt. 6. art. 2. q. 1. & Gabriel in 4. d. 4. q. 2. art. 3. dub. 2. *litera* N. negant eam corij puero circumfuſi intinctionem, fore verum pueri baptiſmum. Nemo item iure admiſerit, hominem veſtitum, ritè eſſe baptizatum, ſi eius ſolæ veſtes aqua maduiſſent. At ſecundina aliud non eſt, quàm corium quo fœtus intra vterum veſtitur, vt foueatur & creſcat in menſuram idoneam ad fruendum lucis vſura.

Quare rectè videor negaſſe, fœtum intra materni vteri non diffiſſi latebras abditum, poſſe verè baptizari, cum aqua penetrare nequeat, ſaltem ſeptum ſecundinarum: quod tamen neceſſarium eſt ad validum fœtus baptiſmum & legitimam initiationem. Imo quamuis reipſa contingere fortaſſis poſſet, vt aqua ad puerum immediatè peruaderet; tamen id ſemper incertum eſſet, nec vnquam conſtare poſſet quod puer eſſet extra ſummam & extremam neceſſitatem ſpiritualem. Vnde in re è qua ſalus animæ æterna pendet, non ſufficeret admotio remedij quoad nos incerti, prætermiſſo certo ſi

ſuppetat,

ſuppetat, nempe manifeſta infantis ablutione, interuentu ſectionis Cæſareæ: ſed quouſque clarè conſtaret, infantem eſſe ablutum, & immediatè perfuſum aqua, cenſendus eſſet laborare extrema neceſſitate ſpirituali.

Qui baptiſmi ſupplementa quoad infantes inuexerunt.

15. Suggerebatur via alia elidendæ neceſſitatis extremæ ſpiritualis, in fœtu materni vteri latebris concluſo, etiamſi reipſa perfundi baptiſmo nequeat: Nimirum per aliquod baptiſmi ſupplementum quale inuexit Caietanus 3.p. q.68. art.2. contendens in ea ſumma realis baptiſmi adminiſtrandi difficultate, veriùs impoſſibilitate, baptiſmi locum tenere poſſe parentum preces, & fœtus oblationem, vt fiebat in lege naturæ & Moſaica. Nam ſacramentum quo infantes in lege naturæ à peccato originis mundabantur, aliud non fuit quàm talis aliqua precatoria oblatio, vt Hugo Victorinus tract. de ſacramento legis naturæ rectè docuit. Nec aliter iuſtificabantur infantes poſt inſtitutam circunciſionem, ſi ante octiduum vitæ quo Circunciſio conferebatur, è vita excederent. Imo ne illo quidem octiduo aliter iuſtificabantur, ſiue fœminæ, (vt notum eſt, cum in eis circunciſio locum apud Hebræos non haberet, quicquid fabulatus ſit Strabo l.15.) ſiue mares, reſpectu quorum circunciſio erat tantùm ſignaculum iuſtitiæ fidei, & nota corporea ad ſecernendum populum Dei. Et cum in ea conferebatur infanti ſanctitas, nequaquam conferebatur in circunciſione, præcisè vt circunciſio erat, ſed

ſed provt adiunctam vel conſertam habebat oblationem prædictam,& ex ea mente peragebatur illa infantis truncatio, qua de re alibi diligentiùs. Viſum ergo eſt Caietano, hoc baptiſmi ſupplementum poſſe infanti prodeſſe in prædicta impoſſibilitate adminiſtrandi ei reipſa baptiſmum. Caietani ſententiam tueri & ſuffulcire conatus eſt ex eadem familia ſuppar Caietano Theologus, Tilmannus Segebergenſis libro de ſeptem Sacramentis cap.de baptiſmo à pag.16. ad 21.

Affine erat, quod ante Caietanum dixerant aliqui; orandum eſſe pro huiuſmodi paruulis; ſi fortè conuertatur & ignoſcat, id eſt, non imputet eis Deus baptiſmi defectum. Ita Gerſo tomo 3. ſerm. de Natiu. Deip. conſider.2. Nec diſplicet Gabrieli in 4. d. 4. q. 2. *litera* O. Et ſimile quid habetur ex Vincentio Victore apud Auguſtinum l. 3. de Orig. animæ cap.9. Sanè cum in aliis quibuſdam euentibus nonnulli graues Doctores vt Sylueſter V. *baptiſmus* 1.num.5.& 7.ſuffragante Valentia 3.p. d.3. q. 5. p. 3. arbitrati ſint Deum ſupplere defectum baptiſmi reipſa irriti, nec niſi in ſpeciem validi ob malignitatem miniſtri intentionem neceſſariam non adhibentis; multo magis videri poterit eadem benignitate vti voluiſſe erga paruulum immedicabiliter laboranrem, & planè prohibitum neceſſario ſalutis remedio.

Reiiciuntur; nec inde elidi poteſt extrema infantium in matris vtero obeuntium, ſpiritualis neceßitas.

16. Ita quidem autores prædicti; Extremam

tamen neceſſitatem ſpiritualem paruuli intra vterum abditi reuera non elidunt. Nam nullus ex propoſitis dicendi modis, eſt ſolidus vel admittendus. Caietani placitum improbauit Pius 5. & expungi iuſſit ex Romana Commentariorum Caietani editione, quam cæteræ deinceps ſunt æmulatæ, vnde in eis nunc non cōparet illa Caietani doctrina. Caſtro V. *baptiſmus* hær. 9. hæreſim uocat. Vaſques 3.p. d.151. c.2. notat erroris. Suares t.3. 3.p. d.27. ſ.2. concluſ. 1. ait eſſe placitum temerarium, & errori proximum. Prolixè in Caietanum hac ex cauſa inuehuntur Soto l. 2. de natura & grat. c.10. & in 4. d.5. q. vnica, art. 11. ac Palacius in 4. diſt. 5. diſp. item 5. Ioannes Heſſels lib. 4. Catechiſmi cap.9. *ſub finem.* Catharinus l.5.contra Caietanum pag.mihi 390. & ſeqq. & Opuſculo de hac re contra Tilmannum Segebergenſem, Angles in 4. q. 2. de baptiſm. art.3. concl. 2. Petrus à S. Ioſeph p. 2. de Sacram. diſp. 2. ſect.3. aſſert.3. Sed breuiter ratio eſt, quia verba Chriſti ſunt abſoluta; & per negationem quæ malignantis naturæ eſt, præcidunt non renatis omnem ſpem gloriæ. In qua ergo poteſtate Caietanus ſupplementum aliquod Baptiſmi excogitat, diuerſum à perfecta in Deum conuerſione actuali, cuius infantes non ſunt capaces?

17. Eodem modo vrgendi ſunt alij, qui diuinant fortè Deum in tali neceſſitate ad preces parentum infundere infanti gratiam, & ſupplere baptiſmum. Poſſet hoc ſanè Deus ſi luberet, vt rectè pronunciauit Adrianus in 4. q.5. de baptiſmo *ad tertium*. Tamen quod ita faciat, abſurdè iactatur, cum proſtet peremptorium Chriſti edictum, arcens infantes quoſcūque aditu gloriæ, niſi baptiſmo perfundātur.

Æquè

Æquè explodendi ſunt qui exiſtimarunt, non priuari fructu baptiſmi eos quos ſola miniſtri peruerſitas & malignitas, exſortes baptiſmi fecerit. Hos meritò refellit Alanus l. de Sacram. in genere c. 55. & Sayrus l. 2. de Sacram. c. 4. q. 3. quia vndecunque proueniat defectus medij ad gratiam præcisè neceſſarij, occluditur via ad gloriam, & ſalus fit deſperata.

Impoſuit profectò omnibus his Doctoribus, ſpecies miſerationis erga paruulos vero baptiſmo deſtitutos in maternis viſceribus, vel ob miniſtrorum iniquitatem. Viſum quippe eis eſt admodùm durum, admittere relinqui à Deo abſque vnico ſalutis remedio, tot peccati actualis expertes animulas. Verùm non debent nobis Dei conſilia dura videri, quantumuis ſint inſcrutabilia; ſed dimiſſis diuini illius conſilij cauſis, quarum aliquas proponit D. Auguſtinus l. 1. ad Simplic. q. 2. *à medio*, dicendum eſt cum eodem D. Auguſtino epiſt. 105. & lib. de grat. & lib. arbit. c. 23. & lib. 1. de peccat. merit. cap. 21. nimiæ vanitatis & cœcitatis eſſe, velle iudicare cur in vna eadémque paruulorum cauſa, ſuper alium veniat miſericordia eius, ſuper alium veniat ira eius. Cur inquam vnus præcisè neceſſarium gratiæ & æternæ ſalutis medium abſque vlla difficultate aſſequatur, alius extremæ neceſſitati ſpirituali ſubiaceat, nec ſit ad manum vnde ei ſubueniatur, cuiuſmodi nominatim eſt qui deliteſcit intra vterum matris, vbi baptiſmum recipere non poteſt ſine quo eſt periturus.

Media ſalutis ſufficientia, quomodo proli intra matrem morienti prouiſa.

18. Quid ergo? Admittemus huiuſmodi infantes deſeri à Deo in extrema illa neceſſitate ſpirituali? Apoſtolus diſertè pronunciat, velle Deum omnes homines ſaluos fieri, quæ verba D. Auguſtinus l. 4. contra Iulian. ad paruulos quoque maternis vteris abditos pertinere docet. Et verè negari non poteſt, eos ad finem ſupernaturalem ordinari: alioqui non haberent peccatum originis, eſſéntque in ſtatu puræ naturæ. Illa autem ordinatio, nihil aliud eſt quàm intentio, qua Deus illis gloriam naturæ ipſorum indebitam voluit. At ea volitio & intentio finis, ſi vera fuit, habuit neceſſariò adiunctam volitionem prouidendi media fini illi conſequendo idonea, & ſaltem ſufficientia, cuiuſmodi diximus eſſe baptiſmum, qui tamen his infantibus vtero concluſis adhiberi non poteſt. Res eſt profectò, non parum implexa: & vt ait Iunilius l. 2. de part. diu. legis cap. 13. de talium abortiuorum ſtatu, meritò cauſa ſubtilis, dubiúſque tractatus eſt. Nec aliter Proſper l. 2. de vocat. gent. cap. 20. & 21. Sunt certè qui haſtam abiiciant, & difficultati ſuccumbentes negent prouiſa iſtiuſmodi infantibus qui intra maternum vterum inexpiati obeunt, ſufficientia ſalutis media. Ita Gregor. in 1. d. 46. q. 1. Vaſques 1. p. d. 96. c. 2. Becanus tract. 1. c. 15. q. 8. aliique nonnulli cum recentiorum tum antiquorum Theologorum, quibus in ſpeciem fauent S. Auguſt. epiſt. 107. *ſub finem*, Proſper carm. de Ingratis cap. 20. & Fulgen. l. 1. de verit. præd.

Sed præſtat dicere cum Vega l. 5. in Conc. cap. 6.

Bellarmino l.2. de grat. & lib. arb. cap.5. Suare l.4. de prædeſt. cap. 4. num. 4. Trigoſio q. 18. artic.8. dub.5. Deum paruulos iſtos non dereliquiſſe vſquequaque: ſed verè ſicut eis gloriam voluit, quantum eſt ex ſe, ita iiſdem ſalutis media ſufficientia prouidiſſe, quantum eſt ex ſe; & ſaltem in cauſis vniuerſalibus, & quantum eſt ex ſe, mediorum illorum applicationem neque impediuiſſe, neque vt per alios impediretur effeciſſe vel intendiſſe, ſed potius habuiſſe volitionem veram vt applicarentur; etiamſi ob diſpoſitionem & curſum cauſarum naturalium quem inuertere non tenetur, vel ob peruerſitatem Miniſtri quem vult illibatis libertatis ſuæ iuribus frui, contingat media illa omnibus paruulis prouiſa, in vno aliquo ſpeciali euentu aliunde quàm ex Dei intentione deficere, eúmque defectum & non applicationem, Deus alia ſecundùm noſtrum concipiendi modum concomitante volitione permittat. Non enim volitio vt ſuppetant his paruulis media ad ſalutem ſufficientia, pugnat cum volitione permittendi non applicationem ſiue defectum eorum, qui ex aliis cauſis præuidetur euenturus, & cum morali impoſſibilitate applicationis conſecuturus, ſuppoſito curſu rerum quem Deus vt generalis duntaxat prouiſor ſupernaturalis, non tenetur immutare vi intentionis illius, veræ quidem ac non ementitæ, ſed tamen non niſi inefficacis, quam de omnium planè, etiam paruulorum ſalute habet. Eáque ratione incolumis retinetur ordo perfectæ prouidentiæ in Deo gratiæ autore. Et verum quidem eſt, adultis extrema ſalutis neceſſitate laborantibus, in naturali impoſſibilitate perueniendi ad baptiſmum, ſubueniri à Deo

per miraculum: quod exempla permulta teſtatum faciunt, (vnum perilluſtre profert Franciſcus Picus Theorem. 1. de fide,) & Theologi vno ore confirmant: qui modus extraordinariæ prouidentiæ non ſolet adhiberi erga paruulos, in ſimili naturali impoſſibilitate percipiendi baptiſmi. Diſparitatis cauſam aſſignat Suares l. 4. de prædeſt. cap. 3. à num. 14. quod ſicut adulti per propriam cooperationem ſaluari debent, ita dignum ac iuſtum ſit, eos non perire niſi interueniente proprio demerito, quo carere ſupponuntur, cum eis Deus ex machina per miraculum opitulatur. Quæ extraordinariæ prouidentiæ ratio, ceſſat in infantibus vt eſt perſpicuum.

Concluditur prolem vtero immorituram, extrema ſpirituali neceſſitate laborare. Matris obligatio ad ſubeundam tunc ſectionem, infertur.

19. Itaque certum & indubitatum eſto, paruulos concluſos maternis vteris, non poſſe ſalutē adipiſci abſque reali ſuſceptione baptiſmi. Audiat Caietanus, audiat Gerſo, audiat quiſquis commētitia vnici illius medij diuinitùs præſtituti ſupplementa putat non improbanda, intortū æquè in ipſum ac in Vincentium Victorem hac ipſa in cauſa, illud Auguſtini telum l. 3. de Orig. animæ cap. 9. *Noli credere, noli dicere, noli docere, infantes antequam baptizentur morte præuentos peruenire poſſe ad originalium indulgentiam peccatorum, ſi vis eſſe Catholicus.* Ex quo manifeſtiſſimè concluditur quod probandum ſuſceperamus,

ſuſceperamus, infantes in matrum vtero detentos naturali partu prohibitos, premi extrema neceſſitate ſpirituali; ſita in carentia baptiſmi, qui illis quandiu in eo ſtatu ſunt, nec aperitur maternus vterus, adminiſtrari non poteſt.

20. His ita conſtitutis, habemus vnde ſolidè & validè ſtabiliamus obligationem matris ad ſubeundam ſectionem Cæſaream in deſperatione partus naturalis, affulgente bona ſpe ſectionis. Nam vnuſquiſque tenetur vitam ſuam corpoream poſtponere æternæ ſaluti alterius, eíque vel cum vitæ ſuæ periculo ſubuenire in extrema neceſſitate ſpirituali, quæ vt benè conſiderat Molina tract. 3. de Iuſt. diſp. 13. voluntariam nequitiam perſonæ tali neceſſitate laborantis excludit, & certum animæ exitium, abſolutè irreparabile adiunctum habebit ni ſubueniatur. Et quia talis eſt ſtatus infantis ſine baptiſmo perituri, idcirco DD. paſſim contra Sotum relect. de Secreto, membr. 2. q. 2. poſt 6. concluſionem, *ſub finem quæſtionis*, aſſerunt iniici cuique obligationem etiam cum propriæ vitæ non obſcuro diſcrimine, baptizandi infantem Chriſtiani hominis filium, in articulo mortis poſitum inter infideles baptiſmo cariturum, ſi ſupponatur deeſſe alius qui poſſit ac velit baptizare. Hoc non niſi probabile cenſet Sa, V. *charitas* num. 4. Imo ſimpliciter id negat Soto, ſaltem quando periculum eſt ab extrinſeco, puta ex malitia Tyranni prohibentis baptizare puerum. Sed contrarium rectè affirmant Syluester V. *bellum* 2. q. 4. Nauarr. in ſumma c. 24. n. 9. Maior in 4. d. 15. q. 22. Corduba l. 1. q. 26. §. *ſed aliter.* Val. 2. 2. d. 3. q. 4. p. 2. *in fine*, Lorca diſp. 28. de charit. membro 2. num. 32.

Azor t.2. l.12. c 4. q.3. Ægidius Coninck de actibus ſupern. diſp.25. dub.7. num. 88. qui id meritò extendit ad ſimilem neceſſitatem infantis ex parentibus infidelibus progeniti, cum abſque eorum iniuria & iniuſta perturbatione poteſt baptizari. Negántque meritò horum Doctorum plerique, ad exoluendum tali obligatione, referre quod cauſa per quam infans in extremam illam ſpiritualem neceſſitatem coniicitur, ſit extrinſeca; quia ad iniiciendam obligationem de qua agimus, ſufficit cauſam illam verè talem eſſe, vt hominem ſibi adeſſe non valentem, nec culpa ſua laborantem, excluſura ſit cœlo. Imo quod aliena malitia ægerrimè domabilis, cuiuſmodi eſt Tyranni à rebus Chriſtianis abhorrentis, tanta neceſſitate ſpirituali puerum premat; pertinere potiùs videtur ad neceſſitatis cumulum, & miſeriarum infantis ſuperpondium, quod potentiùs ſtimulare debeat Chriſtiana pectora miſericordiæ referta, ad opitulandum: cum videant multo grauiorem eſſe infantis neceſſitatem in ea occaſione, & tam malignis circunſtantiis. Si ergo extraneus quiſque hoc debet infanti extrema neceſſitate ſpirituali grauato præ baptiſmi inopia, nec poteſt vitam ſuam corpoream exitij periculo ſubducere, vt tanta paruuli neceſſitas baptiſmi collatione depellatur; quanto magis mater non debet defugere ſectionem planè neceſſariam; vt proles quam in peccatis concepit, emundetur à tam tetra labe, poſsítque cœlo inferri, certò alioqui peritura in æternum, niſi adhibita ſectione, quæ in hoc euentu ob affulgentem boni exitus ſpem, adhiberi abſque peccato poteſt, fiat proximè capax baptiſmi, & ritu Chriſtiano initietur? Sicut de maiore

matris

matris neceſſitudine cum infante quàm cæterorum, non eſt ambigendi locus, ita perſpicuum eſſe debet, multo magis deuinciri matrem conſulere æternæ ſaluti infantis in tanta neceſſitate ſpirituali, & ſectionem non reſpuere, quod vnicum eſt baptiſmi certò conferendi & tantæ neceſſitatis leuandæ medium. Videtur annuere Torres 2. 2. tomo 2. diſp.26. dub.2. num.37. dummodò mater ſe putet eſſe in ſtatu gratiæ, & ſoboles cenſeatur baptizanda, quæ duo rarò exiſtimat contingere. Sed perperam ita cenſet,& malè nutat in ſententia.

Obligatur item, curare & vrgere ſectionem.

21. Eadem porrò ratio, quæ probat, mulierem in euentu de quo agimus, teneri Cæſaream ſectionem admittere; demonſtrare inſuper videtur, non ſufficere quod contēta ſit paſſiuè ad hoc remedium ſe habere,id eſt,quod ſectionem patienter exceptura ſit ſi adhibeatur, ſed etiam teneri ſi neceſſe ſit, illam poſcere,& curare, ac vrgere vt adhibeatur,vt ſatisfiat neceſſitati ex qua manat obligatio admittendi hanc ſectionem. Nimirum finis & illius conſequendi vnicum medium cadunt ſub eandem obligationem. Sicut obligatio vitam per cibos ſuſtentandi, non tantùm poſtulat vt homo comedat, ſi cibi aliunde offerantur, ſed etiam vt cibos quærat, & poſcat ab iis qui ſuppeditare illos poſſunt. Quia igitur mater obligatur nihil prætermittere, ac quantum abſque Dei offenſa licuerit, vitam ipſam ſuam periculo exponere, vt proles baptiſmi beneficium conſequatur; vnicum autem huius obliga-

tionis explendæ medium eſt ſectio Cæſarea ; tenetur profectò, non tantùm eam excipere, nec reniti ſi ab aliis adhibeatur, ſed etiam poſitiuè eam velle, & poſcere, ac curare vt alij illam adhibeant. Nec enim hîc agitur de ſola matris vita corporea, vt poſſit excuſare vel atrocitatem dolorum per ſectionem inferendorum, vel nimium ſectionis horrorem, aut vt poſſit ſe permittere Deo, & curſui naturæ ægritudinem fortaſſis expugnaturæ per ſpecialem aliquam Dei prouidentiam citra miraculum, vt aliis pleriſque contigit graui morbo diſtentis, nec tamen pharmaca admittentibus ; penes quæ excuſationum capita honeſtari poſſe remediorum noſtratium admotionem, ſunt qui affirment, vt ſupra vidimus. Non inquam poſſunt huiuſmodi excuſationes circa matrem in hoc negotio locum habere. Nam quiſque cum de ſua ſola vita agitur, poteſt cedere iuri quod habet ad talia media, declinando proprio periculo accommodata, præſertim ſi adiunctum habeant horrorem inſignem vel immanem carnificinam. At mater non poteſt ſimiliter abiicere obligationem qua aſtringitur curare infanti vnicum ſalutis æternæ remedium, cuius admotio cum ſectione complicatur, ita vt abſque ea infans ſit periturus in æternum. Tenetur ergo ſectionem curare & vrgere.

Periti quoque artifices, obligantur matrem ſecare, in circunſtantiis propoſitis.

22. Indidem verò ſequitur, peritum ſecandi artificem, qui probabiliter ſperet fœlicem ſectionis euentum, teneri prægnantem ad articulum in quo

quo verſamur deductam, ſecare: & extremæ fœtus neceſſitati ſpirituali, miſericorditer adeſſe. Deus enim mandauit vnicuique de proximo ſuo, & quiſquis alium extrema neceſſitate, etiam corporis ſolius, preſſum leuare poteſt, aliquid præſtando abſque ſuo graui incommodo, cuius adhibitione tanta alterius neceſſitas depellatur, tenetur id illi non negare, vt habetur ex S. Gregorio homil. 9. in Euang. *ſub finem.* Eámque ob cauſam Codronchus l. 1. de Chriſt. & tuta medendi ratione c. 33. & Leſſius lib. de Iuſt. cap. 31. dub. 7. rectè ſtatuunt, Medicos & Chirurgos, cum abſque graui ſuo incommodo id poſſunt, teneri adeſſe ægris extrema corporali neceſſitate preſſis, & quidem gratis, ſi contingat tales ægros non habere vnde ſtipendium operæ præſtitæ perſoluant. At in re præſenti, non modò eſt neceſſitas extrema corporea, ſaltem prolis certò morituræ niſi ſectio adhibeatur, ſed etiam eſt neceſſitas extrema ſpiritualis eiuſdem prolis, baptiſmo cariturae: quæ neceſſitas multò eſt vrgentior, quandoquidem præ ea Medicus & Chirurgus tenentur etiam cum vitæ ſuæ periculo opitulari tali infanti ſi res ferat, vt ſupra diximus. Igitur multò magis non debent, nec poſſunt operam ſuam negare, cum nullum eis notabile incommodum inde eſt obuenturum, vt conſtat ordinariè accidere.

Ex quo colligo, grauiter peccaſſe duos illos Chirurgos quorum meminit Rouſſetus ſect. 1. cap. 6. narratione 4. cum rogati & precibus vrgentiſſimis fatigati à muliere prægnante, quæ ſectionis Cæſareæ commodum in alia ſimili partus naturalis deſperatione experta erat, obfirmatè renuerunt illam

ſecare:

ſecare : vnde factum eſt, vt miſera mulier, cum neque virium proſtratio, neque vllius ſymptomatis iuſtus timor ſectione prohiberet; tamen ob meram puſillanimitatem Chirurgorum, miſerrimè vnà cum fœtu perierit. Hoc graue in eis peccatum fuiſſe, negari non poteſt, niſi imperitiæ ſuæ conſcientia deterriti, periculoſæ rudibus plenum opus aleæ, conſulto detrectarint. Alioqui enim, rogati, operam ſuam tenebantur non negare in eo euentu.

Ac etiam vltrò ad ſecandum deferre operam.

23. Quinimo eadem ratio quæ probat non eſſe in tali euentu negandam operam, probat quoque eſſe vltrò deferendam ab artifice perito & idoneo, quamuis non rogetur, ſiue quia ignoratur eius peritia, ſiue quia ignoratur dari remedium aliquod quo eatur obuiam tantis malis. Tunc ergo, obligatio ſubueniendi extremæ neceſſitati fœtus præſertim ſpirituali, vrget peritum ſectorem vt ſe ingerat. Sanè ex doctrina D. Thomæ 2. 2. q. 61. art. 1. Soti l. 5. de Iuſt. q. 8. art. 1. Roderici in ſumma, p. 1. cap. 4. num. 6. cum aliquis miſer extrema neceſſitate premitur, puta quia alioqui eſt capite minuendus, nec tamen aduertit firmamenta cauſæ ſuæ quibus à ſe auertere extremam illam calamitatem queat, Aduocatus nullo inde graui incommodo afficiendus, niſi agnoſcat alium ad id idoneum accurſurum ad miſeri ſubſidium, tenetur aperire os ſuum muto iuxta ſapientis oraculum Prouerb. 31. & quod à Daniele ſuſcitante Deo factum

factum eſt, vltrò accurrere ad miſeri cauſam ſuſcipiendam, ac ingeſto patrocinio ſuo pereuntem ſubducere exitio: ídque prætermittere, grandem culpam vocat S. Ambroſ. 1. offic. cap. 30. Igitur multo magis in hoc negotio, in quo ſalus æterna infantis vertitur, cum ægra non eſt conſcia facultatis ipſius ſectoris, vel remedij efficaciam, ignorat, vel aliam ob cauſam, neque ab ipſa prægnante, neque ab aliis ei aſtantibus rogatur; tenetur deferre vltro ſuam operam ad ſectionis miniſterium.

24. Neque ſatis eſt ſi iſtis omnibus obfirmatis non rogare, tametſi probè conſciis & peritiæ ipſius artificis, & neceſſitatis ac vtilitatis remedij, Medicus & Chirurgus hæreant, renuentes ſe ingerere, parati autem iuuare & ſecare matrem ſi interpellentur. Hoc inquam ſatis non eſt, vt intelligitur ex recepta diſſolutione alterius difficultatis proportionalis, qua quæritur an tenearis ſtipem obtrudere pauperi extrema neceſſitate laboranti, ſed nolenti implorare alienum ſubſidium quod eſſet ad manum, ſiue pudore ab implorando retraheretur, ſiue neglectu aut odio vitæ. Quemadmodum ergo etiamſi nemo tenetur anxiè quærere egenos quibus benefaciat, tenetur tamen egeno ad extremam neceſſitatem redacto, ſibi occurrenti, tametſi ſtipem non roget, aut ſui curam negligat, vltrò accurrere, & elargiri quod eum liberare extrema neceſſitate queat, æquè ac ſi ſtuperet, vel ſe egere neſciret; ita idem ſtatuendum eſſet in re præſenti: præſertim cum taciturnitas fœtus cuius præſertim cauſa agitur, non poſſit ei adſcribi; nec ſit iuſtum vt ſubiaceat æterno exitio ſpirituali,

rituali, ac etiam morti temporariæ, ob pertinaciam illorum qui renuunt precari pro ætatem non habente, nec valente pro ſe loqui. Sed & miſeria ægræ quæ vt minimum grauis eſt, non minuitur per eius malitiam qua negligit ſibi ac fœtui proſpicere, poſcendo neceſſarium remedium. Imo inde non parum cumulatur eius calamitas. Quod item cernitur in paupere dedignante implorationem opis alienæ. At in graui proximi neceſſitate, cum vacat in id incumbere, poſt operas ad ſtatus conſeruationem neceſſarias iam locatas, iuuandus eſt proximus ex obligatione, etiam gratis ſi non habeat vnde perſoluat mercedem, & charitas valdè inclinat ad vltrò deferendam hanc liberalis operæ eleemoſynam à S. Ambroſio commendatam l. 2. offic. cap. 15. Itaque prægnantis quoque propria neceſſitas, in re noſtra, neceſſitatem iniiceret Chirurgo, ſin minùs vltrò deferendi operam ſuam & induſtriam in ſecanda muliere, at ſaltem eam non negandi, ſi abſque ſuo notabili incommodo eam conferre poſſit, vltra neceſſitatem quam diximus iniici à fœtu; ad vltrò ferendam opem per matris ſectionem, vel ſi Chirurgi vita vocaretur in diſcrimen.

CAPVT

CAPVT VII.

Quid ſtatuendum de ſectione Cæſarea, cum certum moraliter eſt, ea adhibita inferendum matri aut fœtui interitum, vi ſectionis.

1. EXPOSVIMVS quomodo ſectio Cæſarea affulgente ſpe euentus boni, licita ſit & neceſſaria. Nunc conſiderandum eſt quid de eadem ſectione ſit ſtatuendum; cum ea ſpes, ſiue per imperitiam artificis, ſiue per virium proſtrationem in matre, planè ſucciditur: ita vt iudicio prudentum ac peritorum, indubitatum ſit, vi ſectionis inferendam eſſe aut matri aut fœtui mortem: ſiue ſectio ſola, ſit fortaſſis futura cauſa totalis & adæquata, mortis conſequentis: ſiue iuncta præiacenti indiſpoſitioni, creatura ſit indubiè interitum, per modum cauſæ partialis efficacis, & certò habituræ malum exitum, qui cauſæ illi planè reſpondeat, quoad accelerationem.

Matrem vi ſectionis perituram ſecari poſſe, ſi certò aliunde ſit moritura, qui ſenſerint.

2. In hoc puncto, non pauci Medici exiſtimant vſum ſectionis Cæſareæ licitum eſſe, aut etiam neceſſarium

neceſſarium, ſi ſaltem alteri duorum ſuppoſitorum coniunctorum, matri inquam vel fœtui diuiſim, poſſit commodare ſectio. Et quia cum artifex eſt peritus, vix à ſectione timendum eſt fœtui ſuperſtiti, ſed tantùm matri, propterea ferè duntaxat meminerunt matris in hoc negotio: ſtatuunt autem, vbi compertum erit actum eſſe de vita matris, priuſquàm planè ad extrema deueniat & efflet animam, ſecari in agone poſitam oportere: eo quod ſi ſectio differatur poſt obitum matris, quantumcunque ſubitò peragatur, vel inutilis, vel vix vtilis futura ſit proli, quæ prorſus intercluſâ matris vita confeſtim imo ſimul viuere deſinit iuxta hos Medicos. Saltémque ſecuriùs proſpicitur vtrique ſaluti fœtus, quæ tantum támque eximium bonum eſt, vt meritò præ illa negligi poſſit aliquanta acciſio vitæ ærumnoſiſſimæ in matre, præſertim annuente, & leuiculum hoc malum tot bonis dilutum & elutum, circa ſe admitti conſentiente. Ad ſummum namque, eſt minus malum, quod graues Theologi in maxima & inexpedibili difficultate ſuadent eligi, relicto malo maiore. Quare intrepidè prægnantem adhuc viuentem, in prædictis circunſtantiis eſſe ſecandam docent Rodericus à Caſtro l. 4. de morbis mulierum cap. 3. *in ſcholiis*, Iacobus Duuallius l. de Hermaphrod. & partubus cap. 24. Matthias Cornax inter obſeruationes Schenchij lib. 4. titulo de fœtibus pag. mihi 658. Franciſcus Ranchinus l. 7. qq. Chirurg. q. 14. Ioannes Varandæus l. 2. de morbis mulierum c. 7.

Inter Theologos videri poſſit idem tradidiſſe Iacobus de Graffis parte 2. deciſ. cap. 4. de baptiſmo n. 32. vbi cum dixiſſet paruulum intra vterum

eſſe baptiſmi validi incapacem, ſubdit: *Nec etiam debet extrahi è matre adhuc viuente, ſed agonizante vel moriente.* Verùm ex conſequentibus, perſpicuum eſſe vel cœcutientibus poteſt, hanc non tam eſſe huius Theologi ſententiam, quàm librarij oſcitantiam, vel imperiti mendorum Typographicorum emaculatoris flagitium. Cum enim Autor ſcripſiſſet, *ſeu agonizante*, luſcioſus librarius legit, *ſed agonizante*; aut eodem modo textum correxit emaculator, manifeſtiſſima ſenſus autoris peruerſione. Iuſtius videri poſſit, in ea mente quam Graffio affictam diximus, eſſe Naldus V. *mulier* num. 2. Cum enim propoſuiſſet ſententiam Nauarri, qua inſtante mortis periculo (atque adeò in euentu de quo agimus,) negauit fas eſſe ſcindere vterum matris vt puer eximatur & baptizetur; addit Naldus. *Sed quamuis probabilis videatur hæc opinio; ab ea tamen facilè recedemus ob rationem ab omnibus receptam, de qua V.* Vita *verſ.6.& 9.vbi ad virtutem obtinendam, poteſt quis propriam vitam prodigere, iuxta illud, maiorem charitatem nemo habet*, &c. Hæc ſonare videntur, in euentu de quo agimus, fas eſſe ſecare matrem, vt puer eximatur & viuat, ſaltémque baptizetur.

Oppoſitum placet, & ratione probatur.

3. Contraria ſententia, quæ in euentu propoſito negat fas eſſe adhibere ſectionem Cæſaream, eſt omnium planè Doctorum, vt notat Ægidius Coninck 3.p. q. 66. num. 75. vt proinde non ſit opus longo autorum ei ſuffragantium ſyllabo chartas implere. Illi ſanè quos ſuperiùs cap. 3. retulimus,

indiſtinctè & vniuerſaliter negantes, fas eſſe vſurpare ſectionem Cæſaream, hoc vt minimum volunt. Imo vt ibidem obſeruabam, vix aliud voluerunt. Idcirco enim abſolutè dixerunt, non poſſe vnquam locum dari ſectioni Cæſareæ, quia putarunt huiuſmodi operationem non poſſe exerceri abſque cæde innocentis, quod quidem falſum eſt, vt ſatis ſupérque euicimus cap. 5. Tamen ſi ſectio Cæſarea aliter perfici non poſſet, quàm cædem inferendo innocenti, vt illi DD. ſupponebant, meritò negaſſent eam eſſe licitam. Itaque in circunſtantiis de quibus nunc agimus, quia ſectio Cæſarea inferret mortem, ſententia cui ſubſcribimus, quæ negat vſum illius licitum eſſe, aſtipulatores habet omnes illos Doctores, hoc eſt omnes ad vnum Theologos, ſiue Scholaſticos, ſiue Summiſtas, quoties in hoc punctum incidunt: ſiue de baptiſmo, ſiue de homicidio differant. Nonnulli duntaxat Medici, ſed vel Sectarij, vel à pietate non nimis benè conſtituti, aut rudes doctrinæ ſacræ, & falſa miſeratione deluſi, vt poſtea patebit; in contrarium abierunt, digni qui ſectores prægnantium audiant, eúmque ominoſum titulum præferant qui in ipſamet Scriptura diuina 4. Reg. 8. & Amos 1. atrociſſimæ damnationi ſubiicitur.

Ratio veritatis propoſitæ, manifeſta eſt. Nam directa occiſio innocentis, eſt aliquid per ſe loquendo prorſus illicitum. Vita enim humana nullius dominio ſubeſt præterquàm Dei, atque adeò à nemine eripi poteſt niſi à Deo, vel eo cui Deus id commiſerit. At Deus nemini planè id commiſit, niſi publicæ poteſtati, in pœnam ſcelerum quæ adeò tetra ſint, vt meritò qui ea patrauit, dignus

ſit

ſit qui exſcindatur, & ex hominum numero elimi-netur. Igitur innocentis occiſio, à quocunque ho-minum fiat, & ex quocunque fine peragatur, ſem-per illicita eſt per ſe loquendo, id eſt ſecluſis non-nullis euentibus per accidens, cuiuſmodi ſunt ne-ceſſitas proſequendi ius proprium, & debitam no-centibus vindictam inferendi in bello iuſto, vel certè propriam vitam,& bona, vel honorem ab in-iuſto inuaſore qui aliter repelli nequeat & ſeſe ob-iecto innocente muniat, protegendi; & ſi qui ſunt alij euentus tales quibus occiſio innocentis omni-no per accidens adiungatur; quandoquidem actio-nes quæ tunc directè intenduntur,poſſent ex ſua na-tura eædem numero fieri ſi innocens abeſſet, qua de re pleniùs in tractatione de homicidio. In præ-ſenti autem negotio, occiſio innocentis patranda per matris apertionem, non eſſet per accidés,quan-doquidem directè in eam ferretur operans. Igitur eſt prorſus illicita, iuxta communiſſimam & cer-tiſſimam doctrinam de nunquam per ſe licita mor-te innocentis, quam ſtabilit D.Thomas 2. 2. q. 64. artic. 6. & ibi omnes ad vnum interpretes, ac Summiſtæ V. *homicidium*, confirmant, conſen-taneè ad illud Exodi 23. *Inſontem & iuſtum non interficies.*

Conſenſus matris in cædem ſuam, non honeſtaret ſectionem.

4. Nec poteſt iſta innocẽtis interfectio,honeſta-ri vllo ex illis modis qui ab aduerſariis obtenditur ſceleri; puta conſenſus à prægnante præſtiti, vel ſalutis æternæ per baptiſmum cum vita temporaria

 proli

proli conciliandæ. Nam conſenſus quidem prægnantis, nullo modo purgat occiſionem eius, quia dominium propriæ vitæ nemini competit, ſed quamuis quiſque ſit propriæ vitæ cuſtos, & fructuum eius ſiue actionum dominus, tamen dominium vitæ humanæ eſt penes ſolum Deum, qui ſolus poteſt abſque iniuſtitia de ea diſponere pro libito. Sicut ergo ob eam cauſam, nemo poteſt ſibi vitam eripere iniuſſu Dei, ita nemo conſentire poteſt, vt ſibi vita eripiatur ab alio. Vel ſi per ignorantiam aut vitæ faſtidium conſentiat vel etiam expetat manus ſibi violentas inferri ab alio, qui eas intulerit, non erit liber à ſcelere homicidij. Sanè Saül conſenſit in mortem ſuam ab Amalecite patratam, vt ipſe quidem Amalecites profeſſus eſt. 2. Reg. 1. & conſentit Ioſephus l. 6. Antiq. cap. vltimo: nec pauci Rabbini idem tradunt, ac etiam ex noſtris nonnulli. Et tamen Dauid, tanquam homicidij ex ore ſuo reuictum Amalecitem morti addixit. Agnouit igitur Dauid, nihil referre ad labem homicidij declinandam, quòd is qui peremptus erat, conſenſiſſet in necem ſuam: ac proinde cum ignoraret infelicem Amalecitem ad emercandam ipſius Dauidis gratiam mentiri, vt plerique ſacri interpretes affirmant, meritò morte plectendum edixit quem cenſebat, vt eius ferebat oratio, interfeciſſe Saülem, tametſi annuentem, imo vt interficeretur vrgentem. Vanus ergo eſt prætextus quo in circunſtantiis de quibus hoc capite agimus mater aperto ventre trucidari licitè creditur, quia ipſa conſentit. Nec poteſt obtendi, quòd mater id faciens, vitam ſuam corpoream poſtponat vitæ ſpirituali prolis, ideóque laudabiliter annuat ſuæ

ſectioni,

ſectioni, in hoc quoque euentu, quod erat Naldi argumentum. Hoc inquam, vt benè monſtrat Nauarrus conſil. 1. de homicid. obtendi nequit: quia tunc tantùm laudabiliter poſtponitur vita noſtra alienæ ſaluti, cum ea poſtpoſitio vacat peccato. At hîc mater annuens, peccaret mortaliter.

Nec cuiuſcunque boni conſecutio, ex ea ſectione.

5. Alter quoque prætextus qui obtendebatur ſceleri, inanis eſt; nimirum quod huiuſmodi cædem ingentia bona ſint conſecutura, præſertímque æterna ſalus pueri, qui poterit baptiſmatis ſacramento initiari, alioqui autem morietur inexpiatus. Hic inquam prætextus eſt planè vanus, & ab ipſo Apoſtolo diſiectus Rom. 3. cum negauit eſſe facienda mala vt eueniant bona, déque ſibi impoſita contraria falſitate expoſtulauit. Itaque non poteſt admitti vel exiguiſſimum peccatum, (dummodò peccatum verè ſit,) quantacunque boni ſpes oſtentetur: Et licet omnes deinceps mortales prohibendi eſſent damnatione, & omnes hactenus detruſi in Tartarum, eſſent inde eximendi, ac cœlo inferendi, & donandi beatitate, interuentu minimæ labeculæ venialis, permittendum potiùs eſſet omnium retrò damnatorum perpetuum exitium, & vniuerſorum qui conſequentur mortalium æterna ruina, quàm ruendum in qualecunque peccatum veniale, cuius admiſſio tantis malis occurſura, & tot bona tantáque, quanta concipere poſſit humanus animus, conciliatura ſupponeretur: quæ eſt præclara & omnium conſenſu firmata, D. Anſelmi doctrina.

Igitur vt infans ſuſcepto baptiſmo quo alioqui cariturus eſt, euadat æternam mortem, & cœlitibus adſcribatur, non licet admittere cædem innocentis.

Sicut ob ſimilem prætextum baptizandi pueri, non liceret eum mox moriturum proiicere in flumen, ſi alia ratio illum baptizandi deeſſet, quod eſt in hanc rem argumentum Maioris in 4. d.4. q.2. §. *contra has*. Eſſet quidem baptiſmus ille infantis ſic proiecti verus baptiſmus, vt rectè probant Suares t. 3. 3.p. d. 20. ſ. 3. Ægidius Coninck 3 p. q.66. num.68. Layman tract. de baptiſm. cap.3. num.5. malè reclamantibus Toleto lib.2.cap.18 *ſub finem*, Molano lib.4. Theol. pract. c.3. num. 45. & Henrique lib. 2. cap. 7. num. 3. poſt Richardum in 4. diſtinct.4. art.4 caſu 2. Tamen nemine diſcrepante proiectio illa infantis mox morituri, in flumen vt ibi baptizetur, non honeſtat occiſionem illam infantis; & qui in tali neceſſitate conſtituti puerum aliquando ſic proiecerunt, vt baptiſmo initiaretur, quod reuera contigiſſe, teſtatur Syluester V. *baptiſmus* 4. q. 10. ab omnibus improbantur tanquam homicidæ, quia non ſunt facienda mala, vt eueniant bona.

Eandem ob cauſam ſi ad conferendum infanti baptiſmum non ſuppeteret alia aqua quàm peſtifera aut venenata, cuius affuſione infans poſtea moriturus vi morbi quo laborat, eſſet illico extinguendus, non liceret eum baptizare adhibita tali aqua, etiamſi ad baptiſmum validum idonea, vt puer per mortem temporalem vitam conſequatur æternam, quod rectè docet Suares t.3. 3.p. d.31. ſ. 3. & Ægidius qui in hoc excutiendo multus eſt

3. part.

3.part. q.66. num.75. Et ratio ineluctabilis ac vnica eſt, quia non ſunt facienda mala, vt eueniant bona, iuxta Apoſtoli oraculum.

Argumentum in contrarium, ex licita minoris mali electione, præ maiori.

6. Miſeret verò me infirmationis, quæ ad huiuſmodi argumentationem adhibebatur, inter proponendum fundamenta contrariæ ſententiæ. Nimirum quod licitum ſit eligere minus malum relicto maiori, vt habet recepta doctrina: ideóque licitum videatur, matrem annuentem, vel etiam id vrgentem ſecare, tametſi vi ſectionis obituram, eo quod iſtud aliquale malum quod mulieris mox interituræ occiſione admittitur, compenſetur tam multiplici bono inde exorituro, ſed maximè æterna infantis ſalute, propter quam obtinendam præſcribitur baptizandum eſſe infantem paulo poſt moriturum, etiamſi tanta ſit eius debilitas, vt minima aquæ affuſione iudicetur necandus, & moriturus aliquanto ante tempus quo vi morbi auferendus fuiſſet è viuis: quia in eo euentu momentaneum illud vitæ præſentis quod infanti ſucciditur per aquæ affuſionem, pro nihilo ducitur, præ beata æternitate quæ infanti cum baptiſmo paratur. Sic Sotus in 4. d.3. q.vnica, art.8. propoſitione 5. Item Ioannes Chapeauille l. de neceſſitate & modo adminiſtrandi ſacramenta tempore peſtis cap.2. q.12. Nec multum abeſt ab eo dicendi modo Ægidius 3. part. q. 66. num. 76. poſt Vaſquem 3. p. d. 145. num. 25.

Expeditur.

7. Hæc eneruatio argumenti per nos propoſiti, quam ab vno ex aduerſariis ſcripto comprehenſam memini legere, miſerationem reuera mouet. Nulla ſiquidem ratione ferri poteſt,vt Chriſtianus malum aliquod morale quantumuis tenue, licitè ſuſcipi poſſe affirmet, eo quod magno aliquo bono compenſetur, vel aliquod ingens malum excludat. Id enim eſt expreſsè contra Apoſtoli pronunciatum. Nec iſti ſtultilogiæ patrocinatur, vel S. Gregorius 32. moral. cap.20. cum ait, *Dum mens inter minora & maxima peccata conſtringitur, ſi nullus omnino ſine peccato euadendi aditus pateat, minora ſemper eligantur:* Vel ſenſus Doctorum, qui referebantur ſenſiſſe, poſſe ſuaderi minus malum vt vitetur grauius. Hæc inquam non patrocinantur inſulſitati quam refellimus. Nam S. Gregorius, agit de perplexo, qui ex erronea conſcientia putat ſe adigi ad alterutrum è duobus malis admittendum. Haud dubiè enim qui anguſtiis illis arctatur, melius faciet eligendo minus malum: id eſt minus delinquet quàm ſi rueret in malum grauius, quamuis ſecluſa conſcientia erronea nullus vnquam ſit ſtatus talis. Vide Sanchem l. 1. in decalog. cap.11.n.13. & Cordubam l.3. q 4. ad 3. At in re præſenti nulla eſt perplexitas vt notum eſt.

8. Illi verò alij Doctores qui tradiderunt licitum eſſe ſuadere minus malum morale ſiue minus peccatum,ei qui obfirmatus eſt in patrando maiore, quamuis non placeant omnibus,& nominatim eos refellant Valentia 2.2. d.5. q. 21. punct. 4. Sa V. *peccatum* num. 8. Azor t.2. l.12. c.16. q.8. tamen

in

in optimo ſenſu ſunt locuti: Neque enim voluerunt fas eſſe minus peccatum admittere vt euitetur maius, qui ſenſus illis affingitur ab iis quos impugnamus: ſed tantùm voluerunt, ſatius eſſe admittere peccatum minus quàm maius, poſito quod alterutrum obfirmaueris admittere. Vel certè fas eſſe tales improbos docere, quod minus peccabunt patrando noxam leuiorem: itémque illis etiamſi fortè de ſolo maiore malo cogitent, ſuggeri poſſe obiectum minore malitia ſordens, & autorem fieri vt in illud potiùs ferantur, quàm in alterum tetrius. Hoc autem non eſt approbare malum, nec eſt ferri in peccati electionem, ſed tantùm eſt inducere ad minus malum, ſuppoſito quod fixum & ratum ſit, alterutrum admittere, vel certè illud quod tetrius eſt. Tunc enim conſilium patrandi minus peccatum, eſt honeſtum & bonum, ſicut euitatio peccati maioris, eſt bonum quoddam, vt Ariſtoteles etiam notauit 5. Ethic. cap. 3. Sanè talis ſuaſor, non dicit peccatori, *fac hoc malum*; ſed tantùm dicit, *poſito quod omnino ſtatueris peccare grauiter, vel quod è duobus inæqualibus malis tibi occurrentibus decreueris illud patrare quod maius eſt, abſtine potiùs à maiore, & fac iſtud quod eſt minus*; quæ eſt mali approbatio, non abſoluta quæ ſemper eſt illicita, ſed tantùm comparatiua & conditionalis, tendens ſcilicet in minus malum, deſiſtendo à maiore, poſito quod operans nolit ab vtroque deſiſtere.

9. Ita ſententiam illam de licita minoris mali ſuaſione exponunt, qui ei ſubſcribunt, Sanches l. 7. de Matrim. diſp. 11. num. 15. Mol. tract. 2. de Iuſt. diſp. 335. Rebellus 1. p. operis de Iuſtit. l. 1. q. 14. ſ. 7. num. 54. Salas tract. de vſuris dub. 49. &

Sayrus l.2. de ſacram. c. 8. q.1. articulo 4. quorum nonnulli rectè obſeruant, æquè honeſtum fore conſilium prædictum, etiamſi peccatum minus ad quod peccator inducitur, potiùs quàm ad alterum è duobus quæ obfirmauit facere, ſit coniunctum cum damno tertij. Nihilominus enim adhuc conſilium minoris mali honeſtum eſt, dummodò ſuaſor non teneatur potiùs proſpicere illi tertio quàm alteri cui grauius malum à malitia peccatoris poteſt ingruere: Tunc enim conditio perſonæ minùs lædendæ, vetat autorem fieri mali moralis minoris. V. g. volenti adulterio polluere extraneam, non potes autor eſſe, vt potiùs fornicetur cum ſorore tua; quia plus teneris proſpicere pudori ſororis, etiamſi minore ſcelere violando, quàm nitori extraneæ coniugatæ, cum qua tetrius eſſet fœdum commercium. Vnde ſuggeſtio qua Loth vt propudioſos peccatores ab hoſpitibus dehoneſtandis auerteret, prouocauit ad abutendum filiabus, vel inhoneſta fuit & improbanda, quod indicat autor altercationis ſynagogæ & Eccleſiæ cap.7. pag. mihi 39. & apertè facit Pererius in cap.19. Geneſ. diſp.1. vel non fuit verè ſuggeſtio, profecta ab animo dehoneſtationis filiarum extra coniugium; ſed tantùm fuit hyperbolica expreſſio doloris, quo vir iuſtus ob meditationem ſceleris nefandiſſimi in hoſpites, diſcruciabatur, vt Molina diſp. illa 335. pronunciauit. Sicut autem longè aliud eſt ſuadere minus malum, quàm facere illud; ita quamuis ille qui conſilium præbet minoris mali patrandi, ſit liber à culpa, dummodò obſeruet quæ præmiſimus, is tamen qui minus illud malum patrat, non eſt à culpa immunis; quia eius actus non eſt conditionalis

nalis & comparatiuus, ſupponénſque malam voluntatem alienam in nequitia obfirmatam; quæ ſunt capita honeſtandi conſilium de quo egimus: ſed eſt actus abſolutus ex libera voluntate malitiæ minoris, abiecta grauiore, ob interpoſitam à viro bono ſuaſionem.

Quare doctrina prædictorum Theologorum à quibus conſilium mali minoris eſt approbatum, ineptè profertur ad purgandam à culpa interfectionem prægnantis quaſi minùs malam; & ideo iure prælectam. Non enim duo mala moralia inæqualia hîc comparantur, vt fit à prædictis Theologis, ſed malum pœnæ confertur cum malo culpæ: Mors inquam infantis ſine baptiſmo quæ nullius culpa continget, comparatur cum cæde matris, & iſtud vltorium malum, vt cum Tertulliano loquar, dicitur maius malo peccatorio, quod admittetur matrem necando per ſectionem. At hæc eſt profunda ignoratio ſacræ doctrinæ, quæ nunquam admittet peccati quantumuis exigui contentionem cum quantouis malo purè pœnali: nec vnquam ſuadebit vt admittatur aliquod leue peccatum, ad auertendum quantumcunque incommodum nulli culpæ coniunctum.

Quod ſi in negotio de quo agimus, aliqua inſtitueretur comparatio inter duo mala moralia inæqualia, quorum vnum, quippe minus, ſuaderi poſſet homini pertinaciter obfirmato ad patrandum alterutrum non alia profectò eſſe poſſet, quàm cædis illatæ prægnanti ex bono fine, (V. g. baptizandi infantem,) cum cæde illata eidem ex ſolo iniquo motiuo. Nam non eſt dubium, quin cædes illa ex pio fine patrata, tametſi mala & iniqua, tamen

men minùs mala ſit quàm quæ ex fine iniquo patratur. Tametſi enim praua actio non expurgatur appoſitione boni finis, quia bonum debet ex integra cauſa exiſtere; tamen vtcunque diluitur malitia quæ ex fine bono ſuſcipitur, vt benè affirmat Ægid. Coninck diſp. 3. de actio. ſupern. num. 148. nec aliud voluit autor imperfecti operis in Matth. homil. 19. cum contendit propoſitum bonum, id eſt, intentionem bonam, excuſare opus quod eſt malum. Itaque ſi aduerſarij voluiſſent loqui ad rem, & rectè applicare doctrinam Theologorum de licito minoris mali conſilio, non debuiſſent agere niſi de cæde ex bono fine, collata cum cæde ex fine malo. Et tunc haud grauatè dediſſemus non malè operaturum qui ipſis in patranda prægnantis cæde obfirmatis, conſilium præbebit, vt ex bono potiùs fine illam cædant: V. g. conferendi puero baptiſmi, quàm ex fine malo, & ex ſe deteſtando: quamuis ipſi matris interfectores ex quocunque fine eam interficiant, ſint futuri culpæ obnoxij & ſceleris rei, tetrioris tamen ſi ex fine malo cædem admittant.

Moribundum infantem vi baptiſmi occidendum, licitè baptizari, falsò obtenditur.

11. Satis ſupérque depulſa videtur infirmatio ex aduerſariis prolata ad eneruandam argumentationem per nos adhibitam, contra prætextum qui purgandæ cædi innocentis obtendebatur, ex bono fine initiandi baptiſmo infantem, alioqui non perfundendum ſacris laticibus. Non debet tamen prætermitti

termitti indiſcuſſum, quod in calce diſcurſus talem infirmationem continentis,adductum obiter eſt, ad monſtrandum quanti apud doctos ſit baptizare infantem: nimirum quod velint baptiſmum infanti conferri, etiamſi aquæ affuſio ob morbum quo malè afficitur, eſſet illum letho datura: negligántque & pro nihilo ducant, breuem illam vitæ moram quæ infanti interciditur per aquæ affuſionem. Hæc doctrina non ſatis cohæret cum veritate pro qua hoc capite pugnamus. Ægrè enim oſtendetur, quare non poſſit prægnans paulo poſt cum fœtu moritura, paulo ocyùs letho dari per ſectionem vt fœtus baptiſmum certò ſuſcipiat, ſi ipſe fœtus ex eo fine poteſt paulo citius quàm morbi grauitas ferret, letho dedi ac interfici per aquæ affuſionem.

Itaque nego, doctos edicere baptiſmum ex quo puer ſit occidendus, etiamſi non multo antequàm eſſet moriturus vi ægritudinis qua laborat. Sed quod viri docti de eo euentu ſtatuunt, illud eſt. In primis impoſſibile moraliter eſſe & potiùs metaphyſicè cogitatum, quàm verè vnquam gerendum, vt affuſio aquæ quanta neceſſaria eſt ad baptiſmi valorem, inferre poſſit puero necem. Sufficit enim aqua permodica, & quidem ſi res ferat tepefacta: qualem nemo iure exiſtimet, vitæ infantis incommodaturam. Ita Scotus in 4. d. 5. q. 3. *litera B.* & Gabriel diſt. 4. q. 2. art. 3. dub. 4. Addunt deinde alij, periculum cui infans exigua illa aſperſione obiicitur, ſi reuera eſt aliquod, tam tenue eſſe, imo tam rarum támque incertum, vt meritò præ certo diſcrimine, imo omnimoda certitudine immanis mali quod imminet infanti niſi nunc baptizetur, occludantur ad illud oculi, nulláque illius habeatur ratio,

ratio, tanquam non cadentis ſub æſtimationem prudentem, & conſiderationem humanam. Quod voluerunt Vaſques & Ægidius qui videbantur ſuffragari doctrinæ proximè reiectæ in Chapeauillæo. At longè alia ratio eſſe debet ſectionis, qua innocenti certum moraliter vitæ exitium infertur: proindéque meritò negamus, eſſe tunc poſſe ſectioni locum; quamuis exigua illa ablutio quæ aduerſus hanc veritatem vrgebatur, in euentu propoſito prætermittenda non eſſet, ob ingentem ablutionis illius & huius ſectionis diſparitatem, nunc aſſignatam.

Noua contra ſententiam noſtram difficultas, ex eo quod ſectio matris in propoſitis circunſtantiis, ſit tantùm vitæ abbreuiatio.

12. Sic diſcuſſa falſa ſententia nonnullorum Medicorum, occiſionem matris mox naturaliter moritura, ſectione adhibita patrandam, approbantium; vt veritas contraria cui ſubſcripſimus, multipliciùs appetita, ſtet firmiùs ſolidiúſque ſubſiſtat, placet vnum & alterum arietem à Medicis illis in quorum ſcripta incidimus non admotum, aduerſus eam intentare, atque diſiicere. Amicus ergo extra Medicorum chorum, cui tamen principio Medicorum ſententia hactenus contrita arriſerat, oppoſuit in primis, ſectionem in euentu de quo agimus, non eſſe occiſionem innocentis quæ reuera non eſſet licita, ſed tantùm eſſe acciſionem nonnullam, ſiue abbreuiationem vitæ eius: quæ abbreuiatio

abbreuiatio ex fine bono ſancta eſſe poteſt, imo ad tollendam ſummam miſeriam ſpiritualem propriam vel alienam, eſſet perſonæ abbreuiationem ſubituræ non modò licita, ſed etiam neceſſaria: cum vnuſquiſque teneatur vitam ſuam corpoream poſtponere alienæ ſaluti ſpirituali extrema neceſſitate laboranti, & multo magis idem ſibimetipſi debeat. Quidni ergo eam vitæ abbreuiationem, quam perſona in ſummum ſuum vel alterius ſpirituale bonum tenetur ſibi velle, poterit alius pro explendis eius obligationibus ſatagens illi curare, & de eius conſenſu perficere? Ne res generatim duntaxat expreſſa, ſit ſubobſcurior, dicamus in particulari. Mater tenetur propriam vitam pro ſumma ſua vel aliena ſpirituali neceſſitate tollenda, poſthabere; atque adeò in eum finem, ſi opus ſit, tenetur vitam ſuam abbreuiare, quod multo minus eſt quàm vitam prodigere, ac exponere certo exitij periculo. Igitur ſi in eundem finem tollendi ſummam eius vel alterius neceſſitatem ſpiritualem, aliquis ei præſertim conſentienti ad vitæ abbreuiationem cooperetur, illámve efficiat, labe vacabit. At qui matrem ſecat, perbreui ſecundùm naturæ curſum obituram, vt fœtus eximatur, & baptiſmi fonte luſtretur, aliud non facit, quàm vitam matris accidere, & abbreuiare tantiſper, vt benè fœtui ſit in æternum. Igitur ſectio matris, tametſi circunſtantiæ ſint quales propoſui, non debet ei vitio verti.

Diſſoluitur.

13. Hæc difficultas, non difficilè expedietur. Admitto igitur fas eſſe, ſtudio ſpiritualis commodi, &

& multo magis ad leuationem ſummæ ſpiritualis neceſſitatis propriæ aut alienæ, aliquid facere vel omittere, vnde vitæ longioris diſpendium, & abbreuiatio nonnulla conſequatur. Nec tantùm fas eſt ita ſe gerere, ſed aliquando quoque eſt neceſſarium. Sic S. Bonauentura in 4. d.38. artic.2. q.vltima, & Bellarm. l. de Monachis c.32. ad 4. Ioan. Medina C. de ieiun. q. 13. *in fine*. Filliuc. tract. 29. num.77. meritò negant fas eſſe ei qui continentiam vouit, inire coniugium, etiamſi contingeret, eum corripi morbo quem ſolus coniugij vſus de Medicorum ſententia ſanare poſſet. Gratis enim demus, quod Marſilius Cagnatus 1. var. cap. 1. Septalius ſect. 4. probl. q. 17. & anteriores Medici apud S. Ambroſium epiſtola ad Paternum, contendunt; nimirum vſum Veneris quibuſdam morbis & ſaluti corporis eſſe opportunum, ita vt alia ratione declinari nequeant: quod falſitatis redarguunt Scaliger exercit. 269. & Michael Medina l.4. de contin. controu. 4. c. 17. 18. & 23. ac Codronchus l.1. de Chriſt. & tuta medendi rat. cap. 20. Contraria tamen ſuppoſitione gratis admiſſa, ſtatuendum eſt, illam aliqualem, reuera ſemper incertam, vitæ prorogationem vſum coniugij conſecuturam, non eſſe bono ſeruandi voti anteponendam. Ac ne bono quidem liberæ continentiæ præferri ex obligatione deberet: vt propterea æterna cum laude aliqui à Spinello recenſiti tract. de Virginibus n. 29. illibatam corporis puritatem nexibus omnibus exſolutam, prætulerint temerationi eius intra connubij leges, per quam Medici, curationem à morbis, aliter (vt aiebant) immedicabilibus, pollicebantur. Illa quoque vitæ abbreuiatio quæ redactionem

corporis

corporis in ſeruitutem per aſperitates & imbonitates aſſectatur, improbari nec poteſt nec debet, cum viri ſanctiſſimi vſu ſuo illam firmarint: quidam aſſumptis cibis vitæ prorogandæ minùs commodis, & abiectis in perpetuum iis dapibus è quibus melior corporis habitus, atque adeò longior vita futura erat: alij caſtigatione corporis exemplo Apoſtoli,& quâ flagellis,quâ cilicio cõtuſa carne & ad rationis ductum ſubacta:alij denique chameuniis & humicationibus;tanto pœnitentiæ ſtudio,vt ſub mortem de molliore ſtrato deiici & ſuper cineribus collocari voluerint, non ſine aliquo vitæ diſpendio, atque compendio. Et tamen nemo ſanus, & ſapiens quæ Dei ſunt, iſta improbat, quin potiùs valdè commendat & lubens vſurpat. Soli molles ac voluptarij, vt Petrus Cerebroſus à Petro Damiani ſæpè ea ex cauſa caſtigatus, vel certè Sectarij cum quibus in hac re confligit Gretſerus in opere de diſciplinis, ſanctum illum vſum ex illata per eum vitæ abbreuiatione impugnant, exſibilandi potiùs quàm refellendi. Imo niſi tales aliquæ abbreuiationes vitæ ex fine commodi temporalis labe vacarent, repudiandæ eſſent pleræque artes operoſiſſimæ, vt ex Gerſone argumentatur Nider. parte 3. conſolat. cap.7.

14. Quamuis igitur prædictas ac ſimiles vitæ abbreuiationes, admittam eſſe innoxias, tamen longè alia eſt ratio abbreuiationis vitæ, quæ infertur per ſectionem Cæſaream in euentu de quo agimus. Hæc enim non eſt reuera abbreuiatio duntaxat, ſed etiam ademptio vitæ. Sicut cùm quis ſecundùm curſum naturæ vitam ad decennium prorogaturus, hodie occiditur, ea occiſio eſt vitæ ab-

 breuiatio,

breuiatio,ſed talis quæ vitam tollat. Eas igitur vitæ innocentis abbreuiationes, quæ duntaxat abbreuiationes ſunt; honeſtare licet per finem bonum ex quo ſuſcipiuntur, dummodò nec ſint notabiles, nec ſenſibiles: quas binas limitationes adhibet & latè verſat Ioannes Medina Cod. de Ieiunio q.13. docens, quoties vita ſenſibiliter aut notabiliter breuiatur per ieiunia aliáſve aſperitates, vſum illum eſſe illicitum, & pertinentem ad eas corporis caſtigationes iuſto auctiores, & vt vocant indiſcretas, quas Patres ſæpè auerſantur. Quanquam Patres exceſſum hac in parte damnantes, aliò ferè ſpectant, quàm vt ex illicita vitæ abbreuiatione nimietates illas coërceant. Videſis S. Baſilium in conſtitut. monaſt. cap.4. n.5. & reg.90. ac 128. breu. & l. de virginit. *ſub initium*, Caſſianum collat.1. c.10. & collat. 2. cap.16. & coll. 5. à c.19. & l. 3. de inſtit. renunc. cap.8. ac lib.11. cap. 6. Richardum Victorinum de exterm. mali tract. 2. cap. 7. & in Benjamino minore cap. 57. & 58. S. Bonauenturam c.5. vitæ S.Franciſci,& Aſceticos paſſim.

Tum demum igitur ob illicitam vitæ abbreuiationem damnantur ieiunia, aliæque aſperitates iuxta Medinam, cum ægritudinem non leuem inferunt, aut ſenſibiliter vitam decurtant. Nimirum tunc aſperitates illæ petunt directè & immediatè vitam, eámque proximè lædunt, quod eſt illicitum, Nam quamuis non vetemur remotè & indirectè vitam lædere, oblæſione aliqua diſpoſitionum inducta; quia hæc non eſt applicatio cauſarum mortis, ſed tantùm aliquorum corporis incommodorum quibus ſæpè contrarius naturæ niſus obſiſtit; nec imprudenter præſumimus auctiores in hoc negotio

gotio eſſe naturæ vires, quàm genio ſibi abblandiente, & ſubdolè in rationis fraudem intento, ſuadeamur. Vetamur tamen, directè & immediatè in vitam ipſam & eius conſeruationem ac prorogationem inſurgere: quod non faciunt qui ſtudio pœnitentiæ vel præbendi boni exempli molliora refugiunt, etiam ad extrema deducti, vt Vaſques 1. 2. d. 162. num. 25. & 26. rectè ſtatuit: faciunt autem, qui per aſperitates nimias vitam ſibi ſenſibiliter & notabiliter accîdunt, & prorogatione impediunt: idémque multo magis circa fœminam prægnantem faciunt, qui eam ſecant, cum non affulget ſpes boni exitus; ſed certum moraliter eſt interitum illi accelerandum, aut inferendum vi ſectionis: vnde nec debet, nec poteſt, ad leuandam ſummam neceſſitatem ſpiritualem prolis, vel vrgere vel conſentire, vt cum tali peccato ſecetur, quia charitas non poteſt obligare ad peccatum.

Difficultas alia, ex eo quod mors matris videatur eſſe per accidens.

15. Alter aries, quem admotum quatiendæ ſententiæ noſtræ, ab amico non de Medicorum pueris, referebam, hic fuit. Eſto, ſectio Cæſarea ſit directa & ſenſibilis impetitio vitæ innocentis, idcirco tamen labe vacat, quod per ſe tantùm intendatur ſalus temporaria, vel etiam æterna eius cui ſectione proſpicitur V. g. fœtus: per accidens verò ſit quod inter ſic quærendam vnius ſalutem, innocens pereat præter quærentium intentionem: Sicut in bello iuſto, fas eſt lædere innocentem præter intentionem, vt plectatur nocens, de quo nemo ambigit.

ambigit. Fas item eſſe, ad declinandum hoſtem inſequentem vrgere equum cui inſideas, tametſi obuius in via infans iam baptizatus, indeclinabiliter proterendus ſit, vel de ponte in ſubiectum flumen deturbandus, aſſerit Leſſius l. de Iuſt. c.9. num.59. licet refragentur Malderus tract. 3. de Iuſt. cap. 1. dub.12. Sayrus in Claui Regia l.7. cap.12. num.17. Corduba l.1.q.38.dub.2. Torres t.2. in 2.2.diſp.26. dub.2. num. 27. & quoad non dormientem in media via (ſic enim diſtinguit) Rodericus 1. part. cap. 135. num.5. Similiter innoxium cenſetur, & labe vacans, ſi miles generoſus ad ſuffodiendam turrem hoſtilem, pulueri tormentario copiosè admoto ignem iniiciat, certus ſe ruente turre opprimendum, vel ignis impetu perdendum. Milites quoque aut claſſiarij, deſilientes in mare incenſa naui, ne in poteſtatem hoſtium veniat, ibique pereuntes, liberantur à culpa; ſicut & is qui graſſante incendio per altam feneſtram ſe deiicit, & ne viuicomburio deflagret, caſu & alliſione obteri deligit. Purgant hæc omnia Leſſius cap. illo 9. à num.32. Bonac. diſp.2. de reſt. q.vlt. ſ.1. p.5. num.8. & Filliucius tract. 29. cap.4. Non videntur autem aliter meliùs purgari poſſe, quàm quia qui talia agunt, intendunt finem honeſtum: V. g. hoſtium ſubactionem, aut impeditionem ne diteſcant & nauibus inſtruantur cum damno noſtro, vel indemnitatem à conflagratione imminente; quæ omnia ab eis honeſtè intenduntur ac iuſtè; per accidens autem eſt, quod cum ea iuris ſui proſecutione, interitus innocentis coniungatur, à quo maximè abhorret ſic operantis intentio.

At videtur eſſe planè par ratio, ſecātium matrem in

in euentu de quo agimus. Intendunt enim duntaxat, corporis & animæ ſalutem, vel in matre, vel in prole, qui finis eſt valdè honeſtus, & qui eum proſequuntur matrem ſecando, non plus influunt in mortem innocentis, quam præuiſum eſt ex ſectione ſecuturam, quàm miles turrim ſuffodiens, influat in ſuam oppreſſionem, de cuius conſecutione non dubitat; vel quam claſſiarius nauem incendens, influat in ſuam concremationem ab igne, quam habet ſatis exploratam. Sicut ergo hæ ac ſimiles actiones, excuſantur à culpæ ſæuitia in ſeipſum, quia mors propria inde conſequitur per accidens, & præter intentionem; ita idem dici poſſe videtur de ſectione prægnantis, quam innocentis mors per accidens conſecutura præuidetur.

Enodatur.

16. Ad hanc difficultatem, reſpondendum in primis eſt, occiſionem innocentis cum ſectio Cæſarea adhibetur in circunſtantiis de quibus agimus, non ſe habere per accidens ad ſectionem, ſed planè per ſe: quandoquidem in eo euentu, ſectio eſt directè occiſio innocentis. In exemplis autem quæ adducebantur, quatenus veritatem continent; (nec enim eſt quod vrgeat nos ad præſtandam omnium illorum exemplorum veritatem, quomodocunque proponantur,) occiſio conſequens, eatenus ſe habet per accidens ad actionem per ſe intentam, quatenus ſunt duo actus concomitantes, qui non ſunt adeò intrinſecè nexi, quin ſuapte natura poſſint diſiungi; quamuis in his circunſtantiis, magnum ac graue periculum ſit, ne coniungantur. Granditas

tamen ac dignitas boni quod per ſe quæritur, tanta eſſe poteſt in exemplis quibus vita propria, inſigni periculo exponitur, vt honeſtam reddere valeat aditionem illius diſcriminis, propè certi interitus inde per accidens conſecuturi. Cum enim ſit duntaxat periculum, non poteſt dari omnimoda certitudo interitus illud adeuntium: præſertim cum non pauci, ex diſcriminibus non diſparibus, modo inſperato emerſerint. Vel ſi detur omnimoda certitudo exitij conſecuturi, operatio illa non erit duntaxat aditio diſcriminis, quæ ſola conceditur; ſed etiam directa in ſeipſum graſſatio, quæ planè vetatur. Similitérque in illis aliis exemplis quibus mors abſque culpa inferebatur innocenti diſtincto ab operante, hæc occiſio coniungitur planè per accidens cum operatione quæ exercetur; quia ſi innocens abeſſet, poſſet eadem operatio fieri. Æquè enim plecterentur noxij & ſtringerentur in eos arma ac diſploderentur machinæ, ſi nulli cum eis eſſent innoxij. Et idcirco eſt planè per accidens quod noxij intermiſceantur innoxiis, & in vtroſque indiſtinctè incurratur, dum ſatagitur pro indemnitate proprij iuris, quod ſupponitur tale eſſe, vt non ſit obligatio abſtinendi eius proſecutione ob interuenturum per accidens damnum innocentium. Sic igitur res habet in propoſitis exemplis occiſionis innocentium, liberæ à peccato, eo quod per accidens iungatur cum actione per ſe intenta.

At in euentu de quo diſputamus, interfectio innocentis non iungitur per accidens cum ſectione Cæſarea, ſed eſt vna & eadem actio; quæ ſi dicatur vacare culpa quia malitia eius non intenditur, ſed tantùm finis actui ſubſtrato appoſitus, næ ad hunc modum

modum fas erit omnia peccata purgare. Nullum quippe erit opus malum, quod non liceat patrare, eo prætextu nequitiæ obducto, quod malitia ſe habeat per accidens ad intentionem agentis; quæ tantum fertur in bonitatem áctus ſubſtrati malitiæ, & extrinſecum finem illi appictum. Qui hoc diceret, ineptum omnino perfugium captaret, meritóque irrideretur: quia malitia tam intimè nexa cum opere directè volito, non poteſt cenſeri ſe habere per accidens ad illud opus, nec eſt neceſſe illam directè intendi, cum ſufficiat directa volitio actus, cui impræciſibiliter adiungitur in talibus circunſtantiis, in quibus actio vetabatur. Itaque malitia ſectionis Cæſareæ, in euētu de quo diſceptamus, non ſe habet per accidens ad ſectionem in genere moris ſpectatam; nec inde poteſt honeſtari talis ſectio, quod bene etiam monuit Ægidius Coninck 3. p. q. 66. n. 75. *in fine.*

17. Nec diſcrepat Præpoſitus 3. p. q. 66. n. 99. faſſus non licere matrem adhuc viuam ſecare prætextu baptizandi fœtum, vel alterius cuiuſcunque boni finis, eo quod talis ſectio, (vtique in circunſtantiis de quibus agimus,) eſſet directa innocentis occiſio; ac proinde cenſet culpam homicidij non fore per accidens ad ſectionem, meritóque eſſe imputandam, quia non ſe haberet vt præuiſa tantùm, & merè permiſſa, ſed verè vt approbata & volita. Hoc benè. Sed addit idem autor, aliquid cum hac doctrina minus cohærens. Ait enim, infantem vtero matris concluſum, ſi aqua ad illum immitti quoquomodo valeat, eſſe ſacro lauacro perfundendum, etiamſi ex ea aquæ immiſſione quantulacunque, præuideatur ſecutura mors matris, & reipſa

 conſequatur.

conſequatur. Nihilominus enim fas putat baptiſmum conferre infanti, quia tũc actiò miniſtri non reſpicit matris interitum tanquam terminum, ſed ablutionem prolis: quæ ablutio in ratione actionis materialis eſt aliquid indifferens, in ratione autem ritus ſacri, eſt ſancta & honeſta. At mors matris ſubſequens, eſt ſolùm permiſſa, vnde ſe habet per accidens ad ablutionem quæ exercetur, nec imputatur ad culpam. Hæc dico non cohærere cum ante dictis. Si enim ſupponamus conſtare, matrem ex attactu aquæ ad baptizandum fœtum immiſſæ, eſſe necandam, ea immiſſio tam erit directa occiſio matris, quàm ſectio in circunſtantiis de quibus hoc capite agimus: ac proinde æquè vtraque vetabitur, & culpa homicidij æquè ſe habebit, non per accidens, ſed per ſe ad vtramque actionem. Fateor ſuppoſitionem illam de matre attactu qualiſcunque aquæ ad baptiſmum ſufficientis necanda, eſſe ſuppoſitionem Metaphyſicam, & quæ vel nunquam, vel perrarò poſſit accidere. Tamen ſi admittatur, non video quomodò aquæ immiſſio in hoc euentu poſſit purgari, ita vt ad culpam non imputetur; ſitque adhibenda: ſectio autem matris in circunſtantiis propoſitis, cenſeatur ſordens inexpurgabiliter, & omitti ſub graui culpa debeat.

CAPVT

CAPVT VIII.

In dubio an ſectio mortem innocenti ſit illatura, quid de eius vſurpatione ſtatuendum.

1. EGIMVS de ſectione matris viuentis cum ſpes affulget boni euentus; itémque cum ſpes illa eſt præcluſa. Et poſito quod ſpes illa affulgeat, vidimus ſectionem & honeſtam & neceſſariam eſſe: poſito autem quod ſit præcluſa ſpes omnis; ſed vi ſectionis inferenda ſit mors innocenti, ſtatuimus illicitam eſſe ſectionem & non adhibendam. Nunc diſcutiendum ſequitur, quid ſtatuendum ſit, poſito quod ſpes boni euentus ſit dubia, ita vt ne probabiliter quidem iudicare liceat, quò ceſſura, & quem exitum habitura ſit ſectio ſi adhibeatur.

Suppoſitio neceſſaria; Poßítne ægro deſperato adhiberi remedium, anceps ad fructum vel damnum.

Vt ſolidè procedamus, & reſolutio difficultatis propoſitæ ex ſuis principiis radicitùs eruatur, præmittenda eſt diſcuſſio difficultatis generalioris, ex qua iſtius enodatio pendet; nimirum sítne fas ægris aut medicis, per ſe loquendo & ſecluſa ignorantia inuincibili, vſurpare remedium, de quo planè ambi-

gatur ſitne profuturum an nociturum. Qui enim neceſſarium eſſe affirmant ad licitam remedij vſurpationem, vt vel probabiliter ſperetur remedium profuturum, etiamſi id iudicetur minùs probabile: vel ſaltem exigunt, vt certum appareat, remedium non eſſe obfuturum; aliter pronunciabunt de honeſtate ſectionis, cum ſpes boni exitus dubia eſt, quàm qui aliud ſentiunt circa eam vſurpationem remedij de cuius felici exitu non liquet; ac ne probabiliter quidem ſtatui poteſt, ſitne profuturum vel obfuturum. Quare iure priùs de ea generaliore difficultate pronunciabimus.

Pars negans.

2. Non pauci ergo quos profert & ſequitur Caſtro Palaü tract. de conſcientia diſp. 2. punct. 9. num. 5. & Moxius l. 2. de venæ ſect. in morb. acut. cap. 13. itémque Codronchus l. 1. de Chriſt. med. rat. c. 6. ac Naldus V. *Medicus* num 8. omnino negant fas eſſe ægro aut Medico vſurpare remedium, de quo aliqua ſaltem, licet minori probabilitate, non conſtet quod ſit profuturum, vel ſaltem quod certò non ſciatur non obfuturum. Adducit Caſtro in eam ſententiam è Iuriſperitis Abbatem & Innocentium; è Summiſtis ac Moralibus Theologis Antoninum, Angelum, Sylueſtrum, Villalobum, Rodericum, Sayrum, Azorium. E ſcholaſticis, Vaſquem, Salam, Cordubam, Antonium Peres. Firmat id quoque rationibus, quia niſi ſeruetur quod dictũ eſt, adhibeatúrque remedium de quo nulla habeatur probabilitas quod ſit profuturum, ſed potiùs dubitetur an ſit nociturum, manifeſtum eſt applicari

plicari cauſam efficientem mortis, quantum eſt ex parte applicantis: At hoc non poteſt vacare culpa. Deinde omnium iudicio improbantur, qui experimentum capiunt medicamentorum in ægris deſperatis,eo quod per huiuſmodi experientiam ægri exponantur manifeſto periculo accelerandæ mortis: quod ipſum cernitur in re præſenti. Nam qui adhibet remedium, dubius an ſit nociturum an profuturum, hæret animo circa medicamenti vim, ac proinde illud applicat ad capiendum experimentum, quod omnes negant fas eſſe Medico, atque adeò etiam ægro. Igitur vt licitum ſit, remedium aliquod applicare, neceſſe eſt, vt aliqua tandem ratione quantumcunque tenui, conſtet illud eſſe ægro profuturum, vel ſaltem vt conſtet non eſſe obfuturum. Si autem æquè ambiguum ſit, an nociturum ſit an profuturum, abſtinendum eſt eius applicatione, quicunque ſit ſtatus ægri, ac etiamſi ſupponeretur actum de eo, niſi ſubueniatur valido aliquo remedio; quorum nullum exploratum & liquidò profuturum, ſit ad manum.

Eligitur affirmans.

3. In contraria ſententia, eſt Adrianus, tametſi ſubtimidè in 4. q. de correct. fraterna art. 3. §. *ex quo ad ſecundum.* Idem cenſet Valentia 2. 2. d. 3. q. 10. p. 2. & Sanches l. 9. de Matrim. d. 20. num. 19. & l. 1. in decal. cap. 9. num. 39. Fernandus de Moure p. 4. exam. cap. 12. §. 2. num. 4. nec improbabile id iudicat Filliucius tract. 21. num. 151. Huic ſententiæ ſubſcribo, videntúrque fuiſſe in ea permulti ex iis qui allegantur pro contraria, cum dicunt

vſurpationem

vſurpationem remedij dubij honeſtari per aliquam probabilitatem boni euentus. Vocant enim *probabilitatem*, tenues illas ſpei non prorſus ſucciſæ reliquias fortuitas, quæ ſemper interueniunt quando vſurpatur remedium dubium in ſumma deſperatione, & imminente aliunde infallibili interitu. Qua ratione, Sanches cui adhæſimus liberatur à contradictione quam illi impingit Caſtro, cum c. illo 9. num. 42. *in fine*, negat licere adhibere remedium dubium, quo adhibito vel omiſſo ingruat par mortis periculum, niſi adſit probabilitas aliqua fore vt proſit: contra quàm docuerat num. 39. vbi tradiderat, fas eſſe vſurpare medicamentum dubium, de quo nullatenus conſtet an ſit mortem illaturum, an vitæ alioqui iam deſperatæ commodaturum. Hæc inquam apparens contradictio, depellitur. Nam hoc ſecundo loco, Sanches nomine *probabilitatis alicuius*, intelligit ſpem aliqualem, vel ſaltem non omnimodam ſpei excluſionem; quæ ſemper interuenit in dubio de quo diſceptamus. Si enim prorſus exularet ſpes commodi remedium adhibitum conſecuturi, abſurdè adhiberetur: vnde fieri non poteſt, quin is qui illud adhibet, iudicet non eſſe prorſus ſucciſam ſpem commodi ex medicamento adhibito reportandi. Et hanc non excluſionem omnimodam ſpei, Sanches ſecundo loco, & plerique alij è Doctoribus pro contraria ſententia prolatis, vocant *probabilitatem aliquam* vtilitatis, vſurpationem remedij conſecuturæ. Atque adeò plerique ex iis qui pro contraria ſententia ſunt adducti, iſtam ipſam cui ſubſcripſimus tradiderunt. Et quod magis mireris, idemmet Caſtro qui Thomæ Sancio obiiciebat immemoriam, eidem criminationi ſe obnoxium

obnoxium fecit. Nam tract. 6. eiuſdem operis diſp. 3. p. 5. num. 6. totidem verbis tradit, quod hîc in ſpeciem negat; licere ſcilicet in deſperatis ægri rebus, adhibere remedium dubium, de quo ambigatur an ſit nociturum an profuturum; & in eam rem adducit illos autores quos puncto illo 9. allegat contra ſententiam cui adhæſimus.

Galeni pro ea ſuffragium; & hoc quantum.

4. Profertur pro ea Galenus Medicorum Princeps, qui in ſumma morbi lethalis deſperatione, informat Medicum vt intrepidè vſurpet remedium planè anceps, his illum verbis compellans, *interfice audacter.* Nolim tamen multum inniti Galeno cum de culpa vitanda agitur, & de pronunciando an aliquid rectè & ſanctè faciẽdum ſit circa ægrum deſperatum. Nam homo in ſolam corporis tuendi, & à morte quomodolibet ſubducendi curam intentus, non multum ſollicitus eſſe ſolet, quid ferant conſcientiæ iura. Vnde videmus, pleroſque Medicos nonnulla præſcripſiſſe ad ſanitatem reparandam aut retinendam, quæ naturale lumen auerſanda & deteſtanda docet. Legeſis Moxium l. 2. de venæ ſect. in morbis acutis cap. 15. & Codronchum toto propè lib. 1. de Chriſtiana & tuta medendi ratione. Videmus item addictos præſcriptis quorumuis Medicorum, multa ſæpè in Deum admittere, vt non dubitarit id attendens S. Ambroſ. ſerm. 22. in pſalm. 118. verſ. 6. pronunciare, *contraria eſſe diuinæ cognitioni, præcepta Medicinæ*, nempe Medicinæ exlegis, qualem profitentur impij quidam Medici.

Quid

Quid ergo mirum eſſet, ſi Galenus culpam in vſurpatione remedij dubij admittendam neglexiſſet, quem peritiæ Medicæ, quàm ſanctimoniæ ſtudioſiorem fuiſſe, monſtrat non vna apud eum vellicatio, & Moſis, & Chriſtianorum? Nam lib. 11. de vſu partium, ſubſannat Moſem ob tributam Deo infinitatem potentiæ in productione rerum. Et libro 2. de differ. pulſuum, ſcholæ Chriſti & Moſis ſimplicitatem aſininam, quidlibet ſibi abſque demonſtrationibus perſuaderi patientem, irridet. Rurſúſque lib. 3. eiuſdem operis, Moſis & Chriſti aſſeclarum firmitatem in retinenda fide percepta, confert cum pertinaci capitoſitate, addictorum ſectis ſuis Philoſophorum quorundam, ac Medicorum. Alibi quoque, Mundi ex nihilo creationem à Moſe traditam, mordet. Itaque quid mirum foret, ſi homo impius & blaſphemus, nodum conſcientiæ minùs conuenienter diſſoluiſſet; ídque præſcripſiſſet faciendum in euentu implexo & obſcuro, quod ad amuſſim Chriſtianæ Theologiæ exactum, deprehenderetur à recta iuſtitiæ aut charitatis linea, malè deflexum atque diſtortum? Valeat tamen in hac re iudicium Galeni, quantum per æquum & facilem lectorem licebit.

Et idem eſto de Celſo, cuius illa ſunt ſanè in hanc rem luculenta l. 2. de re Medica, cap. 10. cum agit de periculoſa ſanguinis detractione. *Si nullum aliud apparet auxilium, periturúſque ſit qui laborat, niſi temeraria via fuerit adiutus; in hoc ſtatu, boni Medici eſt oſtendere, quàm nulla ſpes ſine ſanguinis detractione ſit, faterique quantus in hac re metus ſit, & tum demum ſi exigetur, ſanguinem mittere. De quo dubitari in eiuſmodi re non oportet.*

oportet. Satius eſt enim anceps auxilium experiri, quàm nullum.

Rationes pro eadem ſententia.

5. Inſinuant vel continent hæc Celſi verba, rationem optimam pro noſtra ſententia. Nimirum quod in eo euentu, inter duo mala quæ ſunt neceſſariò incurrenda, præferendum ſit quod eſt minus. Atqui longè minus malum eſt mors dubia, vel potiùs acceleratio dubia mortis, quàm certus mortis incurſus. Qui enim adhibet medicamentum planè anceps rebus ægri iam aliunde deſperatis, non erit reuera cauſa mortis, ſi contingat medicamentum officere: quia mors ſupponitur neceſſariò euentura vi alterius cauſæ iam operantis, etiamſi paulo ſegniùs eueniret. Eſt igitur cauſa duntaxat accelerationis mortis. Imo rem attendendo ſecundùm modum operandi humanum, qui eſt ex prænotione ac electione, ne acceleratio quidem mortis dicenda eſt cauſari ab applicante huiuſmodi medicamentum, ſed tantùm dicendum eſt, eum exponere ægrum periculo accelerandæ mortis. At longè conformius eſt recto iudicio,& charitati in ægrum, vt exponatur ei periculo accelerandæ mortis in illis anguſtiis, quàm vt dedatur certæ morti iam iam inſtanti. Quid ſi enim aditio intrepida periculi benè cedat, & Deus de illis tenebris lucem ſplendeſcere faciat? Fortè remedium quod neſcitur an ſit profuturum an obfuturum, proderit plurimum, & auertet certam mortem quæ eſt in foribus, & ſtatim aderit.

Planè ex prudentiæ legibus, præſtat non abiicere

aliqualem

aliqualem illam ſpem, ſeu potiùs non excluſionem ſpei, quæ vna ſupereſt in alioqui certo ægri exitio. Sicut nemo negarit, fas eſſe ei quem leo rugiens inſequitur, laceraturus & voraturus apprehenſum, deiicere ſe è loco ſublimi vt euadat certam mortem horribilem, voluntario incurſu periculi mortis ex deiectione. Dubium quippe eſt, an ex deiectione ſit mortem incurſurus, quia fortaſſis duntaxat collidetur crure aut brachiis: vel ſi contingat vt ex deiectione mortem oppetat quam per leonem oppetiturus certò erat; deiectio, phyſicè quidem dici poterit inuexiſſe accelerationem nonnullam mortis æquè per leonem inferendæ; moraliter autem & ſecundùm prudentem æſtimationem, aliud non fuerit quàm aditio grauis periculi anticipandæ aliquatenus mortis. Atqui longè ſatius eſt, anticipationis illius periculo ſe committere, non excluſa prorſus ſpe vitæ retinendæ; quàm vitam ad pauca momenta prorogare, cum certitudine mortis immanis illicò incurrendæ. Similiter ergo, rectè rem æſtimanti perſpicuum eſſe debet, longè prudentiùs agere eum qui in ſumma deſperatione retinendæ vitæ, committit ſe periculo mortis aliquantulum anticipandæ vſurpatione pharmaci dubij, vt euadat mortem certam iam iam impendentem; quàm eum qui tantulæ prorogationis deſiderio, reſpueret medelam dubiam, ſucciderétque prorſus ſibi ſpem incolumitatis, quam fortaſſis adipiſcetur adhibito illo ambiguo remedio.

6. Habemus proportionale argumentum, ex curatione morborum lethalium animæ, & æternæ mortis certò mox incurrendæ declinatione. Si igitur aliquis laboret extrema neceſſitate ſpirituali,

móxque

móxque etiam ſi correctio fraterna obſit, iam imminente morte æquè ſit damnandus; recepta à permultis Adriani in 4. tract. de correctione fraterna art.3. §. *ex quo*, & aliorum ſententia fert, licitum eſſe adhibere correctionem fraternam, quamuis fructus correctionis æquè ſit ambiguus ac eius nocumentum. Imò Caſtro Palaii, (quem circa corporis curationem per remedium anceps in deſperata ægritudine habemus aduerſarium,) pro certo ſtatuit adhibendam eſſe ex obligatione correctionem; in quam ſententiam profert Lorcam, Suarem, Bonacinam, Bannem, Valentiam, Villalobum, Ægidium: addítque rationem, quia nocumentum, ſi correctio prætermittatur, eſt certum, & grauiſſimum, planéque irreparabile; nimirum æterna damnatio. Nocumentum verò ex correctione timendum, non eſt ita graue, quin abundè compenſetur aliquali ſpe, tametſi dubia, tantum damnum auertendi. Æquè igitur Medicis corporum, (apodoſis eſt quam ipſiuſmet aduerſarij verbis attexo,) fas eſt ægro ſalutis corporeæ deſperatæ, applicare dubiam medicinam, *quia nocumentum quod per illam medicinæ applicationem timetur addendum, nullius eſt conſiderationis, & fructus poteſt eſſe maximus.* Quid ſi enim vis remedij præualeat aduerſus morbi contumaciam & illam ſubigat?

Ad fundamenta partis negantis.

7. Quæ Caſtro initio adductus in contrarium propoſuit, non magni ſunt momenti. Iam enim monſtratum eſt, non eſſe intrinſecè malum exponere aliquem periculo accelerationis mortis, cum

aliunde non modò par mortis periculum,ſed etiam certa mors indubiè impendet. Monſtratum inſuper eſt, id non eſſe mortem efficere,vel mortis cauſam quantum in medente eſt adhibere; imo moraliter & ſecundùm prudentem æſtimationem rem ſpectando, ne mortis quidem accelerationem ea ratione cauſari; ſed tantùm exponi ægrum periculo mortis aliquatenus accelerandæ: cui diſcrimini præponderat conatus declinandæ mortis, certò aliunde obuenturæ, ni hac via auertatur. Nec verò Medicus, qui in ægro deſperato tentat experiri, ſi fortè remedium de quo per anteriores experientias non conſtat eſſe profuturum, illi prodeſſe poterit, & morbum depellere,ac vitam abeuntem retinere; improbandus eſt, quia reuera in anguſtiis illis non agit temerè, cum non ſit prorſus præciſa ſpes quod tale remedium ſit profuturum, nec planè conſtet eſſe nociturum. Si enim liquidò conſtaret eſſe duntaxat nociturum, malè vſurparetur, & mors cum culpa acceleraretur. At nõ ita accidit in circunſtantiis de quibus diſputamus. Quod autem Codronchus l. 1. de Chriſt. & tuta medendi ratione c.13. & apud eum communis ſententia,damnat in Medicis experimenta ſumentibus; ſpectat ad illos truculentos corporum lanios, veriùs quàm Medicos, qui ſuppetentibus idoneis remediis exploratæ efficacitatis, adhibent dubia, experiundi tantùm cauſa; vt cum ægrorum periculo, præſertim ſi vilia ſint capita, ſcientiam comparent: quod eſt nefarium, vt rectè multis allegatis ſtatuit Layman tract. 1. cap.5. num. 15. Longè verò ab his abſunt, qui experimentum capiunt remedij ancipitis quod vnicum ſupereſt,ſtudentes eo adhibito ſeruare ægrum; certò,

certò, ni hæc via ſuccedat, per morbi contumaciam elidendum, intra tempus breuiſſimum. Itaque non modò licitum eſt tale experimentum capere, ſed etiam neceſſarium, & ex obligatione, iuxta Sanchem l. 9. de matr. diſp. 20. num. 19. & Caſtrum Palaii diſp. 3. de charit. p. 5. num. 6.

Reſolutio de vſu ſectionis in dubio deſperatis omnibus.

8. Sic expedita generali illa difficultate, quam deciſioni ſpecialis huius controuerſiæ circa dubiam vtilitatem vel damnoſitatem ſectionis Cæſareæ, præmittendam eſſe initio diximus, deſcendendum eſt ad ſectionem Cæſaream, videndúmque, an cum dubia eſt eius vtilitas atque damnoſitas, quia nõ liquet an mortem ſit illatura aut fœtui aut matri, licitum ſit eam adhibere. Quanquam enim non multùm ſit timendum vitæ fœtus ex ſectione, ſi artifex ſit peritus ſecandi, totáque ferè moles diſcriminis in matrem ruat; tamen ſiue ob imperitiam ſectoris, ſiue ob debilitatem prolis variis indiciis proditam, & ad primum aëris extrinſeci incurſum grauiter fortè concutiendam, vel etiam conterendam; periclitari quoque poteſt proles, & eſſe ambiguum an ex parte illius expectandus ſit felix exitus ſectionis maternæ. Eſt porrò multo operoſius, declinare matris exitium corporeum adhibita ſectione, quàm ſimile exitium fœtus.

Dicendum eſt, ſi mater ſit conclamata niſi ſecetur, ambiguum autem ſit num ſectio ſit eam leuatura, id tamen vnicum anceps perfugium, ſit reliquum retinendæ vitæ matris; licitum eſſe eam

 ſecare,

ſecare, ſi & mater & proles ſimul ſint certò alioqui ſubituræ mortem, & ambigatur an ſectio ſi adhibeatur, ſit habitura bonum vel malum exitum. Idem quoque ſtatuendum eſt, ſi ſola ambiguitas fructus, aut nocumenti circa matrem ex ſectione cauſandi, difficultatem faciat. Et ſimiliter dicendum eſt, ſi ſoboles ſit conclamata niſi hoc remedio ſubleuetur, licitum eſſe illud adhibere, ſi tantùm habeatur ratio diſcriminis quod fœtui impendere ex ſectione ſupponitur. Ago ſeorſim de ambiguitate vſus aut damni ſectionis ex parte matris, quia non liquet an ſit moritura vi ſectionis: itémque ſeorſim de ancipiti bonó vel malo ſectionis ex parte prolis, quamuis & mater ſi de ea ſola ſit difficultas, certò ſupponatur moritura aliunde, niſi fortè interuentu ſectionis, certæ morti ſubducatur; & proles item ſi eius ſolius cauſa diſceptetur, ſupponatur mortem alioqui non euitatura. Hic inquam eſt ſtatus difficultatis in qua nunc verſamur, eámque nunc in hoc ſenſu expedimus, quamuis manifeſtum ſit & poſtea diſcutiendum, aliud dubium poſſe intercedere. Nimirum quid faciendum ſit, ſi ambiguitas damni vel fructus, ſit tantùm ex parte alterutrius, (puta matris tantùm, vel certè tantùm ex parte fœtus;) ex parte autem alterius affulgeat moralis certitudo boni euentus, ſed cum diſcrimine ſummo alterius, apprimè dubio. Nam contingere poteſt, vt ſi mater non ſecetur viua, moriatur, & fœtui conſulatur per promptam matris diſſectionem poſt mortem. Viciſsímque poteſt contingere, vt ſi mater non ſecetur, euadat, moriente intra eam fœtu, & poſtea naturaliter extruſo, vel fruſtillatim arte ſeu potiùs laniena chirurgica exempto. Hanc comparationem

comparationem nunc non moramur, infra eam diſcuſſuri.

9. Siſtendo autem in controuerſia huius capitis propria, rectè conſtitutum eſt, in eo ambiguo aut ſalutis vtriuſque, aut ſalutis maternæ ſeorſim, vel ſalutis prolis ſeorſim, ſi difficultas ex parte alterutrius alioqui certò aliam ob cauſam perituri agitetur, quia ambiguum eſt an ſectio ei penes quem difficultas exurgit ſit profutura vel obfutura: ſic inquam difficultatem proponendo, rectè dictum eſt, omnino licitum eſſe, adhibere ſectionem. Hæc reſolutio eſt ex ante dictis perſpicua. Conſtitutum quippe eſt, fas eſſe in ægro deſperato tentare remedium anceps. Ergo ſi & mater & ſoboles ad extrema deuenerint, vnicúmque hoc remedium tametſi ambiguum, ſit reliquũ: fas omnino erit illud adhibere. Quæ ratio idem probat de matre ſeorſim, & de prole ſeorſim, ſi de altero duntaxat agitetur difficultas, & ſtatus quæſtionis ſit is quẽ diximus. Nominatímque circa ſobolẽ, vrgenda eſt neceſſitas ſumma ſpiritualis, qua laborat in ea ſuppoſitione. Peribit enim corpore ſimul & anima, niſi eximatur per ſectionem Cæſaream. At ſalus animæ, cum quantouis periculo ſalutis corporeæ locanda eſt in tuto, ſi ambæ in diſcrimen vocentur, & per vnius violationem alteri ſit proſpiciendum. Igitur in tali ſtatu prolis, vt de eius & temporali & æterna ſalute actum omnino ſit niſi corpus exponatur periculo per ſectionem, licitum eſt ei periculo prolem committere, quia prudentiſſimè geritur eius negotium.

10. Quoad matrem, difficultatem nonnullam facit quod ſupra in calce capitis ſecundi diximus, ſi ambiguum ſit an verè ſit mortua, non eſſe ſecandam

vt fœtus intra eam ſuperſtes, educi & baptizari poſſit. Id quod habet etiam Poſſeuinus l. de Officio Curati cap.6. num. 19. *quia* (inquit) *peccatum mortale eſt, & occidere & exponere ſe periculo occidendi.* Atqui idem videtur contingere in hoc euentu: exponit enim ſe periculo occidendi matrem, qui eam ſecat, anceps an ſit moritura vi ſectionis. Verùm ex ante dictis liquet, in hoc euentu aditionem illam diſcriminis vacare labe, ob certò imminens aliunde exitium, & ſublucentem ſpem ſalutis ex hoc ancipiti remedio, ſaltémque non prorſus excluſam. Itaque in tanta deſperatione præſtat tentare dubium remedium, quod non planè conſtat nociturum, & fortè prodeſſe poterit. At in illo alio euentu quo dubitabatur de morte matris, ſectio non eſt remedium ambiguum; quia certum eſt non poſſe prodeſſe matri ad eum ſtatum deductæ, vt dubitetur an vita ſit illi ſuperſtes. Certum inquam eſt, ſi non attendamus quid fortuito poſſet euenire, ſed quid prudens & non temerè ſuſcepta agendi ratio ferat, ſectionem in illo euentu, quoad matrem adhiberi tantùm vt obfuturam, ſi fortè viuat: non autem vt profuturam, quod conſtat cum deſperato eius ſtatu in quo de morte ipſa ambigitur, non cohærere. Sed iam vidimus illicitum eſſe, ægro quantumuis deſperato adhibere remedium quod duntaxat conſtet poſſe nocere, præcluſa prorſus ſpe vtilitatis ex eius vſurpatione. Igitur in eo dubio de vita ſuperſtite matri, rectè negatum eſt adhibendā eſſe ſectionem; quamuis in euentu de quo nunc diſputamus, contrarium ſit affirmandum; nimirum fas eſſe ſecare matrem, iam aliunde deſperatam, quia fortaſſis ſubleuabitur interuētu ſectionis.

11. Nec

11. Nec tantùm admittendum eſt, fas eſſe in eo euentu adhibere ſectionem, ſed etiam addendum eſt, adhibendam eſſe à Medico ex obligatione. Nimirum Medicus, vt ſupra ex Sanche & Caſtro diximus, in ſtatu conclamatæ vitæ ægri, tenetur remedium anceps quod vnicum ſuperſit, experiri; tentaréque num ea via poſſit ægrum certæ alioqui morti ſubducere. Ex officio enim illi incumbit, admouere remedia quæ prudentia dictat eſſe admouenda, & legibus diſciplinæ Medicæ præſcribuntur. At prudentia docet, legéſque Medicæ ferunt, præſtare experiri auxilium ambiguum, quàm abſque omni auxilio ægram abiicere. Itaque iniicitur Medico obligatio, adhibendi ſectionem. De matre, ſi eius ſolius ſalus agatur, alia ratio eſt, vt benè cenſuit Corduba l. 1. q. 38. quia mater cum de eius vnius vita agitur, non tenetur ad cruciatum vel horrorem tam aſperi remedij ſubeundum. An verò teneatur, ſi per ſectionem ſubueniendum ſit proli, dicetur ſequenti capite, tractando quæſtionem comparatiuam.

Corollarium de honeſtate primi experimenti ſectionis.

12. Porrò ex diſputatis toto hoc capite, ac nominatim ex proximè dictis circa Medici obligationem in adhibenda aliquando ſectione Cæſarea, eruendum eſt, iuréne aliqui, ſectionis Cæſareæ vſum ſint criminati, in eo qui primus experimentum eius cepit, in deſperatione partus naturalis, vt retulimus cap. 3. *in fine:* quamuis admiſerint, eum ipſum vsũ, nunc in iiſdem circunſtantiis, ob præuia

 experimenta

experimenta & compertum ſectionis commodum, labe vacare. Verùm eam reprehenſionem iniuſtam eſſe, eruitur ex dictis. Tantum enim abeſt, vt Medicus ille impegerit ſic agendo, & criminationi iure patuerit, vt potiùs laudem ſit commeritus, exequendo id ad quod ex officio tenebatur; & ſternendo viam cæteris, vt deinceps in pari cauſa, re prudenter æſtimata, vtile remedium non refugerent. Quod autem talis Medicus, re accuratiſſimè perpenſa, & attenta vrgentiſſima neceſſitate, primus agnouerit, remedium huiuſmodi antea inſolitum poſſe prodeſſe, felicis ingenij decus eſt, nec poteſt vitio verti. Nec puto prudenti cuiquam in mentem venire poſſe, vt improbatum in ſumma neceſſitate velit, vſum rei de qua priùs captum non fuerit experimentum, quamuis ratio valida euincat illius vtilitatem ad morbum depellendum & conciliandam ſanitatem.

13. Quinimo extra ſummam quoque neceſſitatem, vſus illorum remediorum quæ ratio valida euicerit poſſe prodeſſe, non eſt eo ſolo titulo damnandus, quod nullum eorum præceſſerit experimentum; alioqui occluderetur via parandæ meditatò nouæ peritiæ. Quod ſi anteriores fuiſſent ita meticuloſi, nunc nullam haberemus Medicinæ cognitionem. Nam quæ nunc extat, vniuerſa experimentis eſt parta, quibus periculum factum eſt, quid prodeſſet, quid ve noceret, vt S. Gregorius Nyſſenus animaduertit l. de vera virginit. cap. 23. Idem ſanè ius debet eſſe rei Medicæ ſtudioſis circa negotia artis ſuæ, quod aliarum diſciplinarum profeſſoribus conceditur circa ſuas materias. At iſtis, ſine probro, cum valida ratio vrget, nec placitis ſanæ doctrinæ

doctrinæ incommodatur, fas eſt, imo laudabile nouare aliqua: Et qui contrarium exiſtimant, miſerrimam ſeruitutem inuehunt in diſciplinas, vt ait Alfonſus de Caſtro l. 1. aduerſus hæreſ. cap. 7. Ab ingenij anguſtia prodire huiuſmodi iudicium, pronunciat Picus initio Apologiæ, & conſonat illud Philonis l. 1. de vita Moſis, *præclara ingenia, multa nouant circa ſcientias.* Durandus denique, (vt alios taceam,) in prologo ad Magiſtrum, ſic arctare ingenia ad vetuſtatem, ita vt nihil liceat nouum procudere, ait eſſe *inſipientiam beſtialem, præcludentem viam inquiſitioni veritatis, præſtantem ſciendi impedimentum, & violenter opprimentem lumen rationis.* Habent ergo diſciplinarum omnium profeſſores, cum temperamento propoſito, ius nouandi nonnulla, vt plenè proſequor in opere de iuſta confixione librorum partitione 1. erotem. 20. Neque igitur Medicis ſimile ius negandum eſt; & cum vniuerſa Medicinæ doctrina ad praxim referatur, non eſt dubium, quin remedium certa ratione recens adinuenta comprobatum, & in ægrorum bonum cedens, poſſint vſurpare, & redigere inuenta ſua ad praxim.

14. Tantùm habeant præ oculis illud ſapienter prolatum ab Areteo l. 1. de morb. acut. curat. 2. *Omnium bonarum artium magiſtram eſſe experientiam; ipſam verò periculi faciendi rationem, imperitiámque, timoris & cautionis cauſam eſſe oportere.* Sapienter omnino. Neque enim facilè & incunctanter veniendum eſt ad noua experimenta, in re plena periculi, & in qua de vita hominis agitur. Vnde cæteris paribus, cùm ſuppetunt comprobata longo vſu remedia, præſtat ea vſurpare, vt prudenter ex

K 5 Galeno

Galeno & Auicenna monuit Codronchus l. 1. de Chriſt. & tuta medendi ratio. cap. 13. Sed aliud eſt, monere in re tam graui eſſe lentè feſtinandum, & cum omnia ſunt paria, multíſque experimentis perſpecta remedia ſuppetunt, præſtare illis inſiſtere, nec noua planéque incomperta vſurpare; quod meritò hi Medicorum proceres commendant: aliud verò eſt, contendere recens excogitatum remedium, quod efficaci ratione probatur fore vtilius, non poſſe adhiberi ægro; quod à veritate prorſus abhorret, & præſertim ſi ſumma ægri neceſſitas qui alio quouis remedio deſtituatur, ad iſtud experiendum compellat. Itaque cum ſumma neceſſitas, & corporea & ſpiritualis, adegerit ad vſurpandam ſectionem Cæſaream, quam potens ratio in deſperatione partus naturalis vtilem fore ſuadebat, parum refert, quod nullum eius experimentum anteceſſiſſet.

CAPVT IX.

Si matris vel prolis ſalus per ſectionem ſit moraliter certa, ſed cum alterius certo vel dubio exitio coniuncta, an alterutrius, & cuius vita præferenda.

1. CONTINGIT interdum eam eſſe diſpoſitionem corpoream alterius è duabus perſonis ad hoc negotium interuenientibus; matris inquam

inquam aut prolis,vt adhibita ſectione poſſit vnius bono proſpici,ſed cum damno alterius. Seruabitur enim proles, ſed cum exitio matris; vel è contrario proles immatura, aut ab imperito ſectore malè affecta, peribit, matre incolumi. Quid in ea implexitate facto ſit opus, diſcutiendum eſt. Hæc enim vnica lis ſupereſt de ſectione, matre & prole ſuperſtitibus adhibenda, ex ſola neceſſitate intrinſeca;id eſt ſpectato ſolo bono matris,aut prolis, vel vtriuſque, nec attenta neceſſitate extrinſeca boni communis.

Matre vel prole peritura, neutram iuuandam, quorundam ſententia.

2. Sunt qui in hac difficultate comparatiua neutri opitulandum cenſeant, atque adeò ſtatuant non eſſe vſurpandam ſectionem. Rationem petunt ex illis D. Ambroſij verbis 3. offic. cap. 9. quæ Gratianus deſcripſit 14. q. 5. cap. *denique. Si non poteſt alteri ſubueniri niſi alter lædatur, commodius eſt neutrum iuuari; quàm grauari alterum.* Et agit quidem D. Ambroſius de cauſis præſertim pecuniariis; negátque, Sacerdotes cum Teſtamento condendo interueniunt, debere compendia aliis vel debita vel parata auertere, vt aliis benè ſit, cum potiùs Sacerdotum ſit prodeſſe velle omnibus, obeſſe nemini. Tamen fundamentum ex quo D. Ambroſius ita ſtatuit de cauſis pecuniariis, generale eſt, multóque magis vrget circa bona corporis quæ pretioſiora ſunt,& maiore diſpendio violantur. Proinde paulo poſt, ipſe S. Ambroſius, ex eodem principio philoſophatur in cauſa ſanguinis, grauiter vetans ne

ſacerdos

ſacerdos cuipiam officiat; vtique etiamſi benè alteri futurum eſſet ex ea vnius læſione. Itaque varij DD. huic doctrinæ S. Ambroſij innitentes, cum agitur de pharmacis aut matri prægnanti incommodaturis cum bono ſobolis; aut è contrario ſoboli nocituris cum matris vtilitate, ſtatuunt neutri opitulandum eſſe cum alterius damno. Ita Lopes 1. p. inſtructor. c. 63. §. *ſi autem* dicens in hoc concordare communiter Doctores. Idem videtur velle Ludou. Mercatus lib. 4. de mulier. affectionibus cap. 3. *ſub finem.* Similiter igitur ſtatuendum eſſe in ſpeciali difficultate de ſectione Cæſarea, dicturi videntur iidem autores. Eſt enim ipſa quoque remedium aliquod.

Reiicitur.

3. Verùm hæc doctrina, nimis dura videtur. Vt quid enim duos ruere in exitium ſinas, cùm alterum poſſis eripere? Quam in rem valet quod S. Auguſtinus epiſt. 50. per aliam occaſionem dixit de duobus in domo ruitura concluſis, quorum alter renuat educi & eximi oppreſſione. Præſtat enim vnum ſaltem liberare iuxta D. Auguſtini eo loco ſententiam, quàm vtrunque eadem ruina inuolui ſinere. Quid quod poteſt dari obligatio iuuandi vnum, quantumcunque alteri præter intentionem inferatur damnum? Tunc igitur monemur neutrum iuuare, cum alterum læſuri ſumus; ſi læſio ſit culpabilis, & coniuncta cum iniuria in læſum admiſſa. At ſi obligatio ſit iuuandi vnum è duobus, & deſit iniuria erga alterum, (quod in re noſtra contingere poſtea patebit;) à ratione alieniſſimum eſt feriari,

feriari, ac neutri ſubuenire. Diuus verò Ambroſius in eo veluti effato quod relatum eſt, cum mandat vtrumque dimittendum ſi alter ſit lædendus, non agit niſi de cauſa pecuniaria, nec niſi quoad ſacerdotes, quos par eſt non ſe immiſcere laicorum diſſidiis circa huiuſmodi materias cum partis alterutrius offenſione. Poſtea autem cum venit ad cauſam ſanguinis, tantùm ait grauem noxam fore, ſi ſacerdos qui iuuare ſolùm debet, aliquem cruento iudicio ſubiiciat, & neci dedendum curet, quod non pertinet ad rem præſentem.

Quare meritò dixiſſe videmur, doctrinam illam qua in euentu de quo diſputamus, & mater & ſoboles dicuntur dimittendæ, ne dum vni proſpicitur, alia lædatur, nimis duram eſſe. Nec reticendum eſt, DD. in ſimili difficultate comparatiua, patris & matris æquè laborantium, vel patris & vxoris, aut patris & filij ad extrema deductorum, cui potiùs ſubueniendum ſit ſi ambobus ſubueniri non poſſit; nunquam recurrere ad proportionalem reſolutionem: id eſt nunquam dicere neutri opitulandum, ne alter cum alterius damno iuuetur: ſed ſcrutari rationes maioris alicuius coniunctionis cum vno, vt ſtatuant ei potiùs eſſe ſubueniendum, dimiſſo altero qui ſimul iuuari non poteſt. Satius enim eſt mala minuere quàm multiplicare, quod fieret vtroque dimiſſo. Idem ergo dicendum eſt in re præſenti.

Si alterutri pereundum ſit, matris ſalutem videri præferendam, quæ ſuadeant.

4. His ita conſtitutis, & ſecluſo euentu in quo bonum

bonum publicum proli potiùs opitulandum ferat, (de quo euentu nunc non agimus,) fuerunt qui præferendam potiùs matris vitam cenſerent. Videntur enim potiora eſſe matris iura, quippe cauſæ à qua proles habet vt ſit. At par non eſt, beneficentiam in alium, conferenti noxiam fieri: & vt effectus ſeruetur, cauſam perire. Ipſe ſanè effectus ſi rationis vſu polleret, non poſſet abſque inſigni ingratitudine indemnitatem ſuam cum cauſæ ruina captare. Eóque nomine peſſimè audit viperæ fœtus, quod in exitu ad hanc lucem, parenti inferat exitium. Vnde ingratos & bruti genij homines, mala pro bonis rependentes, genimina viperarum vocari ſolent. Non præſto huius exempli veritatem. Nam contrarium tradit apud Philoſtratum Apollonius, & Brodæus l.3. miſcell. cap.28. ac Dalechampius in 10. Plinij cap.62. qui alios præterea adducit. Sed quicquid ſit de exempli veritate, vſu receptum eſt, ita loqui & ſentire vt dixi. Quod ergo fœtui præeligendum eſſet, ſi ratione vteretur, & in ſua eſſet poteſtate ſitum; ſi per alios fiat, cur improbetur? Ac proinde ſi matri aut fœtui ſit neceſſariò pereundum ni ſectio adhibeatur, ea verò adhibita fœtus extinguendus ſit vi ſectionis, mater autem ſit euaſura incolumis; pereat ſanè fœtus, & ad matrem ſummo diſcrimine eximendam, adhibeatur ſectio. Ita aliqui.

5. Súntque haud dubiè in ea ſententia Medici illi, qui ad vitam matri ſeruandam autores ſunt, vt fœtus intra vterum obteratur, ſi aliter prodire, & matrem indemnem ſeruare nequeat. Ita Nicolaus Rocherus l. de morbis mulier. cur. cap.28. *in fine*, vbi ait, ſi fœtus habeat nimis grande caput, ita vt non

non poſſit conſueto modo exire ſalua matre, veniendum eſſe ad ἐμϐρυουλκίαν, id eſt ad obtritionem infantis viui, vt mater ſit ſalua. Similiter Rodericus à Caſtro libro 4. de morbis mulier. c.3. cum dixiſſet ſectionem Cæſaream vſurpandam eſſe ex parte infantis, ſi infans adeò ex morbo intumuerit, vt exitus ei per locum conſuetum non pateat, ſubdit; *tametſi hoc caſu, forcipe potiùs conterendus eſt, vt ore vteri per partes exeat.* Et quanquam eodem libro cap. 6. *ad finem*, videtur ab hoc placito ſuo alienus, tamen adducit pro eo Aëtium, Moſchionem, & Auicennam; qui in partu difficili & aduerſus omnem Medicorum & obſtetricum operam pertinaci, autores ſunt, vt ad matris vitam retinendam, obteratur intra vterum & diſſecetur fœtus viuus. Id quod etiam propter bonam famam retinendam, vel ad fortunæ bonæ vſuram, licitum cenſuiſſe Ætium, & Abenſcenum, teſtatur Moxius l.2. de venæ ſect. in morb. acut. c.15.

6. Alios Medicos idem pro tuenda matris vita opinatos, refert iiſdémque ſubſcribere videtur Tertullianus l. de anima cap. 25. ſic enim ſcribit. *Atquin & in ipſo adhuc vtero, infans trucidatur neceſſaria crudelitate, cum in exitu obliquatus denegat partum, matricida ni moriturus. Itaque & inter arma Medicorum & organa eſt, quo priùs pateſcere ſecreta coguntur tortili temperamento, cum annulo cultrato quo intús membra cæduntur anxio arbitrio, cum hebete vnco, quo totum pecus attrahitur violento puerperio. Eſt etiam æneum ſpiculum, quo iugulatio ipſa dirigitur cœco latrocinio: ἐμϐρυοσφάκτην appellant, de infanticidij officio, vtique viuentis infantis peremptorium. Hoc & Hippocrates habuit, & Aſclepiades,*

&

& Eraſiſtratus, & maiorum quoque profector Herophilus, & mitior ipſe Soranus; certi animal eſſe conceptum, atque ita miſerati infœliciſſimæ huiuſmodi infantiæ vt priùs occidatur ne viua lanietur. De qua ſceleris neceſſitate, nec dubitabit credo Hiceſius. Quanquam vna & altera vox ſubindicare videatur, Tertullianum ab hac infantis obtritione abhorrere ex mente ſua, (vocat enim cœcum latrocinium & ſcelus, hanc infantis obtritionem:) ideóque Pamelius ibi num. 331. contendat, Tertullianum ex illorum duntaxat Ethnicorum Medicorum ſententia, non ex ſua locutum: Tamen ſuſpicionem contrarij in Tertulliano ſenſus, mouet quod eam dicat eſſe *crudelitatem neceſſariam*: & quod addat, *hoc ſcelus* ex neceſſitate ſuſcipi. Neque enim ſi verè ſcelus eſſet, poſſet ex vlla neceſſitate patrari: ſed nomen *ſceleris* adhibuit, quod tanta matris neceſſitate ingruente, neceſſariò atque adeò abſque culpa, fiat quod alioqui ſcelus eſſet, & quidem horrendum. Nam nouum non eſt, vt eidem materialiter actioni, tametſi mutatis circunſtantiis culpa vacanti, eadem appellatio remaneat. Sicut Oſeas iuſſus eſt à Deo facere *filios fornicationum*, quia ex vxore quondam fornicaria, liberos ſuſcipere iubebatur, non quidem per fornicationem, ſed ex muliere aliàs fornicaria, & eodem materialiter opere.

7. Non eſt igitur inueriſimile, Tertullianum ex ſuamet ſententia loquentem, placito propoſito pro quo tot Medicos retulit eſſe ſuffragatum. Medicis illis antiquis quos Tertullianus referebat, annumerandus eſt Theodorus Priſcianus, cuius hæc ſunt verba in opere Gynæciorum. *Abortiuum dare,*

nulli

nulli fas eſt. Vt enim Hippocrates atteſtatur, tam duri reatus conſcientiâ, Medicorum innocens officium non decet maculari. Sed quando matricis vitio, aut ætatis propriæ, frequenter partus euenire fœminæ periclitentur, expedit prægnantibus in vitæ diſcrimine conſtitutis, vnius partus ſæpè iactura, ſalutem mercari certiſſimam: ſicut arboribus areſcentium ramorum accommodatur abſciſſio, & naues preſſæ onere, cum graui tempeſtate iactantur, ſolum habent ex damno remedium.

Idem tradiderunt Marianus Socinus in cap. *ſi aliquis.* de homicid. & Simon de Brixia ad Clement. 1. de homicid. Sunt etiam qui idem tribuant Felino ad illud cap. *ſi aliquis.* Ibi tamen, adducto Mariano, qui id aſſerit, affirmans *ſe hoc diſputaſſe*, Felinus non ſubſcribit ſententiæ Mariani; quin potiùs contrarium ſibi arridere innuit, addens hæc verba, *ſed tu cogita.* Marianus ergo & Simon de Brixia, exiſtimarunt ſi matri prægnanti mors à fœtu immineat, fas eſſe illum hauſto poculo ad fœtus cædem idoneo vita ſpoliare, atque abigere, *vel certè aliter.* At quomodo *aliter*, niſi per fœtus obtritionem, vt matris vita ſit ſalua? Ac proinde ſi ſectio, eſſet vnus ex illis aliis modis quibus vita fœtus aduerſans vitæ matris poſſet elidi, non ambigerent poſſe ſecari matrem, vt extracto ea ratione fœtu, vi licet ſectionis emorituro, matris ſaluti proſpiceretur. Quamuis autem ſolius poculi interitum proli aduehentis mentionem feciſſent Marianus & Simon de Brixia, non dubium quin cenſendi eſſent amplexari placitum illud de licito vſu obtritionis fœtus & ſectionis maternæ, ad creandum fœtui exitium & ſaluandam matrem. Quid enim in genere moris &

ad infanticidij diuerſitatem ſpecificam moralem refert, ferro an poculo eneces, dummodò eneces? Itaque qui genus vnum mortis infanti irrogandæ honeſtum ducit, æquè alterum ratum habet, & crimine purgat.

Limitationes quædam.

8. Autorum tamen maxima pars aliò concedit, & eam prolis lanienam vel interemptionem, quocunque modo ex directa intentione patratam auerſata; concedit duntaxat, fas eſſe vſurpare remedia directè & per ſe tendentia ad matris ſalutem tuendam, præcognito quidem prolis exitio, ſed non niſi indirectè & per accidens volito. Ita Layman l.3. ſ.5. tract.3. p.3. cap.4. num. 4. Comitolus l. 4. reſponſ. q. 13. num. 6. Naldus V. *abortus* num.3. Diana p. 3. tract. 5. reſolut. 11. Azor tomo 3. l. 2. cap.3. q.22. Fernandus de Moure p.4. cap. 12. §.2. num. 4. Sanches l.9. de Matr. diſp. 20. num. 14. à quo allegantur Corduba, Petrus à Nauarra, Rodericus, Lopes, Vega, Bannes, Henriques, Benzonius, Sa, Aragonius. Inter Medicos idem latè tradit Moxius l. 2. de venæ ſect. in morb. acut. cap. 13. Ex horum Doctorum ſententia, ſectio Cæſarea repudianda videtur in illis euentibus, in quibus commodare poteſt matri cum præcognito infantis exitio, quia tunc ſectio tendere videtur per ſe & directè ad infantis cladem, nec eſſe per ſe curatiua matris ſolius.

9. Sunt tamen alij autores, qui hæc ipſa remedia aſſumi poſſe à matre negent, ſed tantum ei concedant vſum phlebotomiæ, quæ ſola cibi abſtinentia

nentia multabit prolem: nam quæcunque eam poſitiuè malè afficiunt, vſurpari poſſe à matre negant. Ratio diſparitatis aſſignatur, quod ſanguis cum ſit alimentum, per ſe primò ſpectet ad matrem, quæ quamuis tenetur filium alere ex eius ſuperfluo, tamen ſi illud ſibimet nociuum eſſe agnoſcat, non tenetur illud ſuperfluum retinere. Ita Baſilius Poncius l.10. de Matr. cap. 13. num. 6. profeſſus redigere ſe in compendium fuſiorem ea de re diſputationem Gabrielis Vaſques Opuſc. de reſtit. cap. 2. §.1. dub. 7. num. 28. & c. 3. §. 6. dub.6. & c.5. §.2. dub.6. à n.33. annuítque Ioannes Sanches diſp.21. ſelecta num. 33. allegato Petro à Nauarra l. 2. de reſtitut. cap.3. num.132. Ab his autoribus, multo certiùs quàm à prioribus, repudianda videtur ſectio Cæſarea, in euentu de quo agimus: hoc eſt cum præuidetur fœtum ſectione adhibita eſſe moriturum vi illius, quia intelligi vix poteſt, quomodò id poſſet contingere, niſi per poſitiuam alterationem & actionem circa fœtum, quam hi autores prorſus repudiant cum illi adiungitur fœtus exitium.

Tandem alij autores, ita cenſent cum primis, licitum eſſe prægnanti remedia ad ſolam ſui curationem per ſe facientia vſurpare, vt tamen negent fas eſſe reliquis illa adhibere, v. g. Medico, Chirurgo, Obſtetrici. Ita aliqui referente Corduba l.1. q.38. dub. 3. qui apertiſſimè in ea erunt ſententia, vt ſectio in euentu de quo agimus, prætermittenda ſit: quia non poteſt adhiberi matri, niſi ab alio. Hæc igitur ſunt, quæ varij autores pronunciarunt in quæſtione comparatiua quam agitamus, partim potiora ducentes iura matris, partim iura fœtus

 præferentes.

præferentes. Nunc quid nobis ea in re probabilius videatur, aperiendum eſt.

Reſolutio ſub diſtinctione.

10. Vt autem ſolidè & perſpicuè rem exequamur, adhibenda eſt diſtinctio. Poteſt enim attendi, vel quid ferat iuſtitia, vel quid ferat charitas. Nam plerunque multa licitè admitterentur ſi haberetur ratio ſolius iuſtitiæ, quæ tamen illicita fiunt, quia inde violatur charitas, cuius præceptum ſimul cum iuſtitiæ præcepto concurrit. V. g. nemo iuſtitiam violat, ſi rem ſuam apud iniuſtum poſſeſſorem fortè repertam, accipiat, præſertim ſi præuia Iudicis autoritate id faciat. Habet enim ius in rem illam, quo iure non eſt exturbatus per iniquam poſſeſſionem; & tamen tanta poteſt eſſe egeſtas eius apud quem rem ſuam reperit, vt ea vendicata, miſero extremam calamitatem ſit inuecturus. In quo euentu, dummodò ipſe pari aut valdè graui neceſſitate vrgendus non ſit ob rei ſuæ ademptionem, tenetur eam relinquere, & eam reſumens, peccat: nòn quidem contra iuſtitiam, quia reſumens rem ſuam nihil facit alieno iuri diſſentaneum, ſed contra charitatem quæ obligat ad miſerendum proximi in tanta neceſſitate. Similia exempla paſſim ſunt obuia. Iuxta hæc, bimembri reſponſione ſatisfacio propoſitæ quæſtioni comparatiuæ.

Poſſet præferri mater, etiam obtrito ad eam ſaluandam fœtu, abſque iniuſtitia.

11. Ac primùm ſi habeatur duntaxat ratio prioris obligationis

obligationis quam iniicit iuſtitia, exiſtimo licitum eſſe matri ſine prolis iniuria, & ſalua quacunque obligatione iuſtitiæ, vitam ſuam certò alioqui perdendam, conſeruare per remedia quæ proli interitum ſint allatura; vnde ſi ſectio iudicaretur eſſe neceſſaria ad matris vitam conſeruandam, non eſſet contra iuſtitiam adhibere ſectionem, tametſi fœtus ob eam adhibitam eſſet periturus. Neque diſtinguo de remediis per ſe tendentibus ad ſolam matris curationem,& de impetentibus directè prolem: quaſi priora vſurpari poſſint, non item poſteriora. Vtrorumque enim vſurpationem, cenſeo vacare iniuſtitia in prolem. Item non diſtinguo de intentione directa, & indirecta; quaſi liceat vſurpare remedia matri ſeruandæ idonea,non intendendo necem prolis; illicitum autem ſit eam directè intendere. Nam verum exiſtimo, etiam directè quæri & intendi poſſe prolis interitum vt mater ſit ſalua, nec idcirco violari iuſtitiam. Denique non diſtinguo de applicante remedia, vt fecerunt qui cenſuerunt fas eſſe matri cum certo prolis exitio aſſumere quædam remedia, quæ negarunt poſſe à Medico aliiſve matri applicari. Sed ſiue mater ea ſibi applicet, ſiue adhibeantur ab aliis; æquè arbitror illæſam manere iuſtitiam. Abſque his ergo diſtinctionibus & limitationibus quas varij Autores adhibuerunt; exiſtimo, & ſectionis Cæſareæ, & aliorum quorumcunque remediorum ad matris ſalutem neceſſariorum, vſurpationem à quocunque, & ſiue indirecta ſiue directa intentione factam, vacaturam iniuſtitia,atque adeò licitam fore, quãtum eſt ex eo capite,& niſi aliud obſtaret,quàm iuſtitia. Non erit difficile hæc omnia cõfirmare ſingillatim.

Quia fœtus matrem inuadit, ideóque iuſtè repelleretur.

12. Quod ergo mater, ſalua iuſtitia poſſit vitam ſuam tueri cum damno, imo exitio vitæ prolis, perſpicuum videtur: quia vnicuique ius eſt vitam ſuam conſeruandi. Tametſi enim homo non eſt propriæ vitæ dominus, ſed Deus duntaxat, ideóque ne annuente quidem ipſo homine, fas ſit eum morti tradere iniuſſu Dei, qui ſuam hac in parte poteſtatem ſoli publicæ poteſtati ad noxios plectendos commiſit: Tamen ex Dei conceſſione, homo cuſtos eſt & adminiſtrator ac tutor vitæ ſuæ; quod ius cuſtodiæ adeò pretioſum eſt, vt præcellat iuri quod quiſque habet in proprios actus, quod eſt ius plenum & veri dominij. Vnde ſicut violatur ius hominis, cum abſque cauſa impeditur exercitio actionum quas naturæ autor eius diſpoſitioni ſubiecit; ita multo magis violatur ius hominis, cum impetitur eius vita, & conuellitur ius illud cuſtodiæ ac tutelæ quo pro vita ſua debet ſatagere.

Hinc fit, vt cum iniuſtus inuaſor imminet vitæ alicuius, licitum ſit eum repellere vſurpatis mediis omnibus ad efficacem repulſam neceſſariis, etiam ipſius inuaſoris cædem patrando, ſi ita opus ſit ad conſeruandam vitam propriam. Id enim labe iniuſtitiæ vacare, præcisè ſpectando damnum quod inuaſori infertur, concors omnium ſententia eſt, ſiue Theologorum cum S. Thoma 2. 2. q.64. art.7. ſiue Philoſophorum apud Carbonem l. de pacificat. inimicorum cap. 21. concluſ. 1. ſiue Iuriſperitorum ad l. 1. & 2. *C. ad l. Cornel. de ſicariis*, iuncta

l. 1. C. *vnde vi.* & l. *ſed etſi quicunque* ff. ad l. Aquil. Imo interfectionem iniuſti inuaſoris propriæ vitæ, nulli eſſe irregularitati obnoxiam, quod ferè non habent aliæ cædes, quæ abſque iniuſtitia patrantur, fusè diſputat Comitolus l. 6. reſponſ. mor. q. 54. Nimirum & ciuilia & Eccleſiaſtica iura ſatis perſpexerunt, prorſus innoxiam cuique eſſe debere vitæ ſuæ tutelam; idque non modò ad maiorum malorum euitationem permiſerunt, (vt D. Auguſtinus l. 1. de lib. arbitr. cap. 5. ſignificare viſus eſt, cum nondum ei per ætatem maturiorem & longiorem ſacræ doctrinæ diſquiſitionem, vbertas illa ſapientiæ qua poſtea claruit, aduenifſet!) ſed etiam vt rem abſolutè iuſtam & licitam conceſſerunt.

13. Atqui fœtus, in euentu de quo agimus, non ſecus ſe habere videtur ad matrem prægnantem, quàm inuáſor ad eum qui inuaditur. Qui autem dicunt non fœtum inuadere matrem, ſed morbum per fœtum; perinde loqui videntur, ac ſi dicerent; cum latro ſtricto gladio enſem vibrat in viatorem, non latronis opus eſſe inuaſionem, ſed enſis per latronem, quod eſt ludere in vocibus, & gratis tricari. Igitur fœtus abſque iniuſtitia poteſt à matre repelli; ac ſi moderamen tutelæ inculpatæ in tuenda vita propria tenendum id ferat; hoc eſt ſi aliter non poſſit ſeruari vita propria, quàm interemptione infantis, non erit contra iuſtitiam, vt illi interitum creet ad ſeruandam vitam ſuam, & ad repulſam inuaſionis qua impetitur.

14. Vt autem certior, & minùs cauillis obnoxia ſit proportio exempli quod protuli cum re de qua agitur; ſtatuamus illum qui inuadit vitam alterius, non peccare inuadendo: vt contingeret ſi

 homo

homo inſanus vitam alienam impeteret, nec aliud violentiæ effugium pateret præter obtruncationem inuadentis. Eam quippe obtruncationem culpa vacaturam, agnoſcunt graues DD. vt Corduba l. 1. q.38. §. *ſed vt ſemel.* Petrus à Nauarra l.2. de reſtit. cap.3. num. 347. Sayrus in Claui lib. 7. cap. 10. num. 23. paſsimque alij. Igitur tametſi fœtus abſque culpa imminet vitæ matris; imminet tamen, ac proinde non ſecus ac inuaſor ille inſanus, repelli poteſt abſque iniuſtitia; etiamſi repelli nequeat niſi vitam ei eripiendo. Adhuc aptius & expeditius erit exemplum infantis baptizati, qui in anguſto ponte obſtet equiti, fugienti inſequentem hoſtem; à quo confodiendus abſque dubio ſit, niſi pergat equum vrgere, quod tamen faciens, vel infantem equinis pedibus obteret, vel deturbabit in ſubiectum flumen. Quamuis enim talis infans non poſſit propriè dici inuadere equitem, quod ipſum aliqui de infante aſſerunt in euentu de quo diſputamus: tamen quia occupando viam ſeruandæ equitis vitæ neceſſariam, ponit obicem vi cuius actum erit de vita equitis niſi infantem perdat; admonent graues DD. poſſe equitem abſque iniuſtitia fugam continuare, infante ſi res ferat, obtrito, vel deiecto in flumen. Ita Leſſius l. de Iuſt. cap.9. num 59. adducens Cordubam, l.1. qq. q. 38. dub. 2. & Caietanum 2. 2. q. 67. art. 2. Atqui puer quo ſuperſtite moriendum eſt matri, vt minimum ponit obicem conſeruandæ vitæ matris. Igitur vt mater ſit ſalua, non minùs abſque iniuſtitia priuabitur vita, quàm infans præpediens fugam vitæ conſeruandæ neceſſariam. Nec ipſa duntaxat mater ſibi conſulens, priuare vita infantem ipſi infeſtum poſſet; ſed aliis

aliis quoque fas eſſet matrem innocentem iuuare ne inuaſioni ſuccumberet, & in eius bonum, perdere infantem abſque iniuſtitia, vt in ſimili dicitur de iuuante inuaſum à latrone, & in eum finem eripiente vitam latroni. Videndus Victoria releɛt. de homic. num.25. & Mol. tract.3. de Iuſt. diſp.18. num. 6.

Et quidem mediis quibuſuis idoneis.

15. Negabam autem diſtinguendum eſſe de remediis quibus mors fœtui accerſitur ad ſeruandam matrem, quia quæcunque adhibeantur ad vitæ tutelam remedia, aberit prorſus iniuſtitia. Et ſanè quid intereſt ferro an poculo vitam alteri eripias, dummodò eripias? quid ſiue inedia ſiue præfocatione conſumas? Quod autem ferrum vel pharmaca, poſitiuè alterent afficiántve infantem, parum refert: Nam etiam inuaſus ab inſano inter inuadendum non peccante, atque adeò innocente, malè afficit illum poſitiuè, cum enſem adigit in eius viſcera, nec tamen idcirco violat iuſtitiam: Et idem eſt de equite infantem obterente inter fugiendum vt vitam ſuam certo exitio ſubducat. Igitur innocentis vita poteſt actu poſitiuo malè affici, abſque iniuſtitia: ſícque euertitur fundamentum vnicum cui Vaſques, & Baſilius, aliíque ſupra adducti ſuperiùs hoc ipſo capite, inædificabant diſtinctionem quam nunc reiicimus. Ac proinde in re noſtra meritò dicitur, remedium ſectionis materni vteri, quamuis infans per ſectionem malè afficiendus eſſet poſitiuè, nullam erga eum iniuſtitiam continere.

Ac etiam ex directa intentione.

16. Inſuper negabam, diſtinguendum eſſe de intentione directa & indirecta: quaſi verum ſit intentionem indirectam interitus proli creandi ad ſaluandam vitam matris, vacare labe iniuſtitiæ, non item intentionem directam. Hanc diſtinctionem nego eſſe admittendam. Nam ex receptiſſima doctrina, ad maximam partem peccatorum ſufficit voluntarium indirectum; quo ſcilicet voluntas prælucente intellectu, & omnia actus adiuncta præmonſtrante, etiamſi non fertur directè in quidpiam, eiúſve omiſſionem, tamen non obſtat poſitioni eius, cum poſſet, & illud ſecuturum non dubitaret. Itaque vt actio ſordeat ab adiuncto effectu malo, non eſt opus intentione directa: ſed ſufficit indirecta, quæ effectus præuiſionem & poteſtatem eum præcludendi aſſectatur: ídque valere etiamſi actus conſumetur exteriùs, obſeruant Vaſques 1. 2. diſp. 102. cap. 4. num. 5. & Baſil. Poncius l. 10. de Matr. cap. 13. num. 7. Si igitur interueniente ea indirecta & interpretatiua voluntate, deeſt culpa; ſignum eſt, actionem ne ſi directè quidem volita eſſet provt eſt effectus alicuius principium, contaminandam fore per talem principiationem. Ac proinde qui admittunt licitum eſſe ſumere poculum ſeruandæ vitæ matris neceſſarium, etiamſi fœtus præuideatur inde necandus; tenentur æquè fateri, licitum eſſe haurire huiuſmodi poculum ex directa intentione necandi fœtum ob matris ſalutem. Et idem eſt de quocunque alio remedio tuendæ vitæ matris neceſſario, ac proinde etiam de ſectione matris prægnantis, vi cuius ſecuturam

ram fœtus mortem, clarè prænoſcatur.

Nimirum cùm quis iuſtè operatur, non prohibetur directè intendere & actum ſuum, & eius adiuncta. Proptereáque paſſim reiicitur Metaphyſica Caietani 2. 2. q. 64. artic. 7. & nonnullorum aliorum, vt Victoriæ releсt. de homic. num. 19. Cordubæ l. 1. qq. q. 38. Salonij & Aragonij 2. 2. q. 64. art. 7. Carbonis l. de pacif. inimic. cap. 21. concluſione 3. ac Comitoli l. 4. reſponſ. q. 10. num. 11. qui fauente in ſpeciem D. Thoma, negant eum qui ſub moderamine inculpatæ tutelæ occidit inuaſorem, poſſe occiſionem illam directè intendere: tantúmque concedunt inuaſo, intentionem directam actus ad ſui defenſionem neceſſarij, ex quo actu ſecuturam cognoſcat mortem inuaſoris. Hanc (vt dixi,) Metaphyſicam refellunt paſſim cæteri, & nominatim Soto l. 5. de Iuſt. q. 1. art. 7. Couarr. in Clem. *ſi furioſus.* p. 3. §. vnico. Mol. tract. 3. de Iuſt. diſp. 11. num. 4. Sayrus in Claui l. 7. cap. 10. n. 19. Petrus Tolet. l. 2. de reſtit. cap. 3. num. 339. Valentia 2. 2. diſp. 5. q. 8. p. 4. Leſſius l. de Iuſt. cap. 9. num. 53. Philiarcus p. 2. l. 4. cap. 9. Lopes 1. p. inſtructor. cap. 62. initio. Quorum ratio eſt, quia interfectio inuaſoris ex fine tuendæ vitæ propriæ, bona eſt & honeſta: ac proinde poteſt licitè intendi, tanquam medium neceſſarium finis boni.

17. Si igitur ſectio matris, aliudve quodlibet remedium tuendæ eius vitæ neceſſarium, poteſt ſine iniuſtitia vſurpari; dummodò non intendatur mors prolis quæ inde ſecutura prænoſcitur, æquè poterit vſurpari ſine iuſtitiæ violatione, quamuis mors prolis per ſe ac directè intendatur ex eo fine ſeruandæ matris. Quod addo, quia conſtat, mortem

innocentis

innocentis non poſſe per ſe ac directè intendi, abſolutè, & nullo alio fine iuſto (qualis eſt tuitio vitæ propriæ) præfixo tali intentioni. Idque vnum voluiſſe videntur plerique autores, cum abſolutè & ſimpliciter negant, mortem innocentis poſſe per ſe & directè intendi: quamuis concedant fas eſſe occidere inuaſorem etiamſi inſanum, & propoſitam ex Caietano Metaphyſicam reſpuant. Hæc enim non cohærerent, niſi ſenſus eſſet, non intendi in eo euentu mortem alterius per ſe, ſiue aliter quàm provt eſt medium neceſſarium ad tuendam vitam propriam. Idem igitur ſtatuendum eſt in re præſenti, negandúmque ſectionem matris ex intentione necis infantis, vt matris vita ſit ſalua, eſſe contra iuſtitiam.

Nec minùs per alios, quàm per matrem.

18. Tandem negabam quoque, diſtinguendum eſſe de applicante remedium matris vitæ tuendæ neceſſarium, & ſiue ipſa illud per ſe aſſumeret, ſiue alius illi applicaret, perinde eſſe dicebam ad immunitatem à labe iniuſtitiæ. Quorſum enim damnabimus in Medico vel obſtetrice, actionem quæ in matre vacat iniuria? Aut cur cooperatio erit noxia & vitioſa contra iuſtitiam, ſi operatio iuſta eſt, & nitens vndecunque? Medicus enim, & quicunque alius de aſſenſu prægnantis aliquod ei remedium applicat ad tuendam vitam neceſſarium, ſe habet moraliter vt cooperarius duntaxat; & adiutor tuendi iuris vitæ propriæ, quod eſt principaliter in matre.

Poſſumus ergo haud abs re huc trahere commu-
nem

nem doctrinam, qua aſſeritur, cum quis abſque iure inuaditur, fas eſſe tertio qui neque procurator eius ſit, neque ei peculiariter obſtrictus, interficere talem aggreſſorem vitæ alienæ vel alienorum inſignium bonorum adiuuando inuaſum. Ita Caietanus in ſumma V. *homicidium*, & Couarru. Clem. *ſi furioſus*. p.3. §.vnico, num. 5. Leſſius l. de Iuſt. c.9. num. 87. Petrus à Nauarra l.2. de reſtit. c.3. n.419. Sa V. *homicidium* num. 16. videtúrque aſſeri ab Innocentio 4. cap. *delecto*. de ſent. excom. in 6. qui imitatus eſt alia iura quæ habentur cap. *fortitudo*, & cap. *non inferenda*, & cap. *qui poteſt* 23. q. 3. Annuunt Ethnici apud Carbonem l. de pacificat. inimicorum cap. 23. concluſ. vltima. Et rationem huius pronunciati afferunt doctores prædicti, quæ æquè facit ad rem noſtram: Nempe quod, inuaſorem in tali euentu occidere aliud non ſit, quàm cooperari ad iuſtam defenſionem. Vnde ſicut licitè ſuſcipiuntur partes Reipublicæ iuſtum bellum mouentis, ita quoque iuſtè ſuſcipitur pars inuaſi abſque iure, vt violentiæ & oppreſſioni ſubducatur. Imo quoad vitam, poteſt innocens defendi etiamſi nollet, quia non eſt vitæ ſuæ dominus: nec poteſt eam inuadenti cedere, & aliis ius defenſionis adimere.

19. Cum ergo Medicus aut quiuis alius, remedium matris vitæ tuendæ neceſſarium applicat, nullam admittit iniuſtitiam. Et ita diſertè contra inutilem & planè vanam quorundam diſtinctionem ſupra propoſitam, agnoſcunt, (de ſolis tamen pharmacis ad matris curationem per ſe ordinatis agentes,) benè multi autores quos profert & ſequitur Sanches l.9. de Matr. diſp.20. n.15. & Malderus 2.2.

tract.3.cap.1. dub. 16. qui addunt, cum Corduba l.1. q.38. maiorem Medico & aliis quibus id ex officio incumbit, neceſſitatem iniici adhibendi remedia prægnantis vitæ neceſſaria, quamuis in prolis exitium ceſſura, quàm ipſimet matri ea vſurpandi, vel ſibi curandi: eo quod mater poſſit iuri ſuo cedere in bonum prolis, vt facit qui ſibi moraliter conſcius integræ vitæ ac ſceleris puræ, offert vitam ſuam Domino in holocauſtum; & ad exercitium patientiæ & Chriſtianæ fortitudinis, ac charitatis, præſertímque ne animam mortali inuaſionis iniquæ ſcelere fœdatam æternis ignibus obiiciat, ſinit ſe confodi, potiùs quàm inuaſorem interimat, quod omni culpa rectè liberat Victoria relect. de homic. num. 34. & Toletus in ſumma l.5. cap. 6. num. 6. ac Sa V. *homicidium*, num. 17. reiecta contraria ſententia Abulenſis in cap. 11. Ioſue q. 11. Similiter ergo mater, poteſt iuri ſuo cedere, quoad aſſumptionem remediorum vitæ ſuæ neceſſariorum, malens conſulere vitæ prolis: Medicus autem ex officio tenetur conſulere vitæ matris, & ei adhibere remedia ad finem illum neceſſaria, quamuis præuideat ſecuturum prolis exitium, quod ſecluſo eo fine deuitaret; ſed ex ſuppoſitione neceſſitatis talis finis, fertur in hoc medium abſque peccato iniuſtitiæ.

20. At qui Medicus non eſt, nec alio titulo adigitur ad inuigilandum ex officio vitæ matris conſeruandæ, perinde videtur ſe habere in euentu propoſito, quoad applicationem remedij matrem ſeruaturi ab interitu; vt ſe habet tertius circa inuadentem iniuſtum, cum inuaſus patienter excipere mortem mauult, quàm ſe defendere, & inuaſorem morte

morte mulctare. Quamuis enim tunc aliqui DD. obligant tertium ad interfectionem inuaſoris, vt Victoria relect. de homic. num. 25. Nauarr. cap. *non inferenda* 23. q. 3. num. 23. Molina tract. 3. de iuſt. diſp. 18. num. 6. ac Bonac. diſp. 2. de reſtitut. q. vltima, ſ. 1. p. 10. num. 5. addens num. 8. id valere etiamſi inuaſus renuat aliter defendi, quàm ſalua vita inuaſoris: Tamen mitior ſententia cui adhæreo, traditúrque ab Almaino in 3. d. 29. q. 1. & à Leſſio l. de Iuſt. cap. 9. num. 92. affirmat, neminem priuatum, quia ei ex officio non incumbit, teneri ex iuſtitia in pari vtrinque malo, præſto eſſe renuenti, & inuaſorem occidere, cum tanto ſuo horrore, vt tegatur qui ſic tegi renuit. Ad hunc inquam modum ſe habet circa prægnantem, quiſquis ad eius vitæ tutelam ex officio non tenetur. Quare exſors culpæ erit, ſi renuente matre, & vitam ſuam poſtponente vitæ prolis, temperet ab adhibendis remediis per quorum applicationem curari potuiſſet mater, neglecto fœtus interitu.

Verùm quoad ſectionem, de qua eſt præſens controuerſia, quia non poteſt niſi à Medico applicari; (comprehenſis eo nomine Medicis manuariis, ſiue Chirurgis,) liquet ex antedictis, obligationem fore Medico eam adhibendi quantum in ipſo erit, ſi iudicetur ad matris, quam tuendam ſuſceperit, ſalutem neceſſaria; dummodò mater ſi ſui compos ſit, ſecari annuat; (neque enim ad violentiam renuenti inferendam tenetur;) aut in eo ſit ſtatu, vt virtualis eius conſenſus qualem perſona ſui impos exhibet, debeat ad id ſufficere.

Ex charitate, vita fœtus præferenda eſt materna, in circunſtantiis propoſitis.

21. Satis de priore membro reſponſionis noſtræ ad quæſtionem comparatiuam propoſitam, quod ſpectauit obligationem iuſtitiæ. Monſtratum enim hactenus eſt, ſi tantùm haberetur ratio Iuſtitiæ, fore vt mater poſſet vitam ſuam anteponere vitæ fœtus, poſito quod alterutri eſſet pereundum vi ſectionis, altero duntaxat incolumi. At ſi (vt par ſanè eſt,) habeatur ratio obligationis iniectæ à charitate; aio matrem in euentu de quo agimus, hoc eſt poſito quod adhibita ſectione, matris incolumitas eſſet conſecutura, extincto fœtu qui alioqui ad baptiſmum peruenturus ſperaretur extincta matre; in eo inquam euentu aio, matrem teneri abſtinere ſectione curanda, & alios item ea conferenda abſtinere debere ex eadem charitatis obligatione, qua neceſſitas iniicitur præferendi æternam prolis ſalutem temporali vitæ matris. Et idem è contrario ſtatuerem de adhibenda ſectione, ſi proles per eam peruentura eſſet ad baptiſmum, eo alioqui caritura, in circunſtantiis propoſitis. In hac reſolutione, conſentient omnes qui negant fas eſſe matri aſſumere remedia, etiam ad ſolam eius curationem facientia, ſi inde prænoſcatur ſecutura mors prolis baptiſmo cariturę, ad quem alioqui ſperaretur peruentura. Tradit hoc Sanches l.9. de Matr. diſp.20. num. 17. Leſſius l. de Iuſt. cap.9. num.63. Sayrus in Claui Regia l.7. c.12. num.22. Filliuc. tract.29. num 104. Victorellus ad librum 5. ſummæ Toleti cap. 8. §. *at poteſt mater*, Pamelius ad Tertulliani librum

librum de anima num.331. Bonac. diſp.2. de reſtit. q.vltima,ſ.1. p.7. num.3. aliíque paſſim. Vt videas, non benè Emanuelem Sa V. *charitas*, num. 4. tanquam aliquid inopinabile & à nemine dicendum ſtatuere,quod mater prægnans ad baptiſmum alioqui defuturum,proli curandum, teneatur admittere ſectionem. Id enim autores prædicti, conſequenter ad ſua principia omnino dicent, in circunſtantiis propoſitis.

22. Rationem iam ſupra protuli, petitam ex receptiſſima D. Thomæ doctrina 2. 2. q. 26. artic.5. qua traditur, leges charitatis ferre,vt ſalus ſpiritualis proximi præferatur propriæ vitæ corporeæ. Et hanc eſſe fixam & ratam magnæ Theologorum parti doctrinam, monſtratum eſt cap. 6. contritis iis quæ in contrarium de nouo obiiciebantur, à Ioanne Sanche diſp. 10. ſelecta num. 9. Accedunt varia exempla à Sayro ſupra conglobata, in quibus de ſententia Theologorum, ordo charitatis obligat ad poſtponendam propriam vitam temporalem, alienæ vitæ ſpirituali in extrema neceſſitate conſtitutæ: quibus exemplis hîc appendendis ſuperſedeo, quod referri paſſim ſoleant ab iis qui de ordine charitatis eiúſque nexibus & obligationibus diſputant, nec hîc extra locum videatur in eis immorandum. Cum igitur fœtus abſque baptiſmo ſit periturus in æternum, ac proinde ſi deueniat ad ſtatum in quo baptiſmo ſit cariturus,laboret extrema neceſſitate ſpirituali,non eſt dubitandum, quin ſi mater abſtinendo aliquo remedio vitam ſuam corpoream alioqui perdendam conſeruaturo, poſſit ſpem baptiſmi reliquam fœtui facere, teneatur ad abſtinendum tali remedio ex charitate, quamuis

M non

non peccaret contra iuſtitiam, abiiciendo curam temporalis vitæ fœtus, vt ſuæ parceret, nec in interitum rueret. Et è contrario ambigendum non eſt, quin mater teneatur ad vſurpandum remedium fœtui neceſſarium vt ad baptiſmum perueniat, quamuis timeretur vitæ matris ex vſu talis remedij, dummodò non eſſet matris occiſio.

Itaque quomodocunque Medici de ſectione Cæſarea ſtatuant; id eſt ſiue eam dicant adhibendam eſſe, vt pereunte licet fœtu & à baptiſmi gratia ad quam perueuturus fuiſſet excluſo, mater ſit ſalua; ſiue pronuncient prætermittendam eſſe ſectionem in eum finem ſaluandæ matris, neglecto fœtus in prædictis adiunctis exitio; regula huius remedij adhibendi aut prætermittendi eſſe debet ſalus æterna prolis, cuiùs vnicum medium eſt baptiſmus reipſa collatus: ac proinde omne illud medium tuendæ vitæ maternæ, quod fœtum prohiberet baptiſmo ad quem alioqui peruēturus ſperaretur, quamuis abſquè eo medio mors matris indubitata habeatur, repudiandum eſt, ex obligatione graui charitatis, & matrem & quoſcunque alios obſtringente.

Difficultas prior in contrarium, ex eo quod charitas non obliget vitam noſtram perdere, ne eius inuaſor damnetur.

23. Video opponi primò in contrarium poſſe, falsò à nobis tanquam fundamentum reſolutionis poſitæ ſtatui, æternam proximi ſalutem eſſe vitæ noſtræ corporeæ anteponendam. Ex eo enim fundamento Gerſo tract. de Euchar. Auguſtinus de Ancona latè adductus & diſcuſſus ab Abulenſi in

cap. 5.

cap. 5. Matth. q. 109. & pauci alij, intulerunt, ne proximus in peccato mortali pereat, nefas eſſe ei qui per ſcelus inuaditur, occidere inuaſorem ſub moderamine inculpatæ tutelæ; quod tamen communis Theologorum doctrina à Petro Toletano l.2. de reſtit. c.3. num. 32. rectè expoſita, meritò improbat, cum S. Thoma 2. 2. q. 64. artic. 7. vbi Caietanus, Salon. Aragonius, aliíque id confirmant. Alenſem quoque & alios Theologos, cum Scholaſticos tum Morales, in eam ſententiam addenſat Sayrus in Claui Regia l.7. cap. 10. dub.4. Quod ſi falſum eſt, hominem teneri vitam ſuam corpoream poſtponere alterius ſpirituali ſaluti extrema neceſſitate laboranti; vt monſtrat hominis iniuſtè inuaſi & inuaſorem ad æternos cruciatus ruiturum interficientis exemplum; euertitur profectò fundamentum, cui ſoli inædificata eſt obligatio quam prægnanti iniecimus, vt præeligat exponi certæ morti, quàm puerum prohibere baptiſmo, à quo ſi illum vellet excluſum, ſalua perſtare & retinere vitam poſſet.

Expeditur.

24. Hæc difficultas haud ægrè expediri poteſt. Dicendum enim eſt, tum demum iniici obligationem charitatis ad poſtponendam vitam propriam corpoream ſaluti æternæ alterius, cum verum eſt, proximum laborare extrema neceſſitate ſpirituali; qualis certè eſt in infante ſi baptiſmo prohibeatur per remedium quo ſolo ſeruari poſſit corporea vita matris; quæ idcirco ſanctè prodigenda eſt, ne infans in æternum pereat. At in exemplo illo iniuſti

inuaſoris, non eſt verum quod ſpiritualis eius ſalus laboret extrema neceſſitate: & quod corporea vita illius quem cum ſcelere inuàdit, ſit ei neceſſaria ad conſeruationem vitæ ſuæ ſpiritualis, & euitationem æterni exitij. Non enim ſicarius verè eſt in extrema ſpirituali neceſſitate; ſed in extrema & voluntaria iniquitate, à qua deſiſtere, ſi velit, poteſt. Quod ſi hominem ſic in nequitia obfirmatum, non liceret occidere, ne in æternum pereat, nemo non videt quantum in omnes malorum ſeminium, & quam auctius ſpirituale detrimentum impiis hominibus per eam in alios graſſandi licentiam eſſet inferendum, vt optimè in hanc rem notauit Molina tract. 3. de Iuſt. diſp. 13. rectè addens, hac ratione condemnanda fore omnia bella iuſta, etiam defenſiua: Illicitum enim foret, aduerſarios cum lethali peccato in nos bellantes, letho dare, quod nemo non videt eſſe ridiculum. Et ob eandem cauſam, ne malefactores fingant impœnitentiam & nouis peccatis mortalibus cumulentur; Iudices ſine culpa iubent carnificem ferire criminoſos obſtinatos, nolentes confiteri, vt idem Molina rectè docet ibid. diſp. 5. num. 6. poſt Sotum l. 5. de Iuſt. q. 1. art. 2. ad 2.

Taceo reſponſum Abulenſis in cap. 5. Matth. q. 109. exiſtimantis idcirco tantum eſſe licitam obtruncationem aggreſſoris iniqui, quia poterit conteri ante mortem. Nam ſi præuideretur moriturus in peccato mortali, planè fatetur Abulenſis §. *cum autem dicitur*, illicitum fore illum occidere, etiam ſub moderamine inculpatæ tutelæ, dūmodò qui inuaditur, agnoſcat ſolam ſibi vitam corporis ab inuaſore eripiendam. Hoc inquam Abulenſis reſponſum premere

premere malui, quia etiam interueniente circunſtantia æternæ ruinæ inuaſoris iniqui, licitum eſt inuaſo, ſub inculpatæ tutelæ moderamine, inuaſorem occidere; quia reuera non laborat extrema neceſſitate ſpirituali, ob quam ſolam exponenda eſt vita noſtra corporea. At infans de quo agimus, verè laborat ſumma ſpirituali neceſſitate, nec eſt in nequitia voluntaria; ſupponitúrque non poſſe leuari à tanta neceſſitate, niſi matre remedium detrectante, quo vſurpato poſſet incolumis corpore euadere, fœtu pereunte. Vt igitur infans ſumma ſpirituali neceſſitate preſſus, & longè aliter à ſicario ſi occidatur damnando, ſe habens; eximatur tanto malo, & liber fiat ab æterno exitio; præeligenda eſt matri, vitæ ſuæ corporeæ iactura, iuxta regulas charitatis.

Poſterior difficultas, ex incertitudine maternæ gratiæ.

25. Opponi deinde in ſententiam noſtram poteſt, euaneſcere obligationem poſtponendi vitam propriam corpoream, ſpirituali alterius ſaluti extrema neceſſitate laboranti, ſi moraliter non liqueat de bono ſtatu ſpirituali proprio. Fatuum enim ſit, conſulendo alienæ ſaluti ſpirituali, propriam negligere. Nec S. Auguſtinus l. de mendacio cap. 6. S. Thomas, aliíque DD. qui vitam noſtram poſtponendam docent æternæ ſaluti proximorum, comparant ſalutem noſtram ſpiritualem, cum ſalute ſpirituali proximi; quia ſic nemo dubitaret primam charitatem (vt habet parœmia,) ab ipſo homine occepturam. Comparant igitur

 duntaxat,

duntaxat, propriam ſalutem corpoream, cum aliena ſalute ſpirituali irreparabiliter peritura, niſi interueniat expoſitio propriæ vitæ corporeæ; boni profectò deſpicatioris atque adeò poſtponendi. At nemini vnquam citra reuelationem liquere poteſt, quod ſit in bono ſtatu. V. g. mater dubitare ſemper poteſt, an ſit in gratia. Igitur ordo charitatis eam non vrget ad exponendam propriam vitam pro ſobole; ne cum vita corporea quam perdet conſulens fœtui, ſimul perdat æternam, ſi fortè non eſſet in gratia. Ita argumentatur Baſilius Poncius l. 10. de Matr. c. 13. num. 6. vt eneruet argumentum quo mater vrgeri videtur ad abſtinendum ſciſſione venæ, ſine qua moritura ſupponitur, cum fœtus per eam Medicinam matri factam, baptiſmi expers futurus ſupponitur; in quam etiam ſententiam, Baſilius Vaſquem adducit.

Diſſoluitur.

26. Non eſt operoſum iſta elidere. Neque enim vt mater vitam pro æterna fœtus ſalute certo diſcrimini exponat, neceſſe eſt nullum ipſi ſubeſſe dubium quod ſit in gratia; ſed ſatis eſt moralis certitudo ſui boni ſtatus, qualem certitudinem vſus ſyncerus ſacramentorum, vel actus contritionis non fictè conceptus, ſpondent: quæ non eſt quidem certitudo fidei, aut diuinæ reuelationis cui nequeat ſubeſſe falſum: eſt tamen ſufficiens animi firmatio, arcens anxietatem de contrario ſtatu, & ſobriam ſecuritatem de diuina erga nos beneuolentia conciliens.

Sanè niſi hæc certitudo boni ſtatus proprij ſufficeret

ſiceret ad poſtponendam vitam noſtram ſaluti æternæ proximorum; vix vnquam, imo (ſecluſa diuina ſpeciali reuelatione iuſtificationis noſtræ;) nunquam planè fas nobis eſſet exponere vitam ne alius in æternum pereat. V. g. is qui inuaditur iniuſtè, poteſt ſi velit, ne impius aggreſſor quem in flagranti delicto poſſet confodere, ſalute æterna excidat, mortem ab eo patienter pati, & parcere vitæ eius cum diſpendio vitæ ſuæ, vt ſupra cum Victoria dixi contra Abulenſem,confirmántque Corduba l. 1. q.38. *in fine.* Mol. tract. 3. de Iuſt. diſput. 14., concl.3. & cum Soto, Salonio, Aragonio, Petro à Nauarra, Caietano, Victoria, Syluestro, Toleto, Sayrus in Claui l.7. cap.9.num.19. Similes aliquot euentus in quibus communis ſententia concedit inuaſo facultatem ſe non defendendi, proponit Filliuc. tract. 29. num. 43. Nemo tamen ab eo depoſcit certitudinem phyſicam, aut reuelationem diuinam de bono ipſius ſtatu: ſed ſatis illi eſſe cenſetur; quod fruatur ea in parte, mentis tranquillitate,& excluſione dubitationis de ſtatu oppoſito, piis hominibus ordinaria. Et ita Carbo l. de pacific. inimicor. cap. 23. concluſ. 7. Æquè vrgeri poteſt exemplum eius qui ex charitate ſe exponit certo mortis diſcrimini, vt eripiat è Tartari faucibus puerum ſine baptiſmo, vel adultum non contritum abſque Sacramento neceſſario moriturum: vel vt amicum inſignem, aut benefactorem eximium, ex affectu Chriſtianæ charitatis aut gratitudinis, eximat præſentiſſimo periculo in quo eſſet vitam amiſſurus: quod graues DD. adducti in tractatione de virtutibus l.4. num.52. agnoſcunt labe vacare.

Cum in his aliiſque exemplis quibus vita propria corporea æternæ alterius ſaluti poſtponitur, nemo exigat certitudinem cuiuſuis dubij etiam Metaphyſici excluſiuam circa propriam ſanctitatem, ſed omnes contenti ſint ea temperata certitudine quam deſcripſi; quorſum maior exigetur à prægnante, vt æternæ ſaluti fœtus ſui, poſthabere velit vitam propriam, ſi ita ferat ineluctabilis neceſſitas?

Obligatio matris, ad vitam ſuam, vitæ fœtus poſtponendam, concluditur.

27. Fixum igitur & ratum eſto, in eo euentu in quo alterutri moriendum ſit, & matre certum mortis diſcrimen adeunte fœtus ſuperſtes eſſe poſſit, ac conſecuturus baptiſmum ſperetur quo alioqui ſit cariturus, potiores eſſe partes fœtus: ita vt quamuis mater poſſet abſque iniuſtitia in prolẽ & alium quemcunque, indemnitati vitæ ſuæ proſpicere, curata morte ſobolis per aliquod remediũ poſitiuum aut negatiuum, etiam per ſectionem ſi ad id accommodata peritorum iudicio cenſeretur: tamen ex graui charitatis obligatione, adigatur proli potiùs quàm ſibi proſpicere.

Nec dici poteſt, per ſe tantùm intendi matris incolumitatem, per accidens verò eſſe quod innocens pereat, præter intentionem & matris & curantium eam: ſicut in bello iuſto, fas eſt lædere innocentem præter intentionem, vt plectantur nocentes admiſti. Hoc inquam, in hoc negotio dici non poteſt; quia quamuis mors fœtus eſſet per accidens ad præceptum Iuſtitiæ, tamen non eſſet

per

per accidens ad præceptum charitatis, quod in hac materia cum iuſtitiæ præcepto concurrit, vt eſt monſtratum. Extra dubium verò eſt, vt operatio vndecunque ſit innoxia, neceſſe eſſe, nullius alterius virtutis prohibitorium edictum interuenire. Neque enim ad moralem honeſtatem operis ſufficit, vt actus ſit purus quoad iuſtitiam, ſi ſordeat labe oppoſita temperantiæ, aut religioni, vel fidei; ſi contingat harum virtutum præcepta, interdicere homini vſu iuris ſui. Et qui hoc non aduerteret, nec aliud ſpectaret quàm ſitne actio conſentanea iuri operantis, negligeret autem omne aliud damnum aliis virtutibus aduerſans, tanquam illatum per accidens, ac proinde non contaminans actionem; grauiſſimè hallucinaretur, qua de re alio loco. Igitur non eſſet per accidens ad charitatem qua mater grauiter obſtringitur æternæ ſaluti prolis conſulere, ſi corporeæ ſuæ ſaluti proſpiciens, illam baptiſmo excluderet.

28. Aliud tamen eſſet, ſi vnà cum matre pereunte, certus eſſet interitus prolis; vt ſi mater inſtantem ſibi feram à qua diſcerpenda ſit, citatiſſimè fugiens, prolis vtero concluſæ interitum, & à baptiſmo excluſionem, probè agnoſcat. Tunc enim nemo dubitarit, licere matri fugere, & vitam ſuam ſi poſſit locare in tuto, neglecta ſumma ſpirituali neceſſitate prolis, quam charitas in tali euentu non iubet anteponi vitæ corporeæ matris. Nimirum quia matre mortem ſubeunte, proles non eximetur extrema illa ſpirituali neceſſitate qua laborat; ſed inuoluta eodem exitio cum matre, anima ſimul & corpore peribit. Vt autem charitas matrem obliget vitam ſuam exponere pro fœtu, neceſſe eſt

ſolam matris vitam corpoream componere cum vita ſpirituali & æterna ſalute fœtus, locanda in tuto ſi illa exponatur certo diſcrimini. Nam in illa comparatione, præponderare debet æterna ſalus fœtus. At in exemplo matris fugientis leonem à quo alioqui voranda ſit, ea comparatio non habet locum. Itaque perperam adduceretur, ad eneruandam obligationem charitatis, matrem ad vitam ſuam ſpirituali bono prolis poſthabendam vrgentis, in euentu de quo actum eſt toto hoc capite.

CAPVT X.

Corollarium primum aduerſus ſcrophas ſobolis animatæ ſuffocatrices, & animandæ præfocatrices.

1. ESSE quædam ſcropharum & domeſticarum felium genera compertum eſt, quæ fœtus ſuos mandunt. Nec ab ea immanitate abhorrere olorem, prodit ex Ariſtotele Brodæus l. 3. miſcell. cap. 28. addens quoque thynnam, vt ex ſe peperit, ſtatim ſuam procreationem eiecto parẽtis animo deuorare. Hæc cauſa fuit, cur ſcelus matrum illarum quæ alio, quàm tuendæ vitæ ſuæ naturaliter per fœtum extinguendæ conſilio, in eum ſæuiunt; expenſurus, *ſcropharum* nomine illas donarim.

Multiplex

Multiplex in ſobolem ſæuitia, & de qua hîc agendum.

2. Et eſt quidem ea in ſobolem ſæuitia multiplex, nec ſoli matri propria, ſed patri quoque communis, vt intelligitur ex his D. Auguſtini verbis l. 1. de nupt. c. 15. *Qui propagationi prolis obſiſtunt, ſiue voto malo, ſiue opere malo; quamuis vocentur, coniuges non ſunt, nec vllam nuptiarum retinent veritatem; ſed honeſtum nomen, velandæ turpitudini obtendunt. Produntur autem, quando eo vſque progrediuntur, vt exponant filios qui naſcuntur inuitis. Oderunt enim nutrire vel habere, quos gignere metuebant. Itaque cum in ſuos ſæuit quos nolens genuit tenebroſa iniquitas, clara iniquitate in lucem promitur; & occulta turpitudo, manifeſta crudelitate conuincitur. Aliquando eo vſque peruenit hæc libidinoſa crudelitas, vel libido crudelis, vt etiam ſterilitatis venena procuret: & ſi nihil valuerit, conceptos fœtus aliquando intra viſcera extinguat ac fundat, volendo ſuam prolem priùs interire quàm viuere; aut ſi in vtero iam viuebat, occidit antequàm naſcatur.* Non eſt tamen nobis hoc loco ſermo de omni huiuſmodi ſæuitia parentum in fœtus, ſed de hac vltima duntaxat, quæ quia matris præſertim opera ſolet contingere; vel ſi ab aliis patratur, frequentiùs tamen non abſque voluntate & aſſenſu matris perficitur, idcirco ſcropharum immanitatis nominatim memini; tametſi patris quoque & cæterorum nequitiam, cum interuenit ad tantum ſcelus, iiſdem telis confodiam. Cæteras vel provt ad hanc ſæuitiam reducuntur, poſtea attingam, vel ſi fœtum iam à matre

matre planè auulſum ſpectant, hîc prætermittam.

3. Et nominatim ſæuitiam illam parentum in ſobolem, quæ in ferina & pluſquàm ferina eius expoſitione conſiſtit, miſſam nunc faciam. Deteſtantur eam immanitatem à Lacedæmoniis lege probatam, & ab aliis apud Petrum Gregorium l. 14. de Repub. cap. 5. vſurpatam, SS. Patres depellentes calumniam Chriſtianis per Ethnicos impactam de infanticidio; nominatímque Iuſtinus Apolog. ad Antonin. Tertullianus optimè cap. 9. Apologet. Lactantius 6. inſtit. cap. 20. Legendus item S. Baſil. in epiſt. 2. Canon. ad Amphiloc. can. 33. & ibi Balſamon, & ad can. 52. Theodoretus l. 9. contra Græcos *ſub finem.* Clemens Alex. 3. pædag. cap. 3. Ex hæreticis, Philoponus contra Proclum ad 9. argum. cap. 3. vbi Platoni tribuit eam immanitatem exponendorum liberorum, quam æquè placuiſſe Ariſtoteli videre eſt 7. Polit. cap. 16. quanquam ibi S. Thomas lect. 12. contra aperta Philoſophi verba, conatur illum inflectere in ſenſum non reprobum. Non fuiſſe autem immanitate vacuam illam prolis expoſitionem, tametſi non à parentibus factam, qua Romani inceſtam Veſtalem eiúſque partum abiiciebant: nec potuiſſe eam barbariem lege excuſari, vt facit Iouian. Pontanus l. de immanit. cap. 7. indubitatum eſt. Longè tamen ab hac ſemper deteſtanda liberorum expoſitione abeſt, ea qua in Xenodochio exponuntur. Nam quamuis hæc quoque expoſitio ſit mortale peccatum, ſi fiat ſine iuſta cauſa, vt rectè ſtatuit Nauarrus in ſumma cap. 14. num. 17. & Toletus l. 5. cap. 1. num. 9. tamen hæc expoſitio ex cauſa & prudenter facta, labis expers eſſe poteſt, nec cum vitioſa eſt, adeò ſordet ac

illa

illa immanis expoſitio Ethnicis vſurpata.

4. Siſtamus igitur in fœtus iam animati, ſed matri adhuc cohærentis meditata extinctione. *Abactionem partus*, vocat Tullius agens pro Cluentio; *abactionem fœtus* dixit Columella l. 6. cap. 22. *excuſſionem conceptus* nominat Concilium Ancyranum cap. 21. Quod aliàs frequenter legimus, *partum* vel *fœtum egerere*, aut *eiicere*, vel *proiicere*, ſiue *abortire*, aut vt Varro l. 2. rei ruſticæ cap. 4. & 11. loquitur *abortare*, non habet neceſſariò eundem ſenſum. Nam abactio & excuſſio fœtus, ea propriè eſt, quæ vi aut medicamentis efficitur. Cæteræ verò locutiones, etiam tum adhibentur, cum immaturi fœtus editio, caſu & præter voluntatem contingit. Nec rarò fœtus immaturus, etiamſi viuus edatur, nomine *abortiui* donatur, vt notat Tiraquellus, qui in his vocalibus tricis circa hoc negotium, multus eſt ad l. *ſi vnquàm* C. de reuoc. donat. §. *ſuſceperit liberos*. num. 206. & 207. Nos hîc abortionem preſsè accipimus, prout idem eſt quod abactio fœtus propriè accepta, id eſt meditata extinctio fœtus intra viſcera matris; de cuius criminis immanitate, varios cum noſtros tum externos ex variis capitibus philoſophatos video, partim ſpectando propudioſa & infamia motiua quæ ad huiuſmodi feritatem perpulêre matres, alióſve in hac plenitudine ſceleris cooperatos: partim conſiderando quæ ſunt intrinſeca & indiſſociabiliter nexa huic nequitiæ, cuiuſmodi non eſt motiuum, quod pro occaſionum ac perſonarum varietate diuerſum eſt. Delibemus circa illa vtraque capita, aliquid.

Furor

Furor vxorum in conceptos fœtus, penes varias cauſas.

5. Extrinſecus finis ex quo ad huius feritatis executionem venitur, is plerunque eſt, à quo huic truculentiæ non modica dehoneſtatio accedat, vt videre eſt apud Iouianum Pontanum lib. de Immanitate cap. 6. Neque enim ſemper hæ ſcrophæ ob tam leue motiuum ſæuiunt in prolem conceptam, quàm fuit illud ex quo Euſebia S. Germani Pariſienſis mater, referente Fortunato Pictauorum Epiſcopo cap. 1. vitæ S. Antiſtitis, conata eſt tantum bonum orbi auertere. Proximè ab altero partu cum concepiſſet, muliebri pudore victa, nihil molita non eſt vt fœtum abigeret. Cum potiones nihil effeciſſent, incubans vehementi niſu in ventrem, illúmque crebris ictibus validè tundens, conata eſt fœtum extinguere, ſed in caſſum. Muliebris hæc fuit amentia, ex forti ac inſolitum in modum aucta imaginatione dedecoris, quod reuera nullum erat. Sed nouum non fuit aut infrequens, vt ſexus tenuiſſimi iudicij, camarina tetrorum humorum vterum occupante ad cerebrum vſque ſubuecta, graſſaretur in fœtum, cum aliæ pleræque iiſdem intemperiis per tetros humores agitatæ, in ſeipſas armatæ legantur. Notus furor Mileſiarum Virginum. Et ſimili œſtro percitas Lugdunenſes puellas, annis 60. priuſquàm ea ſcriberet, hoc eſt non multum ante ſeculi ſuperioris initia in ſeipſas ſæuiſſe, ſcribit Brodæus l.5.miſcellan. cap.27. Qua verò imaginationis & iudicij peruerſione actas dicemus lupas illas à Fauorino apud Gellium l. 12.

cap.1.

cap. 1. exagitatas, quæ in fœtus ſuos in primordiis animationis ſæuiebant, *ne æquor illud ventris irrugaretur, ac de grauitate oneris & labore partus fatiſceret?* Taléſne illæ præſertim de quibus Iuuenal. Satyr. 6.

Sed iacet aurato, vix vlla puerpera lecto:
Tantum artes huius, tantum medicamina poſſunt,
Quæ ſteriles facit, atque homines in vētre necādos
Conducit.

6. Nec iuſtior eſt earum cauſa, quæ odio virorum, aut illatas ab eis iniurias vlturæ, furorem vertunt in conceptos ex eis fœtus, vt teſtatur Tryphoninus, l. *Cicero.* ff. de pœnis. & indicatur l. *D. Seuerus.* ff. de extraord. crim. Quid mirum; cum Iouianus Pontanus cap. illo 6. teſtetur auditas ſibi vxores, quæ ob huiuſmodi cauſas poſt longa decem menſium faſtidia geſtatæ vtero prolis, poſt cruciatus inter pariendum, cum de emiſſo fœliciter fœtu gaudere debuiſſent quia natus erat homo in mundum, luci tunc primùm datam prolem propriis eliſêre manibus? Vt iam videri poſſit non inter fabulas numerandum, quòd Medæam veneficam ſupra quaſuis feras truculentam, odio viri in liberos immaturos ſæuiſſe, proditum eſt. Non abſurdè autem, & in has iam editorum natorum interemptrices, & in ſuffocatrices nondum editorum, intorquere liceat illud Philippi Abbatis lib. 1. cap. ſuo 21. in Cant. ad illud, *filij matris meæ pugnauerunt contra me:* Iudæam enim, quæ filios ſuos accenſa odio in Chriſtum legitimum virum ſuum, letho dabat, componens Philippus cum Medæa quæ liberos viri odio, acerbo funere mei ſit, *Vt Medæa* (inquit) *ſic Iudæa, falſum illud reddere nititur argumentum,*

argumentum, quod natura contexuit in amoris debiti munimentum: quod ventilat & aſſirmat, non ſolùm moderna loquacitas diſputantium clericorum, ſed etiam ab antiquo experta ſagacitas Ethnicorum. Si mater eſt, (inquiunt,) & diligit. Quia verò Medæa mater extitit nec dilexit, naturam, vt aiunt, matris exuit potiùs quàm neglexit: Et cum etiam bellua erga fœtus ſuos teneatur affectu naturali, mater non eſſe conuincitur quæ nec ſenſu mollitur beſtiali. Conſenſus mariti ex quo aliquas id parricidium aggreſſas notat D. Auguſt. l.1. de nupt. cap. 15. non plus excuſat mulierem, quam conſenſus viri purget adulterium ab ea admiſſum, tametſi de hoc dubitet S. Auguſt. 22. contra Fauſt. c. 37.

Idem œſtrum puellas & viduas occupat.

7. Frequentius eſt, vt nefario hoc ſcelere contaminentur, ſiue viduæ ſiue nubiles puellæ, & quod Iouianus Pontanus cap. illo 6. non diſſimulauit, ſacræ aliquæ virgines in ſolutis diſciplina cœnobiis. Nimirum vt eſt apud Iobum cap. 6. ſemitæ greſſuum peccatorum inuolutæ ſunt, id eſt interprete S. Gregorio 7. Moral. cap. 15. culpa ad culpam trahit. Nam cum *culpa culpæ adiungitur, quid aliud quàm inuolutis ſemitis atque innodatis vinculis prauorum greſſus ligantur?* Subdítque S. Gregor. hoc eſſe quod apud Iſaiam cap. 54. dicitur, *occurrent dæmonia onocentauris, & piloſus clamabit alter ad alterum.* Inſigniter planè id proſequitur idem S. Gregor. 29. moral. cap. 12. & 13. & S. Auguſtinus in pſal. 57. tractans illud, *in terra iniuſtitias manus veſtræ connectunt*, ſic enim legit, pro eo quod vulgata

vulgata editio habet, *concinnãt*. S. item Baſilius egregiè in hanc rem diſſerit in c. 9. Eſaiæ ad illud, *ſicut gramen aridum*; Item in c. 5. Eſaiæ, hoc eſſe ait, quod Propheta dirũ væ intentat iis qui attrahunt peccata quaſi funiculo longo, mala malis accumulantes, & peccata connectentes peccatis. *Quemadmodum enim qui funes nectunt, aut plectunt iunceas ſtoreas, vt quod ſupereſt ex fune cœpto, contorqueri conſumatur, alterum ei attexunt & interſerunt quo longior euadat & augeatur: Pari modo, qui in profundum malorum feſtinant ſe protrudere, priuſquàm priori peccato impoſitus ſit finis, adoriuntur ſecundum. Rurſus huic alteri, aliud continenter coaptant: Atquè ita prorſus vita quæ per peccatorum gradus progreditur, aſſimilis videtur funiculo cuipiam coarctato, & in longum protracto: quippe quæ & quod priùs cœperat connectere retinet, & quod ſemper adeſt, coaptat & adiungit ad ſimilitudinem præcedentis.* Tantúmne? Imo verò longè tetriora & virulentiora eſſe ſolere poſteriora peccata, ad quæ per priora factus eſt progreſſus, & abyſſum quam abyſſus inuocat iuxta Hugonem Cardinalem in pſalmum 41. profundiorem ſemper eſſe, vt alia exempla prætercam, manifeſtiſſimum eſt in re præſenti.

8. Iunior Vidua in deliciis viuens, nec ſatis memor ſtatus ſui, emollita ſenſim proci cuiuſpiam blandiciis, ab illecebroſis affatibus & oſculis quæ meritò morſus diaboli & arrhas peccati nominauit Eucherius homil. in quadrageſ. initium, ad fœdum denique commercium & volutationem plenam in cœno turpitudinis venit. Diſcuſſis nebulis quas æſtus concupiſcentiæ animo offuderat, ruborem quem ante flagitium abiecerat, ſerò ſapiens &

N malè

malè ſana reſumit poſt opus nefarium: cui celando ſuperadditur immanitas excuſſionis conceptus, ſicque execrabiliore ſcelere quaſi corrigitur, quod emendandum ac emundandum multo lachrymarum imbre ac carnis petulantis ſeuera tractatione & ſubiugatione fuiſſet. Quibuſdam ex hoc luparum genere, confuſio poſt partum duntaxat adducit peccatum. Quo ſpectat narratio apud Iouianum Pontanum l. illo de immanitate cap. 6. viri ſibi perfamiliaris, qui ædes cum emiſſet, emundarétque latrinarum ſordes, non ſine horrore ad ſubitam redemptoris operam facientis exclamationem, animaduertit ſordibus illis inuolutum infantuli cadauer, quod ſtatim inde exemptum iuſſit in religioſo loco humari. Hoc non ſatis conſultò. Nam fuiſſe cadauer infantuli non baptizati, ad tegendam matris turpitudinem clanculum in cœnum illud conjecti, veriſimillimum videtur. Et quamuis dubitari potuiſſet, an infanti ante conſummatam in eum truculentiam, ſacra intinctio negata eſſet; tamen loci ſacri reuerentia, aliam ei tumulationem indicebat in hoc dubio facti. Sed ad rem. Vides ex ea narratione, (& ſuppetunt aliæ vbiuis conſimiles ferè quotidianæ) nonnullis viduis aut puellis cum extra legitimum thorum matres factæ fuerint, confuſionem adducere peccatum grande immanitatis in prolem, duntaxat poſt partum. Vt tamen adducat ante partum, frequentius eſt, ac propè quotidianum.

Interdum

Interdum quoque ſacras perſonas, abſque ſtatus probro.

9. Propudia illa ſacrarum perſonarum quæ inquinationem corporis Deo deuoti hoc ſceleris ſuperpondio cumulare aiebat Iouianus Pontanus, anteriora quoque ſecula agnouerunt. Audiendus Tertullianus l. de veland. virgin. cap. 14. *Nec tantùm* (inquit de ſacris virginibus,) *ruunt, ſed & funem longum delictorum ſibi attrahunt. Prolatæ enim in medium, & publicato bono ſuo elatæ, & fratribus omni honore & charitatis operatione cumulatæ, dum non latent vbi quid admiſſum eſt, tantum dedecoris cogitant, quantum honoris habuerunt.* Et mox poſt exagitatam ſuperbiam ac impudentiam earum, quæ conſciæ muliebritatis, audebant habitum Virginum proprium præferre, ſubdit. *Quantum autem plures, non etiam de pluribus ſceleribus ſuſpectas habebis? Dicam licèt nolim, difficile mulier ſemel fit quæ timet fieri, quæq; iam facta, poteſt virginem mentiri ſub Deo; quanta item circa vterum ſuum audebit, ne etiam mater detegatur? ſcit Deus quot iam infantes & perfici & perduci ad partum integros duxerit debellatos aliquandiu à matribus,* &c. *Hæc admittit flagitia coacta & innita virginitas.* Similia S. Hieronymus epiſt. 22. Nec dubito quin hi ſint concubitus illi abortiui, quos ex Concilio quodam Toletano memorat Eſpencæus l. 1. de continentia cap. 7. referens damnationem eorum qui profeſſionis immemores, iugo domini quod volentes ſubiuerant, perfidè excuſſo, carnem maculabant, & recurrebant ad abortiuos concubitus; id eſt ad fœdas commi-

 xtiones,

xtiones, quas vt celarent, homicidio ad ſacrilegam laſciuiam ſuperaddito impiabant ſe ſe, ſiue ante partum & naturalem fœtus excluſionem ex vtero, quod magis propriè ſonat nomen abortionis, ſiue etiam mox à partu.

10. Huiuſmodi clades miſerorum infantium, aduersùs ſacrum cœlibatum & deuotam Deo continentiam, ſtupidiſſimè vrgent hæretici. Et vt ſunt ad mentiendum proiectiſſimi, ea in hoc genere commentorum portenta obtrudunt, quæ omnes fabulas longiſſimo ſuperent interuallo. Nota inuerecundia confictæ ab eis, & S. Vdalrico Auguſtano Antiſtiti affictæ epiſtolæ ad Nicolaum Papam, qua infantilium capitum ad ſex millia, à S. Gregorio in quadam piſcina poſt vetitas ſacrorum hominum nuptias deprehenſa, homines ne veriſimiliter quidem mentiri edocti, pro certa narratione venditarunt; cum ſit monſtroſiſſima fabula, nullo conficta iudicio, & pluribus ſcatens mēdaciis quàm ſyllabis, vt accuratè monſtrat Bellarminus l. de Clericis c.22. Hic ipſe Bellarminus, pro monſtroſi huius commenti euerſione, eam à Germanis poppis gratiam retulit, vt ſimili calumnia innumerorum infanticidiorum ad celandas abditas turpitudines perpetratorum oneraretur; additis ad decorem & venuſtatem fabulæ, aliis commentis de peremptis poſt vitiationem mille quadraginta duabus fœminis, & concepta tandem tot cædium pœnitentia, aditáque æde Lauretana, & ibi peracta apud ſacerdotem exomologeſi, & grauiſſima mulcta ab eo impoſita; quæ legens miratus ſum Iacobo Gretſero venire potuiſſe in mentem, vt ea edito libro confutanda ſuſciperet: non modò quia vt ſapienter admonuit

admonuit S. Baſilius l. de Spir. ſancto, cap. 17. nimium ſtulta vix refelli queunt, ſed etiam quia nimis falſa non ſunt refellenda, ne credibilia eſſe exiſtimentur, iuxta præclarum S. Athanaſij præceptum epiſtola ad Epictetum *ſub initium.*

Quanquam autem tales aliquas ſacrarum perſonarum prolapſiones, & iam olim contigiſſe, & nunc quoque contingere fatendum eſt: tamē prorſus ſtupidè Sectarij, inuidiam hinc conflare tentant ſacro cœlibatui, & profeſſæ continētiæ. Et apud quoſdam quoque improuidos Catholicos; vt eſt apud S. Hieronymum in calce epiſtolæ ad Demetriadem, *ſanctum virginum propoſitum, & cœleſtis Angelorumque familiæ gloriam, quarundam non benè ſe agentium nomen infamat.* Quam criminationem, vna illa ex S. Ephremi teſtamento ſpongia exactè eluit. *Et inter duodecim Apoſtolos vnus erat proditor Iudas Iſcariotes. Noſtis verò quod etiam in vinea præter intentionem rubus germinare conſueuit, & inter roſas, ſpinæ quoque naſcuntur ac decerpuntur.* Alios Patres in eandem ſententiam produco in opere de Iuda c. 17. §. 10. & plenè quoque inanitatem eiuſdem criminationis aperio in tractatione de Apoſtatis à cœtu religioſo, toto cap. 2.

Quanta charitatis clades in eâ fœtus animati abactione.

11. Occaſiones varias ſceleris parentum, imò perimentium, quod exagitandum ſuſcepimus, & adiunctos occaſionibus illis nequitiæ cumulos, hactenus inſecuti ſumus. De cauſis enim & occaſionibus ob quas interdum alij, eidem maleficio dant

 operam,

operam, (vt de Euſebia Auguſta Conſtantij vxore, Helenæ Iuliani Apoſtatæ coniugis, conceptibus per inuidiam inſidiante, eóſque curato aborſu, perdente, ſcribit Ammianus l. 16.) non eſt hîc dicendi locus, cum propriè ſcrophas duntaxat ſuſceperimus exagitandas, quarum vt dixi, ſceleris cauſas & occaſiones, hactenus inſecuti ſumus. Nunc ad ipſa iniquitatis penetralia ſubeundum eſt, & quæ ac quanta ſit eius immanitas, vel ſi ex ſolis eius conſtitutiuis intrinſecis attendatur, conſiderandum. Et vt hoc caput ſuperiori ſubnectamus, indéque huius faciamus initium, vbi ſuperioris factus eſt finis; ſi magna charitatis perfoſſio eſt, cum vita matris agitur, fœtum abigere, & vitam concepti infantis vitæ propriæ poſthabere, vt in ſuperioris capitis extrema parte monſtratum eſt, quantò tetrior & horribilior truculentia erit, innoxium fœtum, nec niſi de parentis ſcelere crimінoſum, funere acerbo mergere? Nam cum ob ſeruandam infantis vitam, prodigenda eſſet vita matris, excuſatio nonnulla neceſſariæ crudelitatis, vt Tertullianus appellauit cap. 25. libri de anima, ſuppetere videtur ex ſummo cuique vitæ ſuæ amore, qui tantus eſt, támque nobis altè infixus, vt etiam viri ſanctiſſimi ad alíqua abiectiora quàm magnanimos decere videretur, pro retinenda vita deſcenderint; vt diſſerit S. Chryſoſtomus orat. de SS. Bernice & Proſdoce. In euentu autem de quo agimus, quia extremam corpoream matris neceſſitatem ſeponimus, mera & pura crudelitas eſt; cuius tametſi magna labes eſt, violatio illa charitatis quæ admittitur excluſione fœtus à baptiſmo; tamen tam multis præterea aliis probris ſordet, vt ne hoc quidem diſſimulato, ti-

menda

menda ſit argumentorum deteſtationis ieiunitas,in tam locuplete ſubſtantia criminis, tot malitiæ ramos porrigente,tot venas defundente.

Iniuſtitia matris ex periculo vitæ propriæ, dimiſſa.

12. Eiuſmodi in primis eſt malitia iniuſtitiæ propriè dictæ, & quidem multiplicis ac teterrimæ. Sed illam ſanè iniuſtitiam dimittamus, quam Mercurialis l. 1. de morbis mulier. cap. 2. & Baptiſta Codronchus l. 1. de Chriſtiana & tuta medendi ratione cap. 22. conſiderarunt; nempe mortis matri inferendæ periculum ob aborſum. Rectè enim Codronchus obſeruat, fabulosè ſcripſiſſe Agathonem l. 2. de fluuiis, herbam Cyuram vino maceratam & vmbilico impoſitam, abſque matris periculo aborſum facere; cum tamen vera Medicorum peritorum doctrina ferat, matrem abortientem multa ſubire vitæ pericula, eo quod abortio præter leges naturæ & violenter fiat, & corruptiua fœtus ſint venenata, deleteria, & naturæ humanæ inimica, à quibus cum infantis corruptione nihil niſi matris interitus iure expectetur:vel contingens ac per accidens ſit, ſi non ſequatur. Vnum id eſſe è tribus criminibus impiæ matris abortientis, notat S. Hieronym. epiſt. 22. Itaque adiungitur huic crimini, graſſatio vel diſcrimen non leue graſſationis in vitam matris, quæ cum ſolius Dei dominio ſubiaceat,nullo matris conſenſu, nulla iuris proprij ceſſione effici poteſt,vt eius quæcunque impetitio vacet labe iniuſtitiæ: & quidem illius ipſius, ſaltem inchoatiuè & reductitiè, cuius inſimulantur Bio-

thanati, fœdè proiicientes animas, & è vitæ ſtatione excedentes iniuſſu numinis; aduerſus quod, is exceſſus, atrocem iniuriam continet, vt plenè proſequor in tractatione de virtut. l. 3. num. 117. & ſeqq. Sed eam (vt dixi,) iniuſtitiam nunc dimitto, quod tametſi in Deum admittatur, tamen circa matrem fiat, cuius interueniens aſſenſus, colorem aliquem leuioris ea ex parte malignitatis inducit.

Labes homicidÿ in hoc ſcelere.

13. Itaque illud potiùs conſideremus, admitti in hoc facinore tetrum & horrendum homicidium: nempe innocentis, cuiuſmodi extra omne dubium eſt fœtus. Admitti hîc homicidium negare videtur Tiraquellus ad l. *ſi vnquam* C. de reuocand. donat. §. *ſuſceperit liberos*, num. 148. ex Baldo & aliis Iuriſperitis, quos refert nixos ea Domini apud Ioannem ſententia, *mulier cum parit triſtitiam habet, &c. cum autem peperit, iam non meminit preſſuræ propter gaudium, quia natus eſt homo in mundum.* Hinc enim intulerunt DD. prædicti, infantem priuſquàm vtero funderetur, & natus dici poſſet, non eſſe hominem de Chriſti ſententia. At homicidium, vt ipſe vocis cortex præfert, non poteſt eſſe niſi hominis. Vnde conſequenter inferunt iidem Iuriſperiti, quos magno numero ex nomine ſignat Tiraquellus ibidem num. 150. qui vterum vel animatum exanimarit, non puniri ex ſtatuto puniente homicidam, & interfectorem hominis.

Sed quicquid ſit de genere ſupplicij legibus decreto huic nequitiæ, quod diuerſum eſt à pœna homicidio proditorio conſtituta; reuera tamen cerni in

in hoc ſcelere malitiam homicidij proditorij, rectè affirmat Molina tractat. 3. de Iuſt. diſp. 27. num. 2. & idem diſertè habet antiquus anonymus Climaci Scholiaſtes gradu 26. num. 81. Nec contrarium poteſt, niſi ridiculè, fundari in verbis Chriſti: cum Chriſtus verbis allegatis, non in partu & natiuitate fieri hominem qui homo non fuerat, ſed naſci hominem, vtique iam factum & præexiſtentem, dixerit. Hominem verò eſſe qui adhuc maternis viſceribus concluditur, & ſupra cap. 2. demonſtratum eſt, & boni Latinitatis autores agnouerunt. Nam Iuuenalis Satyra 6. deſcribens veneficæ artes, ait,

Tantùm artes huius, tantum medicamina poſſunt,
Quæ ſteriles facit, atque homines in ventre necandos
Conducit.

En *homines in ventre*. Fauorinus item apud Gellium l. 12. cap. 1. interfici hominem in præcordiis per matrem perfidam pronunciauit. Idem multo magis diceret Tertullianus, qui cap. 9. Apolog. hominem eſſe dixit, eum quoque, qui eſt futurus; hoc eſt, etiam conceptum vtero, dum adhuc ſanguis in hominem delibatur. Sed hoc Grammaticum minutiloquium, miſſum faciamus. Nam quaſcunque tandem vſurpare voces placeat, de re ipſa non poteſt ambigi; cum conſtet, abortione animati iam fœtus curata, occidi viuum quid; non vtique plantanimum, vel pecuinum: Igitur humanum; de quo occiſo ante Chriſti tribunal reddendam eſſe mulieri vltrò abortanti rationem, grauiter conteſtatur S. Auguſtinus ſerm. 244. de tempor. Optimè item Clemens Alex. 2. pædag. c. 10. *Secundùm naturam*

N 5 (inquit)

(inquit) *nobis vita vniuerſa proceſſerit, ſi & ab initio cupiditates contineamus, & hominum genus quod ex diuina prouidentia naſcitur, improbis & malitioſis machinationibus non interficiamus. Eæ enim ſub prætextu fornicationis, vtentes medicamentis quæ omnino ad exitium attrahunt, ſimul cum fœtu, omnem humanitatem conſumunt. Cum fœtu,* inquit Clemens.

Et quidem frequenter multiplicis.

14. Eſt verò qui admoneat, non ſingularem & vnicum fœtum, ſed frequenter multiplicem, letho dedi per aborſum. Et cum prægnans planè ignoret, vnúmne an multiplicem, & quàm multiplicem fœtum aluo contineat, dubitare ſemper licet, multiplicíſne, & quàm multiplicis homicidij ſit rea, cum voluntariè abortat. Cúmque operans in dubio, aſtringat ſe eodem ſcelere quo is qui ex certa cognitione operatur, ob æquè deprauatam vtrobique voluntatem; manifeſtum eſt, niſi per inuincibilem multiplicis cædis ignorantiam, aliter accidat, impiam prægnantem voluntariè abortientem, multiplici ſe homicidio inquinare, quia dubitare meritò poteſt, ne multiplici fœtu grauetur, præſertim in primis ab animatione diebus ac menſibus, cùm motus luculentus, nondum argumenta præbuit vnitatis fœtus vtero concluſi. Scribit Ludou. Bonaciolus in Enneade muliebri cap. 6. rem eſſe non fabuloſam, quod quædam duodecim fœtus; altera duodeuiginti; quatuor & ſeptuaginta, alia; omnes efformatos, aborſu eiecerit. Addit, à nobili muliere, vnà centum & quinquaginta efformatos, vitæ compotes & ſuis ſecundis obuolutos fœtus prematurè

præmaturè emiſſos per abortum : quæ cum fuſos à ſe lumbricos arbitraretur, vocato medico, diruptæ ſecundæ minimi digiti magnitudine, fœtus humanos quot numerabam, exhibuerunt viſendos, pleroſque etiamnum viuos, & motu præditos. Denique teſtatur idem autor in Italia fœminam quandam ſeptem fœtus humanos abortu fudiſſe, aliam verò ſibi notam, tres emiſiſſe, quod ait frequens eſſe. *Inuenitur etiam in iure ciuili*, (verba ſunt Tertulliani lib. de Anima cap. 6. in fine,) *Græca quædam quinionem enixa filiorum, ſemel omnium mater, vnici fœtus parens multiplex, vnici vteri puerpera numeroſa, quæ tot ſtipata corporibus, penè dixerim populo, ſextum ipſa corpus fuit.* Si Tertullianus reſpexit ad l. *antiqui.* ff. *ſi pars hæred. petatur*, quinquies quaternos enixam eſſe Græcam illam, fatendum erit. Vel *quinos quater*, vt habet emendatior lectio, quæ item habetur apud Plinium lib. 7. cap. 3. Qua ratione non ſemel duntaxat, ſed quater enixus ille quinionis filiorum, contigiſſe dicendus erit. Exempla talia addenſat ad eum Plinij locum Dalechampius. Meritò igitur prægnans vltrò abortiens, ſuſpecta ſibi eſſe poteſt multiplicis homicidij: Tametſi vnius duntaxat hactenus memini, quia ferè contingit, vt vnius duntaxat fœtus perdendi, cogitatio animum pulſet.

Ac teterrimi, ob innocentiam fœtus.

15. Conſtat per abortionem voluntariam animati iam fœtus, admitti homicidium. Addebam verò, hoc eſſe homicidium teterrimum, quippe innocentis. Nam cædi innocentis adeò altè ac intimè combibitur

combibitur malitia aduerſus ius ipſum naturale tali opere interdicens, vt nullius circunſtantiæ appoſitione honeſtari poſſit. Itaque ex communiſſima & indubitata omnium Doctorum ſententia, teſte Molina tract 3. de Iuſt. diſp. 10. num. 1. & Valentia 2. 2. d. 5. q. 8. p. 2. ne ſi extrema quidem clades toti ciuitati immineret, fas eſſet innocentem trucidare vrgente Tyranno, implacabiliter toti vrbi ſuccenſuro, niſi innoxium ipſamet letho dedat. Grauiſſimorum quoque Doctorum, veriſſima (mihi quidem,) ſententia fert, quamuis quoad bona fortunæ & honores ac officia, innocens Iudici priuata ſcientia compertus, mulctari poſſit ex ſcientia publica qua probatur nocens; tamen quoad vitam & membra, quia Dei ſolius dominio ſubſunt, mulctari eorum priuatione non poſſe illum quem Iudex contra allegata & probata innocentem eſſe certò nouit: nec poſſe prætexi bonum commune ex retentione iuridici ordinis, cum nullius boni quantumcunque ingentis & diffuſi vano tectorio obducto, honeſtari poſſit ea innocentis interemptio, quam abſque poteſtate fieri liquet; cum Deus vices ſuas in vitam hominis nemini commiſerit, niſi poteſtati publicæ quoad noxios, verè noxios, quales reipſa non ſunt, qui ſola publica ſententia noxij probantur, reipſa autem ſciuntur innoxij. Sicut quia eſt intrinſecè malum accedere ad mulierem non ſuam, nemo quantumuis iuridicè probatus alicuius mulieris maritus, & per ſententiam ex ſcientia publica latam iuſſus ad eam accedere, poſſet id ſine ſcelere exequi: ſed deberet potiùs mortem ſubire, quàm ea ſe fœditate contaminare.

16. Attigi hæc exempla obiter, vt ex eis perſpici

vtcunque

vtcunque poſſit, quanta ſit virulentia homicidij quo innocens perimitur, quandoquidem ne tam grauium quidem bonorum, quanta ſunt illa quæ dixi, obiectu & captatione honeſtari poteſt. Violari in hac innocentis cæde ius naturæ, & Deum euerti poſſeſſione ſacratiſſima, præclarè dixit Philo l. in decalogum, expendens præceptum ſecundum quinarij ſecundi, interdicens cæde hominis; addítque admitti reuera in eo facinore ſacrilegium, quod quia pulcherrimè firmat & repetit libro de ſpecialibus legibus, placet hunc veluti limbum apponere rationi cui nunc inſiſtimus. Perbellè enim in hunc locum cadit, cum nullus eſſe poſſit magis innoxius quoad necis demeritum, quàm fœtus intra materna adhuc viſcera abditus, & nondum maturus. *Qui hominem occidit*, (inquit Philo,) *appellatur homicida, ſed reuera eſt ſacrilegus, & quidem inſignis, quippe qui perpetrauit ſacrilegium maximum, ſublata è mundo re pretioſiſſima ſacratiſſimáque: quando nihil eſt Deo tam ſimile, quàm hoc ſigillum pulcherrimum expreſſum è matrice pulcherrima; ad exemplar ideæ rationalis effictum. Ergo quilibet homicida* (ſed interfector infantis necdum nati omnium maximè, ob ſummam talis infantis ab omni demerito & culpa præterquàm parentali elongationem:) *confeſtim pro impio ſceleratóque habendus eſt, ob perpetratum facinus impium atque nefarium, & debet è medio tolli vt maleficus. Meritus enim plurimas mortes, exſoluit ſe vnica, quia natura non fert eum affici pluribus ſuppliciis: nec iniquum videri poteſt, ſi quod prior fecit, idem & ipſe patiatur.*

Hoc erga matrem fœtus ſuffocatricē & abactricem,

cem, quanquam ſeruari ita nequit, vt retruſa denuo in maternum vterum ibi ſuffocetur, ſeruatur tamen quatenus morte afficitur, vt habetur l. *penult.* C. ad l. Cornel. de ſicariis, & l. *ſi quis aliquid* §. *qui abortionis*.ff. de pœnis.Idipſum pluribus proſequuntur Couarr. Clem. *ſi furioſus* p. 2. §. 3. n. 1. & 2. var. cap.20. num.10. Anton. Gomes t.3. var. reſol. cap. 3. num. 32. Mol. tract. 3. de Iuſt. d. 27. Ius Eccleſiaſticum, quamuis ſeueritatem in huiuſmodi nocentum corpora permittit legibus ciuilibus, tamen in animas, quo ciuilis poteſtas non pertingit, grauem vltionem pro tanto ſcelere exerit, variis decretis quæ adducuntur in Synodo Moguntina præſide Rabano cap.21.nimirum can.21.Concilij Ancyrani, & can. 63. Concilij Eliberitani, ac can.2. Concilij Ilerdenſis. Aceruarunt in hanc rem non pauca, Ioannes Baptiſta Scortia in ſelectas Pontif. Conſtit. Theor. 376. & Zerola in praxi Epiſcop. V. *abortus*.

Itidem, parricidalis impietas in prolis corpus, & animam.

17. Homicidij in fœtum innocuum admiſſi, labem per ſe tetram, & tam multis cum ciuilibus tum Eccleſiaſticis quas perſtrinximus pœnis digniſſimam, cumulat atrocitas parricidij actiui,cum ſit cædes perſonæ coniunctiſſimæ: vt propterea Philo initio libri de Sacerdotum honoribus,rationem reddens cur Deus edixiſſet offerenda ſibi eſſe hominum primogenita præter omnium prouentuum aliorum primitias, affirmet cauſam fuiſſe, vt parentes animarum quoque ſuarum ac corporum Deo

Deo primitias offerrent. *Nam liberi*, (inquit,) *ſunt parentum partes ſeparabiles: imo ſi verum fateamur, inſeparabiles: propter communem ſanguinem, & latentem quandam rationem generis dimanantem à maioribus, natiua beneuolentia coniungente affectus mutuos.* E contrario autem, liberorum pœnas, ob ſummam coniũctionem & aliqualem identitatem, redundare in parentes; ídque acerbiſſimum eſſe parentum ſupplicium ſi plectantur in filiis, optimè tradit Iſidorus Peluſ. l. 2. epiſt. 81. & latè proſequitur Petrus Faber l. 3. ſemeſtr. cap. 8. Itaque hæc matris immanitas in proprium fœtum, eſt veluti ſæuitia in ſeipſam; & ſicut officia materna ad pietatem pertinent, ita malignitas oppoſita ad impietatem refertur. Impietatis autem quæ in liberos exerceri poteſt, ſummum verticem occupat malitia quæ in geminata eorum cæde reperitur: id quod diligentiſſimè in hac nequitia eſt ſemper obſeruandum; non enim eſt cædes corporis duntaxat, ſed etiam animæ, cui immedicabile & æternum infert exitium interclusione baptiſmi.

18. Sic aggrauanda ſemper eſt atrocitas impietatis quam in nefario hoc opere agnoſcunt Chriſtiani Doctores. Lactantius 6. inſtit. 20. quodcunque homicidium criminatus; (corrigendus tamen quoad iuſta bella, & accuſationes capitales iuſtè inſtitutas, quas damnat, nec videtur admittere benignas interpretationes quas ad duriuſcula aliorum quorundam Patrum, bella omnia illicita Chriſtianis pronunciantium, adhibet Bellarminus l. de laicis cap. 14.) quodcunque inquam homicidium criminatus eo loco Lactantius, ſubdit. *Ergo ne illud quidem concedi aliquis exiſtimet, vt recentes natos*

liceat

liceat oblidere. Recentes natos appellat, vt ex ſequentibus patet, non iam vtero fuſos, ſed in vtero abditos, mox ab animatione; nam ſic quoque fœtus dicitur natus, iuxta illud *quod in ea natum eſt.* Pergit. *quæ vel maxima eſt impietas. Ad vitam enim Deus inſpirat animas, non ad mortem. Verùm homines ne quod ſit facinus quo manus ſuas non polluant, rudibus adhuc & ſimplicibus animis, abnegant lucem non à ſe datam. Expectet verò aliquis vt alieno ſanguini parcant, qui non parcunt ſuo? Sed hi ſine vlla controuerſia ſcelerati & iniuſti.* Maxima impietas quam in corporum per impias parentes trucidatione intra vterum agnoſcit Lactantius, augeſcet ſupra maximam impietatem, ſi nexæ & conſertæ corporis morti in fœtu, mors item animæ ex baptiſmi negatione, ſuperaddatur.

19. Qua item ratione aggrauandum eſt parricidium quod paſſim in hoc ſcelere cerni docent Patres, æmulati modum loquendi Tullij in orat. pro Cluentio, cum Oppianici ſcelera, & prægnantem ad abortandum inductam deſcribit. Sed Tullius quidem habita ſolius corporis ratione parricidium dixit, quod multo auctiùs Doctores noſtri poſſunt agnoſcere, reſpectu inſuper habito ad interemptionem animæ, ob impeditam initiationem per Baptiſmum. Et cum hoc malitiæ auctario accipiendi ſunt, quoties parricidij notant hoc ſcelus. Ita Minutius in Octauio num. 53. *parricidium faciunt, antequam pariunt.* S. Cyprianus epiſt. 49. deſcribens Nouati ſcelera, inter alia hoc numerat. *Vterus vxoris calce percuſſus, & abortione properante in parricidium, partus expreſſus. Et damnare nunc audet ſacrificantium manus, cum ſit ipſe nocentior pedibus,* *quibus*

quibus filius qui naſcebatur occiſus eſt? Idem voluit S. Chryſoſtomus homil. 24. in ad Rom. *in mor.* cum hoc, vt vocat, *enorme flagitium*, aliquid eſſe ait ſupra homicidium. Locum infra dabo. S. Hieronymus epiſt. 22. agens de Virginibus fatuis ementientibus virginitatem. *Nonnullæ cum ſe ſenſerint concepiſſe de ſcelere, abortij venena meditantur, & frequenter etiam ipſæ commortuæ, trium criminum reæ, ad inferos perducuntur; homicidæ ſui, Chriſti adulteræ, necdum nati filij, parricidæ.* Theodoretus lib. 9. de leg. *ſub finem*, adducta Platonis lege quam ait eſſe lachrymis & igne digniſſimam, de abortione curanda cum contigerit fœtum concipi vltra tempus gignendi lege conſtitutum. *Quid verò* (inquit) *vnquam tale, vel Echetus vel Phalaris, legibus ſuis inſtituit? Quis tale parricidij genus eſt vnquam auſus? Nam qui prohibet fœtus in lucem edi, abortitiis profectò pharmacis infantes corrumpi iubet.*

20. Hæc ad auxeſes non eſſe referenda, ſed rem exigendo ad rigorem ſcholaſticum, veram & propriam parricidij rationem in hac cæde per matrem patrata reperiri, affirmat Mol. tract. 3. de Iuſt. diſ. 27. num. 2. Ioannes Heſſels lib. 3. in Decalog. cap. 157. & Antonius Gomes t. 3. var. reſol. cap. 3. num. 3. teſtatus eſſe communem doctrinam. Neque enim vox *parricidij*, ad cædem paternam arctanda eſt, vt fecit Fabius l. 8. cap. 6. etymologiam nominis ſpectans: ſed vt occiſio aſcendentis cuiuſcunque per deſcendentem nomine parricidij propriè ac formaliter ſumpti donatur, ob neceſſitudinem ſummam quæ inter perſonas illas intercedit; ita viciſſim parricidium eſt & dicitur, interfectio deſcendentis per aſcendentem, ob eandem ſupremam con-

iunctionem perſonarum ita nexarum. Et ita ferunt multa iura, nominatímque lex vnica C. *de his qui par. vel liber. occiderunt*. & §. *Alia deinde lex*. inſt. de pub. iud. ſi igitur tantam atrocitatem ſceleris, quantam præfert vox *parricidij*, non penes ſolum corporeum perſonæ coniunctiſſimæ exitium attendamus; ſed etiam penes cædem animæ infantis, quæ baptiſmo prohibita peribit in æternum, habebimus cumulum nequitiæ, & immanitatis, ac impietatis, ſupra quàm dici & concipi queat exaggeratæ; & ad tantam molem criminis horrore perculſi, mirabimur & ſtupentes hærebimus, quod non in fœminas modò, quarum tenerior & mollior eſt ſexus, ſed & in matres, quibus nihil edidit natura ad amorem ardentius, & quidem Chriſtianas, quæ æterna prolis in vtero enectæ damna, & vindicem oppreſſæ innocentiæ Deum nouerint, cadere tanta iniquitatis & truculentiæ monſtroſitas poſſit.

21. Quod ſi S. Cyrillus in ſimplici homicidio tantam ſceleris atrocitatem agnouit, quantam apud eum legere eſt hom. 8. Paſch. quid de hac parricidali in corpus & animam impietate diceret, nemo non videt. Exclamat ille in homicidam quemcunque, tanquam in immitem beſtiam; conuelli ab eo naturæ legem expoſtulat; miratur quomodò iacens occiſi cadauer ſpectans, non ſibi dehiſcere tellurem optet; queritur quod terram quam habet optimarum frugum parentem, & nutricem perbenignam, iniuria afficere non dubitarit infuſo illi innoxio ſanguine. Ferrum quoque ad tam multa vitæ commoda perneceſſarium adiumentum, iniuria affectum ob tantam eius peruerſionem expoſtulat.

poſtulat. Nam cum ſit diuinitùs ſuppeditatum ad terræ proſciſſionem, & arborum culturam, vel ferarum animantium iugulationem & depellendas imminentes ab eis iniurias, humana peruerſitas illud contaminauit, ea vſurpatione ad vſum planè extraneum; quam *ſceleratiſſimam humani ingenij fraudem* appellat Plinius l. 34. cap. 14. & ipſe in hac optimi vitæ inſtrumenti peruerſione expendenda inſignis. Denique interrogat S. Cyrillus homicidam, quáſnam manus ad Deum ſublaturus ſit inter orandum? Eáſne quas cruentarit humano ſanguine, auditurus reponentem Deum illud Iſaiæ. 1. *cum extenderitis manus veſtras, auertam oculos meos à vobis; & cum multiplicaueritis orationem, non exaudiam, manus enim veſtræ; ſanguine plenæ ſunt.* Hæc & alia, quæ ibi, & homilia 7. in quemcunque homicidam corporum vrget S. Cyrillus, valent multo magis in parricidium quod exagitamus, quo perſona omnibus titulis obſtricta ad fouendum fœtum, impiè in illum graſſatur, non corpori tantùm, ſed & animo æternam cladem maligniſſimè & truculentiſſimè inferens.

Iniuria in coniugem; frequens in eodem facto.

22. Nexuit cum hoc teterrimo malitiæ gradu, aliũ haud minùs furuum ac tetrũ S. Chryſoſtomus homil. 24. in ad Rom. *ſub finem*; nimirum iniuriam atrocem in coniugium. Non dicò in coniugem, quanquam hic quoque violatur, ſi mulier coniugata ſit, & virum fraudet prole quam ex ea quæſiuit. Nam ſi in vxore, negatio debiti coniugalis

eſt contra iuſtitiam, multo magis contra iuſtitiam erit fruſtratio finis in quem primariò ordinatur actus ille, nempe prolis extinctio ex quo concepta eſt. Quis verò inficias eat, iniuriam fieri colono, ſi quis poſt aruum excultum, & iactum ſemen, cum iam lætæ ſegetes erumpunt, vaſtet eas adhuc herbeſcentes, & necdum ad meſſem maturas? At notiſſima eſt proportio agri ſeminati, & arui genitalis, aluíve, è qua ſpicæ rationales poſt ſationem progerminant, vt ſcitè de more dixit Baſilius Seleuciæ orat. 4. deſcribens attonitam Euam, cum prodiens ex aluo germen, naturam numero propagatam, & partita corpora, ſpicas rationis compotes, ſpectaculo inopinabili nec ante viſo, erumpentes perſpexit: ad quem locum Baſilij, multa Dauſqueius in hanc allegoriam è Græcis corrogat, laudato præſertim Nonno Dion. lib. 12. Sed multo plura è Græcis ſimul ac Latinis acernauit in eandem rem Conradus Ritterhuſius ad l. 4. Halieutic. Oppiani ad v 26. Addendúſque Nyſſenus qui orat. de mortuis, hominis formationem cum ſpicæ progerminatione ſcitè componit. Et perpulchrè quoque Clem. Alex. 2. pædag. cap. 10. *initio.* Alios adduco in Scalis ad Deum Gradu 11. pag. 291. adiungíque poteſt ſomnium quod eſt apud Artemidorum lib. 5. num. 63.

Alio exemplo, hanc iniuriam in maritum expreſſit S. Auguſtinus ſerm. 244. de tempor. Agens enim de mulieribus coniugatis, vt ex antecedentibus & conſequentibus patet, dehortatur eas à facienda vltrò abortione, exemplo ancillarum & colonarum, quas cenſerent cum graui dominorum iniuria aborſum facere, ſubductis iniuſtè mancipiis

per earum partus aduenturis. Denique Tullius in orat. pro Cluentio, hanc mariti iniuriam à fœmina vltrò abortiente illatam, apertè agnoſcit; memorans cum ipſe eſſet in Aſia, mulierem Mileſiam, quod accepta à ſecundis hæredibus pecunia, partum ſibi medicamentis abegiſſet, rei capitalis eſſe damnatam: *Neque iniuria*; (inquit,) *quæ ſpem parentis, memoriam nominis, ſubſidium generis, hæredem familiæ, deſignatum Reipublicæ ciuem ſuſtuliſſet.*

Iniuria in coniugium, eidem ſemper nexa.

23. Hanc igitur in coniugem iniuriam, voluntario aborſu irrogatam, agnoſco ipſe quoque, dummodò vir ab hoc ſcelere abhorreat. Sed alia eſt iniuria in coniugium, quam à S. Chryſoſtomo in hoc ſcelere deprehenſam dixi. Hortatus eo loco ad officium vir ſanctus, ſpurcum maritum ab vxore alieno animo, vagantem autem per fornicum cloacas, vrget nominatim quod impia mater deteſtabili malignitate in fœtum ſit graſſatura, ídque adultero inducente auſuram execratur. Stomachatus ergo primùm D. Chryſoſtomus aduerſus ſcortatorem, quia ſeminat quod metere non licet, & ſatorem ſi metatur magno afficiet dedecore, ſubiungit. *Quid ſeminas vbi aruum ipſum, fructum corrumpere ſtudet, vbi multa ſunt partum excludentia, vbi ante generationem cædes? Scortum enim non permittis vt ſcortum tantummodò maneat, ſed & homicidium patrare facis. Vides quomodò ex ebrietate ſit ſcortatio, ex ſcortatione adulterium, ex adulterio cædes, imo cæde etiam peius quid? Neque enim habeo quo flagitium iſtud enorme exprimam. Nam non ſolùm quod natum eſt*

occidit, ſed & ne naſcatur, prohibet. Quid ergo & donum Dei ignominia afficis? Quid ipſius legibus repugnas, & quod execrandum eſt, velut laudabile perſequeris, generationiſque promptuarium, facis promptuarium occiſionis, & mulierem quæ ad puerorum generationem data eſt ad necis artificium inſtruis? &c. *Licet enim res iſta muliebri agatur audacia, cauſa tamen tibi imputabitur.* Leges diuinæ quas conculcari air, promptuarium generationis & vitæ fauiſſam, efficiendo tumulum & ſepulchrum; dona Dei quibus ignominiam inferri queritur, interclusione partus; iura denique illa quæ conuelli deplorat, aruo ipſo fructum exortum corrumpente; hæc inquam omnia, aliud non ſunt, quàm fœdera connubij, & diuina thori immaculati inſtituta ad liberorum procreationem ac eductionem in hanc lucem, per natiuitatem & partum. Ea quippe caſſa reddit hoc ſceleris prodigium, planéque peruertit: cùm connubiale commercium ad quod connubij iura diriguntur, aliud non ſpectet, quàm liberorum ſuſceptionem; quæ hoc maleficio prohibetur: perinde enim eſt non gigni liberos, ſi materno vtero immoriuntur.

24. Nemo dilucidiùs, huius in coniugium iniuriæ atrocitatem expreſſit, quàm S. Auguſtinus l. 1. de nupt. & concup. cap. 15. vbi coniuges qui prolis ad lucem hanc exortum prohibent, de eius ſententia, *quamuis vocentur, coniuges non ſunt; nec vllam nuptiarum retinent veritatem, ſed honeſtum nomen velandæ turpitudini obtendunt.* Et mox. *Aliquando eo vſque peruenit hæc libidinoſa crudelitas, vel libido crudelis, vt etiam ſterilitatis venena procuret, & ſi nihil valuerit, conceptos fœtus aliquando intra*

intra viſcera extinguat ac fundat, volendo ſuam prolem prius interire quàm viuere; aut ſi in vtero iam viuebat, occidit antequàm naſcatur. Prorſus ſi ambo tales ſunt, coniuges non ſunt. Et ſi ab initio tales fuerunt, non ſibi per connubium, ſed per ſtuprum potius conuenerunt. Si autem non ambo ſunt tales, audeo dicere, aut illa eſt quodammodò meretrix mariti, aut ille adulter vxoris. Vides firmari ab Auguſtino eam Theologorum doctrinam, qua tradunt, conditiones bono prolis repugnantes, ſi qui ſub eis coniugium inirent, eſſe contra matrimonij ſubſtantiam, illúdque prorſus irritum reddere: & talem eſſe conditionem de conceptu impediendo, vel prole ſuſcepta per aborſum eiicienda, alitérve intra vterum necanda: in quam rem multa iura & DD. acervat Thomas Sanches nunquam ſatis laudati operis de Matrim. l. 5. diſp. 9. conſentiúntque Hurtado diſp. 7. de Matrim. difficult. 8. Baſilius Poncius l. 3. de Matrim. cap. 11. num. 2. & Rebellus 2. p. lib. 2. q. 10. ſ. 3. num. 16.

Connubij ſanctitas, ad idem expenſa.

25. Vt autem propoſitæ in connubium iniuriæ indignitas & atrocitas appareat, roborentúrque hactenus diſputata ex SS. Chryſoſtomo & Auguſtino; conſideranda obiter eſt connubij ſanctitas, indicatis breuiter paucis aliquot locis, quibus eximij Patres, diuina hæc inſtituta magnificentiſſimè celebrarunt. Plura ab iis licebit repetere, qui iura connubiorum, vnáque eorum laudes & decora ex inſtituto ſunt perſecuti, *nec immeritò,* vt cum Caſſiodoro dicam lib. 2. epiſt. 11. *quia in honore eſſe*

 meretur,

meretur, vnde reparatio poſteritatis acquiritur. Apud Baſilium ergo Seleuciæ l. 1. de vita B. Theclæ, cum ex Ethnicorum, tum ex ipſiuſmet B. Pauli perſona, multa & inſignia coniugij encomia proponuntur. Libo nonnulla.

In primis Thamyris qui S. Theclæ nuptias ambiebat, ſéque ea ſpe deiici per Apoſtoli conciones videbat, eo in iudicium tracto, ſic præter cætera de Paulo ait. *Matrimonium vituperat, quod meritò quis originem, radicem, ac fontem naturæ noſtræ vocitauerit; ex quo patres, matres, filij, familiæ, vrbes, agri, vici emanarunt: à quo nauigatio, agricultura, & quæcunque terræ artes; à quo regnum & Reſpublica, leges, Magiſtratus, iudicia, exercitus, tribunatus; à quo Philoſophia, Rhetorica, omnéque liberalium diſciplinarum agmen; à quo denique, quod præſtantius eſt, templa, delubra, ſacrificia, cæremoniæ, myſteria, vota, ſupplicationes profluxerunt. Hæc enim omnia, & alia quæ ne longiore oratione vti neceſſe ſit, à nobis omiſſa ſunt, ab hominibus quidem perficiuntur & fiunt, porrò homo velut matrimonij ſeges eſt.* Concludit, *coniugium rem eſſe omnium pulcherrimam*, per quod & nos in vitam venimus, & hac luce fruimur.

Nec Apoſtolus Thamyridi apud Iudicem reponens calumniarum dilutionem, parcus eſt matrimonij laudum. *Et matrimonium quidem* (inquit,) *à Deo in remedium ſubſidiúmque totius humani generis conceſſum eſt, & in libidinis ſimul medicinam: ac velut fons quidam atque affluentia & continuatio communis generis, à Deo rerum omnium conditore excogitatum; pro ſalute, conſeruatione ac prorogatione vitæ hominum, aliis in aliorum locum ſubeuntibus,*

naturámque

naturámque identidem intercidentem, denuò inſtaurantibus.

Tandem Proconſul B. Theclam à virginitatis ſtudio reuocans, ſic ait præter cætera. *Quid tibi velis quod deinceps coniugium fugias, dicere non poſſum, rem adeò præclaram, honeſtam, & ab omnibus hominibus, diíſque ipſis vno ore laudatam. Hoc enim vt verbo complectar, terram vniuerſam hominibus aliíſque animantibus implet: Implet & aëra volucribus: quin & mari donat illa quæ in mari naturæ lege nutriuntur. Hoc ipſiuſmet mortis naturam corrigit, pro iis quos ipſa deprædatur, alios qui porrò viuant, inducens, propè vt immortale iam genus noſtrum ſit, adnaſcentibus ſemper hominibus, qui abeuntium naturam, ordinem, vſum repræſentent. Hoc pudicitiæ optimus Magiſter, terminus, cuſtos, legitimo concubitu illegitimas libidines coïtúſque ſemper impediens: hoc liberos ingenuos, à nothis & non debita commixtione natis, ſecernit: hoc probæ ſobolis index exactiſſimus, hoc familiarum appellationes ſynceras conſeruare nouit, hoc bonorum ſucceſſiones quibus debentur attribuit. Quid igitur coniugium fugis, rem adeò piam, decentem, pulchram?*

26. Amphilochius, Iconij vbi hæc omnia diſputata ſunt, poſtea Antiſtes orat. de occurſu Domini, *ferè initio*, concinniſſimè in hanc ipſam rem diſſerit, his præter cætera. *Honorandum matrimonium ſuperat omne donum terrenum; quippe cum ſit arbor fructuoſa, cum ſit elegans planta, cum ſit radix virginitatis: quippe cum more agricolæ excolat ratione præditos ramos animatos: quippe cum benedictio mundi & incrementum ſit, cum genus conſoletur, cum homines efficiat, cum diuinam imaginem quaſi pictor*

effingat, cum Dominum habeat qui ei benedicat, cum totum mundum ferre valeat, cum ab illo regatur & adminiſtretur quem vt humanam etiam naturam indueret, flexit & exorauit; cum liberè dicere poſſit, ecce ego & puelli quos Deus mihi dedit. Aufer honorandum matrimonium, & non inuenies florem virginitatis. Inde namque & non aliunde, colligitur virginitatis flos.

Iconienſibus coniugij encomiis, attexo, quæ Theodoretus vernantiſſima oratione in hanc rem protulit ſerm.8. de prouid. ex perſona caſti Ioſeph, ſpurcam heram ad flagitium inuitantem, repellentis. *Matrimonium generis noſtri fontem, & viæ ad vitam deducentis ianuam, violare non auſim; cuius beneficium eſt, quod humanum genus non deficit, quod idem naturam hanc morte aboleri non permittit, ſed plantatione ſua ſecantis manum vincit; & germinatione, metentis falcem ſuperat; quod verni temporis naturam imitatur, quod poſt eam quæ hyeme facta eſt prædationem apparens, quæ per hyemem ſpoliata & exuta ſunt, denuò veſtit.* Copioſè idem Theodoretus matrimonij decora perſecutus eſt l. 5. epitomes diuin. decretor. cap. de matrimonio, & breuiſſimè, ſed optimè l. 12. contra Græcos, vbi Epicurum & Democritum, quòd nuptias præ curis quas inferunt auerſarentur, accuſat; laudat verò Platonem, *qui inter hominis bona, nuptias collocat, quas etiam immortalitatis tuendæ inuētum, generiſque humani ſtabilitatem appellat.* Nec omittit ſuffragium ſacrarum literarum, quibus nuptiæ ſunt in honore, quòd genus humanum augeant, & à vitæ ratione immundis ſuibus congruente, liberent.

Diuina

Diuina figlina hoc ſcelere profanatur, vertitúrque in ſepulchrum.

27. Quod coniugij encomiaſten hîc non agam, tempero pluribus: præſertim quod hæc pauca quæ protuli, ſatis ſupérque eſſe poſſunt, ad vim argumentationis quam contra ſcrophas liberorum in vtero interemptrices, petebam ex matrimonij violatione, quod reuera nullum redditur, prorſúſque euertitur; cum ex officina generis humani, per hanc nequitiam, vertatur in volutabrum petulantiæ atque dedecoris: & locum ex Dei inſtitutione ſanctum, mineras inquam generis noſtri, quæ peculiari ratione principi humani generis ſunt addictæ, malignè euertat & polluat, mutétque in ſepulchrum cadauerum. Eſſe enim aruum genitale in quo formamur & fingimur, diuinam veluti figulinam, in qua Deus ipſe inenarrabili dignatione manum limo noſtro admouens, non per virtutem aliquam creatam ſubſtantiæ ſeminis inanimatæ conſertam; (quis hoc credat? cum res inanima viuentem procreare principaliter nequeat, vt in hanc rem argumentatur Scotus in 2. d. 18. & multi apud Leonicenum opuſc. de vi formatiua:) ſed immediatè per ſeipſum, hominem effingat ac formet, vt cauſa ſaltem primaria, cum Galeno ſtatuit Dandinus 2. anim. digreſſ. 28. §. *de concurſu ſexus vtriuſque ad procreationem*, & annuunt alij, iuxta quos Deus nunc quoque hominem ſeipſo principaliter procreat, æquè ac olim in campo Damaſceno Adamum ſuiſmet manibus compegit. Docet hoc diſertè S. Chryſoſtomus homil. de animatione & formatione

tione Adæ, concludens his verbis. *O rem miraculi plenam? Conditur templum in alio templo. Formatur infans in vtero, domus in domo conſtruitur, & exterior illa domus minimè rem ſentit.*

Suffragati videntur alij quidam Patres, æquè Deum operantem in occulto & in inferioribus terræ, hoc eſt in vtero formantem oſſa & ſubſtantiam fœtus, verbis ampliſſimis celebrantes, vt Lactantius l. de opif. Dei cap. 19. & S. Auguſt. l. 6. de Geneſi ad lit. cap. 13. & l. 2. de nupt. cap. 13. fauente Scriptura Iob 10. & 31. & Pſal. 138. Quod ſi ea immediata Dei ſolius tanquam cauſæ actiuæ primariæ principiatio in hominis efformationem, non placeat; nec abs re, vt benè ſtatuit Molina 1. p. q. 2. artic. 3. & Conimbr. 1. de gener. cap. 4. q. 26. art. 1. manebit tamen tota vis argumentationis propoſitæ, quia certum eſt diuinæ manus interuentum in hominis compactione non deeſſe. Vnde Clemens Alexandr. 2. pædag. cap. 10. vocat parentes, *diuini muneris opificialis participes.* Et initio capitis, ait. *Ea ratione ſit homo Dei imago, quatenus homo cooperatur ad generationem hominis.* Cooperatur enim Deo, qui ob vniuerſalem agendi vim, poteſtatémque independentem, eſt in ea operatione agens vniuerſale, cuius figlina & officina, vterus eſt, in qua *Ipſe figulus, carnium noſtrarum cœnoſum lutum, vapore ſui ſpiritus animauit, & materiem fluidam atque terrenam, ignito calore decoxit*, vt verba S. Maximi vſurpem ex homil. de Iuda proditore. Eſt ergo vterus, locus ſacer, ob Dei inibi aſſiſtentiam, & ſummoperè ſplendentem prouidentiam, & tam artificioſam operationem à Galeno quoque & aliis Ethnicis celebratam tanquam

quam ſtuporis plenam & miraculis refertam.

Profanat & inceſtat impiè, ſacrum hunc & religioſum locum; hoc inquam Dei inoperantis templum, nefaria mulier, diruens diuinam in eo fabricam: & quæ Deus perfecerat deſtruens, locum procreationis humanæ, commutat ſede exitij, atque ſepulchro. Et erat quidem etiam poſt animationem fœtus, eodem loco ſepulchrum, ſi Nilum audimus orat. 1. de Paſch. apud Photium Cod. 276. cuius hæc eſt oratio. *Formatur tanquam in ſepulchro, in vtero, nondum exiſtẽs infans, naturæ faſciis inuolutus, & ſimilis eſt mortuo faſciis ſepulchralibus conſtricto. Nam mortuorum quidem vultus, arctiùs concluſus eſt, os in vtero mutum, manus & pedes in ventre tanquam in tumulo extenduntur. Matrix egregium fœtibus ſepulchrum eſt, & ſepulchrum quidem fœtoribus non carens. Tali fœtus formatus in ſepulchro, formantis nutum vocatus ſequitur.* Hæc tamen Nili allegoria tametſi concinnitate ſua mulcens Lectorem, non niſi allegoria eſt: nec reuera conditorium dici poteſt (ſi res ad veritatem exigatur,) locus in quo vita confertur.

28. Aliò autem ſpectauit Gregorius Palamas in Proſopopœia animæ & corporis, *non multum ab initio*, cum animam induxit ſic loquentem. *Simul ac cum hoc mortali coalui, ac antequam fœtus vitam accepit in vtero cum ſepultò vnà ſepelita, & velut in duplici ſpelunca Saræ mortuæ cadauer Abraham ſepeliuit, ita & ipſa duplici monumento infodior.* Hæc aliò ſpectare, quàm ad vterum ſepulchri nomine donandum ob infoſſum illi infantem, monſtrant iſta quæ continenter ſubdit Palamas. *Nam ex ſapientum ſententia, ſi corpus eſt meum ſepulchrum, id verò*

verò in vtero tumulatur, quidni duplici loculo, fœtu quem embryonem vocant, & vtero conſepelior? Et mox, exitus è corpore materno ſic deſcribitur. *Illhinc quaſi è tumulo prodeuntes*, corpus & animus, *vnà ſepulti, vterino quidem ſepulchro defungimur; ego verò*, anima, *in corporeo etiamnum inſiſto, hæreóque.* Alludit vt vides ad Platonicam de corpore humano ſententiam, quæ σῶμα veluti σῆμα, corpus inquam vt ſepulchrum animæ ſtatuebat, & referente Nicephoro l. 17. cap. 27. & 28. damnata eſt in 5. Synodo, ac longo argumentorum ordine diſiicitur à S. Cyrillo l. 1. in Ioan. c. 9. necnon à Gregorio Nyſſeno l. de homin. opif. cap. 28. & 29. Ex quo obiter liquet, & librum de homine vbi cap. 6. contrarium traditur, Nyſſeni non eſſe; & quod aduerſus hanc veritatem in nõnullis indubitatis tanti viri ſcriptis legitur, infartum eſſe ab Origeniſtis, vt monuit S. Germanus Conſtantinop. apud Photium C. 233. Hoc igitur non aſſerit Palamas, tametſi ſchiſmaticus & aliorum errorum compertus: ſed tantùm citra aſſertionem alludit ad illud Ethnicorum ſapientum placitum. Idque ex eo clarius perſpici poteſt, quod mox idem Palamas, infantē è matris corpore quæ animæ maternæ veluti ſepulchrum eſt, ad aliud ſepulchrum ſuum externum, cum naſcitur, perduci commentatur. Ait enim. *Hinc & eiulatus natalitiis cantibus ex aduerſo reſpondentes, & vndique deuincientes faſciæ, & cunabulorum vincula ſepulchralibus ligamentis cognata, & lectuli ſeu cunæ, euidens imago monumenti; vt hinc etiam mihi*, animæ, *moleſtiæ conduplicentur, ſecundis his mihi poſt prima vinculis impoſitis. Non enim à ſapientibus illepidè multis appellationibus & coniugatis id vocatur; ſepulchrum,*

ſepulchrum, cuſtodia, amictus, monumentum, δέμας, παρὰ τὸν δεσμὸν, *à vinciendo*. Protuli tam multa, vt liqueret, Palamam maternum vterum nequaquam habere pro conditorio infantis, niſi ratione corporis totius materni cuius pars eſt vterus. Id enim maternæ animæ quaſi ſepulchrum eſt iuxta Platonicam allegoriam.

At non iam allegoricè, & per meras tranſlationes verborum, ſed reipſa maternum vterum infantis ſui ſepulchrum facit impia mater, quæ volens abortat, alitérve in vtero infantem necat. Vnde Propheta, diei in qua natus erat ſuccenſens, in ea verba propriiſſimè erupit, *vt fieret mihi mater mea ſepulchrum*; cum ſibi ſuffocationem intra materna viſcera imprecaretur. Veréque tunc, inferiora terræ in quibus ſubſtantiam ſuam à Deo factam aiebat Dauid pſalmo 138. euadunt inferiora illa terræ, in quæ introituros hoſtes ſuos cum partes vulpium facti eſſent, idem Regius Propheta pſalmo 62. denunciabat.

Iniuria coniugio per hoc ſcelus irrogata, concluditur.

29. Hac igitur materni vteri in quo à Deo figulamur transformatione in ſepulchrum, violatur coniugium, quia eius officium ac finis prorſus euertitur. Vnde tametſi interdum, alter coniugum quo annuente huiuſmodi cædes peragitur, non afficiatur formali iniuria; & aliquando etiam accidat vt neuter eam ſuſtineat, quia communi voluntate executioni mandatum eſt maleficium, tamen iniuria cõiugio illata quam coniuges remittere non potuerunt,

runt, ſemper perſeuerat. Sicut nulla prorſus iniuria admitteretur formaliter in Caium & Bertam matrimonio deuinctos,ſi Caius Bertæ non renuentis lenonem agens, eam adultero conſpurcandam obiiceret, & tamen non abeſſet ab ea turpitudine, iniuria in coniugium & ſtatum matrimonij, vt benè notauit Leſſius l. de Temper. cap. 3. num. 73. Quod aliter dicitur,inferri tunc iniuriam coniugibus, quatenus coniuges ſunt. Sicut percuſſio Clerici annuentis ſe percuti in ſatisfactionem, iuxta morem patriæ, iniurioſa dicitur cap. *contingit primum.* de ſent. excomm. non quidem ipſi Clerico ſic percuſſo, cum annuerit & voluerit percuti; volenti autem non fiat iniuria; ſed toti Ordini Clericali, vt docet Gloſſa ad reg. iuris 27. vel Clerico formaliter provt Clerico. Similiter ergo coniuges iſti, non coniuges, vt ex D. Auguſtino ſupra retulimus, ſedem vitæ nefaria abuſione vertentes in conditorium atque ſepulchrum, volentes nolentes iniurij eſſent in coniugalem ſtatum, ſiue in ſeipſos quatenus coniuges.

Ipſi Ethnici, eam nequitiam execrati.

30. Auerſatus eſt ex Ethnicis hanc truculentiam Ariſtoteles 7. Polit. cap. 16. ſed ita vt anticipatum ſcelus labe purgarit. *Propter filiorum* (inquit) *multitudinem, ſi fœtus exponi maiorum inſtituto prohibeantur, determinanda eſt filiorum procreandorum multitudo: ſed ſi quid præterea fuerit genitum, abortionem ante ſenſum & vitam facere conueniet. Nam poſtquàm concepti ſunt, & ſenſum ac vitam acceperint, nefas eſt attingere eos.* Nefarium, vt vides,

ceuſet

cenſet Philoſophus, fœtus ex quo ſunt concepti in vtero, & vitam viuere ſenſitiua aliqua functione edita deprehenduntur, attingere: vtique ad perdendum eos, quicunque ſit attactus ille: & ſiue poculo venenato hauſto, ſiue compreſſione validiore ad ſuffocandum idonea, ſiue alio quocunque modo vitæ infantis inſidiante, peragatur. Benè hoc & optimè Ariſtoteles; conſenſerúntque in Ethniciſmi caligine, quotquot oculis non effoſſis, lucem ex ſe conſpicuam percipere valuerunt. Ad id ſe iuramento adegiſſe Hippocratem, oſtendit Mercurialis l. 1. de morb. mulier. cap. 2. Phauorinus Philoſophus apud Gellium lib. 12. cap. 1. referens conatum prægnantium illarum, *quæ commentitiis fraudibus nituntur, vt fœtus quoque ipſi in corpore ſuo concepti aboriantur*; ſubdit, eſſe *publica deteſtatione communique odio dignum, in ipſis hominem primordiis dum fingitur, dum animatur, inter ipſas artificis naturæ manus, interfectũ ire.* Muſonius apud Stobæũm ſerm. 194. in farragine Geſneri, teſtatur priſcos legiſlatores graui animaduerſione hanc malignitatem coercuiſſe. Theodorus Priſcianus Medicus lib. gynæc. ait id eſſe fœdum crimen quo non deceat innocens Medicorum officium maculari. Scribonius Largus epiſt. ad Caium Iulium, idipſum deteſtatur. Vides non vnum Ariſtotelem, hoc ſcelus auerſatum.

Anteoccupatio animationis, an Ariſtoteli probata, & quàm horrida.

31. Sed illud ab Ariſtotele, loco allegato, execrabiliter pronunciatum videri poteſt, quod vbi

liberos iam natos exponendi vſus non viget, (& nullibi ſanè viget, vbi non eſt funditùs exciſa humanitas,) annuere videtur, vt anteuertatur animatio fœtus iam ſeminati, & curetur excretio genituræ in eo ſtatu. Nam poſtquam numerus liberorum reſpondens facultatibus ſuſceptus fuerit, *ſi quid præterea genitum fuerit*, (inquit) *abortionem ante ſenſum & vitam facere conueniet*. Autor quoque libelli de natura pueri, Hippocrati inſcripti, *non multùm ab initio*, ſcortum quoddam ne grauiditate vileſceret apud procos, ad eiiciendum exceptum ſemen ante fœtus animationem, à ſe inductum, modo eiiciendi indicato teſtatur; quod frigidè admodùm excuſant Mercurialis l. 1. de morbis mulier. c. 2. Cordæus comment. 3. ad l. 1. de mul. ſ. 2. & Laurentius l. 8. anatom. q. 19. ſupponentes id quidem ab Hippocrate edoctam fuiſſe cantatriculam illam, ſed inde ab impietate & periurio liberari Hippocratem exiſtimantes, quod non abortum qui intra ſeptiduum nondum plenè conformatis partibus accidere non poteſt, ſed effluxionem, vt apud Ariſtotelem nominatur l. 7. de nat. anim. c. 4. ſiue ἐκρυσιν ſuaſerit. Verùm ea effluxionis, meditatò facta cauſatio, eſt deteſtanda nequitia; quam ſi Hippocrates docuiſſet, næ ille turpiſſimè lapſus eſſet, nec niſi abſurdiſſimè de eo dixiſſet Macrobius, nec fallere, nec falli vnquam potuiſſe Hippocratem. Verùm quod liber ille de natura pueri, germanus Hippocratis, an potiùs Polybi ſit, dubitauit Galenus l. de fœtus formatione. Diſertè autem negat Horat. Augenius l. 12. epiſt. 71. & Baptiſta Syluaticus controu. 82. Non cohæret ſanè abominatio quam autor libri illius à ſe patratam refert, cum iuramento illo ſolemni

ſolemni quo Hippocrates ſe obſtrinxit, ad ſeruandam ſemper indemnitatem prægnantium. Non eſſe autem iuſiurandum illud Hippocrati ſuppoſitum, vt aliqui ſunt ſuſpicati, latè monſtrat Moxius l. 2. de venæ ſect. in morb. acut. cap. 15. Sic igitur, de placito illo quod ex libro de natura pueri referebatur, pronunciandum eſt.

32. Ariſtotelem verò, probabile eſt aliud noluiſſe, quàm ſatius eſſe eiicere genituram ante fœtus animationem, quàm poſt iam inditam animam; de quo nulla eſt dubitatio. Eſt enim longè truculentius, ſæuire in fœtum vita præditum, quàm ne ad vitam perueniat impedire. Et quamuis vtrumque nefarium ſit, tamen abſque controuerſia longè deteſtabilius eſt occidere fœtum iam viuum, quàm prohibere animatione nondum viuentem. Itaque iuxta eam Theologorum regulam, qua docemur fas eſſe obfirmato ad patrandum alterutrum è duobus malis, poſſe ſine culpa ſuggeri, vt illud potiùs admittat quod leuius eſt, non malè Ariſtoteles, coniuges numeroſitate prolis grauatos, & præ egeſtate illam iam viuam perdere fixum habentes, admonet conſultiùs facturos, (cum vſu coniugij carere renuent, nec tamen liberos ad vitam iam ſuſceptam promouere volent;) minùs certè peccaturos, ſi anteuertant, & excluſione recepti intra vterum ſeminis, fœtum animatione prohibeant. Nihil video obſtare, quominùs hic ſenſus in propoſitum Ariſtotelis locum cadat. Quamuis autem ea animationis anteoccupatio minùs mala ſit, quàm viui fœtus interemptio; imo præ iſta ſit aliquod bonum; ea ratione, qua minus malum in comparatione ad maius, eſt aliquod bonum; tamen vt alia occaſione

dictum eſt à Tertulliano l. de Monog. cap. 3. & in exhortat. ad caſtit. c.3. & l.1. ad vxorem c. item 3. *Quale hoc bonum eſt, oro te, quod mali comparatio commendat?*

Patrum in eandem conclamatio.

33. Abſolutè autem & ſecundùm ſe rem ſpectando, abominabiliter facere quæ exceptum vtero ſemen meditatò eiiciunt, vt expleta libidine & exſaturata laſciuia inhibeatur fœtus animatio, & procreatio liberorum; eidémque abominationi ſubiacere qui fœminas ad id inducunt, vel iuuant, receptiſſimum eſt inter Chriſtianos Doctores, doctrinæ Patrum inſiſtentes, quorum nonnullos iuuat adſcribere. Tertullianus c. 9. Apolog. purgans Chriſtianos ab impacto infanticidij ſcelere, & retorquens eam impietatem in Ethnicos ſanguinis liberorum ſuorum adeò prodigos, ſubdit. *Nobis verò homicidio ſemel interdicto, etiam conceptum vtero, dum adhuc ſanguis in hominem delibatur, diſſoluere non licet. Homicidij feſtinatio eſt, prohibere naſci, nec refert natam quis eripiat animam, an naſcentem diſturbet. Homo eſt, & qui eſt futurus, & fructus omnis iam in ſemine eſt.* Perſpicuè agit de embryone nondum animato, vt rectè in paraphraſi expreſſit Zephyrus. Qui autem Tertullianum aliò detorquent, & de fœtu iam animato egiſſe volunt, acti in fraudem ſunt, ex eo quod dicat, hanc eſſe homicidij feſtinationem, quæ verba mox commodè exponam, ſaluo hoc genuino ſenſu Tertulliani. Minutius quoque in Octauio n. 33. depellens calumniam illam infanticidij Chriſtianis impactam. *Illum* (inquit)

(inquit) *iam velim conuenire, qui initiari nos dicit aut credit, de cæde infantis & ſanguine. Putas poſſe fieri, vt tam molle, tam paruulum corpus, fata vulnerum capiat; vt quiſquam illum rudem ſanguinem, nouelli & vix dum hominis, cædat, fundat, exhauriat? Nemo hoc poteſt credere, niſi qui poſſit audere. Vos enim video, procreatos filios nunc feris & auibus exponere, nunc adſtrangulatos miſero mortis genere elidere. Sunt quæ in ipſis viſceribus, medicaminibus epotis originem futuri hominis extinguant, & parricidium faciant antequàm pariant. Et hæc vtique de Deorum veſtrorum diſciplina deſcendunt.* A Chriſtianis autem omnia hæc abhorrere, & illis deteſtationi eſſe, conteſtatur.

34. S. Hieronymus epiſt. 22. deſcribens maleficia ſceleratarum mulierum, virginitatem exteriùs profitentium, ſic habet præter cætera. *Piget dicere, quot quotidie Virgines ruant, quantas de ſuo gremio mater perdat Eccleſia, ſuper quæ ſydera inimicus ſuperbus ponat thronum ſuum, quot petras excauet, & habitet coluber in foraminibus earum. Videas pleraſque viduas antequàm nuptas, infelicem conſcientiam mentita tantùm veſte protegere: quas niſi tumor vteri & infantum prodiderit vagitus, ſanctas & caſtas ſe eſſe gloriantur, & erecta ceruice, & ludentibus pedibus incedunt. Aliæ verò ſterilitatem præbibunt, & necdum ſati hominis homicidium faciunt.*

S. Auguſtinus ſerm. 244. de tempor. *Nulla mulier potationes ad abortum accipiat, nec filios aut conceptos aut iam natos occidat: quia quæcunque fecerit hoc, ante Chriſti tribunal ſciat ſe illhic eorum cauſam quos occiderit eſſe daturam. Sed nec alias diabolicas potationes, mulieres debent accipere. Mulier autem quæ-*

cunque fecerit hoc, per quod iam non poſſit concipere; quantoſcunque parere poterat, tantorum homicidiorum ſe ream eſſe cognoſcat. Mulier autem ingenua, quæ mortiferas potationes accipit vt non concipiat, velim ſcire ſi hoc ancillas vel colonas ſuas facere velit. Et ideò ſicut vnaquæque vult vt ſibi mancipia naſcantur, quæ illi ſeruiant, ita illa quantoſcunque conceperit, aut ipſa nutriat, aut nutriendos aliis tradat, ne fortè illos aut concipere nolit, aut quod eſt grauius, occidere velit, qui boni Chriſtiani poterant fieri generati. Pars huius loci expreſſa videtur ex Apologia Athenagoræ pro Chriſtianis *ferè in fine.* Et quanquam non omnia maleficia quæ verbis prædictis damnat S. Auguſtinus, ſpectant ad rem præſentem, tamen conſideranti dubium non erit, quin præter cæteras huius generis malignitates ea de qua agimus perſtringatur ibi à D. Auguſtino. Eódem ſpectat potens diſputatio eiuſdem D. Auguſtini aduerſus Manichæos l. de eorum moribus cap. 18. vbi eos coarguit, quod ita vellent vti vxoribus, vt tamen conceptionem fœtus quantum poſſent, auerſarentur. *Ex quo* (inquit,) *illud ſequitur, vt non liberorum procreandorum cauſa, ſed ſatiandæ libidinis, haberi coniugem cenſeatis. Nuptiæ autem, vt ipſæ nuptiales tabulæ clamant, liberorum procreandorum cauſa, marem fœminámque coniungunt. Quiſquis ergo procreare liberos, quàm concumbere, grauius ducit eſſe peccatum, prohibet vtique nuptias; & non iam vxorem, ſed meretricem fœminam facit, quæ donatis ſibi certis rebus, viro ad explendam eius libidinem iungitur. Si enim vxor eſt, matrimonium eſt. Non autem matrimonium eſt, vbi datur opera, ne ſit mater. Non igitur vxor.* Hæc tametſi ex D. Auguſtini mente

mente in ſpecialem illum Manichæorum errorem intorquebantur, quo procreationem ſobolis peccati damnabant; tamen proportione ſeruata æquè vrgent in re præſenti.

Quomodò ea anteoccupatio, dicta homicidij feſtinatio.

35. Ex his liquere puto de ſenſu Patrum circa atrocitatem huius culpæ; quæ non eſt quidem homicidium formaliter, quia fœtus nondum animatus, non eſt homo; eſt tamen *feſtinatio homicidij*, vt optimè dixit Tertullianus; quatenus ſicut embryo eſt homo in potentia, ita eius excluſio, eſt hominis interemptio in potentia, & quaſi occiſio anticipata, atque adeò feſtinata. Ridiculè verò aliqui inde colligunt, Tertullianum eam homicidij feſtinationem referre ad verum homicidium, quia lib. de anima cap. 9. 19. 22. 27. & 36. animam hominis per traducem ad ſingulos deriuari exiſtimauit. Demus ſanè ita eſſe. Nam & hoc non pauci Patres ac Doctores Tertulliano impegerunt, vt videre eſt apud Pamelium parad. 4. Inde tamen non ſequitur, Tertullianum cenſuiſſe, animam hominis qui concipitur, venire ad eum intra ſemen, actu & formaliter, ideóque ſeminis excluſionem, eſſe excuſſionem rei animatæ humana anima. Non inquam id ſequitur. Nam Tertullianus affirmans animas eſſe ex traduce, tantùm intendit venire animam ad fœtum, vi ſubſtantiæ ex patre deciſæ, & exoriri ex corpulentis ſeminibus. Qua ratione Tertullianum intellexit S. Auguſtinus epiſtol. 157. quæ eſt ad Optatum de animæ origine, vt vt aliter

ſignificet Hilar. Diacon. (is enim autor) q. 23. ex vet. Teſt. Itaque anima, non eſt actu, in ſemine quod excernitur. Sicut anima bruti quamuis exoriatur ex corpulento ſemine parentis, non eſt tamen actu in ſemine, ſed potentia duntaxat: ac proinde excretio & excuſſio ſeminis, non eſt cædes hominis, niſi quaſi anticipata, & vt Tertullianus ſcitè aiebat, *feſtinata*, ideóque non eſt formaliter homicidium, vt S. Auguſtinus q. 80. in Exodum apertè tradit, & fuſiùs confirmat Ioan. Brunellus rep. in 1. decr. de homic. p. 4. n. 3.

Nec repugnat Concilium Guarmatienſe (an Wormatienſe) ex quo deſumptum eſt cap. *ſi aliquis* de homicid. quo decernitur, vt homicidam teneri qui impediuerit generationem; vtique excuſſo ſemine ante animationem. Senſus enim illius Concilij, is eſt, quem tradit Ioannes Heſſelius lib. 3. Catechiſmi cap. 157. nóſque præallegatis Patribus dedimus; nimirum talem accedere ad homicidam, vel idipſum alia ratione facere quod homicida facit. Homicida quippe obſtat, ne vita hominis vlteriùs progrediatur; quod item facit, qui vitam ex naturalibus cauſis ſecuturam, impedit exoriri. Sed ille vitam formalem & actualem progreſſione prohibet, iſte potentialem, quod ad verum & propriè dictum homicidium non eſt ſatis. Vnde vt notant Suares t. 5. 3. p. d. 44. ſ. 2. num. 13. & Mol. tract. 3. diſp. 27. num. 6. ex communi (vt aiunt) Doctorum ſententia, non contrahitur irregularitas ob cauſam ſic impeditæ procreationis humanæ, etiam dolo datam. Et quanquam Sixtus V. ad hoc quoque maleficium extenſam volens irregularitatem, antiquam doctrinam in eo puncto conuulſit,

tamen

tamen Gregorius 14. conſtitutionem Sixti reduxit àd terminos iuris communis, quoad hoc punctum & alia quædam, vt notauit Scortia in ſelect. Conſt. Theor. 388. addens cum innumeris quos refert in dubio an fœtus ſit animatus, incurri irregularitatem, duntaxat quoad Ordinum ſuſceptionem & adminiſtrationem. Nec incurri ante diem 40. à conceptione notat Bonac. q.4. de Matr. p.6. n.13.

Etiam pauperibus coniugibus, illicita.

36. Quamuis autem hæc culpa non ſit culpa homicidij, eſt tamen atrox & admodum tetra culpa; nec poteſt eam præcludere paupertas coniugum. Eſto enim coniuges ratione paupertatis, & impotentiæ ad alendos plures liberos, poſſint abſque graui culpa deſiderare, vt non plures liberi ſuſcipiantur ex vſu coniugij, quàm ferant facultates, vt Sanches docet l. 9. de Matrim. diſp. 8. n.10. qui etiam agnoſcere videtur nullam prorſus labem eſſe in eo deſiderio, quod expreſsè tradit Baſil. Ponc. l. 10. de Matrim. cap. 8. num. 3. At ob paupertatem, impedire ne generatio ex vſu matrimonij oriatur, non poteſt graui culpa vacare: quia peruertitur vſus coniugij, & excluditur præcipuum bonum penes quod vt D. Auguſtinus ratiocinatur 14. Ciuit. cap. 16. petitur præſertim honeſtatio actus minùs alioqui decentis hominem, ob abſorptam in eo rationem, & alia incommoda quæ aduehit. Ideóque *Coire non ad liberorum procreationem, eſt facere iniuriam naturæ*, ait Clemens 2. pædag. cap. 10. Agunt ergo concubinos, non coniuges, qui in ſolam voluptatem intenti, nec conſiderantes

quorſum eſca delectationis, conſerta ſit à natura huic actui, vt ſcilicet ſecurior ſit ſpeciei perpetuatio & prolis ſuſceptio, captant iſtiuſmodi acceſſorium cum excidio principalis, impedientes prolis ſuſceptionem: cum tamen vxor, non propter libidinem, ſed propter liberorum procreationem ſuſcipiatur, vt ait D. Auguſt. ſer n. 244. de temp. producens in hanc rem tabulas ipſas matrimoniales.

Quod ſi cauſantur paupertatem, & ſupra facultates auctam liberorum iam ſuſceptorum multitudinem, in promptu eſt remedium; nempe abſtinentia ab vſu coniugij, quam ſibi ex mutuo conſenſu poſſunt indicere: ſicut ex Apoſtoli oraculo, vt ad orationem ſint expeditiores, & commodiùs abſque impedimento Dominum adeant, poſſunt ex communi conſenſu continere. Imo ſecluſo incontinentiæ periculo poſſe ob eam cauſam negari debitum, docet Sanches l. 9 d. 25. num. 3. & Hurtado diſp. 10. de Matr. diffic. 12. n. 54. & Soto in 4. d. 32. art. 1. repugnantibus licet Syluestro & Nauarro quos ſequitur Rebellus 2. p. l. 2. q. 16. ſ. 1. num. 5. Suppoſito autem quod continere nolint, & illecebra delectationis pelliciente veniant ad commixtionem; tenentur nihil præſtare quod obſtet ſobolis procreationi, & exortui florum ex cultura horti coniugalis, (vt ſcitè dixit Clemens Alexandrinus l. 2. pædag. cap. 8.) confiſi de Dei prouidentia, quæ conceſſam prolem humanam non abiiciet, cum paſcat volatilia, & catulos leonum quærentes à Deo eſcam ſibi. Contrarium verò præſtare, & generationi excuſſo ſemine obſtare, eſt graue peccatum, & ſcelus contra naturam.

In

In tuendæ matris neceſſitate, vacat culpa.

37. Neque tamen id ita accipio, vt velim ſemper & vbique graue peccatum eſſe, impedire exortum ſobolis excuſſo ſemine. Id quippe falſum eſſet, etiam inter coniuges. Quod addo, quia fœminam non vxorem, vi ab aliquo compreſſam, ſtatim atque nequitiæ conſummatio per vim interuenerit, poſſe niti ad ſeminis violenter iniecti depulſionem, ſicut licitè ſi poſſet niteretur amouere comprimentem, quantumuis ſecutura ſeminis profuſione extra vas, affirmat Sanches l. 2. de matr. d. 22. num. 17. Et ratio eſt, quia ea ſeminis tum primùm recepti, nec adhuc quaſi pacificam poſſeſſionem nacti depulſio, habet rationem iuſtæ defenſionis; éſtque cadentis iniuriæ repulſa, quæ omnium conſenſione in aliis negotiis licita eſt; quidni ergo in hoc quoque? Non modò igitur fas aliquando eſt, inter non coniuges ſemen excutere, & exortum ſobolis præcludere; ſed etiam quod multo difficilius eſt, idem aliquando inter coniuges legitimè coniugio vſos, eſt concedendum, etiam poſtquam ſemen veluti pacificam vteri poſſeſſionem nactum fuerit, dummodò ante animationem. Nimirum ſi alioqui certa mors matri immineat; in quo euentu, communem doctrinam admittere, id eſſe vſurpandum, teſtatur Codronchus l. 1. de Chriſt. ac tuta medendi ratione c. 22. qui adducit in eam rem, è Scholaſticis Ioannem de Neapoli: ex Medicis verò Hippocratem, Aëtium, & Auicennam, cum cæteris Arabibus ſcriptoribus, qui in eo euentu autores ſunt,

ſunt, vt fœtus corrumpatur, vel ſemen exceptum eiiciatur.

Verùm hi Medici, parum appoſitè adducuntur in rem præſentem. Nam Hippocrates, vel potiùs alius quiſpiam autor libri de natura pueri, quem locum adducit Codronchus, non agebat de fœmina cuius vitæ retinendæ neceſſaria videretur ea ſeminis excretio, ſed de ſcorto conductitio, cuius dominæ incommodatura videbatur conceptio ancillæ, pauciores habituræ amatores, ſi grauida agnoſceretur. Certum autem eſt, nefarium planè fuiſſe, exceptum ſemen abigere ob illam cauſam; eámque longè diſcrepaſſe à cauſa ad quam trahitur, nempe cum ſemen depellitur ad tuendam matris ſalutem. Cæteri verò qui autores ſunt, vt matris vitæ conſeruandæ, aut genitura expellatur, aut fœtus corrumpatur, quoad hoc ſecundum Miſanthropi ſunt, & truculentiam ſuam produnt, longiſſimè abhorrentem à doctrina quam Codronchus teſtatur eſſe communem; quod ſcilicet fas ſit, ad tuendam vitam matris alioqui grauiter periclitantis, depellere ſemen ante animationem duntaxat.

38. Itaque alij autores pro ea communi doctrina proferendi ſunt, vt Henriques lib. 11. cap. 16. num. 8. Sa V. *homicidium* initio, Layman lib. 3. ſ. 5. tract. 3. p. 3. cap 4. num. 4. S. Antoninus, Ioannes de Neapoli, Sylueſter, Fumus, Nauarrus apud Azorium t. 3. l. 2. cap. 3. q. 23. Sanches l. 9. de Matrim. diſp. 20. num. 9 alios pleroſque allegans, imo addens ſe nullum inueniſſe diſſentientem præter Petrum à Nauarra l. 2. de reſtit cap 3. num. 132. quem tamen reuera diſſentire, negat Malderus 2. 2. tract. 3. cap. 1. dub. 16. Vt vt ſit, Nauarra non facit numerum

cum

cum Vaſque idem docente Opuſc. de reſtit. cap. 2. §. 1. dub. 7. num. 28. & cap. 3. §. 2. num. 23. cum opus Petri à Nauarra, ex ea Gabrielis Vaſques Magiſtri ſui lucubratione compactum ſit, vt alij monuerunt. Subſcripſerunt poſtea eidem ſententiæ, negarúntque fas eſſe directè & ex intentione, etiam ad vitam matris tuendam, ſemen expellere, Baſilius Poncius l. 10. de Matrim. cap. 13. num. 2. & Ioannes Sanches d. 21. num. 33. Leſſius l. de Iuſt. cap. 9. num. 60. Sayrus in Claui l. 7. cap. 12. num. 20. Comitolus l. 3. reſp. q 13. à num. 3. Diana p. 3. tract. 5. reſolut. 11. Filliucius tract. 29. num. 101. Idem tradit Codronchus l. 1. de Chriſt. ac tuta medendi ratione cap. 22. & Moxius l. 2. de ſect. venæ in morbis acutis, cap. 14. ſibi contrarius cap. 16.

Sed (vt dixi,) contraria ſententia quæ verè eſt communis, in neceſſitate ſumma matris, repudiari non debet: quia tunc neque violatur iuſtitia, neque charitas: penes quæ duo capita duntaxat, vitium contrahere deberet eiectio fœtus inanimati, ſi reuera vitioſa eſſet. Et quidem non violari iuſtitiam, perſpicuum eſt ex iis quæ diſputata ſunt cap. 9. vbi monſtratum eſt, in tali matris neceſſitate, etiam fœtus animati abactionem, labe iniuſtitiæ vacaturam. Non violari autem charitatem, conſtat; quia nullum eſt ſpirituale bonum fœtus inanimati, quod fœmina vitæ ſuæ temporali debeat anteponere: quale eſſet adeptio baptiſmi, reſpectu fœtus animati ritu Chriſtiano initiandi, ſi mater ſibi non conſulat. Fœtus ſiquidem ante animationem non eſt capax baptiſmi, nec æterni exitij. Itaque eius abactio, etiamſi ex intentione & meditatò fiat, ex nullo capite mala eſt, cum vita matris pendet ex ea.

Quamuis enim verè ſcriptum ſit à Scribonio Largo epiſt.ad Caium Iul. nefarium eſſe ſpem dubiam hominis lædi, (fœtum videlicet nondum donatum anima rationali;) tamen id intelligendum eſt, cum ſpes illa dubia hominis, ſi illæſa maneat, non erit cauſa exitij certæ perſonæ humanæ,puta matri. Nam in pari cauſa,præſtat homini certo conſulere, quàm ſpei dubiæ hominis. Extra neceſſitatem tamen tuendæ vitæ maternæ, nefarium eſſet ſpem illam dubiam hominis lædere, ídque vnum ferunt iura ciuilia quæ Codronchus adducit, damnantia abortiones fœtus, etiamſi inanimati, necnon Conſtitutio Sixti V. contra procurantes aborſum,etiam fœtus inanimati.

39. Cætera ab eodem Codroncho adducta leuiora ſunt,quàm vt refelli debeant. Quæ verò alij adhibent, eo reuoluuntur omnia, quod illicitum ſit procurare fœtus inanimati aborſum propter ſanitatem, cum id ſit contra naturam generationis. Sicut pollutio non poteſt procurari, etiam ad tuendam ſanitatem. Sed hæc eſt aperta petitio principij. Quamuis enim ſit extra dubium, pollutionem non poſſe procurari, ad tuendam ſanitatem, tamen alia ratio eſt fœtus inanimati,cuius abactio vrgente graui matris neceſſitate,non debet abſque alia probatione ſupponi illicita. Idipſum enim eſt, de quo diſputamus an ſit illicitum. Nec ratio adæquata cur pollutio directè intenta ob ſanitatem ſit illicita,peti inde debet quòd ſit contra naturam generationis. Nam ſi hæc duntaxat ratio vrgeret, & ſupponeretur excretionem ſeminis non corrupti eſſe medium ad vitam neceſſarium, non apparet cur ea excretio eſſet illicita,cum ſatius ſit conſulere perſonæ genitæ quàm

quàm generandæ, vt videtur per ſe perſpicuum. Sed præterquàm quòd ſuppoſitio illa falſa eſt, nec vnquã datur euentus in quo ſeminis proprij non corrupti excretio directè quæſita, ſit ad tuendam vitam neceſſaria; (ſicut dari poteſt euentus, in quo niſi fœtus inanimati abortio fiat, actum erit de vita prægnantis:) alia inſuper eſt ratio, cur pollutio eſſet illicita, etiamſi ea falſa ſuppoſitio admitteretur. Propoſui illam rationem lib. 6. de virtut. n. 153. iuncto num. 150. Nunc ne per eas fæces extra locum, voluere calamum cogar, tempero pluribus. Itaque ratum eſto, in extrema neceſſitate matris, vel etiam in graui, ſi nimirum iudicio proborum Medicorum, aut certum, aut valdè probabile mortis diſcrimen aditura ſit à fœtu inanimato, fas eſſe illum procurato aborſu eiicere, vt mater eximatur exitio, aut graui periculo. Et ita inter Medicos Mercurialis l. 1. de morb. mul. c. 2. *ad finem*, ex Theologis verò benè multi ſuprà adducti.

Non tamen ſi tutanda ſit mater, contra extrinſecum periculum.

40. Sunt qui multo licentiùs ſtatuant quàm nos, nec tantùm exiſtiment licitum eſſe aborſum fœtus nondum animati, cum vita matris periclitatur ab intrinſeco, ob augendas morbi vires, ſi fœtus animetur; ſed etiam ſentiant idem licere cum vita fœminæ periclitatur ab extrinſeco: nimirum quia ſi deregatur concepiſſe, morte mulctabitur à cognatis; vel à marito ſi ſit coniugata; aut à Iudice quia adulterium admiſiſſe deprehendetur. Et quia grauis infamia, mortis periculo æquiparatur iuxta Gloſſam

ad

ad l. 9. ff. de manumiſſis vind. imo iuxta Paulum Iuriſconſultum l.8. §.fin. ff. *quod metus cauſa*, metus grauis infamiæ, honeſtæ perſonæ maior eſt metu mortis; idem conſequenter ſtatuunt Doctores illi de fœmina bonæ famæ, etiamſi non excelſæ conditionis aut nobili, quæ ex occulto flagitio facta ſit grauida, vitiato corpore, ſed integra adhuc fama, cui mox immedicabilis plaga inferenda ſit, detecto per vteri tumorem ſcelere admiſſo.

41. Mihi hæc extenſio doctrinæ propoſitæ, diſplicet, eámque etiam reiecerunt Azor t. 3. l.2. c.4. q.2. Sanches l.9. d.20. num. 10. Filliucius tract.29. num. 103. & diſertè ac optimè Archidiaconus in cap. *baptizandis* 1. q.1. num.1.& 2. Nemo ſanè non videt, quàm latè patens oſtium ſpurcitiis aperiat extenſio prædicta: cum conſtet pleraſque his inquinationibus abſtinere, tantùm ne ſuperueniente conceptione prodantur: quod peccati frænum amoueretur, ſi fas eſſet ad indemnitatem flagitij ſemen iam receptum expellere. Quid quod aduerſarij conſequenter admittunt, fas eſſe adultero vel proco, ſi graue ſibi famæ aut vitæ incommodum ex mulieris aut puellæ fœdatione impendere videat, poſt factam effractionem clauſtri, retrahere ſe ſe, & ſemen extra vas effundere; non ad peccati nondum prorſus conſummati diſcontinuationem, (ex quo fine an liceat retractio illa & effuſio, diſcutit Sanches l.9. d.19. num.7.) ſed præciſè ad euitationem damnorum prædictorum? At hoc adeò durum eſt, vt mirum ſit ab vllo quantumuis valentiſſimo ſtomacho, potuiſſe concoqui. Apertè enim paratur aditus, omnibus flagitiis extra coniugium licenter patrandis; nec leuium aut paucarum ſordium in ipſum

ipſum coniugium & thorum immaculatum inductioni, via aperitur per illud (vt mihi quidem videtur) doctrinæ virus, & merum ſpurciloquium. Coniuges enim cauſati ſe per nouæ prolis ſuſceptionem ad infamem mendicitatem deiiciendos, degenerabunt in concubinos, & famæ ſuæ ac honori familiæ poſt exſaturatam libidinem conſulent, ſeminatione extra vas, quam hæc ſententia ex eo fine ſtatuit licitam: ac proinde per eam doctrinam, planè euertitur finis coniugij. Neque verò coniuges tenebuntur abſtinere coniugali commercio, ob præuiſam neceſſitatem illam moralem effundendi ſemen extra vas. Cur enim, ſi ea effuſio eſt illis innoxia ex fine prædicto? Itaque ea doctrina apertè anſam præbet transformandi coniugium in libidinationem. Qui verò coniuges non ſunt, tametſi commercium & applicationem corporum, illicitam ſibi eſſe non ignorent; tamen ſi perſuadeantur veram eſſe doctrinam de licito extremo exitu ſpurcitiarum illarum ob finem indemnitatis propriæ, ſiue in honore & fama, ſiue in vita; facilè deſpuent culpam commercij, fiéntque in omnem turpitudinem proiecti. Quare apage tam virulentam & exitialem opinationem, proſtibulo quàm ſcholæ congruentiorem.

Quod igitur dicebam, licere fœtus nondum animati aborſum facere, ſi mater de vita periclitetur, non facto aborſu, reſtringendum eſt (vt feci,) ad vitæ periculum ab intrinſeco: hoc eſt à morbo fœminæ exitiali grauiditatem progredientem, certò aut probabiliſſimè conſecuturo, de Medicorum ſententia. Sic enim ſeruantur iura matris ad vitam propriam tuendam, nec violata charitate proli

Q debita,

debita, quæ animata non eſt; nec inuectis probris illis & turpitudinibus de quibus proximè. Itaque non eſt cur ea cura vitæ mulieris, abſque culpa in eum ſtatum deductæ, dimittatur. Et quia valdè extrinſecum eſt, vt hoc periculum impendeat fœminæ ex grauiditate, non dubito quin idem dicendum ſit de fœmina per culpam ſuam deducta in hunc ſtatum, ſi poſtea vita eius periclitetur ex morbo grauiditati progredienti adiungẽdo de Medicorum ſententia. Militant enim proportionales rationes circa quamcunque mulierem, ſi res præcisè ſpectetur ex hoc capite, quod non potuit præuideri, & pellicere ad flagitium extra coniugium.

Nec ſi periculum ſit à partus difficultate.

42. *Morbi* porrò nomine, intelligo quod ea vox in communi vſu ſonat. Nam ob periculum vitæ quod mulier experta alias eſſet in partu naturali, non admitto fas illi eſſe anteoccupare fœtus animationem, ſéque eo exonerare, cum ob alia quæ Sanches affert l.9. d. 20. num. 10. tum nominatim quia ſummæ illæ difficultates partus naturalis, remedio ſectionis Cæſareæ tolli poſſunt. Itaque de Galeni etiam conſilio, vt teſtatur Eros de paſſion. mulier. cap. 11. quæ tales ſunt, abſtinere debent vſu coniugij. Non licere item ob idem periculum præinducere ſterilitatem, ibid. inſinuat Sanches, & diſertè negat Torres t.2. in 2. 2. diſp. 26. dub.2. num.47. Tabienna V. *Vxor*, num.4. Toletus l.5.c.6. num. 3. & ibi Victorellus adducens multos. Idque perſuaſiſſimum habeo ex arctiſſima obligatione quibuſuis coniugibus iniecta non impediendi conceptionem,

ceptionem , ne euertatur primarius finis coniugij. Itaque valeant Medici illi, cum quibus eam ſterilitatis præinductionem in illo euentu licitam eſſe, ſentit Moxius l. 2. de venæ ſect. in morbis acut. cap. 16. & Mercurialis l. 1. de morbis mulier. c. 2. *ſub finem,* ac Ioannes Hucherus libro 3. de ſterilitate *§. de conceptu* prohibendo. Quibus illud occinendum eſt ex Clemente Alexandrino 2. pædag. c. 10. *Matrimonium eſt filiorum procreationis appetitio, non nullo ac incerto ordine ſeminis excretio , quæ eſt præter leges, & à ratione aliena.* Et ſuperiùs ex Platone. *Ne ſemina , vbi non vis naſci tibi , quod ſeminatum eſt.* Nec licet excuſare quod Matrimonium non modò ſit in officium & ſobolis procreationem, ſed etiam in remedium & ſedationem concupiſcentiæ , qui poſterior finis obtineri poterit etiamſi prior excludatur inducta ſterilitate ob apertum vitæ diſcrimen in partu. Non licet inquam ea ratione excuſare inductionem ſterilitatis. Nam tametſi verum eſt Matrimonium eſſe quoque remedium concupiſcentiæ, ideóque verior ſententia quæ eſt Ægidij Coninck diſp. 25. de ſacram. num. 17, & Baſilij Poncij l. 1. de Matrim. cap. 21. ac Hurtadij diſp. 4. de Matrim. diffic. 3. nullum agnoſcat peccatum in matrimonij celebratione ex eo fine ſedandæ intra legitimũ thorum concupiſcentiæ ac vitandæ fornicationis; Tamen hic finis cum non ſit niſi ſecundarius, non poreſt excludere finem primarium ad quem cóiugium ordinatur , nempe prolis ſuſceptionem , cum quo maximè intimo coniugij fine, planè pugnat ſterilitatis inductio , quæ proinde ne ob imminens quidem matri ex partu vitæ periculum licitá eſſe poteſt. Vnde S. Auguſtinus vniuerſaliter & abſque

vlla reſtrictione, grauis culpæ damnat, meditatò factam cauſationem ſterilitatis, vt videre eſt ſermon.244. de temp. Et lib. 1. de nupt. cap. 15. vult id pertinere ad crudelem libidinem, vel libidinoſam crudelitatem ob præcluſam prolis exorituræ conceptionem. Latè item in hoc factum Codronchus l. 1. de Chriſt. med. rat. cap. 25. Igitur licita fœtus nondum animati abactio, arctanda eſt ad morale periculum matris vitæ imminens ex morbo improuiſo quo mater progrediente grauiditate ſit letho danda.

Noua difficultas, pro effluxu licito in periculo honoris.

43. Sed hinc recrudeſcit difficultas mota ſuperiùs pro licita cauſatione effluxus & abactionis fœtus inanimati in periculo honoris. Et quia hæc difficultas, eſt vnicum aduerſariorum fundamentum, placet eam proferre atque diſiicere. Aiunt ergo aduerſarij, quandoquidem fas eſt matris vitam tueri excretione conceptus nondum animati, etiamſi cum ſcelere facta ſit conceptio; fas quoque eſſe tueri eadem ratione famam & honorem matris, quæ ſunt bona longè pretioſiſſima, & ſupra vitam ipſam expetibilia; præſertim perſonæ nobili, nec plebeiæ abiectæ've conditionis. Hoc fundamentum quo ſolo nituntur aduerſarij, facilè euerti poteſt, negando conſequentiam. Non enim quicquid licitè ad vitæ tuitionem aſſumi poteſt, ſimiliter poteſt aſſumi ad incolumitatem famæ & honoris: hæc quippè bona, de omnium ſententia per ſe loquendo, poſſunt licitè prodigi, vt vita ſit indemnis.

E contrario

E contrario autem, ad tuendum honorem ac famam, non licet vitam prodigere: proindéque vita eſt bonum longè pretioſius quàm honor, aut fama, vt latè tradit Nauarrus ad cap. *inter verba* concl. 4. à num. 20. adducens Sotum releſt. de ſecreto membro 1. q. 3. Idémque habet Victoria releſt. de homicid. ad 14. num. 36. Et melius eſt quidem nomen bonum quàm diuitiæ multæ, iacet tamen infra vitam. Qui verò ſtatuerunt, infamiam & inhonorationem grauem, eſſe morte peiorem; vel moriendum eſſe pro honore; eos Nauarrus, aut Ethnicos fuiſſe, & turpiter impegiſſe contendit; aut ſi non errarunt, locutos eſſe de fama & honore fundamentali & radicali; hoc eſt de actionibus virtutis & declinatione peccatorum, pro quibus finibus, cum res fert, vita ipſa honeſtè exponitur: quod vnum ferunt, quæ latè in hanc rem diſputat Illefonſus Meſſia l. 2. de vera & falſa gloria c. 13. & 17. quamuis nudo honori, & famæ formaliter ſumptæ, vitam poſthabere non liceat. Ex hac doctrina perſpicuum eſt, caſſam prorſus & inanem eſſe illam aduerſariorum conſecutionem; Ad tuendam vitam matris, licet excutere conceptum nondum animatum; Ergo fas eſt idem præſtare ad tuendam eiuſdem matris famam bonam, & honorem: ac etiam ne proles, ſi nimis multa ſuſcipiatur, deueniat in ſtatum indecorum & inglorium, qui in parentum probrum redundet, eorúmque gloriæ & luminibus officiat.

44. Nec ſuffragantur reuera aduerſariis, Doctores; cum paſſim tradunt, virum nobilem ab aliquo inuaſum, non teneri cum honoris & bellicæ famæ diſpendio fugere, ſed poſſe perſtare & inuaſorem

 confodere,

confodere, quod quamuis negarit Carbo l. de pacific. inimic. cap.22. concluſ. 5. adducens Philoſophum & alios quoſdam in ſuam ſententiam, meritò tamen admittitur à communiſſima ſententia; Baldi repetit. ad l.1. C. *Vnde vi.* Nauarri in Manu. c. 15. num. 4. adducentis Panormitanum. Et idem habent Anton.Fernandus p.1. Exam. c.9. §.1.num.14. Valent. 2. 2. d. 5. q.8. p.4. Turrianus t. 2. in 2. 2. diſp.27. dub.3. Petrus à Nauarra l. 2. de reſtit. c. 3. p.3. dub. 5. & benè multi quos refert & ſequitur Sayrus in Claui Regia lib. 7. cap.10. num. 27. Hi inquam Doctores non ſuffragantur aduerſariis, contendentibus vitam licitè poſtponi nudo honori ac famæ. Nec enim aſſerunt, nobilem inuaſum, licitè poſthabere honori ſuo aut famæ, vitam ſuam: ſed tantùm ſpectant quid licitum ſit viro nobili circa vitam inuaſoris, & in quo ſecernatur à Clerico vel Religioſo; qui ſaltem ex charitate, vel vt alij volunt, etiam ex Iuſtitia, teneretur non occidere inuaſorem; ac proinde deberet fugere ne in neceſſitatem obtruncandi inuaſoris coniiceretur, ſi ſaluam vellet vitam ſuam. At vir nobilis, vel homo militaris, non teneretur fugere, ſed poſſet permanere, & inuaſorem confodere, ne honore ſuo excideret, qui in illis circunſtantiis, ex permanentia, & fugæ neglectu pendet. Oporteret tamen, etiam nobili aut militari viro perſtare volenti, certam moraliter eſſe vitæ ſuæ indemnitatem: alioqui malè faceret perſtando; & bonum pretioſius ac dignius, nempe vitam, ad tutelam boni deſpicatioris, famæ inquam, & honoris, referendo. Cúmque eadem temperatione accipiendum eſt, ob proportionalem rationem; quod plerique DD. tradunt, fas eſſe ad

defenſionem

defenſionem fortunarum notabilium, etiamſi non planè neceſſariarum ad vitam tranſigendam, confligere cùm fure,& illum perimere.

45. Alia ratio diſiiciendi vnicum illud fundamentum quo aduerſarios niti dicebam, peti poteſt ex receptiſſima doctrina circa duellum. Quamuis enim duellantium rabies, vix aliud obtendat quàm honoris indemnitatem; conſtétque qui prouocati duellum detrectant, ſordere, & nullius pretij haberi apud plebem,& addictam ſeculi inſtitutis nobilitatem: Tamen communiter DD. demptis perpaucis obſcuris quos refero lib. 5. de Virtut. n. 202. negant fas eſſe, prætextu tuendi honoris aut famæ, duellare priuata autoritate: ſiue quia nõ eſt vera inhonoratio & infamatio, quæ duelli oblati repudiationem cõſequetur apud improbos,& corrupto iudicio homines; ſiue quia aliæ ſuppetunt viæ tuendi honorem ac famam, etiam apud profanum vulgus, quàm per duelli admiſſionem, vt plenè proſequor loco annotato à n. 203. Súntque qui addant, tam frequens & vrgens ſacræ & politicæ poteſtatis interdictum, vetans duella ob ingentium malorum examina corporibus & animabus inde obuenientia, eripere prouocato poteſtatem tuendi eo modo honorem ſuum, qua ex natura rei, & per ſe loquendo, potiretur.

46. Sed certè ſi has ob cauſas, argumentum ex licita honoris & bonæ famæ defenſione, non purgat duellum priuatum; liquere videtur, quod neque argumentum aduerſariorum, ex licita cuiuis honoris ſui ac famæ tuitione, excretionem fœtus nondum animati de qua agimus, honeſtabit. Nam quod attinet ad prolis è legitimo matrimonio ſupra

facultates concipiendæ egeſtatem, & parentum ex eius tanta multiplicatione ingloriam vitam; non eſt ea ſanè vera inhonoratio aut infamia, ſi ad æquam trutinam expendatur. Nec deerunt aliæ viæ proſpiciendi numeroſæ ſoboli, ac citra probrum educandæ, vt quotidiana experientia docet. Quod verò attinet ad conceptum extra coniugium, exiſtet quidem inde vera inhonoratio & infamia, ſed iuſta; ac proinde ad eam declinandam non licet vſurpare medium ex natura rei abominandum, & cum tot incommodis coniunctum. Deinde poſſunt ſuppetere alia media, quibus infamia & inhonoratio auertatur: quod aliquas ex ſcelere grauidas præſtitiſſe non rarò, conſtat; ſiue ſimulato ad partum vſque morbo, ſiue captata per varios prætextus receſſione in locum abditum aut remotum; aliiſve technis ac ſutelis quæ ſexui vaferrimo, & in rem ſuam artificioſiſſimo, nunquam defuerunt. Et poteſt etiam huc aduocari frequens ac vrgens ſacræ & politicæ poteſtatis interdictum, ob innumera mala in genus noſtrum redundatura, ſi locus eſſet huic viæ famam & honorem conſeruandi poſt ſcelus. Quem enim latet, quantis & quàm repetitis principalium reſcriptorum & ſacrarum cenſurarum ſecuribus, hæc malignitas appetita ſit atque reciſa? Igitur etiamſi per ſe loquendo, & ex natura rei, fas eſſet honorem & famam tueri excernendo conceptum nondum animatum, tamen poſita malorum eluuione inde conſecutura, & tot legitimæ poteſtatis iuſſis ea excretione interdicentibus, illicita eſſet eius vſurpatio.

Alia verò eſt ratio vitæ, quæ eſt bonum fundamentarium, & eius clades extremum malorum quæ alicui

alicui poſſunt obtingere intra naturæ ordinem. Vnde fas erit, curato effluxu conſulere vitæ matris, ſi à prole animanda, indeclinabiliter periclitetur; ſiue mater ex vſu coniugij, ſiue ex ſcelere ſit prægnans. Cẽſebitur autem graue exitij periculum vitæ matris imminere, ſi poſt grauidationem inuadatur graui morbo, qui non adhibita fœtus adhuc inanimati excretione, mortem inferet. Vel ſi, quia conceptio fuit ex ſcelere, mater ſceleris comperta, per vim extrinſecam letho danda, iniuſtè licet, ſed tamen ex vſu furentium ob eam nequitiam hominum, prænoſcatur. Tunc enim mater, abſque nouo ſcelere, per fœtus nondum animati abactionem, non honori ſuo ac famæ, ſed vitæ proſpicere poterit.

Quando fœtus animetur, ad diiudicationem liciti effluxus ad ſalutem matris.

47. Supereſt ad plenam doctrinæ propoſitæ abſolutionem, vt pronunciemus de tempore quo fœtus cenſendus eſt animari, vel quo dubium eſſe poteſt ne ſit animatus. Nam vltroneam abortionem fœtus animati, diximus eſſe auerſandam cum omni deteſtatione. Abortionem verò voluntariam fœtus inanimati, ſiue cauſationem effluxus, admiſimus poſſe culpa vacare, cùm ad eam cogit tuitio vitæ matris alioqui exſcindendæ per morbum. Vt ergo liqueat quando conceptus licitè vel illicitè abigi poſſit, ſtatuendum eſt, quando fœtus animatio certa ſit, aut etiam dubia. Nam in dubio quoque cauendum erit cauſatione abortionis, quia tametſi ius matris ad vitam ſuam tuendam certum eſt, ius

autem prolis quam conceptam & anima præditam eſſe non conſtat, nequeat eſſe certum, ideóque ius certum, iuri incerto anteponendum videri poſſit. Tamen ius dubium cum periculo damni æterni in bonis ſpiritualibus ipſáque animæ vita obuenturi ſi fœtus reipſa eſſet animatus; meritò præponderare debet iuri explorato & liquido ad ſolam temporalem vitam matris. Et incurrendam eſſe in dubio illo irregularitatem ab eo qui ad cauſandam abortionem cooperaretur, affirmat Molina tract. 3. de Iuſt. diſp. 27. num. 4. in quam rem alios ſuprà adduximus, & quomodo ſit accipienda ea irregularitas adhibitis nonnullis limitationibus patefecimus, hoc ipſo capite num. 35. Itaque ad rem præſentem vix magis ſolliciti eſſe debemus de certo animationis tempore ſtatuendo, quàm de eo in quo meritò dubitari poſſit an proles ſit animata.

Diſtinctio inutilis.

48. Neque verò diſtinguendum eſt de animatione per animam intellectiuam, & de animatione per animam ſenſitiuam tantùm aut vegetantem tantùm; quaſi plures ſucceſſiuæ fuerint animæ in materia hominis, & quæ præimmiſſa eſt imperfectior diſpoſuerit ad ſubſequentem perfectiorem, quod ſentiunt aliqui vnius ferè Ariſtotelis autoritate nixi qui 2. de gener. anim. cap. 3. aſſerit non ſimul generari hominem & animal: ſed priùs gigni viuens vita plantæ, tum animalis, tandémque hominis; quod accipiunt de vita in actu primo, ſiue de anima: ideóque ſtatuunt priùs immitti embryoni animam vegetantem tantùm, tum aliam merè

merè ſenſitiuam, ac denique rationalem. Ita Gregorius in 2. d. 16. q. 2. artic. 1. concluſ. 2. ad 6. addens, idem ſenſiſſe *multos & magnos*. Et reuera vt cæteros veteres taceam, ita ſenſit S. Thomas 1. p. q. 76. artic. 3. ad 3. & q. 108. art. 2. ad 2. Ex recentioribus idem tradit Codronchus l. 1. de Chriſt. & tuta medendi ratione cap. 22. Scaliger exercit. 290. num. 2. (quanquam negat id valere extra hominem, quod ad rem præſentem, ſatis eſt :) Toletus 2. animæ q. 7. Fonſeca 7. Metaph. cap. 12. q. 1. ſ. 3. ad 1. Dandinus 2. animæ digreſſ. 8. parte 3. Valentia 1. p. d. 6. q. 2. p. 3. concluſ. 1. ad 2. Conimbr. 2. animæ cap. 1. q. 4. artic. 2. Rubius tract. de animarum plural. q. 3. à num. 253. aliíque benè multi.

Non eſt inquam ſic diſtinguendum, de animatione : quia iuxta veram philoſophiam, anima ſenſitiua non præceſſit rationalem in eadem materia; nec vegetatiua anteceſſit ſenſitiuam, ſed vnica ſimplex entitas animæ rationalis omnes illos gradus in ſe complectens, materiam inanimam ſubiens; primùm vegetationes, quia minoris ſunt operæ & parcioribus ac vilioribus diſpoſitionibus ſunt contentæ; tum ſenſationes; ac denique functiones rationales exercet, vt rectè exponit Gregor. Nyſſenus l. de hom. opificio cap. 29. ac ex recentioribus Carpent. digreſſ. 9. in Alc. & Hurtado diſp. 2. de generat. ſect. 8. Refértque Viguerius cap. 1. inſtit. §. 2. verſ. 1. contrariam ſententiam ab Oxonienſi Academia & Archiepiſcopo Cantuarienſi fuiſſe damnatam. Itaque indiſtinctè ſtatuendum eſt, quod ſit tempus certæ vel dubiæ animationis embryonis, vt diiudicare poſſimus, quando ob corpoream matris ſalutem fas ſit, nondum animatum fœtũ abigere.

Reſolutio.

Reſolutio.

49. Ad hoc quæſitum indiſtinctè reſpondet Ludouicus Bonaciolus in Enneade mul.cap.3. num.1. diebus vt plurimùm 45. fœtum ſiue virilem ſiue fœmineum animari. Verùm receptiſſima eſt ſententia Gloſſæ Clem. 1. de ſumma Trinit. & fide Cathol. quod fœtus humanus animetur quadrageſimo die à conceptione ſi ſit mas; & octogeſimo ſi ſit fœmina. Quam cauſam eſſe volunt, cur olim in antiqua lege mulier quæ maſculum peperiſſet, aditu templi arceretur per quadraginta dies à partu: quæ verò fœminam peperiſſet, non niſi póſt octogeſimum à partu diem, admitteretur in templum Dei. Subſcribunt ei ſententiæ Doctores plerique, vt referunt & ſequuntur Nauarr.in ſumma cap.15.n.14. Couarr. Clement. ſi furioſus, parte 2. §. 3. num. 1. Sa V. *homicidium* num. 2. Carrer. in pract. de homicid. §.1. num.24. Rebellus 2.p. lib.3. q.19.n.16. Henriq. l.14. cap.15.num. 6. Mol.tract.3. diſp.27. num. 1. Scortia in Conſt. Pont. Theor. 376. Naldus V. *aborſus* n.2. dicens, omnes ita tradere.

Hoc ille ad veritatem non dixit, cùm multi aliter ſenſerint. Conſtat ſanè Ariſtotelem l. 7. hiſtor. animal. cap.3. aſſeruiſſe fœtum fœmineum animari circa nonageſimum diem. Pleriſque Medicis aliud in hac parte viſum eſt, quàm Ariſtoteli, ac Doctoribus ante allegatis. Hippocrates l. de natura pueri, ſemel ac iterum repetit, maſculum intra triginta ſaltem dies formari & animari, fœminam verò ad ſummum intra quadraginta duos dies; eóque refert, quod purgatio poſt maſculi partum, per dies triginta duret; poſt partum verò fœminæ, diebus

duobus

duobus ſupra quadraginta, vt diutiſſimè proteletur. Itaque infideliter eum Hippocratis locum adduxit Leuinus Lemnius adductus à Leſſio l. de Iuſt. cap. 9. num. 65. cum dixit, maris formationem & animationem, iuxta Hippocratem eo loco, perfici aliquando die trigeſima, aliquando die trigeſima quinta, interdũ die quadrageſima, aliquando etiam quadrageſima quinta: At formationem & animationem fœminæ accidere die trigeſima quinta, aut quadrageſima, vel quadrageſima quinta, nonnunquam etiam quinquageſima. Verùm ſententia autoris libri prædicti Hippocrati adſcripti, ea eſt quam retuli. Eámque vt veram, admittunt Leſſius l. de Iuſt. cap. 9. num. 65. ac Filliuc. tract. 29. num. 99. & tanquam Hippocraticam approbat Laurent. l 8. anatom. q. 19. & Moxius lib. 2. de ſect. venæ in morbis acutis c. 14. & paſſim Medici.

50. Itaque tametſi hæc ſententia non eſſet planè certa, quia tamen eſt ſaltem probabilis, atque adeò dubium ſaltem eſt ne fœtus animetur intra terminum qui in illa præfigitur; illicitum erit, fœtus concepti abortionem, etiam ad matris vitam tuendam cauſare, ex quo ad eum terminum deuentum fuerit. Nam in dubio an fœtus ſit animatus, quamuis forum externum præſumat pro inanimatione, vt ait Nauarr. conſil. 46. de homic. tamen in foro conſcientiæ, cenſendum eſt fuiſſe animatum, vt benè monet Malderus 2. 2. tract. 3. cap 1. dub. 16. Sicut etiam in dubio an fœtus excluſus vel corruptus ſit mas an fœmina, credendum potius eſſe marem quàm fœminam, atque adeò fuiſſe animatum die quadrageſima, ſtatuit Sa, V. *homicidium* n. 2. & Henriq. lib. 14. cap. 15. num. 6. quod in foro dun-

taxat

taxat conſcientiæ admittendum eſt, quia in eo foro attenditur affectus operantis, qui in illis circunſtantiis, cum cæco impetu egerit, cenſetur tetendiſſe in marem, cuius minus tarda eſt animatio.

CAPVT XI.

Corollarium ſecũdum. Obligationes aliæ prægnantium, ad abſtinendum certis quibuſdam actionibus, aliáſve nonnullas proli conceptæ neceſſarias præſtandas, ex antedictis inferuntur.

1. EX dictis capite nono, collegimus ſuperiori capite, quanta ſit illarum prægnantium nequitia, quæ aut fœtui iam animato vitam eripiunt volentes, aut obſtant ne concepto fœtui vita & animatio obtingat. Nunc colligendum indidem reſtat, quanta obligatione prægnantes ad certas quaſdam actiones bono prolis neceſſarias, ſiue dimittendas ſiue obeundas aſtringantur.

Quanta fouendi conceptus cura, adhibenda prægnanti.

Hac in re ſtatuendum generaliter eſt, prægnantem omnes illas actiones teneri præſtare aut omittere, quas conceptæ prolis conſeruatio atque promotio,

motio, præſtari aut omitti depoſcit. Vt enim ex capite nono conſtat; prægnans, ſi fœtus ſit animatus, tenetur ex iuſtitia & ex charitate, eum illæſum conſeruare ac fouere, vt ad lucis huius vſuram, & per eam ad baptiſmi lauacrum, & ius æternæ vitæ perueniat. Nam mater, non minus eſt mater fœtus animati adhuc vtero concluſi, quàm eiuſdem iam emiſſi in hanc lucem. Sicut ergo ad immanitatem non barbaris modò quibuſuis, ſed etiam feris auerſandam, ſpectaret abiectio prolis iam editæ, eiúſque vel neglectus prætermiſſis actionibus ad illam fouendam curandámque neceſſariis, vel læſio per actus poſitiuos debito proli ſtudio aduerſantes: ſic ad non minorem truculentiam ſpectaret, fœtum etiamnum maternis viſceribus abditum, meditatò non curare, ac fouere; vel etiam poſitiuis aliquibus actionibus lædere. Si verò fœtus nondum ſit animatus, quamuis nulla erga eum vel iuſtitiæ vel charitatis obligatio vrgeat prægnantem, ad curas vel cautelas fœtui ad vitam promouendo neceſſarias, (neque enim fœtus inanimus, capax eſt iuris, atque adeò etiam iniuriæ, vel beneuolentiæ, aut oppoſiti affectus:) tamen iniicitur aliunde prægnanti grauis obligatio, curam illam & cautelas adhibendi.

2. Ac primùm conſtat violanda eſſe per eam nequitiam iura coniugij, peruertendámque eius inſtitutionem, quæ eò tota collimat, vt proles ſuſcipiatur, & ſuſcepta foueatur, veniátque in hanc lucem mundanam. Deinde ſicut alteruter coniugum, alio non conſcio obſtans generationi & conceptioni fœtus, violat ius comparis; ita æquè illud violare cenſebitur, ſi fœtum conceptum etiamſi nondum

animatum

animatum debita cura fraudet, vel poſitiuè malè afficiat: quia eiuſdem nequitiæ eſſe videtur, prolis conceptioni officere, & ea præſtare vel omittere, quæ præſtanda vel omittenda non fuiſſent, vt finis conceptionis obtineretur: id eſt vt proles concepta perficeretur, & ad animationem progredi poſſet. Iungitur etiam interdum ei iuri coniugum ad fœtus conſeruationem & promotionem, ius aliorum quibus damnum obtinget ex non ſuſcepta & in lucem edita per tales coniuges prole, vt attigit Molina tract. 3. de Iuſt. diſp. 27. num. 1. ob præciſas vel interuerſas ſucceſſiones. Itaque indubitatum eſto, teneri prægnantem omnia illa præſtare vel omittere iure naturæ, quæ ad fœtus ſiuè animati ſiue inanimati, iam tamen concepti debitam curam, præſtanda vel omittenda videbuntur.

3. Eóque attentiùs in eam curam inuigilandum ei erit, quo tenerior eſt, & fluxior, longéque faciliùs temerabilis conditio fœtus in vtero, ſiue ante, ſiue poſt animationem. Quo pertinet inſignis diſputatio S. Nili orat. 2. de Paſchate apud Photium Cod. 276. qui præcipuè quidem agit de fœtu cum concipitur, extendit tamen etiam orationem ad fœtum iam animatum, quouſque plenè conſummetur eius effectio. Probat igitur mirum videri non debere, ſi Deus hominem mortuum ſit excitaturus & refecturus è modico puluere per reſurrectionem, cum talis ſit diuina ars in fingendo, vt etiam fluxam & veluti aqueam naturam in ſimulachra efformet intra vterum, quod multo operoſius eſt. *Ibi* (inquit) *è puluere mortuus formatur; & figulus vas è terra format, noſtris artibus ſimilia repræſentans; hîc verò nuda quædam gutta fictoriũ eſt lutum,*

&

& è gutta ſit animal ratione præditum. O ars ex aqua ſimulachra formans! Et non hoc ſolùm mirum eſt, aquam ſculpi in animarum ſimulachrum, ſed intùs formari fluctuans ſemen. Sanguis enim vndique bulliens, ſemen huc atque illhuc nutans & ægrè ſtabile, facit & illis decumanis agitatum fluctibus: animata tamen ſtatua perficitur. O pictorem in fluctuanti linteo ſecurè pingentem: ſanguis enim tanquam linteum ſubiacet formato fœtui. Hoc Salomon etiam cum ſtupore admirans; In ventre *(inquit,)* matris, figuratus ſum caro, decem menſium tempore coagulatus ſum in ſanguine. *Fœmina enim tanquam pictoris officina propoſita eſt, colorum verò materiam vir addit. Eſt verò quis pictor in vtero, ex vno colore è multis compoſitam pingens imaginem. Sed quomodo è fæculento ſemine oculis addidit eleganter pupillam? quomodò è ſubſtantia fluxa, oſſa condidit? quomodo ex ſoluto ſemine neruos compegit? quomodò ſanguinis canales, venas deſculpſit? quomodò cerebri in capite cuſtodiam oſſibus aptauit? quomodò fœtus in obſcura depictus officina, aptum membrorum ſitum accepit, ſed tanquam radio vterum illuſtrante, cuique parti proprium membrorum locum pictor diſtribuit? Amictus enim lumine ſicut veſtimento, eſt occultus fœtuum pictor, quem Dauid celebrat dicendo,* non abſcondiſti os meum à te, quod feciſti in occulto. *Hanc è gutta cogitans fictilem artem, reſpectu figmenti è terra non ambigo. Quoties enim video artificem ex aqua condentem ſtatuam, melius illum ſtatuas è terra credo facere. Quemadmodum enim ſi quis in aqua pingit literas & lineas ducit; idem meliùs in cera eas efformabit; ſic fluxo ſemine fingens & ſculpens membra, faciliùs in terra membrorum figuras pinget atque formabit.*

Hæc S. Nili ratiocinatio pro fœtus quamdiu formatur & per decem menſes perficitur, fluxiſſima conditione, monſtrat ſummam eius per totum illud tempus teneritudinem, & quanta attentione & cautela curandus & fouendus ſit, ob ſummam fragilitatem, iniuriæ ac ruinæ patentem nullo negotio. Diffunditur in ea fœtus & picturæ comparatione, Leſſius l. de prouid. à num. 82. ſed aliò ſpectans quàm quò nos nunc ſpectamus: ad quod noſtrum inſtitutum, ſatis ſupérque ſunt quæ ex S. Nilo protulimus. His ita generatim præmiſſis, ſubiicienda ſunt ſigillatim nonnulla, de quibuſdam actionibus, aut quaſi actionibus prægnanti præſtandis vel dimittendis, provt fœtus neceſſitas tulerit.

Quatenus prægnantes, exoluantur lege ieiunij Eccleſiaſtici.

4. Inter ea quæ præſtanda ſunt, eminet cibatio. Fœtus enim interuentu maternæ nutritionis, & perducitur ad congruentem animæ excipiendæ quantitatem, & iam animatus promouetur ad conſentaneam ſibi magnitudinem, cui conſequendæ retinetur in vtero. Itaque mater non ſibi tantùm, ſed etiam fœtui vſurpat alimenta. Et hæc eſt cauſa cur Doctores paſſim, exoluant prægnantem lege ieiunij. Autores quatuor ſupra triginta allegat in eam ſententiam Ioannes Sanches diſp. 54. ſelecta num. 12. & multos item ſignat Diana 1. p. tract. 9. reſolut. 14. ſed ſuperfluum puto, probare in ea re diligentiam; cum ſufficiat dicere, omnes ad vnum autores conſentire hac in parte; cũ conſtat, vnicam refectionem

refectionem quæ ieiunij lege indicitur, non poſſe ſatis eſſe prægnantibus ad ſuam & fœtus concepti ſuſtentationem; ita vt per ieiunium debilitatæ timorem meritò faciant incommodationis fœtus. Quod ſi de hoc non conſtet, adhuc eximendæ ſunt obligatione legis ieiunij, quia in eo dubio ſequenda eſt pars quæ ſola eſt tuta & innocentis damnum refugit. Et ita rectè cum Caietano Fagundes in quartum Eccleſ. præcept. cap.8. num.14. Si tamen conſtaret, aliquam prægnantem adeò validæ & robuſtæ eſſe naturæ, vt abſque vllo fœtus incommodo poſſet vnica refectione adhibita diem exigere: non apparet, vnde exolueretur ieiunij obligatione. Et ita rectè cenſuit Sylueſter V. *ieiunium* q.9. n.5. Caietanus 2.2.q.147.artic. 4. Abulenſ. Matth. 6. q. 146. Philiarcus p. 2. lib. 3. cap. 25. Iacobus de Graſſis t.1. p.1. l.2. cap.37. n. 44. & Fagundes loco notato.

5. Et quanquam id videatur infrequens, nec eſſet imprudentia vacaturum, ſumere velle experimentum de prægnantis robore ad ieiunandum; ideóque dimiſſa ſeueritate examinis circa alias perſonas adhibendi, præſumendum paſſim ſit, legem ieiunij non obligare prægnantes quoad ſingularitatem refectionis: Tamen diſplicet quod Diana cum paucis quibuſdam tradit reſolut. illa 14. & p.4. tract. 4. reſol. 126. nempe, etiam prægnantem validam, & cuius ieiunium conſtaret non incommodaturum fœtui, eximi lege ieiunij quoad vnicam refectionem; eo quod omnis lex adaptetur ad ea quæ frequenter accidere ſolent: at vt prægnantes ſint adeò validæ, vt vnica earum refectio non eſſet fœtui nocumentum allatura, eſt infrequen-

tiſſimum. Vnde lex quæ indiſtinctè prægnantes exoluit obligatione vnicæ refectionis, ob ordinariam prægnantium debilitatem vberiore & frequentiore alimento egentem, etiam validas ſi quæ interdum tales inueniantur, comprehendet. Hoc dico non placere. Nulla quippe eſt lex, liberans nominatim prægnantes obligatione vnicæ refectionis, in diebus quibus ieiunium præſcribitur: ſed tantùm DD. ex eo quod lex illa ſit rationabilis, interpretati ſunt mentem legiſlatoris non ferre, vt prægnantes ea lege ligentur; cum ipſarum debilitas, vel prolis indigentia, plures in die refectiones depoſcit. Si ergo hoc caput excuſationis ſemoueatur, legis vniuerſaliter latæ obligatio ad prægnantes quoque extendetur.

Multo autem ſcrupuloſiùs agendum eſt cum prægnantibus, quoad ciborum qualitatem. Nam tametſi quoad eam quoque liberandæ ſint à lege ieiunij, ſi ægritudo præſens, vel contrahendæ ægritudinis non irrationabile dubium id ſuadeat, quia lex naturalis de non incommodando fœtui, multo vrgentior eſt lege humana, ieiunij abſtinentiam à certis eduliis præſcribente: Tamen vt plurimùm abſtinentia à carnibus, & per quadrageſimam ab ouis & lacticiniis, non deprehenditur nocere prægnantibus earúmve fœtui incommodare. Ideóque ſimpliciter loquendo, extra limitationes proximè tactas, affirmandum eſt, prægnantes lege ieiunij obſtringi quoad hanc partem. Et ita rectè Villalobos t.1. tract.13. diffic.4. & Diana p.4. tract.4. reſolut. 126. adducens in contrarium Martinum Funes in ſpec. mor. p.3. cap.2. num.5. & 6.

6. Quare tum demum prægnantes cenſendæ

ſunt

ſunt exolui lege ieiunij Eccleſiaſtici, ſiue quoad vnicam refectionem, ſiue quoad ciborum qualitatem, cum neceſſitas matris aut fœtus exiget laxationem legis prædictæ quoad vtrumque caput, vel ſaltem quoad alterum: ita vt ex obſeruatione ieiunij, meritò timeatur alterutrius incommodum, ſed maximè fœtus. Tunc inquam mater nôn tenebitur contenta eſſe vnica per diem refectione, vel abſtinere iis cibis quibus veſci per ieiunij tempus non licet. Nec duntaxat verum eſt, prægnantem in eo euentu non teneri ad vnicam refectionem vel abſtinentiam, ſed etiam verum eſt teneri ad oppoſitum: ita vt cerni poſſit mortale peccatum in ea obſeruatione vnicæ refectionis aut abſtinentiæ à certis cibis, quod manifeſtum eſt ex graui obligatione qua prægnans tenetur cônſulere incolumitati fœtus. Vnde ſi ſit periculum grauis damni inferendi fœtui per obſeruationem prædictam, nemo non videt eam fieri grauiter atque mortiferè illicitam. Et ita diſertè Nauarrus in ſumma cap.21. à num.15. Syluester V. *ieiunium* q.9. num.5. Abulenſis in cap. 6. Matth. q.146. Ioannes Nider ad præceptum 6. Decalogi, cap.8. *litera B.* Fagundes in 4. Eccleſ. præceptum cap.8. num. 14. Fernandus de Moure p. 4. examinis cap.12. §.6.

Quid ſi ieiunium ſit prægnanti neceſſarium ex natura rei, ad fugam peccati.

7. Vnum quod in hoc negotio poſſet difficultatem aliquam ingerere, non videtur diſſimulandum. Supponamus ergo prægnantem pati graues tentationes, concupiſcentiæ prouocantis ad incontinentiam:

tinentiam: imo adeò vehementer impellentis, vt propè videatur vim inferre, & ad lapſum adigere. Experimento porrò didicerit, nulla ſe ratione parem reddi frangendæ tentationi, quàm debilitatione corporis per ieiunium; quod tamen apertè videat ceſſurum in notabile incommodum, vel etiam exitium fœtus, propter ſubtractionem alimenti, & maternarum virium quibus fouendus eſſet, exhauſtionem. Difficultas eſt, an in eo euentu, prægnans diſcrimen illud prolis poſſit contemnere, vt ſecuritati ſuæ ſpirituali proſpiciat: An verò vt fœtui conſulatur, poſſit periculo illi propriæ incontinentiæ ſubiacere, non ieiunando, nec carnis laſciuiam comprimendo per abſtinentiam.

Reſpondet Fernandus de Moure p.4. exam.c.12. §. 6. prægnantem in eo euentu, poſſe, imo debere ieiunare: quia charitas ordinata, ſemper anteponit propria ſpiritualia bona, corporalibus bonis alienis; & ſubſequens prolis debilitas, vel etiam mors, per accidens ſubſequetur. Hæc tamen reſponſio non videtur plenè ſatisfacere. Neque enim hîc fit comparatio inter bonum noſtrum ſpirituale, & bonum duntaxat corporeum prolis: ſed verè bonum ſpirituale noſtrum, cuius iactura eſt reparabilis, confertur cum ſpirituali malo alterius, extremò & immedicabili. Fœtus ſiquidem, non corpore tantùm peribit, ſed & anima, quia deſtituetur baptiſmo. Quod autem dicitur id eſſe per accidens, non lenit dolorem ex eius æterna clade conceptum; quia tametſi peribit per accidens, peribit tamen, & ſciente ac ſinente matre peribit.

8. Mihi igitur dicendum videtur, rem non metaphyſicè, ſed moraliter penſando, nunquam poſſe accidere

accidere quod in propoſita difficultate ſupponitur; nimirum vt fœmina prægnans non poſſit aliter mederi incontinentiæ qua laborat, quàm ſubtrahendo fœtui alimentum neceſſarium. Oratio enim & alia pleraque remedia, ſæpè ſunt efficaciora continentiæ media, quàm ieiunium, quo humores acres & ſalſi corpus occupantes incenduntur magis, vnde grauius caſtitati certamen impendet quàm ex temperata vſurpatione ciborum, vt habetur ex doctrina S. Baſilij l. de vera virg. Deinde quæcunque ſit efficacitas ieiunij ad continentiæ tutelam, certum tamen eſt ſemper liberum manere prægnanti frænare ſe ſe, & non ruere in peccatum: cum è contrario, fœtus ſi moriatur præ alimenti penuria, & corpore & anima, abſque culpa actuali ſua & voluntate, periturus ſit in æternum. Itaque ſicut in ſimili dubio de congreſſu cum periculo abortus vrgente periculo incontinentiæ, Sanches l. 9. d. 22. num. 1. & Baſil. Ponc. l. 10. cap. 14. num. 9. negant fas eſſe vti eo incontinentiæ remedio, ita non dubito, quin mater alia nihilominus remedia vitandi peccati adhibens, & firmo propoſito continendi munita, poſſit ac debeat æternam prolis cladem auertere, dimittendo ieiunium quod eſſet fœtui exitiale. Aditionem verò periculi prolapſionis in mortale peccatum, interueniente tamen propoſito non peccandi, honeſtari ob ſummam alterius neceſſitatem, præſertim ſpiritualem extremam, alibi traditur, nec in vno exemplo apud Ioannem Sanchem d. 21.

Importuna opera, dimittenda prægnanti.

9. Iam quod attinet ad operationes à prægnantibus dimittendas ob bonum prolis ne intra vterum pereat, Binsfeldius in Enchiridio Theol. Paſtor. part. 3. cap. 12. ait talia eſſe *importuna opera & inordinatos actus.* Nomine autem *operum importunorum,* intelligere videtur opera laborioſa, quæ attento robore & complexione prægnantis, poſſint meritò timorem facere, cauſandæ in fœmina abortionis. Nec recenſere dubitauerim inter hæc importuna opera ſaltationes; quas experimento compertum eſt, vt notauit Albertus lib. 9. de anim. tract. 1. c. 11. & ex eo Nider. in 5. præc. decal. cap. 1. *litera F.* officere fœtui intra maternum vterum deliteſcenti, & aborſum ciere, etiam choreas nomine ſaltationis comprehendendo. Certè Autor libri de natura pueri, quem alium eſſe ab Hippocrate Galenus dubitauit, & graues ſcriptores affirmarunt, non erubuit ſcriptis prodere, ſcortum quoddam, cuius grauiditatem impedire intererat dominæ, ad abortionem à ſe adductum, indicta ei ſeptena ſaltatione, qua expleta exiluerit fœtus non abſque crepitu. Alteri grauidæ, inter numeroſè ſaltandum, idem ante annos aliquot contigiſſe, compertum habeo; eóque infeliciùs ceſſit iſti ſaltatio, quod pſaltria illa ſeu cantrix ab autore prædicto memorata, euaſit incolumis; iſti ex abortione creatus eſt non ita multo poſt interitus. Quare eſt quod mulieres ſaltatriculæ, alieno malo deterritæ cautiores fiant; ni & fœtum ſuum corporis ſimul & animæ excidio perdere velint, & ſeipſas in manifeſtum vitæ diſcrimen coniicere; non abſque peccato mortali gemino; nempe

nempe & eo quod ex ipſarummet læſione ducitur; & eo quod petendum eſt ex fœtus læſione, quantum ſaltem in ipſis fuit. An verò qui cum eis ſaltant numeroſè, ſint irregulares ſequente aborſu, videndus Syluéſter V. *homicidium* 2. num. 11. Etiam iuſto arctiorem veſtitum inter importuna opera prægnantibus auerſanda, eſſe recenſendum, obſeruat Nider. in 5. præceptum Decalogi c. 1. *litera F.* & manifeſtum eſt ex eo quod aliquæ hac ſola ex cauſa aborſum ſint paſſæ, vt ſcribit Mercurialis l. 1. de morbis mulier. c. 4. & l. 2. c. 1. vbi de aliis æquè euitandis prægnanti, agit diligenter. Et videndus etiam Ioannes le Bon, in Therapia puerper. c. 1. ac Mercatus l. 3. de mul. affect.

Item actus inordinati, ira præſertim.

10. Per *actus inordinatos*, quibus grauidæ temperandum eſſe ne fœtui mortem conciliet, aiebat Binsfeldius, intelligi poſſunt, vel intemperiæ ac vehementes æſtus paſſionum violentarum, vel congreſſus cum viro, qui poſt conceptum iam fœtum ex anteriore commixtione, videtur inordinationem ſapere. Quod ad intemperias attinet, non eſt dubium, quin hoc ſpeciali titulo cauendæ ſint grauidis, ipſéque Hippocrates l. 1. de morbis muliebribus recenſens varias abortionis cauſas, hanc non omiſit. Quia enim corpus pro variis animæ affectionibus variè commouetur, (vnde paſſionum quoque nomen affectionibus eſt inditum;) & paſſiones genio muliebri ob debilitatem iudicij acriores incidunt, ita vt non rarò animi impotentiam inferant; mirum non eſt, ex graui corporis com-

motione per æſtum inconditi affectus, exiſtere aborſum.

Eſt hæc cautio maximè neceſſaria circa iram; tum quia eſt affectus violentiſſimus, tum quia ei maximè obnoxius eſt muliebris genius præ iudicij imbecillitate & corporis infirmitate; quibus vt corpora ægra & exulcerata ad ictus leuiſſimos gemunt, ita fœmineus animus infirmitati ſuæ diffidens, ad quemcunque aduerſum incurſum fractus, nullo negotio emouetur. Comparatio eſt Luciani in abdicato, Plutarchi l. de non iraſcendo, & ante hos omnes Senecæ l. 1. de ira, cap. vltimo, qui iram idcirco vocat *vitium muliebre*, ibid. & l. 1. de Clem. cap. 5. Benè & graphicè Iuuenal. Satyr. 6.

> ——————— *Quoties facit ira nocentem*
> *Hunc ſexum & rabie iecur incendente feruntur*
> *Præcipites; vt ſaxa iugis abrupta, quibus mons*
> *Subtrahitur, cliuóque latus pendente recedit.*

Antiquus quidem ſenarius, tria violentiſſima componit; πῦρ, γυνὴ, θάλασσα, τρία κακὰ, *ignis, mulier, mare, tria mala.* Verum Euripides iræ addictam mulierem, & irato mari, & ictui fluuij, & igni acerrimo antetulit verſibus illis,

> *Furore multo ſæuit iratum mare,*
> *Proníque fluuij, & ignis, acer impetus;*
> *Sed nihil ita acerbum & noxium, vt mulier mala.*

Id eſt, iuxta phraſim etiam in ſcripturis vſurpatam, *rixoſa & iracunda*, qualis ferè omnis mulier: vt idcirco Palladas l. 2. anthol. mulierem ex ſola bile compactam dixerit. Videndus Tiraq. l. 9. connub. gloſſa 1. p. 9. à num. 184.

11. Eſt ergo mulier, iracundi genij, atque adeò

qua

qua ſollicitudine prægnans tenetur aborſum cauere, & omnes eius veriſimiles cauſas quantum in ipſa erit remouere; eadem obſtringitur temperare ſibi. Eſtque id eo diligentiùs cauendum prægnanti: quæ iracundior eſt, vt notat Aponenſis in cap. 35. lib. 10. probl. & quo pluribus ſcatet virulentis humoribus, ad turbidos affectus excitandos & commouendum periculosè corpus accommodatis, eo cùm ad iram, tum ad quaſuis paſſionum malignitates eſt procliuior. Itaque documenta generalia, quibus etiam ad bonum corporis & ſanitatem, temperare affectuum vehementia monemur omnes, locum ſpecialiter habent circa prægnantes, quarum & concitabilitas procliuior eſt, & excipiendorum morborum aptitudo maior; contractarum autem ægritudinum grauitas magna & difficillima curatio, vt latè proſequitur Ioan. Raphael Moxius l. 2. de venæ ſect. in morb. mulieb. cap. 2. Porrò hac ipſa ex cauſa, alij quoque tenentur non præbere prægnantibus cauſas turbidorũ affectuum, quantum in ipſis eſt. Vnde qui incuſſo grauidis terrore indebito, & graui metu, abortionis ſunt autores, grauiter peccant. An verò habeantur homicidæ voluntarij, an caſuales, de quo inter Caietanum & Nauarrum controuertitur, nec parum refert ad tricas iure Canonico adiunctas cædi hominis, diſputat Molina tract. 3. de Iuſtit. diſputat. 3. num. 6.

Congreſſus per ſe loquendo, non eſt lethalis.

12. Circa alteram actionem inordinatam, hoc eſt circa congreſſum, certa omnium ſententia eſt, ſi

ex

ex eo inſtet veriſimile periculum abortus, graue peccatum fore illum adhibere. Quod non eget longa probatione, cum per ſe liqueat, voluntariam illam cauſam perdendi fœtus, non poſſe vacare graui culpa. Hoc autem periculum primis concepti fœtus menſibus, eſſe præſentiſſimum, docet ex Galeno Mercurialis l. 1. de morb. mul. cap. vltimo. Idem periculum nonnullis viſum eſt ſemper ingruere ſub initium conceptionis, cum fit coagulatio materiæ ſeminalis, quod ſub primum ſeptiduum contingere notat Moxius l.2. de venæ ſect. in morbis muliebr. cap.1. Eo igitur tempore, mortale eſſe prægnanti virum admittere, & viro ad vxorem accedere, affirmat Fernandus de Moure p. 3. exam. cap.21. §.1. num. 6. & Bonac. q. 4. de Matr. p. 6. num. 12. qui idem pronunciant de tempore proximo partui quo ſimile periculum fœtui iam maturo impendet. Eſt enim tempus illud maximè lubricum pro fœtu: vt propterea Ethnici, Nonam ac Decimam Deas fœtibus curandis, iis ſollicitioribus menſibus addixerint, vt eſt apud Tertullianum l. de Anima cap. 37.

Sed neutrum placet. Nam de poſteriori tempore, eſt manifeſtè falſum quod neceſſariò adeatur à fœtu exitij periculum, quando iam robore pollet, & firmitate præſtat. De priori autem tempore, non apparet vnde congreſſus tametſi cum periculo effluxus conceptionis anterioris, culpam mortalem continere cenſeri poſſit; ídque meritò negant Richardus in 4. d.32. art.3. q. 2. Angelus V. *debitum* num.33. Aſteſanus 2.p. ſummæ l. 8. tit. 10. artic.4. q.3. adducens Alenſem, Syluester V. *debitum* q. 5. Sanches l. 9. diſp. 22. n. 1. Ægidius Coninch 3. p. diſp.34.

diſp.34. dub.9. concl.3. Hurtado diſp. 10. de Matr. diffic. 3. num. 11. Filliuc. tract. de Matr. num.337. Et ratio eſt, quia coniuges in eo actu vtuntur iure ſuo, nec intendunt excluſionem anterioris conceptionis nondum anima præditæ, quam etiam excluſionem infrequens eſt adiungi iteratæ intra illud ſeptiduum commixtioni: vnde ſi per accidens conſequatur excluſio inter dandum operam rei illis alioqui licitæ, perperam inſimulabuntur grauis peccati eam ob cauſam, de cuius periculo hîc & nunc vrgente, vix vnquam poteſt ipſis conſtare.

13. Vt autem vſum matrimonij cum prægnante, per ſe loquendo, à lethali culpa abeſſe, manifeſtius fiat, attendendum eſt ne primarium quidem finem coniugalis commercij ab vſu illo remoueri. Quamuis enim poſt anteriorem commixtionem, exceptis in vteri fundo ſeminibus, claudatur vteri orificium adeò exquiſitè, vt ne acus quidem aciem admitteret, vt ſupra ex Galeno id veluti miraculum ſuſpiciente notare memini; tamen tam accurata occluſio, non eſt perpetua, ſed interdum ob peculiarem fœminæ diſpoſitionem, vt notauit Hippocrates l. de ſuperfœtatione, etiam poſt factam conceptionem, hiſcit vterus aliquantiſper, vnde ſuperfœtatio: quæ interdum quoque oritur ex vteri iam occluſi reſeratione, non excidente tamen priore fœtu, ob firmam eius alligationem per ora vaſorum. Ariſtoteles quidem 7. hiſtor. cap. 4. ſcribit ſuperfœtationem in humana ſpecie eſſe infrequentem: Non negat tamen, quin aliquando contingat. Exemplum extat l. *antiqui. ff. ſi pars hæred. petat.* vbi Paulus Iuriſc. ex Lælio ſcribit, viſam in Palatio mulierem liberam ab Alexãdria perductam, vt Adriano oſtenderetur,

oſtenderetur, cum quinque liberis, ex quibus quatuor eodem tempore enixa dicebatur, quintum poſt diem quadrageſimum. Plinius l.7.cap.11. mulierem memorat, quæ fœtum vnum iuſto partu, alterum quinque menſium edidit. Addit exemplum Herculis & Iphicli, vt probet vbi paululum temporis inter duos conceptus intercesſit, vtrunque perferri. *Noui ego Genuæ*, (inquit Scortia l. 1. de Nilo c. 6. *ſub finem*,) *nobiliſſimam fœminam, tertio menſe poſt legitimum puerperium, nouum maſculum enixam.* Videſis etiam Laurentium l.8. anat. q.22.

Ex his ergo perſpicuum eſt, acceſſum ad prægnantem, poſſe primarium quoque finem coniugalis commercij obtinere. Ex quo ſequitur, non cerni in eo culpam lethalem, dummodò curetur, (præſertim cum partus non eſt adeò diſſitus,) vt is ſit commercij modus, qui fœtus oppreſſionem extrinſecam ab incubante deuitet. Extrinſecam dico; Nam quod Bonacina q. 4. de Matrim. punct. 6. num. 12. lethalis peccati acceſſum ad grauidam ſub pariendi tempus damnat, quia periculum eſt ne fœtus per copioſum ſeminis affluxum opprimatur, non videtur ſolidum. Nam fœtus eo tempore tot intra vterum inuolucris obuoluitur, vt non ſit timendum, ne immiſſo nodo intra vterum ſemine ſuffocetur; cum ne contingatur quidem per illud, prohibentibus ſecundinis, quæ fœtum amiciunt, & vndecunque concludunt intra vteri capacitatem, in qua ſemen poſtea immiſſum excipitur; non tanta mole, vt ad ſuffocandum iuxta poſitum fœtum ſufficiat.

Imo

Imo nec venialis; tametſi indecentiam continet, iuxta PP.

14. Igitur acceſſus ad grauidam, per ſe loquendo, non eſt lethalis culpa. Sunt tamen qui aſſerunt, eum ſordere labe veniali. Ita Baſilius Poncius l. 10. de Matrim. cap. 14. num. 7. eſſéque id extra dubium, dicit Petrus Soto lect.16. de Matrim. § *ſunt etiam*, & videtur annuere Azor tomo 3.l.3. cap.31. quæſt. 14. Alios multos in eam ſententiam profert Sanches l.9. de matr. d.22. num. 4. qui addit n. 6. & plurimorum autoritate confirmat, ne venialem quidem culpam cerni ea in re; ſiue reddatur, ſiue (quod obſcurius videri poſſet,) petatur debitum tempore quocunque grauiditatis, ſecluſo ſemper aborſus periculo. Hæc ſecunda ſententia videtur approbanda, præſertim ne laqueus iniiciatur coniugibus: quod cauendum eſſe, exemplo ſuo monſtrauit Apoſtolus, 1. Cor.7. Quanquam nobis quidem, qui hîc duntaxat intenti ſumus in auertendum damnum prolis, perinde eſt quid in ea controuerſia aſſeratur. Cum enim ſtatuerimus, ſecluſo aborſus periculo, quod quantum ad hoc attinet, duntaxat poſt fœtus animationem, timendum eſſe vidimus, abeſſe lethalem culpam ab acceſſu viri ad prægnantem; noſtra non intereſt, an acceſſus prædictus, eo periculo ſemoto, atque adeò nihil inde periclitante prole iam concepta, ſit aut non ſit venialis, ſed omni prorſus culpa vacet, vt concludit Ægidius ſupra num. 78. & Hurtado diſput. 10. de Matrim.diffic.3.n.13.ac Henriq l.11.c.15.præiuerátque Guliel.Pariſ.tract.dialogiſtico de Matrim.c.16.

15. Neque

15. Neque tamen negare velim indecentiam aliquam in ea re cerni, ipſis quoque Ethnicis pudentioribus improbatam. Seres enim, quos hodie *Sinas* appellamus, cum grauidis commiſceri lege lata vetabantur, vt ſcripſit Clem. Rom. 8. recog. cap. 11. Zenobiam quoque Palmyrenorum Reginam, Capitolino à ſpecie inſigni celebratam, teſtatur Trebellius Pollio, nunquam ſe viro iterum permiſiſſe, donec expectatis menſtruis, agnoſceret ſe necdum concepiſſe. Patrum plerique, hanc indecentiam explodunt.

Origenes homil. 5. in Geneſim, latè ac validè in hoc argumento exſpatians, pecorum ipſorum exemplum vrget; & ad libidinem pluſquàm pecuinam, refert hunc ad grauidam acceſſum: qui multo etiam tetriùs notatur à Clemente Alexandrino l. 3. ſtrom. negante, vllum ex veteribus in ſcriptura prodi, qui vxori prægnanti conſueuerit; imo neque lactanti, & idcirco Aaronem triennio Moſem ætate ſuperaſſe, quod pater Moſis, vſque ad Aaronis ablactationem non niſi triennio poſt factam, continuiſſet ſe ab vxore. Fortiùs quoque 2. pædag. cap. 10. *Moyſes* (inquit) *nullum vnquam induxit veterem Hebræorum, coeuntem cum ſua vxore prægnante. Sola enim voluptas, ſi quis ea, etiam in coniugio vtatur, eſt præter leges, & iniuſta, & à ratione aliena. Rurſus autem Moyſes abducit viros à prægnantibus, quouſque pepererint. Reuera enim matrix ſub veſica quidem collocata, ſuper inteſtinum autem quod rectum appellatur, poſita; extendit collum inter humeros in veſica, & os colli in quod venit ſemen, impletum occluditur, rurſúſque inane redditur partu purgato, fructu autem depoſito, deinde ſemen ſuſcipit*, &c.

Matrix

Matrix ergo ſitiens filiorum procreationem ſemen ſuſcipit, probroſúmque & vituperandum renuit coitum poſt ſationem ore clauſo omnino, iam libidinem excludens. Eius autem appetitiones quæ priùs in amantibus verſabantur complexibus intrò conuerſæ, in procreatione ſobolis occupatæ, operantur vnà cum opifice. Nefas eſt ergo, operantem iam naturam, adhuc moleſtia afficere, ſuperfluè prorumpendo ad petulantem iniuriam.

4. S. Ambroſius potenter & de more concinnè l. 1. in Lucam *ferè in fine*, ad illud, *occultabat ſe menſibus quinque*, monſtrans temperandum eſſe opere nuptiarum, cum ſoboles non expectatur; *Et quid mirum* (inquit,) *de hominibus; ſi pecudes quoque muto quodam opere loquuntur, generandi ſibi ſtudium, non deſiderium eſſe coëundi? ſiquidem vbi ſemel grauem aluum ſibi ſenſerint, & genitali aruo ſemen receptum, iam nec concubitu indulgent, nec laſciuiam amantis, ſed curam parentis aſſumunt. At verò homines, nec conceptis, nec Deo parcunt. Illos contaminant, hunc exaſperant.* Priuſquàm te *(inquit)* formarem in vtero, noui te, & in vulua matris ſanctificaui te. *Ad cohibendam petulantiam tuam, manus quaſdam tui autoris in vtero hominem formantis aduertis. Ille operatur, & tu ſacri vteri ſecretum inceſtas libidine? Vel pecudes imitare, vel Deum verere. Et quid de pecudibus loquor? Terra ipſa à generandi opere ſæpè requieſcit: & ſi impatienti hominum ſtudio iactis frequenter ſeminibus occupetur, impudentiam multat agricolæ, & fœcunditatem ſterilitate commutat. Ita quidem in ipſis elementis ac pecudibus, ab vſu non ceſſare generandi, naturæ pudor eſt.*

Hæc video plus ſonare quàm indecentiam pro-

poſitam, & acceſſum ad grauidam, culpæ non leuis damnare: Id quod etiam ferunt illa apud Burchardum l. 2. decr. cap. 5. *Concubuiſti cum vxore poſt manifeſtariam conceptionem? Decem dies in pane & aqua pœniteas.* Vt tamen hæc, & alia quæ aduerſus acceſſum ad grauidam traduntur à D. Auguſtino ſerm. 144. de tempor. (quicquid verborum cortex præferat,) accipiam tantùm de indecentia incontinentiæ indice, & imperfectionem non culpam inferente, ſuadet ratio paulo ante propoſita.

CAPVT XII.

Quid ſtatuendum de honeſtate ſectionis Cæſareæ, matre & fœtu ſuperſtitibus, vrgente graui neceſſitate extrinſeca; qua ſecluſa, illicita eſſet ſectio; ſiue mater innoxia ſit, ſiue noxia, & mortem ob ſcelus iure commerita.

1. RESVMENDVM eſt filum diſputationis de ſectionis Cæſareæ honeſtate, cum mater & proles ſunt ſuperſtites; vnde nos aliquantiſper abduxere vtilia corollaria, duobus proximis capitibus ex doctrina anteriùs poſita, ritè deducta & ſtabilita.

Reueniendo igitur ad inſtitutum, quandoquidem expedita iam ſunt, quæ circa ſectionem Cæ-
ſaream

ſaream matre & prole ſuperſtitibus controuerti poterant, attenta duntaxat intrinſeca neceſſitate, id eſt bono parentis, aut prolis, vel vtriuſque; nunc videndum reſtat, quid ſtatuendum ſit de honeſtate ſectionis Cæſareæ, matre & prole viuentibus, ſi neceſſitas extrinſeca depoſcat adhiberi ſectionem: eo quod deſperetur partus naturalis; & tamen fœtum luce frui, maximè interſit boni communis. Vel certè eo quod periculum ſit in mora, ſi partus naturalis expectetur, ſed ante illud tempus mater morti dedenda ſit, vt ſaluti publicæ conſulatur; ſuccidantúrque radices malorum quæ vlteriorem vitam matris conſecutura conſtaret. Cum qua difficultate, nexa eſt alia, de ſectione Cæſarea adhibita matri noxiæ & mortem commeritæ, ſiue deſperetur naturalis partus, ſiue non expectetur, quamuis ex præſtolatione partus nulla grauia mala timeantur. Has enim difficultates habere connexionem, liquebit ex dicendis, & ideò meritò iunguntur tractatione.

Variæ ſententiæ de ſectione matris per eam perituræ, ſi extrinſeca neceſſitas vrgeat.

2. Eſt circa difficultates prædictas, nonnulla ſententiarum varietas. Nam ſunt qui etiamſi mater ſit innoxia, tamen annuunt vt mater vi ſectionis moritura, ſecetur, ob ingens aliquod bonum extrinſecum; ſi nimirum ob bonum Reipublicæ, vel ad illuſtris familiæ conſeruationem, magis interſit vt fœtus ſit ſaluus quàm mater. Tunc enim etiamſi ſectio Cæſarea agnoſcatur fore matris occiſio,

ſecari poſſe parentem innoxiam, affirmat Ioannes Varandæus l. 2. de morbis mulier. cap.7. Idem viſum Henrico 8. Anglorum Regi. Scribit enim Florimondus l. 6. hiſtor. hæreſ. cap. 4. num. 2. Ioannam Seimer, cum deſperaretur naturalis partus Eduardi poſtea Anglorum Regis eo nomine ſexti, iuſſam aperiri etiámnum viuam, vt educeretur fœtus; Henrico, Medicis rogantibus, matri an proli conſultum mallet, conteſtante, vxorum ſibi affatim ſemper fore, non item liberorum marium, qualem geri ab Ioanna putabat, & verè putabat. Sanderus tamen l. 1. de ſchiſm. Anglic. ad annum 1537. deſcribens ortum Eduardi, non adeò clarè aſſerit fuiſſe Cæſonem.

Alij verò, ne ſi mater quidem eſſet mortem commerita, & iure damnata capitali ſupplicio, volunt fas eſſe eam aperire, vt fœtus viuus, illi extrahatur ex vtero, etiamſi timeretur ne fœtus intra materna viſcera emoriatur expers baptiſmi. Ita S. Antoninus, Paludanus, Gabriel, Tabienna, Fumus, Victoria, Soto quos profert & ſequitur Comitolus l. 1. reſponſ. q. 14. ſectioni matris viuentis etiamſi damnatæ perinfenſus; nec abſque recentioribus ſuffragatoribus, inter quos Henriques l. 2. cap. 21. n. 5. Annibal. Roſellus l. 9. commentar. in Triſmeg. diſt. 3. cap. 4. pag. 58. Angles in 4. q. 2. de baptiſm. artic. 3. concl. 4. & alij apud Bonacinam diſp. 2. de Sacram. q. 2. punct. 6. num. 10. Quorum fundamentum eſſe videtur, quod putent ſectionem matris, eſſe quoque prolis interitum; quem cauſare eſt intrinſecè malum, ob omnimodam innocentiam prolis. Contrarium autem ex oppoſito fundamento, de matre iure damnata, tradunt Suares 3. part.

q. 68.

q. 68. ad art. 11. & ibidem Ægidius, Diana 2. p. tract. 1. miſcell. reſol. 44. Layman c. 3. de baptiſm. num. 2. Filliucius tract. de baptiſ. num. 139. nec videtur abhorrere Bonacina num. illo 10. De hac ſententiarum varietate ferendum eſt iudicium; ſeorſim primùm agendo de matre innoxia, tum ſeorſim quoque de noxia & iure damnata.

In illis circunſtantiis, mater innocens nulla ratione ſecanda.

3. Mater innoxia, ſi conſtet eam morituram vi ſectionis, nulla ratione ſecari debet, quæcunque tandem mala timeantur, vt extinctio familiæ antiquiſſimæ & illuſtriſſimæ; vel ſucceſſionis pinguiſſimæ transfuſio ad externos ob non exemptam prolem, matri immorituram, vel denique exortus turbarum grauiſſimarum, & quæcunque alia mala fingere aut ſupponere liceat. Nullum quippe malum proferri poteſt, cuius prætenſa deuitatio honeſtet actionem intrinſecè malam, cuiuſmodi eſt ſectio matris innoxiæ in propoſito euentu. Hæc eſt certa ſententia omnium Theologorum, vnanimi conſenſu negantium, fas eſſe in vllo euentu, iniuſſu Dei vitæ ac mortis ſupremi domini, trucidare innocentem, quodcunque tandem malum intentetur. Cum ergo mater ſupponatur innocens; & ſectio ſpectatis circunſtantiis ſupponatur fore eius occiſio; negandum eſt matrem ſuperſtitem quæ vi ſectionis peritura exiſtimetur, ſecari poſſe, vt neceſſitati alicui extrinſecæ, quantacumque tandem illa ſit, proſpiciatur.

Vnde quod narratur Henricum 8. iuſſiſſe vt

vxor prægnans cuius naturalis partus deſperabatur, nec ſectioni ferendæ ob nimiam debilitatem par erat, ſecaretur ad educendam prolem maſculam ſucceſſioni Regiæ familiæ neceſſariam, pronunciante Henrico plus ſe ſatis fœminarum cum luberet reperturum, non item filiorum regnum extra familiam transferri prohibentium; ſi verè ab eo factum & dictum eſt, pertinet ad cumulum immanitatum, quibus Rex infœlix à perditiſſimis hominibus dementatus, in cuiuſcunque generis mortales, ac ipſos etiam cœlites, ſupra communem improborum modum eſt graſſatus. Nec hominis tam incompoſitæ vitæ factum, aut ſuggeſtio adſtantium illi ſiue Conſiliariorum ſiue Theologorum, ſi fortè factum eius aut conſilium probarunt, trahi poteſt in exemplum. Quàm ignauos enim, & gratiæ humanæ potiùs quàm diuinæ ſtudioſos,& Conſiliarios & Theologos habuerit eo tempore Henricus, ex Sandero, Ribadeneyra, & aliis in illius temporis hiſtoria,compertiſſimum eſt.

Secus eſſet, ſi bonus euentus ſperari poſſet.

4. At ſi mater innoxia, non ſit letho danda vi ſectionis: eo quod iudicio Medicorum cenſeatur ſatis valida ad excipiendam ſectionem Cæſaream, tunc ſi deſperetur partus naturalis, certum eſt ex ſuperiùs latè diſputatis cap.5.fas eſſe ſecare matrem viuam, vt fœtus ſuperſtes eximatur. Imo adhibenda ex neceſſitate eſſet ſectio, non modò vt conſuleretur æternæ ſaluti infantis per baptiſmi collationem, ſed etiam vt conſuleretur communi bono grauiter lædendo per extinctionem prolis intra matrem:

matrem: Ita vt non modò titulus charitatis erga prolem, iniiciat matri neceſſitatem ſubeundæ tunc ſectionis, ſub graui culpa: ſed etiam titulus iuſtitiæ bonum commune proſequentis, (quam l. 3. de virtut. num. 76. ſtabiliuimus, & propriè acceptam Iuſtitiam commutatiuam eſſe monſtrauimus,) obſtringat prægnantem,ad conſulendum hac ratione, communi bono.

Quinetiam, tametſi & prolis & matris certo alioqui exitio ſubiiciendarum niſi ſectio adhiberetur, anceps & dubia fieret ſors per ſectionem,adhibenda nihilominus eſſet ſectio; tùm vt iis obligationibus ſatisfieret quæ ſuperiùs ſunt expenſæ c. 8. tum ob hanc nouam & peculiarem communis boni curandi, & publicæ calamitatis auertendæ obligationem; quæ tanta eſt, vt tametſi ſperari poſſet matris incolumitas abſque ſectione, ſolius autem fœtus exitium non quidem certò impenderet vi ſectionis, ſed tamen vocaretur in dubium, permittendus eſſet fœtus illi periculo, & ſectio adhibenda ex obligatione iuuandi publicum bonum. Nam quamuis non ſit licitum trucidare innocentem vt bonum commune quantumcunque obtineatur, tamen fas eſſe ob eam cauſam exponere innocentem periculo,omnes æquè conſentiunt.

Matris noxiæ nulla habenda eſſet ratio, ſed prolis duntaxat.

5. Venio ad matrem noxiam & capitali ſupplicio ritè adiudicatam. Huius nulla habenda eſt ratio, ſed fœtus duntaxat. Id eſt, non eſt curandum an mater ſic damnata, mortem oppetitura ſit vi

ſectionis. Nam annuente publica poteſtate, fas eſt eam vita ſpoliare. Itaque tantùm habenda eſt ratio prolis, quæ ſi perdenda ſit adhibita ſectione prægnantis noxiæ, nullo modo poterit adhiberi ſectio, quamuis vel partus naturalis deſperetur, vel periculum ſit in mora; & ex vlteriore vita matris mortem omnino commeritæ, grauiſſima mala toti Reipublicæ impendeant. Nihilominus enim, quia mors parentis noxiæ ſupponitur iungenda trucidationi prolis, cui vnicum remedium quod ſuppetit in deſperatione partus naturalis, nempè ſectio; non remedium, ſed exitium certum fore ſtatuitur, prætermittenda omnino eſſet ſectio: iuxta illud Apoſtolicum oraculum, *non ſunt facienda mala* (vtique culpæ) *vt eueniant bona*, atque adeò neque vt auertantur mala pœnæ, & vt Tertullianus vocat *vltoria.*

Neque verò fas eſſet, ſectionem quidem prætermittere, ne infans poſitiuè malè afficeretur & perderetur per ſectionem; matrem tamen alia ratione perimere, qua fœtus nullo modo attingeretur poſitiuè, v. g. per ſtrangulationem matris, aut capitis eius minutionem: quaſi fœtus qui ſuppoſita partus naturalis deſperatione & negata ſectione materni vteri, æquè intra vterum breui moriturus eſt, anticipatè ob commune bonum ex matris morte pendens, permittatur mori intra parentis viſcera. Non inquam fas eſſet matrem perdere ad eum modum, quia non interueniret ibi mera permiſſio exitij fœtus, qualis interuentura erat non adhibita ſectione, ſed verè interueniret influxus in mortem eius, ob ſubtractionem voluntariam alimenti, quo ſolo ſuſtentari & prorogare vitam poteſt: Vnde

quamuis

quamuis fœtus, non facta ſubtractione materni ſanguinis quo cibandus eſt, æquè paulo poſt periret intra viſcera materna, moriente matre poſt naturalis partus periodum non ſecuto partu; Tamen non periret vi operis alieni, quo ſubtrahitur illi alimentum, ſicut fieret in euentu propoſito.

Spectanda eius maturitas, quæ ſufficiens in ſeptimeſtri.

6. Igitur tunc tantùm fas eſt matrem noxiam ſecare vrgente ad eam ſectionem bono publico, quia periculum eſt in mora, cum ſpes eſt, fœtum non eſſe lædendum per ſectionem, quia ſatis maturus eſt, & adhibetur adeò peritus ſector, vt omnia ſecurè peragenda videantur: & ad ſummum, fœtus innocens exponatur periculo ob commune bonum, non tamen perdatur meditatò, id eſt ex certa prænotione exitij per opus noſtrum inferendi, quamuis non ex directa intentione; id quippe eſſet illicitum, quia moraliter rem ſpectando æquè eſſet occiſio innocentis, ac ſi adeſſet illius occiſionis intentio directa.

Porrò ſpes illa non lædendi fœtum, quam attendi volebam in ſecanda matre noxia cum periculum eſt in mora, & bonum publicum poſcit accelerari mortem eius; ſpes inquam illa, non tollitur ob immaturitatem fœtus, ſi contingat eum eſſe ſeptimeſtrem. Nam compertiſſimum eſt, partum ſeptimeſtrem eſſe vitalem: atque adeò tametſi fœtus artificiosè educatur eo tempore ex materno vtero, æquè poterit eſſe vitalis. Nec verum eſt quod Fracaſtorius l. de ſympath. cap. 11. comminiſcitur

de humano ſemine duplicis generis, quorum vnum poſt 7. menſes maturum fructum procreet, alterum duntaxat poſt nouem: Sicut in genere tritici; eſt quoddam ſemen dictum trimeſtre, vel ſetauium, quod tribus menſibus ſpicam fundit, & aliud quod menſibus nouem. Qua ratione eductio fœtus ſeptimeſtris, ſi fœtus eſſet compactus ex humano ſemine nonimeſtri, eſſet mortifera; Vnde cum nunquam conſtare poſſit niſi ex euentu, ex quo ſemine quis ſit compactus, ſi fœtus eruatur ante nonimeſtrem periodum, deerit moraliter certa ſpes maturitatis, quam remanere dicebamus, ſi fœtus eſſet ſeptimeſtris. Nego, fundamentum cui hæc omnia innituntur, ſolidum eſſe. Omnia quippe humana ſemina ſunt vnius ſpeciei, ſicut omnes homines inde procreati, continentur vna infima ſpecie. Triticum verò ſicut poteſt eſſe ſpecie multiplex, ita mirum non eſt ex ſemine multiplicis ſpeciei, quorum vnum ſeriùs, alterum ocyùs fructum ſuum procreet, poſſe deriuari. Itaque fœtus quilibet ſeptimeſtris, poteſt vitalis eſſe, & communi bono quod ex matris accelerata morte penderet, vrgente ad eum eximendum menſe ſeptimo à conceptione, non eſſet quod ea exemptio cenſeretur fœtus occiſio, ob immaturitatem eius, cum poſſit eo tempore ſortiri maturitatem conuenientem. Quod ſi maior in vtero mora, diuturniúſque inibi fomentum congrueret fœtui, ita vt ob exemptionem ante nonimeſtre ſubiturus ſit periculum, tamen vacabit culpa exemptio, ſi publici boni neceſſitas eam depoſcat: quandoquidem vt iam ſæpè dictum eſt, ratione communis boni, licitum eſt exponere innocentem periculo. Quare graui damno publico adigente

ad matrem letho dandam, fœtu duntaxat ſeptimeſtri grauidam, poſſet fœtus cenſeri ſufficienter maturus, & eximi eo tempore abſque ſcrupulo.

Poßítne proles cenſeri matura, ante ſeptimeſtre.

7. Obſcurius eſt, an fœtus ante ſeptimeſtre, cenſeri poſſet ſufficienter maturus, atque adeò an poſſet ante eam periodum ſecurè eximi, non præciſa ſpe incolumitatis eius, ſi bonum publicum non ſineret mortem matris illhuc vſque differri. Quamuis enim ordinarij partus ante ſeptimeſtre non ſint vitales, tamen id non eſt adeò vniuerſaliter verum, quin aliquando ſecus acciderit: Et ſicut frequentiſſima periodus humani partus, eſt nouem vel decem menſium; leguntur tamen aliqui partus vndecimeſtres, duodecimeſtres, tredecimeſtres, etiam quatuordecimeſtres, ac quod mirabilius eſt & planè rarum, ſexdecimeſtres: (Nam vndecimeſtrem partum abs ſe viſum, ſcribit S. Thomas opuſc. 28. art. 4. *ſub finem*, multáque pro eius menſis vitalitate aceruantur apud Moxium l. 3. de venæ ſect. in morb. acut. cap. 5. De duodecimeſtri & quatuordecimeſtri, exempla profert Delrio in Aduerſariis ad Senecæ Thebaidem verſu 355. de iiſdem ac cæterarum periodorum partubus exempla collegit Pineda l. 1. de Salom. cap. 10.) Sicut inquam leguntur hæ prorogationes ordinarij termini quo fœtus commorari ſolet in vtero; ita quamuis ſeptimeſtre ſoleat eſſe ordinaria vitalium fœtuum periodus verſus imum, ita vt fœtus anteriùs editi non ſoleant eſſe maturi atque vitales: tamen non deſunt qui præter eam regulam

regulam nati anteriùs, vitales fuiſſe perhibeantur. De partu quadrimeſtri, quinquemeſtri, ſemeſtri, exempla adducit Pineda loco annotato. Puellam quinquemeſtrem, lego apud Valeſium cap. 18. ſacræ philoſop. Ex Hieronymo Montuo ſcribit Moxius l.3. de ſect. venæ in morbis acutis cap.4. vxorem pincernæ Henrici II. Francorum Regis, partum quinquemeſtrem edidiſſe vitalem. Et aſtipulari Hiſpanos quoſdam Medicos, eiuſmodi quinquemeſtrem partum agnoſcentes vitalem, vt Ferdinandum Menam, Valeſium, Peramatum, itémque Italos, vt Cardanum, & Horatium Augenium, ſcribit idem Moxius. Quidni ergo vrgente neceſſitate communis boni, fas fuerit fœtum quinquemeſtrem habere pro maturo, & ex eo tempore exemptilem cenſere, ſi periculum ſit in mora?

Non video quid vetet totum concedere, illis in oris in quibus conſtaret, fœtum paucis illis menſibus, eſſe maturum & vitalem. Nolim tamen rem hanc committi, vel dictis duntaxat veterum autorum, qui plerunque incertum eſt de qualibus menſibus agant: vt fusè proſequitur Pineda l. illo 1. de Salom. cap. 10. num. 6. & 7. vel incertis rumoribus, quibus ſæpiſſimè ſubeſt falſitas: non modò quia matres vix vnquam benè ſubducunt & numerant menſes, & in eo ſæpè errant, vt notauit Hippocrates l. de ſeptimeſtri partu (vel Polybus Hippocratis ſucceſſor, cui opus illud adſcribit Clem. Alexand. 6. ſtrom.) ſed etiam quia obnoxium id eſſe innumeris mendaciis ac fraudibus, docet vulgatus Græcus verſiculus, apud Suetonium in Claudio, *Potentibus, ſunt menſium & partus trium*; tum iactatus, cum Liuia Druſum enixa eſt, poſt trimeſtres

cum

cum Auguſto nuptias, tegendæ anteriori conſuetudini tandem celebratas.

Proles octimeſtris in circunſtantiis propoſitis, poteſt matura cenſeri, & mater noxia ſecari.

8. Poſt ſeptimeſtre, quamuis non videatur controuerti poſſe de maturitate fœtus, vt conſtat ex eo quod ſeptimeſtris partus vitalis paſſim habeatur, atque adeò maturus; tamen difficultatem in re præſenti facere poteſt, quod octimeſtris partus ferè vbique non ſit vitalis. Dico *ferè vbique*; quia in Ægypto partus octimeſtres eſſe vitales, ſcribit Ariſtoteles l. 7. hiſtor. cap. 4. De Hiſpania idem ſcribit ex Auicenna Picus Mirand. l. 3. contra Aſtrol. cap. 18. confirmátque Ferdinandus Mena ad l. Hippocratis de octimeſtri partu. Et idem produnt de paucis aliis oris, vt de Naxo inſula Aſclepiades apud Dalechampium ad 7. Plinij cap. 5. vbi Plinius idem de Italia refert. Vt plurimùm autem, ac ferè vbiuis, partus octimeſtres non eſſe vitales in confeſſo eſt. Quare perinde eſſe videbitur, fœtum octimeſtrem eximere, ac eum perdere: quod illicitum eſt, quæcunque tandem vrgeat communis boni neceſſitas, quæ innocentis occiſionem honeſtare non poteſt.

Nihilominus ſi ſpectemus veriſimiliores cauſas cur partus octimeſtris non ſit vitalis, comperiemus nihil eſſe quod obſit, quominus ex grauiſſima cauſa fas eſſe poſſit, fœtum octimeſtrem eximere per ſectionem Cæſaream. Varias cauſas cur partus octimeſtris non ſit vitalis, profert & expendit Laur.

Laur. l. 8. anatom. q. 30. Iam reieci Fracaſtòtium, inde cauſam huius rei petentem, quod nullum ſit ſemen poſt octo menſes fructificans, quamuis ſit quod poſt ſeptem & quod poſt nouem menſes hominem procreare idoneum ſit. Explodendi item ſunt Aſtrologi quos Ioannes Picus l. illo 3. cap. 18. teſtatur, pro more ſuo id referre ad aſtra, diuinatorio & prorſus intuto perfugio: à quo tamen non planè abhorret D. Thomas, vt videre eſt in longa ratiocinatione quam circa hoc adhibet opuſc. 28. art. 4. ad penultimum. Eiuſdem rei ratio à Tertulliano prolata l. de anima cap. 37. concinna eſt, ſed myſtica, & ab hoc inſtituto aliena. Quæ maximè probabiles, minus certè cauillis obnoxiæ, occurrunt cauſæ, cur partus octimeſtris non ſit vitalis, probè cohærent cum licita fœtus exemptione per illud tempus, ſi ſumma neceſſitas vrgeat. Sunt autem duæ. Prior ex Hippocrate profertur à Franciſco Pico ad hymnum ſuum tertium, *ferè initio*; adducitúrque etiam à Ioanne Pico l. 3. contra Aſtrologos cap. 18. Nimirum quod mater octauo menſe quodam vteri morbo laboret, à quo in fœtum deriuatur ægritudo. Vnde ſi accedant iam ægro & infirmo, vexationes in partu ſubeundæ, adeò frangetur viribus, vt non ſit vitalis, vel etiam illico ſuccumbat. Poſterior quæ eſt communis Medicorum, nominatímque aſſignatur à Mercuriali l. 2. de morb. mul. cap. 1. itémque à Franciſco Valeſio l. 2. controuerſ. cap. 10. & à Dandino 2. Animæ digreſſ. 28. *§. de fœtus in vtero formatione*, inde petitur, quod fœtus ſeptimo menſe iam perfectus & validus, colluctetur plurimùm vt diſrumpat membranas, & carcerem ſuum perfringat, ex qua colluctatione non parum

parum acciduntur eius vires. Si ergo menſe octauo, nondum plenè inſtauratis viribus; eundem conatum repetat, ſuccedente partus labore, neceſſe erit illum ſuccumbere.

9. Neutra harum cauſarum, quæ vt dixi, maiore perfunduntur veriſimilitudine, obſtat quominus fœtus octauo menſe eximi poſſit, ſi grauiſſima neceſſitas perdendæ eo tempore matris id exigat. Nam ſiue octimeſtris partus idcirco non ſit vitalis, quia ægritudo matrem octauo menſe occupans, illum reddit imbecillum: ſiue idcirco non ſit vitalis, quia nimis debilitatur & viribus frangitur, ob repetitum ante reſumptum robur, exeundi conniſum; nihil hæc ad fœtum ſine conniſu ſuo exemptum è latebris materni vteri, eáque ratione liberatum à contagio ex materna infirmitate deriuando, augendóque magis ſi inibi hæreat per totum octauum menſem. Quod ſi quis fingat, admittendo cauſam ſecundam propoſitam, poſſe contingere, vt fœtus iam particeps ſit factus maternæ ægritudinis, (vt ſi ſub medium menſis octaui, vel eo exeunte eximatur;) indéque ſecuturum vt fœtus non ſit vitalis: Occurram, gratis ſupponendo omnia prædicta, adhuc licitam eſſe poſſe exemptionem fœtus per ſectionem matris eo tempore factam, ob vrgentiſſimam neceſſitatem interimendæ tunc matris noxiæ. Nam ad ſummum, id eſſet exponere fœtum alicui periculo; quam expoſitionem neceſſitas communis boni honeſtare poteſt. Itaque rectè ſtatuebã, nihil eſſe quod obſit, quominus ex vrgentiſſima cauſa quæ moram non ferat, & prægnantis interitum octauo menſe patrari exigat, eximi per ſectionem Cæſaream queat fœtus duntaxat octimeſtris.

Non

Non vrgente communi bono, expectandus partus naturalis, nec ſecanda mater, etiamſi noxia.

10. Dictum hactenus eſt, de prægnante noxia, quam interſit communis boni letho dari ante partum naturalem; monſtratúmque fas eſſe eam ſecare ad fœtum eximendum: id quod multo certius haberi deberet, ſi conſtaret fruſtra expectandum partum naturalem, eo quod mulier eo habitu ſit vt eniti non poſſit: ideóque fœtus antea concepti, quamuis maturi, nunquam emitti naturali modo viuentes quiuerint. Nunc dicendum eſt de matre noxia, quam perdi ante partum naturalem meritò ab ea ſperandum, nulla vrgens cauſa depoſcat.

Affirmandum eſt illicitum fore talem prægnantem ſecare, & fœtum eximere; cum extra dubium ſit longè melius eſſe fœtui, emitti ex vtero via naturali poſt inſumptum in eo tempus fouendis & perficiendis fœtibus à natura conſtitutum. Quamuis ergo ſi tantùm attenderetur mater quæ noxia ſupponitur, nihil vetaret eam ſecari, & fœtum intempeſtiuè ab ea educi per artem; tamen ſpectando quid fœtus magis interſit, (vt iuſtum ſanè eſt id ſpectare, cum nulla grauis & vrgens cauſa extrinſeca aliud fert:) abſtinendum eſt exemptione fœtus artificioſa, & expectandus partus naturalis, ſi ſperatur ſecuturus. Et ita ferunt varia iura, nominatim lex *prægnantis*, ff. de pœnis, quæ ſic habet; *prægnantis mulieris conſumendæ damnatæ pœna differtur quoad pariat.* Vbi Gotofredus ex variis id illuſtrat. Item l. *Imperator Hadrianus*, ff. de ſtatu hominum,

hominum, refertur decretum Adriani, quo traditur ſolitum eſſe prægnantem damnatam ſeruari, dum partum ederet. Meminit harum legum Romanum Martyrologium 7. Martij, deſcribens ſummatim mortem S. Felicitatis, quæ quod prægnans eſſet, quamuis prædamnata, non eſt tamen feris obiecta, niſi poſt partum. Laudat Romanos ob hanc legem Clemens Alexandrinus 2. ſtrom. laudat quoque, ſed non expreſſo Romanorum nomine, Philo l. de Charit. conferens eam cum lege illa Iudaica, qua pecus grauida mactari vetabatur, etiam in ſacrificium. Autor eſt Plutarchus l. de ſera numinis vind. Romanos huiuſmodi legem hauſiſſe à Græcis, hos verò ab Ægyptiis. Videndi qui in eam rem plura conferunt, Couarr. 4. var. c.4. Hippol. de Marſil. in pract. §. *nunc videndum*, num.46. Gulielm. Bened. in cap. *Raynutius*. de Teſtam. V. *& ſobolem*, num. 9. & 60. Matth. de Afflict. in Conſt. Neap. tit.23. n.11.

Itaque ſenſus legiſlatorum, cui ſtandum eſt, cùm per bonum publicum licet, manifeſtè fert, prægnantis damnatæ fœtum non eſſe vlli diſcrimini obiiciendum per eductionem præproperam. Nam quantumcunque peritus ſector adhibeatur, non eſt dubium, quin fœtus remotior à periculo futurus ſit, ſi via naturali prodeat in lucem; cum vt cætera deeſſent, ac etiam tacendo vlteriorem in vtero moram fœtui fouendo percommodam; vel minima ſcalpelli aut cultri Chirurgici exerratio improuida, poſſit eſſe fœtui exitialis. Itaque ſectio Cæſarea ſemper fœtum exponit alicui periculo, quam expoſitionem honeſtare duntaxat poteſt vrgentiſſima cauſa.

Inſtructio Medicorum, cauſa ſecandi inſufficiens.

11. Eam ego non cenſuerim eſſe, inſtructionem Medicorum & Chirurgorum, vt prægnantium ſtatum plenè edocti, meliùs deinceps iuuare poſſint grauidas, ad fœlix puerperium. Neque enim nouum eſt, vt noxiorum corpora dedantur Chirurgis ac Medicis, ad comparandam notitiam qua ægris iuuandis ſint aptiores. Et quanquam id frequentius concedatur circa defunctorum cadauera, tamen nihil etiam vetat, ſi res ferat, idem concedi quoad viuos. Nec dubium videtur, quin Herophilus ille & infantium & maiorum *proſector, medicus aut lanius qui ſexcentos exſecuit vt naturam ſcrutaretur, qui hominem odiit vt noſſet*, (verba ſunt Tertulliani cap. 10. & 25. de anima,) viuos quoque exſecaret ad comparandam ſcientiam; diſertè enim Tertullianus, ſi congruenter interpungatur, ſtatuit, miſeros homines, non morte ſimplici, ſed diriſſima inter exectionis artificia, ſcrutante Herophilo interiiſſe. Narrat Monſtreletus in Gallica hiſtoria, baliſtarium Mudonenſem calculoſum, ob ſcelera neci adiudicatum, rogantibus Medicis Pariſienſibus à Senatu eſſe conceſſum, ad ſcrutationem modi quo calculus curandus eſſet in calculoſis. Facta à Magiſtratu poteſtate, Medicos ventrem criminoſi aperiri iuſſiſſe, habet narratio; & vbi ſatisfactum eſt Medicorum deſideriis, repoſita denuo, miſero fuiſſe inteſtina, vulnúſque conſutum. Quod autem ſuſpiciendum eſt, facta ob dolores toleratos vitæ gratia, recuperauit ſanitatem, diúque ſanus

ſanus & valens vixit, iam etiam liber à calculo. Fortaſſis ergo erit, qui cenſeat poſſe expedire, vt prægnantis noxiæ diſſectio Medicis ac Chirurgis concedatur, vt ſalua quantum licebit honeſtate & verecundia, ex prægnantis ſuperſtitis non iniuſta excarnificatione, comparent peritiam, per quam deinceps grauidis & parturientibus vtiliores eſſe poſſint. Nam in demortuis corporibus, per abſceſſum animæ, concidunt partes, & multa perſpectu neceſſaria obliterantur, vt Celſus in prooemio, & Tullius in Lucullo teſtantur, agentes de Empiricis.

12. Aiebam tamen hanc non videri ſufficientem cauſam exponendi fœtum periculis, quæ neceſſariò adit per matris diſſectionem. Nunc enim, partim accepta notitia ab anterioribus qui prægnantium viua corpòra nefariè ſunt ſcrutati; ſiue ad rem Medicam, vt Herophilum feciſſe diximus; ſiue ad rem Magicam, vt factum à Iuliano Apoſtata, habetur ex Nazianzeno orat. 1. in Iulia. & ex Theodoreto 3. hiſtor. cap. 26. ac etiam ex Nectario Conſtantinopolitano, homil. de S. Theodoro; partim hauſta cognitione ex ſectionibus Cæſareis in naturalis partus deſperatione adhibitis, prægnantibus ſuperſtitibus, aut confeſtim ab earum obitu; tanta lux affuſa eſt rei anatomicæ in hac parte; vt iuſtum non ſit de contrucidatione verecundiæ in diſſectione vteri viuentis, & obiectu prolis ad aliquod diſcrimen, per matris diſſectionem cõgitare, eam ob cauſam.

CAPVT XIII.

De ſectione matris ſuperſtitis, mortuo intra vterum fœtu.

1. HÆc vna ſupereſt circa ſectionis Cæſareæ honeſtatem difficultas. Cum enim ſectio hæc, vel ſit matris mortuæ ſuperſtite fœtu, vel matris viuentis fœtum viuum aluo gerentis; vel denique matris ſuperſtitis grauatæ fœtu viſceribus eius immortuo; duas primas ſecandi cauſas,& omnia cum eis nexa, hactenus proſecuti ſumus. Reſtat ergo expedienda tertia, quod breuiter & facilè præſtari poterit ex anterioribus reſolutionibus.

Fœtus viuæ matri immortuus, ſolitarius, aut cum Vopiſco.

Poteſt autem dupliciter contingere, vt fœtus matris ſuperſtitis vtero immoriatur. Nempe primò ſolitarius, ſecundò cum alio gemello adhuc ſuperſtite, quem dici *Vopiſcum* docet Plin. l.7. cap. 10. *Opiſcum* dicendum, commentatur ibi Dalechampius, quaſi ὀπίσθιον, quòd alterum ponè ſequatur, abortione iam eiectum. Vtriuſque generis mortuorum fœtuum, exempla ſuppetunt quàm plurima. Prioris generis inſigne exemplum ſuppeditat Plinius l.2. cap.51. de Marcia Romana,quæ claro icta fulmine,exanimato intra eam fœtu,vixit incolumis.

Illuſtriſſimum

Illuſtriſſimum item eſt quod anno 1623. contigiſſe ſcribit Philippus Hecſtetterus decade 6. obſeru. caſu 3. *in ſcholio.* Itémque aliud quod anno Chriſti 1545. accidiſſe refert Matthæus Cornax in Enchiridio Conſultationum Medic. de quo infra. Huc pertinet quod ſcribit Ludouicus Viues libro ſuo 1. de anima, §. *de generatione*; Neapoli Italiæ, & in Flandria Belgica, frequens eſſe vt in mulierum locis, gignantur belluæ multiformes; ſæpè ſolæ, aliàs cum infante, interdum puero à beſtiolis illis ſemeſo vel exucto. Cauſam refert Viues, in craſſiſſimum maximéque putrem humorem, quo eiuſmodi mulieres abundant ex alimentis braſſicarum, aut potu cereuiſiæ. Inde enim ait, non ſecus procreari in illis belluas, quàm lumbricos in vtero pueri, ex crudis fructibus: prauitas quippe receptaculi, vim inferens ſpecificæ ſeminis facultati, cogit vel rem à ſua ſpecie extraneam producere, vel vnà cum ea præterea aliud. Verùm de cauſa procreationis illius multiformium belluarum intra muliebrem vterum, agunt qui de Monſtris, aut de humana generatione diſſerunt. Nunc illud duntaxat ex Viue ſumimus, quod teſtatur non infrequens eſſe; vt fœtus, ſemeſus à beſtiolis congenitis, fundatur vtero cui immortuus eſt. Cracouienſem mulierẽ, anno 1494. infantem ab adnato intra vterum ſerpente eroſum, fudiſſe mortuum, ſcribit Lycoſthenes. Alia quædam exempla fœtus ſolitarij vtero immortui, attingam poſtea.

2. Vt autem fœtus qui vtero immortuus eſt, non ſit ſolitarius, accidere poteſt altero è duobus modis. Nimirum vel ita vt è duobus vno conceptu formatis, alter caſu aliquo obeat ante partum, ſu-

perſtite altero : Vel ita vt non eductis reliquiis cadaueris ex anteriore conceptu reſidui in vtero, mater denuò grauidata, nouum fœtum concipiat, breui ex contagio atque fœtore anterioris conceptus non excuſſi contingendum, & virulentiſſimè afflandum. De duobus geminis vno conceptu formatis, quorum alter caſu aliquo intra vterum mortuus hæreat ſuperſtite altero, exemplum luculentum profert Carolus Stephanus l.3.de diſſect.part.corp. hum. cap. 2. Illuſtre item eſt quod ſcribit Laurentius l. 8. anatom. q. 22. viſam ſibi nobilem mulierem gemellos aluo geſtantem, quorum vnum ineunte menſe nono, mortuum emiſit; alterum poſt ſeptiduum enixa eſt, vitalem. Pertinent eodẽ exempla duo, quæ conſignat Bahuinus in Appendice ad Rouſſetum §. de ſuperfœtatione, hiſtoria 3. & 4. Et alia inſuper habet Felix Platerus l. de part. mul. gener. dicatis, *ante medium*. Alterius verò calamitatis, qua fœtus nouus ſuperinducitur reliquiis alterius conceptus non excuſſis, mentio eſt apud Ariſtotelem l.7. hiſtor.cap.4. Stupendum eſt quod Schenchius recitat l. 4. obſeru. medic. titulo *de fœtibus*, mulierem anno 1590. lapſam, fœtum immortuum non excuſſiſſe; eóque ſemper retento, bis térve concepiſſe, & quod mirabilius eſt, vitales fœtus edidiſſe.

3. Hæc ſunt propudia initiorum, animalis vt ſibi videtur ad ſuperbiam geniti, vt alia occaſione dixit Plinius l. 7. in procemio, nec diſſimiliter eiuſdem libri cap. 7. Porrò idem Plinius, fœtus quocunque è propoſitis modis vtero immortuos, nunc *abortus* ſimpliciter vocat, etiamſi non exeuntes, vt l. 24. c.5. agens de Galbano; nunc *abortus mortuos*,

vt lib. 28. cap. 19. aliàs *partum mortuum*, vt l. 22. cap.25. Alibi *abortum*, Indorum lingua dici *brecmaſim* teſtatur, nimirum l. 12. cap.7. quo tamen loco vbi vulgati Codd. habent *abortum*, Chiffletius l.2. dædalmatum cap. 15. de his fœtuum vtero immortuorum variis apud priſcos appellationibus diſſerens, teſtatur in M. S. veteri codice legi *mortuum*, & pro *brecmaſi* legi *brima*. Diſtinctio autem *aborſus*, & *abortus*, quam tradit Ludouic. Bonaciolus cap.6. Enneadis mul. priore voce fœtum mortuum primis vitæ menſibus, poſteriore fœtum ſub partus tempora defunctum denotans, non videtur vſu recepta.

Sectio matris ſuperſtitis, ad fœtum ſolitarium vtero immortuum educendum, licita, affulgente ſpe boni euentus.

4. His ita conſtitutis, ſi quæratur, an ſectio Cæſarea fœtu ſolitario matri immortuo ſit licita, reſpondendum eſt, omnino licitam eſſe, ſi concurrant quæ ſuperiùs popoſcimus, vt ſectio matris ſuperſtite fœtu, careat labe. Nimirum ſi ſpes ſit, matrem cuius ſolius in hoc euentu habenda eſt ratio, non eſſe perituram vi ſectionis. Poterit enim hac ratione leuari infelici onere, quo fortaſſis perdetur niſi per ſectionem eximatur. Et ſanè quibuſdam benè id ceſſit. Scribit enim Marſilius Cagnatus l. 4. var. cap.9. *in fine*, & pleniùs Matthias Cornax in Enchirid. Medic. conſult. pag. 188. compendio expreſſus à Sennerto l.4. p.2. ſect. 6. cap. 8. *initio* anno 1549. Viennæ Auſtriæ mulierem poſt geſtatum quadriennio fœtum mortuum, ſecto tandem abdo-

mine & vtero, leuatam fuiſſe diuturno illo onere & ſanitati reſtitutam, ſalua etiam fœcunditate, nam poſtea quoque concepit. Nec diſſimilem narrationem habet Philippus Hecſtetterus decade 6. obſer. caſu 3. *in ſcholio*. Hinc ergo iunctis aliis quæ ſuperiùs adducta ſunt, tractando de ſectione prægnantis ſuperſtitis fœtu item ſuperſtite, manifeſtum efficitur, ſi mater ſperetur non peritura vi ſectionis, & aliud remedium expeditius non ſit ad manum, ſed Medici iudicent ſectionem fore remedium maximè opportunum, fas omnino eſſe, ſecare mulierem ad eximendum infelix onus, cum de eius interitu conſtiterit, ad quod ſigna ſuppeditabit Paræus lib. 24. cap. 31.

Non tamen cadit ſub obligationem.

5. Dixi duntaxat, fas eſſe id præſtare; non dixi autem mulierem obligari ſectionem ſubire in hoc euentu: quia cum agatur tantùm de vita mulieris, & remedium ſectionis ſit valdè difficile, ac refertum acerbitatis, poterit facilè mulier nolle vitæ prorogationem tam carò emere. Neminem quippe teneri vitam conſeruare adhibitis remediis ſummorum cruciatuum illatiuis, ſuperiùs notatum eſt cap. 6. Quid quod ſectio non eſt vnicum artis remedium, ad mulierem in hoc euentu conſeruandam? Imo rarum eſſe, vt ad ſolam fœtus iam mortui eductionem adhibeatur ſectio, notauit Sennertus l. 4. p. 2. ſ. 6. c. 8. eo quod tunc fœtus vel medicamentis extrahi, vel Chirurgico opere citra ſectionem educi, vel denique naturæ conniſu expelli particulatim poſſit.

6. Medicamen

6. Medicamentorum extrahentium fœtus mortuos, meminit Moſchio cap. 16. excerptorum, vel in Græco Cod. c. 154. & Plinius l. 20. cap. 8. & 9. & 13. & 14. ac 22. Et lib. 21. c. 20. & 21. ac lib. 22. c. 21. ſæpéque alibi. Operis Chirurgici ad extractionem fœtus demortui vt ſalua ſit mater, meminit Tertullianus l. de anima, cap. 25. & latè Iacobus Ruffius l. 3. de muliebr. cap. 6. ac Paræus l. de hom. gener. c. 26. poſt Albucaſim lib. 2. meth. med. c. 76. & 77. Depulſi denique naturæ impetu particulatim cadaueris infantilis vtero abditi, exemplum luculentum recitat Cagnatus oculatus teſtis l. 4. variar. obſeru. cap. 9. Ait enim Romæ anno 1571. plebeiam mulierem, immortuum vtero infantem geſtaſſe, diúque cum morbo luctatam, cæcutientibus Medicis, ac ne grauidam quidem cogitantibus, tandem tumore præduro imi ventris fuiſſe liberatam & ſanitati reſtitutam, poſtquàm via qua venter deiicitur, fœtus humani carnes in fruſta diuiſas, & oſſa ſeparata (quæ tumoris prædicti materia fuerat,) ſponte naturæ emiſiſſet. Cum cadauer reiici non poſſet, qua naturaliter debebat, aliam illam viam aggreſſa eſt natura. Vterus recto inteſtino coaluerat. Itaque vlcus commune, ſponte peruium factum, præbuit oſſibus & putridis carnibus aditum ad inteſtinum, eóque putens ſarcina per auerſa corporis feliciter depulſa eſt, muliere ad multos annos incolumi. Non auſim affirmare ſimilitérne ſolo naturæ impetu acciderit, quod ſcribit Albucaſis lib. 2. method. med. cap. 76. de muliere quæ mortui fœtus oſſa per vmbilicum emiſit, & poſtea ſuperſtes fuit. Quæ enim ibi narrat Albucaſis interueniſſe ſupra naturæ vim, medicum quoque arti-

ficium ferre videntur. Illud ergo potiùs addiderim, quod eſt priori exemplo cuius ſe oculatum teſtem præſtabat Cagnatus, planè geminum, narratúrque à Ioanne Langio l. 2. epiſtol. Medic. in 39. nempe vxori cuiuſdam Andreæ Seidlen, appetente partu, obiiſſe & computruiſſe in vtero fœtum; de cuius cruribus & cerebello, oſſa denigrata & carie obſita, cum mulier ob inteſtini exulcerationem alui profluuio laboraret, excreta ſunt poſt annum decimum; non per vteri oſtiolum, ſed per anum, diu poſtea ſuperſtite muliere, quod incredibile videri poſſe, negat Langius cum tanta ſit vteri & inteſtini recti vicinia: vteri quippe ceruix, inteſtinò recto incubat. Vnde confirmatur dictum Oribaſij l. 9. Synopſ. cap. 51. affirmantis, abſceſſus vteri quandoque per os eius rumpi, quandoque per veſicam, ac ſæpè etiam per inteſtinum rectum emitti. Addit idē Langius, ex Achille Medico Auguſtano, exemplum alterum, de muliere ſuæ regionis: quæ cum diu fœtum mortuum in vtero geſtaſſet, tandem eum marcidum, per apoſtema in iliis ſuppuratione apertum, fruſtillatim eiecit incolumis. Nec omittendum quod prodit Ludouicus Guionus l. 5. de pulchritud. & ſanit. corpor. cap. 25. viſam ſibi mulierem, quæ infantem in vtero mortuum, ibíque longo ſitu putrefactum, tandem ſuperſtes & incolumis eiecit, primùm quidem carnibus putrefactis aquæ ſpecie emiſſis cum lotio: deinde verò oſſibus ſigillatim, per foramen ſub vmbilico enatum, è quo naturæ impetu proſiluerũt. Proſtant apud Paræum lib. 25. cap. 16. in hanc rem exempla, & apud Felicem Platerum l. de partib. mulier. gener. dicatis, *ante medium.*

In

In tot igitur viis artificioſis excutiendi inutile pondus vteri, fas erit mulieri, non admiſſa ſectione Cæſarea aliam eligere: niſi malit cum reſignatione & ſubiectione plena ad nutus omnes diuinæ prouidentiæ, præſtolari patienter naturæ impetum, ſi fortè per eum, vt in exemplis proximè memoratis, extrudatur fœtus mortuus, qui ſolitarius vteri tumulo inſidet.

Similis ſectio in Vopiſci gratiam, & licita, & neceſſaria.

7. At ſi cum fœtu mortuo alter ſuperſit viuus, & de vtriuſque coexiſtentia conſtet; ſiue per abortiuum anterius conceptione ſecunda non emiſſum, ſiue per alia ſigna immortui vtero fœtus quæ Medici tradunt; & ſemel ac iterum Hippocrates l. de ſuperfœtat. deſperetur autem partus naturalis, reſpectu fœtus ſuperſtitis; ac denique mater ſperetur par futura ſectioni, nec mortem vi eius oppetitura; tunc non modò licitum, ſed etiam ex graui charitatis obligatione neceſſarium eſt, adhiberi ſectionem Cæſaream, vt fœtus qui incolumis intra vterum reſtat, non pereat, ſed habeat vitam æternam. Hoc conſtat ex diſputatis toto cap. 6. Imo in hoc euentu longè vrgentior eſt neceſſitas infantis, quia niſi per ſectionem citò ſuccurratur, celeriùs peribit ob contagium à cadauere adiuncto. Ea ergo charitatis obligatio, qua monſtrauimus, infanti ob præcluſum partum naturalem morituro abſque Chriſtiana initiatione, & in æternum perituro, deberi beneficium exemptionis ex vtero per matris ſectionem, habet vrgentiorem locum in hoc euētu.

Poſſe

Poſſe autem in eo prodeſſe ſectionem, monſtratur illuſtri exemplo quod recitat Marcellus Donatus l. 4. hiſtor. Med. mirab. cap. 22. de muliere circa Mantuam anno 1540. cui è duobus gemellis; vnus intra vterum mortuus eſt, & ſectione Cæſarea eductus, ſuperſtite altero & intra vterum relicto; vnde poſtea ſtato tempore naturali modo prodiit, vſquequaque ſanus & valens.

CAPVT XIV.

Embolum Iuridicum; Iuriſperitorum de ſectione Cæſarea, & exempto per eam fœtu controuerſiæ indicatæ, & diiudicatæ ex antedictis.

1. INDICATÆ inquam, non enim diffuse agitatæ & expaſſæ, ſed breuiter tantùm tactæ, ne quandoquidem Theologos ac Medicos in hac cauſa audiuimus, Iuriſperitos qui circa eam quoque occupantur, prorſus præteriiſſe videamur, præſertim cum duo quæ de ſectione Cæſarea apud eos diſceptata animaduerto, diiudicari facilè queāt ex antedictis. Duorum illorum vnum, generale eſt, ſpectátque ad quamcunque prolem ſectione Cæſarea eductam, ſiue vnam, ſiue multiplicem. Alterum reſtringitur ad multiplicem prolem luce coniūctim donatam, & coniunctim procreatá in eodem vtero.

Cæſonem,

Cæſonem, non cenſendum natum, nec iuribus natorum potiri, qui cenſuerint.

2. Generatim ergo controuertitur, an qui ſecto matris vtero venit ad lucem, habendus ſit natus mulieris illius, ita vt potiatur prærogatiuis omnibus ac iuribus, nominatim ſucceſſionum quibus frui deberet, ſi naturali partu ex hac fœmina editus eſſet. v. g. ſi auus Teſtamento ſuo edixerit, vt *proles ſi quam Berta pepererit, vel ex ea, fuerit nata; accipiat de bonis meis aureos mille*; quæritur, num poſito quod Berta non ſit naturaliter enixa, atque adeò non pepererit, nec natus ſit ex ea infans, ſed per ſectionem Cæſaream ſit exemptus gaudere debeat auita illa largitate, & mille aureos perinde ac ſi natus & partu editus eſſet, accipere.

Partem negantem amplexus eſt Paulus Caſtrenſis ad l. *quod certatum.* C. de poſthum. hæred. inſt. vbi etiam Iaſon, & Iacobus de S. Georgio. Subſcribit Purpuratus l. 1. conſil. 158. num. 4. & Curtius Iunior l. 3. conſil. 329. num. 6. & 7. aliíque nonnulli: eo maximè nixi fundamento, quod vt habet Paulus Iuriſconſultus l. *anniculus.* ff. de verbor. ſignif. *falſum eſt eam peperiſſe, cuius filius exectus eſt.* Quod dictum valdè celebrant Angelus, Alexander, & alij ad l. *quod dicitur*, ff. de liber. & poſthum. Indidémque multi adducti à Tiraquello ad l. *ſi vnquam.* C. de reuoc. don. V. *ſuſceperit liberos*, num. 140. excludunt Cæſonem à legato relicto, ſoboli quam mater pepererit. Confirmatur, quia Cæſones, vt videre eſt apud Guttierrem l. 2. pract. qq. q. 101. num. 3. habentur abortiui. Igitur non

ſunt

ſunt partus naturales, & ſoboles ex huiuſmodi matre nata, cui tamen ſoli addictum ſupponitur legatum.

Refelluntur, attento iure communi.

3. Contraria ſententia, quæ affirmat Cæſones iiſdem potiri iuribus, quibus potirentur ſi naturali modo editi fuiſſent, eſt longè communiſſima & veriſſima. Tradit eam Gulielmus Benedictus ad cap. Raynutius de Teſtam. V. *& ſoboles quam geſtat in vtero*, num.64. Guttierres q. illa 101. Tiraquellus loco citato num. 141. & ſeqq. Alfonſus Carranza de partu cap. 6. ſ. 1. qui alios permultos adducunt, & proferri ſanè poſſunt omnes illi qui docent Cæſones eſſe verè filios matrum è quibus eximuntur, & vt filios earum habendos atque tractandos, etiãſi non ſint per partum ſuſcepti; quem eſſe communem ſenſum Iuriſperitorum, habetur ex Alciato l. *etiam* 141. ff. de verb. ſignific. vbi diſertè id tradidit Vlpianus, & l. 1. §. *ſi qua prægnans*. ff. *vnde cognati*. & l. *quod dicitur*. ff. de liber. & poſthum. ac perſpicuè l. 1. ff. ad S. C. Tertull. vbi ſtatuitur, execto matris ventre editum, ad legitimam matris hæreditatem eſſe admittendum, & inſtitutum ſecundùm tabulas eſſe cenſendum, ac vnde cognati & legitimi poſſeſſionem bonorum ab inteſtato petunt, eum quoque petere illam poſſe.

4. Meritò quidem concedit Briſſonius l. 11. de verb. ſignif. V. *nati liberi*, ſi inſiſtatur nudo verborum cortici, cæſonem non debere dici *natum*; idque ferre nonnulla iura, in quibus *natus* ab eo qui poſt mortem matris exſecto ventre eius extractus

tractus eſt, ſeparatur, vt l.13. §. *ex omnibus*, ff. de Publicia. & l.6. ff. de inoffic. teſtam. Nec ſecus eſt de eo qui matri ſuperſtiti eximitur, cum eadem vtriuſque ſit exemptio, & ortus non naturalis ratio: Addit tamen idem Briſſonius, rationem facere, vt de nato propriè ac ſtrictè dicto, & de eo qui exciſo vtero editus ſit, idem cenſeri debeat. Idque maniſeſtiſſimè exigit voluntas teſtatorum, alitérve de bonis ſuis diſponentium in fauorem deſcēdentium ex tali muliere: quod enim ad eorum affectum attinet, perinde eſt quomodocunque proles ad lucem veniat, & ex ſubſtantia talis mulieris ſit procreata, & intra eam concepta, quod propriè fundat rationem ac denominationem *filij*, vt cap. 1. vidimus: atque adeò etiam ſufficit ad denominandum aliquem extenſa voce *natum*, provt *natus* cum *filio* confundi ſolet. Hæc dixerim attento iure communi.

Quid ferant iura ſpecialia, ea in parte.

5. Spectato tamen ſpeciali iure variarum prouinciarum, quicunque cæſones non potiuntur prærogatiuis natorum propriè dictorum. Alicubi enim, ſi fœtus ſtatim ac lucem vidit moriatur, habetur pro non nato & extraneo. Ita referunt Mantica l. 11. coniect. tit. 6. num. 11. & Giurba in conſuetud. Meſſan. cap.8. gloſſa 2. & cap.1. gloſſa 4. Vnde ſi in illis oris, infans qui per ſectionem educitur è matris vtero, mox à ſectione expiraret, non potiretur prærogatiua legati, vel ſucceſſionis qua alibi potiretur: ſed hoc illi in eo euentu commune eſt cum propriè nato, qui ſimiliter mox à natiuitate

efflaret

efflaret animam. Apud Hiſpanos teſte Guttierre l. 2. pract. qq. in 101. num. 5. & 6. vt Cæſo potiatur prærogatiuis fœtus naturaliter nati, habeatúrque filius quoad hæreditatem & iura liberorum, exigitur vt totus extrahatur viuus, & horis 24. ſit ſúperſtes, ac baptiſmo donetur. Et multo plus etiam depoſcit Alfonſus Carranza l. de partu natur. cap. 6. ſect. 1. num. 14. Vt enim Cæſo iuribus liberorum potiatur, depoſcit vt ſit temporis legitimi ac planè maturus fœtus, ita vt ad naturalem partum aptus fuiſſet, quantum ex ipſo erat; ac denique ita ſit affectus, vt poſtquam ex vtero eductus fuerit, poſſit viuere.

6. Nobis ſiſtendo in iure communi, & ſpeciali variarum prouinciarum iure dimiſſo, ſufficit dicere quod ex conſtitutis cap. 1. apertè habetur, nempe quod tametſi Cæſo, propriè & in rigore loquendo, nec pariatur à tali fœmina, nec ex ea naſcatur; tamen cum ex eius ſanguine ſit formatus, meritò habetur tanquam ex ea muliere natus, & admittitur ad hæreditatem vel legata, natis ex ea liberis conſtituta. Eſto teſtator, quia ſperabat partum fore naturalem, appoſuerit Teſtamento alteríve diſpoſitioni pro ſobole illius matris, talem clauſulam, *ſi pepererit*; vel illam, *natæ ex ea proli*. Quia enim dummodò effectus habeatur, non curatur de modo, vt dicitur l. *ſi mater* 3. Cod. de inſtitut. & ſubſtitut. meritò ius commune ad aliquem pro nato habendum, ſpectari duntaxat voluit formationem ex tali fœmina, & fœtus vitalitatem, quantum eſt ex vi formationis.

Vter

Vter è gemellis Cæſonibus, iure primogenituræ donandus.

7. Secundum de quo inter Iuriſperitos controuerti aiebam quoad Cæſones, pertinet ad euentum duplicis aut etiam multiplicis fœtus æquè capacis, ſi eadem ſectione Cæſarea extrahatur ex vtero, & educatur ad lucem. Ambigitur enim vter duorum maſculorum, ſi contingat eos è diſſecto matris vtero eximi, habendus ſit primogenitus, & iuribus primogenitorum donandus. Franciſcus Aretinus ad l. *ex duobus.* ff. de vulg. & pupill. ſubſtit. exiſtimat, in eo euentu dubium eſſe dirimendum adhibita ſorte. Malunt alij dimitti ſortitionem, quæ fortuitum quid eſt, nec poſtea arrideret deiecto: Volunt verò attendi, vter Cæſonum priùs lucem aſpexerit. Ita ex Molinæo Mieres tract. de maiorat. parte 4. q. 20. num. 195. Sed quid ſi (vt facilè poſſet accidere,) ita peracta ſit ſectio, vt ambo lucem aſpexerint eodem planè tempore, nulláque valuerit notari diſtinctio inter tempus aut momentum quo vterque apparuit? Quare conſultius videretur, in prorſus pari talium infantium cauſa, diuiſione iurium vti, & ex æquo partiri bona, aliáſve prærogatiuas iure primogenituræ obuenturas ei qui ſimpliciter eſſet primogenitus. Quem dicendi modum, in cauſa non abſimili inter duodecim alios à ſe prolatos, magis approbat Tiraquellus in Opere de iure primigen. quæſt. 17.

Quid ſi mater, eſſet Regina?

8. Longè implexius dubium eſt, an hæc reſolutio extendenda eſſet ad gemellos mares è Regina quapiam diſſecta eductos. Videtur enim par ratio, regni ac primogenij alterius cuiuſcunque; ita vt in omni planè euentu, tanquam æquitati valdè congrua, approbetur diuiſio iurium ex æquo facta: quia cum in pluribus Cæſonibus eadem opera ſimul eductis ad lucem, ſit idem prorſus fundamentum prærogatiuarum ac iurium quorumcunque; non apparet cur omnes non debeant æquales eſſe, quoad iura fundamentum illud conſequentia, quæcunque tandem ſint illa iura, & ad quæcunque & quantacunque bona terminentur. Et ita Tiraquellus, ac ex Tiraquello Molina Iuriſp. l. 3. de Hiſp. primog. cap. 1. n. 22. Sed reclamat Molina Theologus tract. 2. de Iuſt. diſp. 624. & idem ferè habet Carranza l. de partu natur. & legit. cap. 6. ſect. 1. n. 21. cauſati turbas è diuiſione regni conſecuturas, & monarchiæ euerſionem: proindéque exiſtimãtes, in eo Metaphyſico euentu, fore penes populum poteſtatem eligẽdi ſibi quem è gemellis mallet in Regem. Qui dicendi modus, ob peculiarem rationem huius iuris & hæreditatis, quam tãti intereſt ſeruari integrã, & tranquillè poſſideri ab vno duntaxat, apparet valdè conſentaneus rationi; ſi is cuius iura ad alterũ è Cæſonibus deuoluenda ſunt, mortẽ obierit. Nam eo ſuperſtite, penes ipſum eſſe videtur illa facultas alterutrum è gemellis deſignandi Regem. Populus quippe iampridem in eum tranſtulit ius ſuum, quodcunque habere potuit circa regni rectionem, & adminiſtrationem.

ERROR
POPVLARIS,
DE COMMVNIONE PRO MORTVIS,

Diſcuſſus à R. P. THEOPHILO RAYNAVDO, *Societatis* IESV *Theologo.*

Guſtus Operis, cui titulus eſt, HETEROCLITA SPIRITVALIA, ET ANOMALA PIETATIS.

Falſa ſunt abiicienda remedia, quæ veris ſunt periculis grauiora.

Innoc. 3. cap. *de homine*, de celebr. Miſſarum.

ERROR POPVLARIS DE COMMVNIONE PRO MORTVIS.

1. ACcesseram ad officioſæ ſalutationis munus exhibendum Nobiliſſimo & Reuerendiſſimo D. D. Abeli de Savtereav, Biscavdvnensi Abbati, Viro vndecunque Ornatiſſimo, & ſpeculo inſigni prærogatiuarum illarum, queis Philo Iudæus l. quis rerum diuin. hæres, & de more ex Philone S. Ambroſius l. 2. de Abraham cap. 9. ſenectutem bonam definiunt, eximiæ inquam prudentiæ, & vitæ integerrimæ, quæ Chriſtianum illum Neſtorem exquiſitè commendant. Aderant viri graues & honeſti complures; & ex ſacra quadam familia arctioris inſtituti, religioſiſſimi Patres duo. Nomina exciderunt; ſed eorum vnus, non minùs externa ſpecie, quàm ſanctimonia, B. Hilarionem, qualis à D. Hieronymo iam maturus deſcribitur, præferebat. Sub ſermonem de rebus piis, fuit qui reguſtaret verbulum, præter expectationem, (vt aiebat,) à ſe exceptum in matutina ſacra

 diſſertatione

diſſertatione noſtra, de vſu ſacramentorum. Cum enim obiter dictum à nobis eſſet, ſacramenta nonniſi ſumentibus proficere, atque adeò attenta vi & efficacitate Sacramenti, provt Sacramentum eſt, inutilem eſſe abuſionem, communicare pro mortuis: Ingeſſit hoc is quem dixi matutinus Auditor in colloquium, ſuámque anteriorem praxim ex piorum & eruditorum hominum doctrina, communicandi in gratiam defunctorum, ingenuè eſt profeſſus. An vt illorum quos memoraui Religioſorum Patrum ſtudium acueret, in propugnando quem ab iis hauſerat vſu? Non eſt ſanè ſpe ſua falſus, ſi id captauit. Alter quippe eorum, & ætate maior, & obitis inter ſuos muneribus clarior, alacriter ac copioſè pro pio illo vſu iuuandi per communionem mortuos diſputauit. Cúmque colliſis inuicem vt aſſolet, rationibus, lux veritatis, velut ignis ex attritu diſſiliret, quæ eſt diſputationis vtilitas à Boëtio 3. de conſol. proſa 12. ſcitè notata; præſidium ſuo illi vſui quæſiuit ab autoritate duorum è noſtris qui editis piis quibuſdam lucubrationibus, hunc fructum iuuandi defunctos, omnibus aliis ſacræ communionis effectibus prætulerunt. Prolata ac perlecta ſunt horum Autorum loca, nec gutta guttæ ſimilior viſa, tam iiſdem vterque verbis ſuam expreſſit mentem, & fideliter ex eis allegatam à religioſo concertatore ſententiam; in qua agi de fructu illo communionis quem *ex opere operato* nominant, perſpicuum eſt; alioqui non eſſet iſte præſtantiſſimus omnium perceptæ Euchariſtiæ effectuum, ſiue res collata ſpectetur, ſiue conferendi modus, vt vel perfunctoriè conſideranti liquebit: planéque hoc ſenſu, & Autores prolatos

prolatos accipiebat, & mentem ſuam exprimebat, concertator. Qui inſuper cum aliis eiuſdem vſus patronis, inde extollebat hoc ſubſidium defunctorum, quod eius efficacitas non periclitetur à labeculis venialibus, quæ in aliis ſubſidiis per nudum opus operantis conſtitutis, quaſi muſcæ morientes, perdunt plerunque ſuauitatem vnguenti; ſubſidiúmque reddunt malum & nullum ac mortuo inutile. Id verò clarè fert, opus operatum Sacramenti.

2. Diffiteri porrò non licet, quin apud alios item permultos idem vſus communicandi pro mortuis increbuerit. Notus mihi eſt paganus Apoſtolici zeli concionator, qui vicos & caſtella infatigabili ſtudio circumiens, non alio magis incentiuo ad ſacram Synaxim vrget Auditores, quàm ſubſidij ac leuaminis per communionem ſacram conferendi animabus illis quæ emendatoriis ignibus ſordes in vita contractas defricant. Exhibet enim piè ac potenter, miſerrimum ſtatum animarum illarum; & quantæ ſit charitatis aliqua eis opitulatione præſto eſſe, demonſtrat graui ac forti oratione: quam obſignat ſuggeſtione variorum modorum iuuandi afflictiſſimas animas; ſed præſertim vt ſacrificij per Sacerdotes, ita communionis per alios. Id quippè vnicum ferè eſt huius vſus fundamentum, apud eius buccinatores. Tametſi in eorum gratiam, varia quæ fortaſsè non obſeruarunt; (ab illis certè non proferuntur;) adducere placet, quibus confirmari poſſe videtur, ſanctam & ſalubrem eſſe cogitationem, communicare pro mortuis.

Quæ videantur, communionem pro mortuis ex opere operato vtilem, ſuadere.

3. Videri igitur poſſit ſuffragatus huic vſui Gerſo parte 3. Epiſtola de pia memoria defunctorum, *ſub finem.* Ibi amico quem ad iuuandos Chriſtianè mortuos informat, diligenter commendat, vt inter aſſiſtendum ſacro, quo tempore Sacerdos Chriſtum Patri offert, & defunctos generatim, & notos, iuuet apud Deum ex nomine. Tum ſubdit. *Quotieſcunque etiam ad perceptionem corporis Chriſti te præparas, & perceptum tecum habes; eſto quæſo memor fidelium defunctorum, & implora tanto ardentiùs miſericordiam eius, quanto certiùs retines in te pignus æternæ redemptionis.* Clariùs idem præfertur, verbis quæ ex Scoto quodlibeto penultimo, adducit & approbat Ioannes Nider ad 7. decalogi præceptum cap. 9. *litera E.* Cum enim dixiſſet, & S. Gregorij autoritate confirmaſſet, oblationem altaris, ſuper omnia defunctorum ſubſidia, illis proficere; addit. *Et dicitur hîc oblatio altaris indiſtinctè, vt dicit Scotus, ſiue ſit conſecratio, ſiue perceptio Euchariſtiæ.* Ipſiſſima ſunt Scoti verba, quo vno ſuffragio continentur innumera. Quem enim latet, quàm multi & eruditione & pietate præſtantes, in Scoti ſententias iurent? Nec immeritò. Nam Scotus vt ſubrilitate & acumine inter ſcholaſticos facilè princeps, ita doctrinæ vbertate & ſoliditate nulli ſecundus, inter patricias ſcholæ familias vnam cum primis populoſam & nobilem ductat, haud impar aſſeclis.

4. Quid quod S. Thomas in 4. d.45. q.2. art.3. quæſtiunc.

quæſtiunc.1. ad 3. conſentire apertè videtur? Cum enim obieciſſet; videri baptiſmum ac cætera Sacramenta poſſe ſuffragari mortuis, æquè ac Sacramentum Euchariſtiæ, reſpondet: *Ad tertium dicendum quod baptiſmus eſt quædam ſpiritualis regeneratio. Vnde ſicut per generationem non acquiritur eſſe niſi generato; ita baptiſmus non habet efficaciam niſi in eo qui baptizatur, quantum eſt ex opere operato: quamuis ex opere operante vel baptizantis vel baptizati, poſſit aliis prodeſſe, ſicut & cætera opera meritoria. Sed Euchariſtia eſt ſignum Eccleſiaſticæ vnionis, & ideò ex ipſo opere operato, eius efficacia in alterum tranſire poteſt, quod non contingit de aliis Sacramentis.* Quid clarius? Nam Euchariſtiã, etiam provt Sacramentum eſt, eſſe ſymbolum Eccleſiaſticæ vnionis, nemo in dubium reuocat, & apertè aſſeritur à S. Dionyſio cap. 3. Eccleſ. Hierar. part. 3. & à S. Cypriano epiſtol. 63. quos aſſectatus eſt S. Auguſtinus lib. 7. de baptiſmo cap. 49. & tract. 26. in Ioan. & optimè ſerm. ad infantes qui habetur apud S. Fulgentium in calce libri de baptiſmo Æthiopis. Præclarè item compactionem materiæ huius ſacramenti è pluribus & granis & acinis in vnum adunatis, ad inſinuandam animorum vnitatem ex hoc myſterio, proponunt Cyprianus & Auguſtinus locis allegatis. S. Chryſoſtomus hom. 24. in 1. ad Cor. ad illud, *vnus panis multi ſumus*. Eucher. homil. 5. de Paſch. & Autor ſermonum ad fratres in eremo ſerm. 28. Optimè idem intelligitur ex vſu veterum mittendi Euchariſtiam in ſignum concordiæ. Sic enim apud Euſebium 5. hiſtor. cap. 24. legitur, in fragmento epiſtolæ S. Irenæi ad Victorem Papam. Et idem habetur in prato ſpirit. c. 29.

Et alia loca addenſat Eſpencæus l. 2. de Euchar. c. 4. contendens, in hunc finem & non tantùm ob ægrotos, aſſeruari iam olim ſolitam Euchariſtiam. Multa præclarè de Euchariſtia vnitatis fidelium ſymbolo Petrus Lombardus in cap. 11. prioris ad Corinth. Subnecto Diuo Thomæ Nicolaum Cabaſilam, Theſſalonicenſem Antiſtitem longè doctiſſimum. Nam etſi contra S. Thomam ex profeſſo ſcripſit, in hoc tamen puncto conſentit, vt videre eſt in expoſitione Liturgiæ cap. 42. 43. 44. & 45. Quibus locis ex inſtituto confirmat, non modò Miſſæ ſacrificium defunctis prodeſſe cum pro eis offertur, ſed etiam communionem.

5. Inter Patres S. Auguſtinus videri poſſit aſtipulatus lib. 6. confeſſ. cap. 2. Vbi refert vſum illius temporis afferendi ad memorias ſanctorum, (hoc eſt loca ſacra eorum cultui dicata, in quibus fideles tumulabantur,) pultes, ac panem, & merum; iuxta illud Tobiæ, *panem tuum, & vinum tuum, ſuper ſepulturam iuſti conſtitue*; erogandum ſcilicet in pauperes, aut in ſacros miniſtros in defunctorum ibi humatorum ſubſidium. Ex eo vſu apud Africanos celeberrimo, S. Monicam matrem ſuam, caniſtrum cum ſolemnibus epulis intuliſſe in defunctorum memorias, ſcribit eo loco S. Auguſtinus: addens, cum S. Ambroſius Mediolani ad abuſus præcidendos ea quaſi gentilium parentalia aboleuiſſet, piam fœminam *abſtinuiſſe ſe libentiſſimè, & pro caniſtro pleno terrenis fructibus, plenum purgatioribus votis pectus afferre doctam; & vt quod poſſet daret egentibus, & ſic communicatio Dominici corporis illhic celebraretur.* Vtique in bonum defunctorum illhic tumulatorum, quorum leuamini omnis illa epularum

larum appoſitio addicebatur. Quid clarius in rem noſtram? Sed & Petrus Cluniacenſis lib. 1. miracul. cap. 11. *in fine*, teſtatur animam Bernardi Groſſi, expetiiſſe adiuuari Sacramentis Cluniacenſium; non aliis ſanè quàm Euchariſtiæ ſubinde à ſingulis perceptæ: quæ ſubſidia negat Petrus Cluniacenſis fuiſſe expetituram piam illam animam in ignibus emendatoriis decoquentem labeculas peccatorum, niſi efficacia ad ſubueniendum eſſe perſpexiſſet.

6. Accedunt diuina viſa, & praxes Sanctorum. Apud Bloſium in Monili ſpirit. cap. 6. ſic habetur. *Anima cuiuſdam defuncti, cuidam Dei amico in flamma ardoris immenſi apparens, dixit ſe ea ſola de cauſa tam diris cruciatibus torqueri, quod circa Dominici corporis perceptionem fuiſſet negligentior; addiditque, ſi vel ſemel venerabile Sacramentum deuotè pro ſe accipere dignaretur, ſe mox liberãdam. Quod cum ille Dei amicus feciſſet, ſequenti die anima eidem Sole fulgentior atque micantior apparuit, vnica illa digniſſimi Sacramenti huius perceptione, ab intolerabilibus pœnis liberata, atque ad cœlum & æternam beatitudinem euecta.* In vita B. Ioannæ à Cruce cap. 7. narratur, eam ex ipſius Chriſti mandato, pro vna anima in Purgatorio detenta communicaſſe, inque eam rem accepiſſe ab Angelo Euchariſtiam. De B. Gertrude l. 3. diuin. inſinuat. cap. 18. *ſub finem*, ſcribitur eam à Chriſto expetiiſſe inter communicandum, vt vi perceptionis ſacræ Euchariſtiæ, tot animas è Purgatorio eriperet, quot eſſent particulæ, in quas ſacræ ſpecies, ſeu panis exuuiæ ori illatæ diuiderentur; annitente ſtudioſè pia Virgine, vt in quàm plurimas particulas dearticularet ſacram hoſtiam. Ratam habuit Chriſtus Dominus,

minus, (vt ibidem additur,) petitionem ancillæ ſuæ; tametſi ſupra votum, eius ſe deſiderio reſponſurum, & multo plures animas vi communionis vnius per eam obitæ, quàm ipſa ſignaſſet, erepturum è piaculiaribus flammis ſpopondit.

De Ioanne Ximenes temporali adiutore Societatis noſtræ, homine religioſis virtutibus excultiſſimo, teſtatur Ludouicus Pontanus in vita Patris Baltaſaris Aluares cap. 45. §. 2. eum iuuandis animabus in Purgatorio detentis fuiſſe addictiſſimum: & in eam rem omnia ſua opera bona conferre ſolitum, ſed nominatim communionem ſacram, quod eſt operum bonorum optimum. Itaque non contentum diebus duntaxat Dominicis participare diuinis myſteriis pro more cæterorum domeſticorum, aliis præterea feſtis diebus exorare ſolitum ad ſacram menſam acceſſum; quem etiam priuſquàm ad ſuperiorem adiret, in miſerarum illarum animarum bonum, offerebat Deo. Quod ſtudium procedente tempore ſemper in eo auctius fuit, & diuino viſo admonitus, annis compluribus ante exceſſum è vita, diligentiſſimè excoluit. In hoc teſtimonio non modò boni illius Ximenij ſenſus attendendus eſt, tametſi Deus qui non reſpicit perſonam hominum & cum ſimplicibus agit familiariſſimè, diuinarum rerum peritia, præ multis ſapientibus ac ſcribis, & huius ſeculi conquiſitoribus eum nobilitarit: ſed ſpectandus inſuper eſt ſenſus ſcriptoris, Ludouici à Ponte, hominis & doctrina & pietate præcellentiſſimi, diuinis verò illuſtrationibus ſupra communem modum clari. Apertè enim vſum communicandi pro animabus Purgatorij, ratum habet, & ſuper omnia bonorum quorumuis operum

rum iiſdem applicabilium ſubſidia effert.

7. Aptè vſurpabo hoc loco quæ in ſimili de ſuo cum aduerſariis candore S. Chryſoſtomus homil. 7. in epiſtol. ad Philipp. *Videte quàm ego ingenuè, & æquo animo, ea quæ ab aduerſariis dicuntur, afferam. Tunc enim demum ſplendida ac redundans victoria parta erit, cum illorum argumenta quæ aliquid roboris videntur habere, minimè abſconderimus. Abſcondere enim, potiùs dolus eſt, quàm victoria.* Hoc decus, eo iuſtiùs vindicare mihi poſſum, quod non modò ea non abſcondi quæ aduerſarij pro ſe proferunt: (præter æquiparationem enim Sacramenti & ſacrificij, & decus auctius Sacramenti, maiorémque eius frequentationem hinc ſecuturam, vix aliquid proferunt:) ſed etiam quæ eorum cauſam promouere videri poterant, nec cogitantibus ſuggeſſi. Nunc iuxta B. Euſtathij monitum, ſub initium diſputationis de Engaſtrimytho, propoſitis difficultatibus ſubnectenda acies contraria eſt, & quanti alterius partis firmamenta eſſe debeant conſiderandum: ſic enim veritas, & pietatis ſoliditas cui hæc diſputatio addicitur, multo faciliùs abactis offuciis effulgebit.

Sententia contraria, probatur autoritate.

8. Contraria ergo ſententia, quæ communionem pro mortuis in ſenſu de quo agimus, hoc eſt ita vt eis proſit ex opere operato & vi ſacramenti, habet pro explorata abuſione, mihi certa eſt. Tradit eam S. Thomas 3. p. q. 79. art. 7. Ibi enim explicatiſſimè docet, Euchariſtiam quatenus ſacramentum eſt, ſoli ſuſcipienti prodeſſe. Idem S. Thomas

lect. 6.

lect.6. in cap. 6. Ioan. *in ipſo fine*, habet inſignem locum in rem præſentem qui ex editione Romana anni 1570. & ex Lugdunenſi anni 1562. deſcribendus eſt. Nam in nupera editione Antuerpienſi, fœdè corruptus eſt, omiſſione aliquot vocum, & præſertim particulæ negantis; cuius ademptione, & commutatione in cauſalem particulam, ſenſus planè contrarius ei quem S. Thomas intendebat, inductus eſt in eum locum. Sic igitur habet is locus ex ſana & antiqua lectione. *Notandum eſt, quod aliter eſt in iſto Sacramento*, Euchariſtiæ, *& aliter in aliis. Nam alia Sacramenta habent ſingulares effectus; ſicut in baptiſmo, ſolus baptizatus ſuſcipit gratiam. Sed in immolatione huius Sacramenti, eſt vniuerſalis effectus: quia non ſolùm ſacerdos effectum conſequitur, ſed etiam illi pro quibus orat, & Eccleſia tota, tam viuorum quàm mortuorum. Cuius ratio eſt, quia continetur in ipſo, ipſa cauſa vniuerſalis omnium Sacramentorum, ſcilicet Chriſtus. Nec tamen ſi laicus ſumat hoc Sacramentum, prodeſt aliis quantum eſt ex opere operato, inquantum conſideratur vt perceptio, quamuis ex intentione operantis & percipientis poſſit communicari omnibus ad quos dirigit ſuam intentionem. Ex quo patet, quod laici ſumentes Euchariſtiam pro his qui ſunt in Purgatorio, errant.* Nupera editio quam allegabam, vel ab aliquo ſciolo vt abuſioni quam exagitamus ſuffragaretur, meditatò eſt interuerſa, vt perſpicuè factum eſt in eadem editione circa locum ex 1. ſ. diſt.44. q. vnica, artic.3. ad 3. vbi S. Doctor conceptionem Deiparæ ab originali culpa immunem agnoſcit in omnibus antiquis editionibus: Vel per oſcitantiam emaculatoris Typographici, turpiter deformata eſt. Nam

poſt

poſt illa verba, *ſcilicet Chriſtus*, ſic legit. *Nam ſi laicus ſumat hoc ſacramentum, prodeſt aliis*, quæ eſt manifeſta textus corruptio, pugnans cum D. Thomæ inſtituto, & vniuerſa eius ratiocinatione eo loco. Syncera ergo & antiqua lectio, eſt quam retulimus; ſicque emaculatus locus ille, ipſis Solis radiis conſcriptus in rem noſtram videtur.

9. Sed quid D. Thomam teſtem produco, quaſi non idem fuerit omnium retrò Doctorum & antiquorum Patrum ſenſus? Nam paucos illos qui ſuperiùs pro abuſu in quem agimus adducti ſunt, infra nullo negotio expediam, monſtrabóque ſenſiſſe omnia alia. Et mirum eſt è tam multis, qui de Euchariſtia, déque adiumentis animarum Purgatorij, omnibus Chriſtianis ſeculis, pleraque ſcriptis mandarunt, tam paucos fuiſſe, qui vel in ſpeciem ſteterint pro aduerſariis; cæteri verò ad vnum omnes, ſubſidium quod nunc tantoperè extollitur, nullo modo agnouerint. Imo cum Lutherani ſcripſiſſent, Catholicos arbitrari Euchariſtiæ vſum iuuare defunctos ex opere operato, meram hanc eſſe calumniam, & nemini Catholicorum id vnquam in mentem veniſſe, conteſtatus eſt Bellarminus, in iudicio de libro concordiæ, Mendacio Lutherano 58. Innumeri quidem Patres & Scholaſtici, fructum ſacrificij incruenti erga defunctos, accuratè & perſpicuè celebrant. Videſis Patres quos adducit Damaſcenus orat. pro defunctis, & qui proſtant apud Gratianum 13. q. 2. necnon apud Durantum l. 2. de ritibus cap. 43. & apud Thyræum l. de locis infeſtis cap. 82. ac denique qui appenduntur in Garetij & Coccij collectaneis, paſsímque apud Hæreſeologos. Scholaſtici idipſum vnanimiter & latè confirmant

confirmant in 4. d. 45. Sic igitur vno ore Patres & ſcholaſtici omnes, de vſu ſacrificij Miſſæ, ad iuuandos piè defunctos in Purgatorio hærentes pronunciant. At ſacramenti Euchariſtiæ ad eundem vſum adhibendi, nuſquam & nunquam meminerunt; ſi pauculos illos initio adductos excipias, qui id in ſpeciem dixiſſe ſunt viſi; reuera autem omnia alia voluerunt, vt infra dilucidè monſtrabitur. In re autem omnium calamis & ſermonibus protrita, neminem antiquorum reipſa iuiſſe in eam ſententiam, argumento peridoneo eſſe videtur, non eſſe nobis ſerò ſapiendum.

Video hoc eſſe argumentum ab autoritate negatiua, quod non eſſe vſquequaque validum, in confeſſo eſt. Tamen in hoc negotio apud cordatos quoſque magni eſſe momenti debet. Nam de fructibus & effectibus Sacramentorum, cum non aliunde ortum habuerint quàm ex Chriſti domini voluntate, ſcripturis ſacris vel Eccleſiaſticis traditionibus expreſſa, nihil affirmare ſolidè poſſumus, præter ea quæ firmantur ſacra teſtificatione, ſaltem maiorum ſcriptis prodita, vel apud omnes rata; vſu perantiquo per manus tradito, probante Eccleſia, cui quantum ſit in Sacramentorum negotio deferendum, tradit egregiè S. Fulgentius l. de baptiſmo Æthiopis cap. 10. Igitur cum vſus quem exagitamus, nulla vſpiam extent apud antiquos veſtigia, nulla per manus iam olim tradita aſſertio proferatur; tam altum ſilentium argumento eſt admodum valido, vſum recens inductum, & fructum Sacramenti de nouo iactatum, ſoliditate deſtitui.

Item ex antiquo vſu fidelium.

10. Affine eſt argumentum quod ducitur ex praxi & vſu fidelium. Videmus enim ex vſu antiquiſſimo ab ipſis Apoſtolis tradito, ſeruari in Eccleſia Catholica, vt cum quis viuorum animæ ſuæ conſultum vult, proſpiciat ſibi; curans vt in ſubſidium animæ ſuæ cum à corpore digreſſa fuerit, peragantur ſacrificia, ſiue ad id rogando ſuperſtites, vt factum à S. Monica ſcribit D. Auguſtinus 9. confeſſ. cap. 11. ſiue ſtatuendo in eam rem cenſum annuum: Alij largam ſtipem, in ſacras perſonas vel pauperes erogandam prouident, vt faciant ſibi amicos de mammona iniquitatis à quibus recipiantur in æterna tabernacula. Sunt qui ſibi piorum ſatisfactiones, vel è theſauro Eccleſiaſtico litrum apprecentur: & priuſquàm è vita excedant obteſtentur ſuos, ne horum & aliorum Catholicorum ſubſidiorum erga ipſos ſint parci, cum morte defungi contigerit. Idem ſtudium eſt cognatis circa cognatorum animas, & liberis piis erga parentes vita functos. Nominatim verò cum cadauer exanime humo inferendum eſt, conueniunt noti & propinqui ad exequias, quarum pars præcipua, vno aut multiplici pro mortuis ſacrificio continetur. Admodum verò frigeret eorum charitas in defunctos, ſi ad ſacrificia quæ leuandis ſuorum vita functorum animabus meritò curant, non adiungerent quoque communionem ſuam. At id eſſe contra vſum omnium regionum, nemo non videt. Nec eſt quod fortaſſis obtendatur mœror, & turbatio cognatorum in ſuorum obitu. Multi enim non adeò mœrent quin ſatis diſpoſiti ſint ad Euchariſtiæ per-

 ceptionem.

ceptionem. Vnde ſicut qui ſacerdotes ſunt, etiamſi ob ſuos vita functos mœrent ; tamen pro eis litare diuina hoſtia nequaquam prætermittunt, ſéque ad id dignè præſtandum, aptant & diſponunt vt poſſunt; Ita qui Sacerdotes non ſunt, tametſi ob ſuorum exceſſum mœſti, deberent pro eis communicare, & quanta per mœrorem liceret diſpoſitione, aptare ſe ad hoc ſubſidium charorum ſuorum animabus ſuppeditandum. Qui verò præ luctu eſſent ad præſtandum ſuis hoc beneficium prorſus inepti, ſtultè planè facerent, etiam ex hoc capite, quod fraudarent eos quibus benè volunt, magno leuamine. Nemo tamen vnquam vitio vertit mortuorum cognatis, vel amicis ſuperſtitibus, quod luctu abſorpti, & plus iuſto laxantes mœrori habenas, ineptos ſe redderent ad iuuandos perceptione Euchariſtiæ vita functos. Sed Patres, & Chriſtiani tractatores, qui in exagitando nimio ob defunctos mœrore multi ſunt, tacito prorſus hoc capite quod ineptum reddat ad communicandum pro defuncto, alia omnia vrgent, ac nominatim inutilitatem quoad mortuos, & nocumentum non leue ipſorum lugentium. Videſis Chryſoſtomum tomo 5. Græcol. ſerm. 28. & homil. 41. in 1. ad Cor. & homil. 4. in ad Hebr. & homil. 3. in ad Philipp. Baſilium orat. in S. Iulittam, Fulgentium Epiſtola ad Gallam, & alios quos profero l. 5. de virtut. à num. 125. tractans patientiam in morte charorum. Quicquid verò ſit de iis qui præ luctu eſſent inidonei ad communicandum per ſeipſos, poſſent tamen ac deberent, ſaltem per alios curare defunctis ſuis hoc ſubſidium, ſicut curant ſacrificia & preces. Nam etiam non ſacerdotum ſuffragia pro defunctis corrogātur,

porrecta

porrecta plerunque in eum finem ſtipe non modica. Nemo autem vnquam auditus eſt communiones pro mortuo curare, factis ad id impenſis, datóque antidoro pecuniario, vti aſſolet quoad preces & ſacra.

11. Nouitas itaque cui euellendæ operam damus, ſollicitat vſum in Eccleſia ab omni æuo receptiſſimum, abſtinendi vſurpatione ſacramenti Euchariſtiæ ad effectum leuandi defunctorum animas: tantúmque non damnat ſupinitatis & oſcitantiæ Paſtores ac Doctores omnes, qui de iuuandis hac ratione defunctis per tot ſecula ſiluerint. Nec abeſt tacita Vniuerſalis Eccleſiæ ſugillatio, quaſi in re tanta, támque afflictiſſimis animabus commodatura, aut aduertenda dormitauerit, aut proponenda fidelibus & commendanda torpuerit. Quod vel in cogitationem admittere, immane foret ſacrilegium: cum exploratiſſimum ſit Catholicis, Eccleſiam à Spiritu ſancto edoctam omnem veritatem, inſtituta à Chriſto iuuandis defunctis ſubſidia, & exponere & vrgere ſtudioſè ſolitam: quod diligenter exequor ea tractatione, cui titulus eſt, *Iuſta & inferiæ piis manibus*, qua inquiro in nouam de Purgatorio doctrinam, aſſerentem ad perfectionem ſpectare, nolle iuuari, aut iuuare mortuos, vt diuinæ Iuſtitiæ ſit locus. Et habuit ſanè Eccleſiæ typum Reſpha illa filia Aïa. 2. Reg. 21. quæ inuigilauit iuuandis defunctis, donec roraret ſuper eos aqua de cælo, iuxta perelegantem ac piam interpretationem Bracharij epiſtol. ad Ianuar. & Thomæ Cantipratani l. 2. Apum cap. 53. num. 22.

12. Tantùm porrò abeſt, vt vſus antiquus pro-

 bante

bante Eccleſia tulerit communicare pro defunctis, vt potiùs ab antiquiſſimis temporibus, nulla in ſacro pro defunctis facta fuerit aſtantium fidelium communio, vt habetur ex S. Dionyſio cap. 3. & 7. Eccleſ. hierar. notauítque ex Dionyſio Ioannes Cochlæus Philipp. 7. cap. 14. Eáque cauſa fuit, cur olim Energumeni ac Pœnitentes qui à communione arcebantur, ad ſacrificium Miſſæ non admitterentur, niſi cum offerebatur pro defunctis. Nimirum quia in aliis Miſſis populus communicabat, vel communicare poterat: Vnde Energumeni ac Pœnitentes, quia prohibebantur communione, excludebantur ab huiuſmodi ſacris: admittebantur autem ad ſacrificium pro defunctis, quia in eo non adminiſtrabatur communio. Et hanc eſſe germanam cauſam, cur non detur pax in Miſſis defunctorum, affirmat idem Cochlæus, Philippica illa 7. contra Melancthonem cap. 14. & annuit Ianſſonius expoſitione in Canonem Miſſæ, cùm enucleat primam orationem ante communionem, *pag. mihi* 174. Addens, eandem ob cauſam, in quibuſdam ordinibus prætermitti in ſacro apprecationem pacis, quoties abſtinetur perceptione Euchariſtiæ per alios à Sacerdote. Ea enim pacis apprecatio, diſponit ad Euchariſtiam quæ cum ſit *ſignum vnitatis & panis concordiæ*, vt loquitur D. Auguſtinus tract. 26. in Ioan. nihil habet alienius, quàm animorum diſiunctionem. Vnde illa per Diaconum inclamatio ſub tempus communionis apud Clemẽtem Romanum 2. Conſt. cap. 54. *nemo contra aliquem, nemo cum ſimulatione; vt ſi in nonnullis controuerſia reperiatur, conſcientia perculſi precentur Dominum, vt fratri reconcilientur.* Eodem ſpectabat amplexus quo

quo fideles ſub tempus communionis mutuo ſe ſtringebant, teſte Chryſoſtomo homil. 51. ad popul. Tunc item oſculum pacis figebatur, vt ex multis Patribus tradit Durantus l. 2. de ritibus cap. 54. Toties quoque hanc ipſam ob cauſam in myſteriis pax repetitur addito reſponſo, *& cum ſpiritu tuo*, vt S. Chryſoſtomus notauit homil. 3. in ad Coloſſ. *in fine.* Fortéque etiam inde factum, vt Sacramentum Euchariſtiæ nomine *pacis* inſignitum ſæpè legatur apud S. Cyprianum, & alios, quibus idem eſt *dare pacem alicui*, ac præbere Euchariſtiam. Apud Ignatium quoque Epiſt. 14. ad Epheſ. Euchariſtia vocatur *pax Chriſti.* Eidémque Tertullianus c. 39. Apolog. nomen *Agapes*, à dilectione & pace quam præfert & confert, tributum docet.

13. Cum igitur tanta ſit communicaturo pacis cum omnibus ſequendæ neceſſitas, meritò in myſteriis cum communicandum erat, externa pacis ſigna præberi & apprecationem pacis fieri, inſtitutum eſt, vt omnes aſtantes ritè & congruè ad communionem aptarentur: ne quod Proditor Iudas fecit, dulces cibos caperent amaro animo, prout D. Auguſtinus in pſal. 54. illud Chriſti improperium eſt interpretatus, *qui ſimul mecum dulces capiebas cibos.* At quia in ſacro pro defunctis, abſtinebatur communione; idcirco in huiuſmodi ſacro vſus tulit, vt pacis apprecatione abſtineretur, quod deinceps ſemper in Eccleſia ſeruatum eſt. Adducto diuino viſo id firmat Cantipratanus l. 2. Apum cap 53. n. 33. Scio alias præterea vſus illius cauſas proferri à Turrecremata, cap. *pacem*, de conſecr. diſt. 2. & à Durando in Ration. l. 7. cap. 35. à n. 30. & l. 4. cap. 52. paſsímque ab aliis qui de Miſſæ

ritibus ſcriptiones edidere. Verùm cauſa ex Cochlæo prolata, appoſitiſſima videtur. Ex ea verò apertè habetur, Eccleſiam non cenſuiſſe perceptionem Sacramenti Euchariſtiæ prodeſſe defunctis, cum in ſacris quæ ad eorum leuamen fiebant, abſtinentiam à communione ratam habuerit, & ab huiuſmodi ſacris, ritus ad communionem aptantes præcidi ſiuerit: contrarium planè curatura, ſi Euchariſtiæ perceptionem per ſuperſtites, poſſe defunctis proficere exiſtimaſſet.

Prima ratio, ex eo quòd Sacramenta ſint Medicinæ.

14. Venio ad meæ ſententiæ ſtabilitionem, & contrariæ impetitionem ex ratione, quam adducam duplicem. Nimirum vnam petitam ex generali ratione Sacramenti, alteram ex ſpeciali ratione Sacramenti Euchariſtiæ. Priori formandæ proludo, præmittens Sacramentis omnibus commune eſſe, & ad eorum genericam rationem ſpectare, quod ſint Medicinæ. Cum enim tot tantæque ſint in hac vita ægritudines noſtræ, vt earum numerus iniri nequeat, quod optimè proſequitur Gregorius Nyſſenus initio Epiſtolæ Canonicæ ad Latoium Mitylenenſem Antiſtitem, & ibidem Balſamon; necnon Hugo Victorinus l. de Medicina animæ *ferè initio*, & Hildebertus epiſtola ad quendam Præſulem, quæ admiſta Fulberti Epiſtolis, eſt numero 116. Cum inquam tot tantæque ſint animorum in hac vita ægritudines, ſapientiſſimè ac prouidentiſſimè Chriſtus Dominus, quē ſcitè Piſidas in Coſmop. v. 1359. nominat *Galenum Maximum*, ſecundarios nobis

Medicos

Medicos & Pharmacopæos, ſeplaſiámque pharmacis in rem noſtram conficiendis prouidit. Luculenter in hanc rem diſſerit Origenes homil. 8. in Leuit. vocans Eccleſiam *ſtationem medicinæ*, Sacerdotes autem Sacramentorum miniſtros, *Medicos* curandis animorum morbis præfectos. Nempe ſecundarios Medicos ſub Chriſto Archiatro, vt idem loquitur homil. 1. in Pſalm. 37. Aut vt dixit Nazianzenus orat. 1. num. 55. tanquam Medicinæ per Chriſtum exhibitæ adminiſtratores, & Chriſti principaliter curantis adiutores. Ab iis ſecundariis Medicis & Pharmacopæis, cum alia ad curandos morbos noſtros malagmata apparantur, de quibus plenè inter tractandum de Chriſto Medico: tum illa præſertim ex infuſo ac velut immiſſo certis rebus corporeis Chriſti ſanguine, omnino efficacia, quæ vocamus Sacramenta. Eorum multiplicem rationem multiplici corporum medicinæ proportionalem, pulchrè præter cæteros aperit Altiſſiodorēſis lib. 4. ſummæ cap. *de Sacramentis nouæ legis in communi.* Agnoſcit quoque frequenter eam Sacramenti & Medicinæ analogiam, Gulielmus Pariſienſis in Opere de Sacramentis, & S. Thomas in 4. diſt. 1. & 2. ac perpulchrè autor altercationis Synag. & Eccleſ. cap. 8. *ſub finem.* Sigillatim verò Euchariſtiam habere rationem medicinæ, ſæpè iterat apud S. Cyprianum Autor ſermonis de Cœna Dom. & Albertus Magnus ſerm. 21. de Euchar. & aliquot ſeqq. vulgo creditus S. Thomas opuſc. 58. cap. 21. & ſeqq.

Proſunt ergo ſoli ſumenti.

15. Ex his eruitur ratio valida in rem noſtram, monſtratúrque, vſum Euchariſtiæ quam viuens vſurpat, non poſſe ab eo referri ad ſubleuationem defuncti. Nam Medicina (cuiuſmodi eſſe diximus Euchariſtiam eo ipſo quod eſt Sacramentum:) Medicina inquam, nemini prodeſt præterquàm ſumenti. Si enim vt D. Chryſoſtomus homil. 5. & 7. ad pop. ſcitè dixit, ridiculus eſſet, qui vno quopiam membro corporis malè affecto, medicinam faceret alteri membro; v. g. qui curaturus lippientes oculos emplaſtrum talo aut cruribus admoueret: multo magis deſipere cenſendus eſt, qui inter ſubiecta multo minùs connexa quàm ſint inter ſe corporis membra, communitatem velit eſſe Medicinæ; ita vt vnum curetur, facta alteri admotione pharmaci. Igitur inane prorſus eſt, & contra genericam ſacramenti rationem friuolè excogitatum, quod perceptio Euchariſtiæ per viuentem, poſſit defuncto eſſe proficua. Nam totus Sacramenti fructus, datur ex opere operato; quod ſitum eſt in paſſiua receptione, & immediata admotione rei illius cui Chriſtus facultatem & vim conſeruit, impertiendi ipſa applicatione, effectum ſacramentalem. Itaque ei duntaxat prodeſt Euchariſtiæ perceptio, qui illam per ſeipſum ac immediatè percipit, & non alteri.

Et ſanè cum omnia nouæ legis ſacramenta habeant rationem Medicinæ, & omnibus æquè commune ſit inſtituta eſſe à ſummo animarum Archiatro, & ab eius ſanguine intra illa concluſo vim agendi ſortiri: profectò ſi vnum aliquod eorum (puta Euchariſtia) poſſet extra ſubiectum cui admouetur,

mouetur, fructificare; atque adeò vtiliter à viuente ſuſcipi pro defuncto,in quem fructus Sacramenti à viuente percepti per vltroneam ipſius ceſſionem transfunderetur; nihil afferri poſſet, quominus de aliis item Sacramentis affirmare idipſum liceret. Non contendo, cætera Sacramenta vel dignitate & rei contentæ maieſtate, vel ſacramentalis effectus cauſandi vi, æquare Euchariſtiam. Primum enim, is duntaxat admiſerit, qui cum Iuda Iſcarioth Sacramentariorum primicerio, Chriſtum in Euchariſtiæ Sacramento verè præſentem, impacta Chriſto ipſi mētitione diffiteatur: quod eſt ſpiritui gratiæ, Chriſto inquam ad modum ſpiritus in Euchariſtia abdito, & per tam bonæ gratiæ Sacramentum exquiſitiſſimos gratiarum ſenſus meritiſſimo ſibi à nobis expoſcenti, contumeliam facere; vt Apoſtolus aſſeruit. Alterum autem, negat & feracitatem gratiæ maiorem, agnoſcit in Euchariſtia D. Thomas 3. p. q. 65. artic. 3. tametſi lis eſt ſub Iudice, ob frequentem Euchariſtiæ iterabilitatem. Hoc igitur non contendo; ſed ſalua Sacramentorum quoad dignitatem & efficaciam inæqualitate & diſparitate; ipſóque dignitatis & ad eximios effectus præſtandos poteſtatis veluti vertice, Auguſtiſſimæ Euchariſtiæ vendicato iuxta illud Clementis 7. Conſtit. cap. 37. *Euchariſtia ſua magnitudine omne beneficium operuit*; confirmo, quia modus operandi Sacramentorum omnium eſt, vt per modum Medicinarum producant effectus ſuos, conſequi apertè; vt non niſi immanenter, & per applicationem ad ſubiectum cui fructificant, operentur. Proindéque quiſquis de eorum vno admittit quod agere poſſit tranſeunter, ita vt effectus eius proſiliat

extra ſubiectum cui admouetur; non habet vnde inficias eat, ſimilem vim proficiendi alteri quàm proprio receptiuo, ad alia quoque Sacramenta pertinere. Quare fatendum erit aduerſariis, alia Sacraméta nouæ legis, poſſe ſuſcipi pro ſubleuatione defunctorum, ſicut dicunt poſſe in eum finem ſuſcipi Euchariſtiam.

16. Dicant igitur ſimiliter, fas eſſe cuipiam baptizari pro mortuis: non modò in eo ſenſu quem Apoſtolus approbat 1. Cor. 15. nimirum ſumendo baptiſmum pro corporis afflictatione, & opere pœnali ac ſatisfactorio, ſed etiam inſulſo illo modo quo Gnoſtici apud S. Epiphanium hær. 28. & Marcionitæ apud S. Chryſoſtomum homil. 40. in 1. Cor. ſuſcipiebant baptiſmi Sacramentum, nomine eorum qui inexpiati ſacro lauacro exceſſiſſent è vita, rati eam intinctionem quam viuus ac ſuperſtes ſuſciperet, prodeſſe mortuo; quod quàm falſum & fatuum ſit, nemo non videt. Dicant ſimiliter aduerſarij, & vt ad praxim reuocetur ſatagant, fas eſſe accedere ad Sacramentalem Confeſſionem, pro defuncto. Quidni enim Sacramentum ad peccatorum abſterſionem factum, poſſit itidem applicari fructuosè iis defunctis in quibus reliquiæ peccatorum eradendæ ſuperſunt, & rubigo ſcelerum quoad culpam iam abſterſorum, defricanda manet quoad reatum temporarium? Hortentur denique aduerſarij, ad receptionem Confirmationis & Ordinis, in gratiam defunctorum, & ſcilicet ad ineundum coniugium Chriſtianum, magnúmque illud in Chriſto & Eccleſia Sacramentum pro animabus Purgatorij celebrandum. At nemo has lamiæ turres & pectines ſolis, vel infantulis inter

ſomni

ſomni difficultates occinere hactenus ſuſtinuit. Igitur neque Euchariſtiæ perceptio per ſuperſtitem, poteſt eſſe vi applicationis Sacramenti & ex opere operato fructuoſa defunctis, ſi ad eos ſubleuãdos referatur à ſuſcipiente: ſed ſicut aliorum Sacramentorum ſuſceptorum fructus qui ex opere operato appellatur, eſt inabdicabilis à ſuſcipiente, nec poteſt in alium transfundi: ita ſimilis fructus Sacramenti Euchariſtiæ, ſoli percipienti immanet, nec huius fontis gratiæ latices deriuantur foras.

Nullus Euchariſtiæ effectus, defunctis tribuendus. Non gratia.

17. Hinc aperitur via ad aliam planè idoneam & validam probationem veritatis pro qua pugnamus. Nam fructus vniuerſus ad quem conferendum Sacramenta nouæ legis inſtituta ſunt, continetur gratia ſanctificante mortale peccatum ac pœnæ æternæ reatum excludente, ac eiuſdem gratiæ parandæ aut fouendæ ſuppetiis; auxiliis inquã actualis gratiæ: vel abſterſione culparum leuium, ac reatus è peccatis dimiſſis reſidui. Omnes hi effectus, non ſunt omnibus ſacramentis communes, nec qui inter eos Euchariſtiæ competunt, poſſunt pro voluntate communicantis transferri ad defunctum. Gratiam ſanctificantem, Euchariſtia per ſe ac vi inſtitutionis ſuæ auget, & vt fert probabilis aliquorum ſententia, interdum quoque, (tametſi per accidens) eam primò confert, & mortale peccatum remouet; ſuppoſita recipientis bona fide, qui ſuum illud impedimentum ad tanti Sacramenti dignam perceptionem, abſque noua culpa non aduertit,

aduertit, & inuincibiliter ~enſet ſe ſufficienter diſpoſitum.

Hic tamen effectus Sacramenti Euchariſtiæ, eſt apertè inabdicabilis à ſuſcipiente Euchariſtiam. Nam dempto Chriſto, nemo alteri gratiam ſanctificantem elargitur, quia *gratiam & gloriam dabit Dominus.* Neque DEVS à quo quæcunque ſunt, ordinata ſunt, poteſtatem homini fecit inordinationis illius, quæ ſumma cerneretur in ea verè prodiga & verè ſtulta tranſlatione gratiæ ad alios; quos homo præceptum charitatis tranſgrediens, non ſicut ſeipſum, ſed ſupra ſeipſum diligeret, vt benè ratiocinatur Caſſiodorus lib. de Amicit. cap. 38. paſſímque tradunt DD. 2. 2. q. 26. art. 4. exponentes ordinem charitatis. Æquè prohibemur transfuſione iuris ad certa auxilia cuius ferax eſt ſacramentum. Ob nexum enim auxiliorum illorum cum gratia ſanctificante cuius ſunt incentiua aut fomenta, iubemur ea nobis retinere; & rogantibus, *date nobis de oleo veſtro*, reſpondere tenemur, *ne fortè non ſufficiat nobis & vobis, ite potiùs ad vendentes, & emite vobis*; vt ſcitè dixit Bunderius in compendio concertat. tit. 34. artic. 21. Quid quod defunctus neque gratiæ nouæ ſanctificantis, neque auxiliorum quibus foueatur aut muniatur, capax eſt, cum extra viæ ſcamma ſit conſtitutus, ea autem gratiæ ſanctificantis accretio, vel per auxilia tuitio, ſolius viæ ſit propria? Itaque penes hos Euchariſtiæ effectus, inanis planè & caſſa eſt, communio viuentis pro defuncto.

Non

Non venialium remiſſio.

18. Nec aliter ſtatuendum eſt de illo alio huius ſacramenti effectu, quem agnoſcere videtur Tridentinum ſeſſ. 13. cap. 1. nempe de remiſſione venialium, facta per hoc Sacramentum ex opere operato, interueniente tamen aliquo peccatorum illorum dolore, ſine quo Deus nunquam condonat actuale peccatum; vt homo qui per illud ſponte à Deo auerſus eſt, ſponte quoque ad Deum regrediatur per dolorem aliquo tandem modo cadentem in peccatum admiſſum, vt propterea diſpliceat quod Suares t.3. 3.p. d.63. ſ. 10. vt hic Euchariſtiæ effectus exurgat, contentus ſit ſolo defectu complacentiæ actualis erga peccata venialia per hoc Sacramentum obliteranda; quo admiſſo, dandum conſequenter erit, omnem dignè communicantem abſque actuali peccato veniali, planè mundari à cuiuſuis peccati labecula, quod idem Suares meritò negat t.4. 3.p. d.12. ſ.1. *in fine.*

Vt vt ſit, effectum propoſitum Sacramenti Euchariſtiæ probabiliter inuehi, haud grauatè concedo, ſed ſi agatur de ſolo recipiente Euchariſtiam. Nam cum effectus ille ſpectet nitorem animæ, & remotionem fuliginum quibus decor internus infuſcatur, nemo ſapiens alium ea in parte ſibi præpoſuerit. Et ſicut vel ſi fractum orbem illabi oporteret, cauenda eſſet perpetratio minimi peccati venialis, cuius admiſſione tanta clades auerti poſſe ſupponeretur, vt habet certa D. Anſelmi doctrina l.1. cur Deus homo, cap. 21. ita nullius alieni boni captatio, honeſtare poſſet voluntatem permanendi in peccato veniali, vt par alterius labes remoueatur.

Itaque

Itaque effectus ille Euchariſtiæ, eſt inabdicabilis à ſuſcipiente Euchariſtiam: nec illicitè tantùm faceret qui id tentaret, vt monſtrat ratio propoſita, ſed etiam inualidè, quia Deus non fecit homini poteſtatem ſic prodigendi bona propria, quæ ad completum animæ nitorem & remotionem ab iis quæ Deo ipſi diſplicent, pertinere liquet. Accedit quod defunctus qui eſt in Purgatorio, non eſt capax huius effectus Euchariſtiæ ad ſe transferendi per ſuperſtites communicantes. Nam iuxta veriorem ſententiam, peccata venialia hinc exportata, dimittuntur animabus iuſtis in puncto mortis extrinſeco viæ, vt tradunt D. Thomas, Bonauentura, Richardus, in 4. d. 21. & benè Dur. ibidem d. 45. q. 1. n. 5. Quare fruſtra ſuperſtites accedẽt ad Euchariſtiam, vt remiſſionem venialium quoad maculam concilient alicui defuncto, etiamſi effectus ille transfundi in alium poſſet, qui adhuc ſorderet venialibus labeculis.

Non abſterſio reatus.

19. Reſtat effectus remittendi debitum pœnæ temporalis ex peccatis quoad culpam ablatis reſiduæ, quod videntur maximè ſpectare, qui communionem pro defunctis ſuadent aut vſurpant. In his enim alienis debitis ad ſe transferendis, quamuis quis non exoluatur propriis, durante vita & capacitate eorum ante obitum diſſoluendorum, poteſt exerceri charitas erga alium: & Deus eam transfuſionem prudenter factam, cum inter viuos, tum inter viuos ac defunctos ratam habet, vt ſuppono ex doctrina longè communiſſima, quã rectè præter

cæteros

cæteros tradit Adrianus quodl.8. artic.2.concluſ.3. Quod ergo circa tranſlationem propriarum ſatisfactionum,atque adeò remiſſionem temporarij reatus per eas obuenientem, paſſim conceditur; videntur ij cum quibus diſceptamus exiſtimaſſe æquè concedi poſſe, quoad tranſlationem huius remiſſionis, per Euchariſtiæ perceptionem cauſabilis. Verùm hæc eſt aperta & multiplex hallucinatio. In primis enim ſupponunt,Euchariſtiam provt Sacramentum eſt, expungere debitum pœnæ temporalis. At hoc negat D.Thomas 3.p.q.79. artic.5: *in corpore*, ea ductus ratione, quod Euchariſtia quatenus Sacramentum eſt, non ſit ad ſatisfaciendum, & pœnam obliterandam inſtituta. Ideóque Ioannes Turrecremata qui tract. de Sacramento Euchar. cap.10.*effectu quinto*, viſus erat concedere Sacramento Euchariſtiæ vim remittendi debitum pœnæ temporalis è peccatis ablatis reſiduæ, tandem exponit ſe de remiſſione ex opere operantis, ob affectus concomitantes Euchariſtiæ ſuſceptionem.

Nec ſi Baptiſmus omne debitum pœnæ ex opere operato relaxat, vt ſcitè tradit S. Diadochus l. de perfect. cap.89. & S.Ambroſ. l. de Salom. cap.5.& benè ex vſu antiquo totum baptizatum intra lauacrum mergendi, colligit Abelardus ſerm. de circunciſ.Non inquam ſi Baptiſmi Sacramentum quod ignobilius eſt, effectum illum præſtat; neceſſe eſt idem tribuere Euchariſtiæ quatenus Sacramentum eſt: cum aliud ſit nobilitas & dignitas ſacramenti, aliud efficacitas eius ad certum quendam effectum. Euchariſtia ergo ratione Chriſti in ea ſubſtantialiter contenti, ſupra omnem comparationem præcellit quibuſuis aliis Sacramentis: quoad effectum tamen

tamen de quo agimus, cedit Baptiſmo: qui cum ſit ſecunda hominis natiuitas, & velut eductio prima è diuina figlina, vt habetur ex D. Chryſoſtomo homil. catechet. ad baptizandos, dignum fuit vt hominem planè nitentem & illimem redderet, nec tantum à peccati macula, ſed etiam ab omnibus peccati conſectariis, cuiuſmodi eſt reatus pœnæ temporariæ, liberum redderet eum qui baptiſmo initiatur, etiamſi Euchariſtia id non præſtet. Videndus qui latè in eam rem diſſerit Cabaſilas l. 4. de vita in Chriſto. Imo cùm baptiſmus ſit initerabilis & primitias diuinæ erga hominem largitatis ſupernaturalis inferat animæ; non immeritò ambigitur, an copioſiorem gratiam ſanctificantem conferat quam Euchariſtia, quæ ad quotidianum vſum eſt inſtituta, & anteriorem Dei beneficentiam in baptiſmo exprompram ſupponit.

20. Eſto verò; demus Euchariſtiam provt Sacramentum eſt, abſtergere ex opere operato atque directè, reatum pœnæ temporariæ peccatis ablatis debitæ, quod teneri dicere qui ei tribuunt vim remittendi peccata, affirmat Vaſques 3. p. q. 79. ad articulum 5. (an rectè, nunc non moror:) Hoc tametſi gratis dare placeat quoad ipſum communicantem, tamen negandum eſt eum fructum poſſe ad alios transfundi. Ea quippe duntaxat vis ſatisfactiua poteſt ad alios transferri, quæ eſt germen operum noſtrorum provt liberorum, & proprietas illis ex natura rei adnaſcens; de qua proinde tanquam domini poſſimus diſponere: cuiuſmodi non eſt vis remittendi reatum pœnæ temporariæ ex opere operato. Quis enim vnquam audiuit tentatum ab aliquo eſſe, etiamſi ſub tempus martyrij baptizaretur,

baptizaretur, nec ob remiſſionem alij factam, tribulationem ipſe paſſurus eſſet; vt vim vniuerſalem baptiſmi ad abſtergendum reatum pœnæ, transfunderet in alium? Quare efficacia illa, per Sacramenta quibus competit, non niſi immanenter exeritur, nec ex quantacunque voluntate eius qui Sacramentum ſuſcipit, permanat ad alios. Nullus itaque eſt effectus Euchariſtiæ vt Sacramentum eſt, quem is qui Euchariſtiam percipit, poſſit ad defunctos transferre: Atque adeò vanum eſt, in eum finem communicare vt mortui ſubleuentur, vel ad eam benignitatem mortuis præſtandam excitare ſuperſtites.

Ratio altera noſtræ ſententiæ, ex ſpeciali huius Sacramenti natura, quæ eſt, eſſe cibum.

21. Argumenta hactenus propoſita, pertinent ad generalem rationem Sacramenti, ex qua monſtratur, inutile eſſe communicare pro defuncto, ad hoc vt ea perceptio iuuet defunctum ex opere operato. Nunc argumentandum eſt ex ſpeciali ratione ſacramenti Euchariſtiæ, vt initio recepi. Specialis itaque ratio Sacramenti Euchariſtiæ eſt eſſe cibum, non quidem corporis, ſed animæ, proptereáque exhibetur ſub cibi ſpecie: quem non dari ad alendum corpus, inde colligit Gelaſius Cyzicenus lib. de duabus naturis, quòd non magna ſpecierum moles, ſed perexigua confertur communicanti, & tamen ex tantula ſpecierum quantitate ſaginari dicimur, à Tertulliano lib. de reſurrect. carnis cap. 8. nempe quia non corpori, ad quod ſatiandum ſpectatur

Y cibi

cibi quantitas, ſed animæ quantitate deſtitutæ, addicitur huiuſmodi eſca. Scitè quoque Goffridus Vindocinenſis ſerm. 8. inde colligit, Euchariſtiam cibum eſſe non corporum, ſed animarum, quod primùm porrecta ſit poſt corporalem cœnam, ſaturis iam corporibus. Quia tamen cibat animas, meritò inſtituta eſt ſub ſpeciebus alimenti corporei. Cibat autem augendo & muniendo gratiam ſanctificantem præhabitam, ſiue tantam redamandi Chriſti materiam ingerendo, vt philoſophatur S. Anſelmus l. de corp. & ſang. Dom. c. 8. monſtrans ſummum hîc in nos Chriſti amorem, de quo item perpulchrè Chryſolog. hom. 45. in Ioan. & hom. 55. ad pop. A tanto autem amore extorquetur redamatio, vnde charitatis nutritio: Siue accretione gratiæ, atque adeò etiam charitatis, & collatione iuris ad auxilia fouentia charitatem & eius velut ignitabula.

22. In hanc rem, diuinè planè philoſophatur Autor ſermonis de cœna Domini apud Cyprianum. *Panis iſte communis*, (inquit,) *in carnem & ſanguinem mutatus, procurat vitam & incrementum corporibus: ideóque ex conſueto rerum effectu, fidei noſtræ adiuta infirmitas, ſenſibili argumento edocta eſt, viſibilibus Sacramentis ineſſe vitæ æternæ effectum, & non tam corporali quàm ſpiritali tranſitione, Chriſto nos vniri. Ipſe enim & panis, & caro, & ſanguis, idem cibus & ſubſtantia & vita factus eſt Eccleſiæ ſuæ, quam corpus ſuum appellat, dans ei participationem ſpiritus.* Et paulo poſt. *Panis itaque hic azymus, cibus verus & ſyncerus per ſpeciem & ſacramentum, nos tactu ſanctificat, fide illuminat, veritate Chriſto conformat. Et ſicut panis communis quem quotidie edimus,*

edimus, vita eſt corporis; ita panis iſte ſuperſubſtantialis, vita eſt animæ, & ſanitas mentis. Nec iſtum effectum inferiùs abrogat huic Sacramēto, & fidei, vel Chriſti verbis tribuit, cum ait. *Potus & eſus ad eandem pertinent rationem, quibus ſicut corporea nutritur ſubſtantia & viuit & incolumis perſeuerat, ita vita ſpiritus hoc proprio alimento nutritur; & quod eſt eſca carni, hoc animæ eſt fides: quod cibus corpori, hoc verbum ſpiritui; excellentiori virtute peragens æternaliter, quod agunt alimenta carnalia; temporaliter & finaliter.* Non inquam iſta addens hic autor, fidei ſumentis vel verbo Chriſti Euchariſtiam inſtituentis, tribuit effectum illum cibandi animam, quem meritò anteriùs aſſignarat Sacramento: ſed tantùm indicat, vnde hæc efficacia cibandi animam, ſpeciebus Chriſtum continentibus aduenerit; nempe ex Chriſti inſtitutione verbis Euangelicis expreſſa: Itémque cuiuſmodi diſpoſitionem ad huius Sacramenti perceptionem adhibere quiſque teneatur, vt eo refici ac cibari quoad animam poſſit: Nempe fidem viuam, qua ſi quis ſciens & volens deſtitueretur dum ſacras ſpecies ori & ſtomacho infert, animæ fames non depelleretur, ob infidelitatis vel mortalis peccati obicem, gratiæ fontes obſtruentem.

Autor ergo quem protulimus, ſpecialem rationem Sacramenti Euchariſtiæ cibatione animæ contentam, ritè expreſſit, conſentaneè ad verba Chriſti, qui vt accuratè proſequitur Henriques lib. 8. cap. 35. proprium huius Sacramenti munus, frequenter exponit per analogiam ad cibum corporeum: qui ſicut non confert primò vitam, ſed eam m præſuppoſitam fouet & auget extenſiuè, ita

cibus Euchariſticus vitam animæ primò non confert, (ſaltem per ſe & vi ſuæ inſtitutionis;) eam tamen auget ac fouet. Vnde ſicut cibus corporeus, metonymicè dicitur *vita hominis*, ita etiam ſcriptura, Euchariſtiam *vitam noſtram*, aliquando nominat. Et eódem ſpectantes Punici, teſte D. Auguſtino l. 1. de peccat. merit. cap. 24. ſicut abſolutè & abſque addito, baptiſmum vocabant *ſalutem*; ita Euchariſtiam vocabant *vitam*, ita vt acceſſurus ad ſacram menſam, non diceret, *eo ad ſacram ſynaxim vel communionem*, ſed *eo ad vitam*. Eóque alluſit idem D. Auguſt. ſerm. 1. de tempor. cum agens de acceſſuro ad Euchariſtiam *in qua vita noſtra conſiſtit*, addit: *Mutet ergo vitam, qui vult accipere vitam. Nam ſi non mutet vitam, ad iudicium accipiet vitam.*

23. Eandem ſpecialem rationem Sacramenti Euchariſtiæ per analogiam ad cibum corporeum, agnouerunt & egregiè expoſuerunt antiqui Patres, quorum nonnullos adducit Turrianus lib. 1. de Euchar. cap. 17. Nec prætereundus D. Auguſtinus qui l. 17. Ciuit. cap. 20. illud Prouerb. 9. *Derelinquite inſipientiam, vt viuatis, & quærite prudentiam, vt habeatis vitam*, interpretatus de cibo Euchariſtico, quo animæ vita propagatur, æquè ac cibo corporeo fouetur & propagatur vita corporum; ſubdit, ad eandem animæ cibationem per Euchariſtiam, ſpectare illud Eccleſiaſt. 5. *Non eſt bonum homini, niſi quod manducabit & bibet*. Quod enim ſapiens ad epulas corporum non reſpexerit, monſtrat Auguſtinus prolatis locis ex cap. 7. Eccleſiaſtis, quibus carnales epulæ depreciantur, dicitúrque inſipientium eſſe ad tales epulas cor apponere: Tantum abeſt, vt de tali cibo dicatur non eſſe bonum

hominì

homini niſi quod manducauerit biberítve. Nec diſſimiliter Olympiod. in cap. 5. Eccleſiaſtæ, de hoc cibo accipiendum docet, quòd ibi ait Salomon, vt iam ex Auguſtino retulimus. Splendidè inter poſteriores Scriptores, ſpecialem hanc Sacramenti Euchariſtiæ rationem in ſpirituali cibatione animæ ac ſupernaturali nutritione ſitam, exponunt Gulielmus Pariſ. tract. de Sacram Euchar. cap. 1. & 3. ac Nicolaus Cabaſilas l. 1. & 4. de vita in Chriſto, & Interpretes paſſim ad illud Ioan. 6. *Carò mea verè eſt cibus.* item Scholaſtici vnanimiter in 4. d. 12. Benè quoque Albertus Magnus ſermone 6. ex triginta duobus de Euchariſtia. Ipſe enim eſt autor, (vt hoc obiter moneam,) maléque illud opus adſcriptum eſt Diuo Thomæ, numeratúmque inter Opuſcula, ordine quinquageſimum octauum, & diſtinctum capitibus triginta duobus; cum tamen cuiuſlibet capitis initium, & thematis præfixio, euincat eſſe conciones, non capita libri cuiuſpiam. Vidit Trithemius quod dico, & Alberto rectè inſcripſit eos ſermones, adducto initio prologi iis præfixi, *De ſacroſancto corpore Domini*, quod initium ſeu prologus legitur in noſtro Codice ſatis antiquo, Alberti Magni nomine prænotato.

Iuuat ergo ſolum ſumentem.

24. Propoſui & illuſtraui ſpecialem rationem Sacramenti Euchariſtiæ, in eo ſitam quòd ſit nutrimentum ac cibus animæ quoad vitam ſupernaturalem; quia inde ſuppeditatur argumentum efficax, ad probandum Euchariſtiam provt Sacramentum eſt, ſoli ſumenti prodeſſe; nec eius fructum poſſe

ad defunctos transfundi. Nam nutritio eſt actus vitalis, atque adeò prodit à principio intrinſeco, nec poteſt proſilire extra ſubiectum cui cibus applicatur. Quis enim manducat pro alio à ſe prorſus abiuncto? Atqui Euchariſtiæ Sacramentum, eſt alimentum, inſtitutum ad fidelium animas in ſpiritualem vitam nutriendas. Igitur Euchariſtia provt eſt cibus Sacramentalis, non poteſt habere effectum ſuum extra communicantem, quantumcunque ipſe id intendat, cupiátque cibationem qua fruitur, nutrire alterum.

Et quamuis fieri poſſet, vt qui adhuc ſupereſt aleretur ac nutriretur, alio à quo planè abiunctus corpore ſit, aſſumente cibum: Tamen in præſenti negotio, ſiue reſpectu defunctorum, eſt ſpecialis ratio ob quam id dici nulla ratione poteſt. Nimirum quia defuncti, ſicut corpore non aluntur aut nutriuntur, eo quod ceſſet in éis cibationis & nutritionis neceſſitas: Ita neque egent ſpirituali cibatione, cum vita eorum, non vltra periclitetur ex reſolutione & deperditione calidi innati: cum inquam non impendeat vltra periculum charitati & gratiæ, à rota natiuitatis noſtræ inflammata à gehenna. Monet ſapiens, Eccleſ. 14. non eſſe apud inferos inuenire cibum; quod ad animarum cibum ſpectare, nemo non videt. Non inuenitur autem animarum cibus apud inferos, quia non eſt ibi locus ſpirituali cremento, aut fomento vitæ ſupernaturalis, quæ in eo ſtatu ceſſat impeti à contrariis: vnde non eget cibo ſuffulciente & inſtaurante quæ vis inimica depaſta fuerit: qui ſunt effectus gratiæ de nouo partæ, adiunctorúmve ei auxiliorum, proportionales effectibus quos cibus præſtat corpori

ad

ad quod alendum adhibetur. Non minùs itaque inſulſus haberi debet vſus communicandi pro defunctis, quàm abuſus antiquus alicubi olim receptus, communicandi ipſos defunctos, vt videre eſt can. 63. Trullano, & can. 12. Concilij Antiſſiod. ac can. 6. tertij Concilij Carthaginenſis; quem abuſum prædicta Concilia repreſſere, eo nominatim argumento, quod mortui nequeant comedere. Verè autem addere poſſumus, neque per manſum ab aliis cibum nutriri, vllíſve cibi effectibus potiri poſſe. Ac proinde qui pro mortuis communicant, ſi ſolius operis operati rationem habeant, operam ludunt.

Laudata, vnius ex Aduerſariis, ſubductio.

25. Auditis his noſtris argumentis, vnus eorum quorum autoritate grauatam primùm opinationem noſtram de inutili pro mortuis communione retulimus, ſententiam retexuiſſe, ſéque ab eius placiti abſurditate ſubduxiſſe dicitur, ea operis ſui editione quam poſtea adornauit. Librum quartò vel quintò refectum, atque adeò non iam ſecundis, ſed quaternis vel quinis curis hac nominatim in parte, emendatum, ipſe non vidi: ſed qui vidêre teſtes locupletes ac fide digni, ſic retulerunt. Laudo docilitatem, ex qua etiam Dionyſius Alexandrinus eo fragmento quod ex eius priore libro de promiſſis deſcriptum eſt ab Euſebio l. 7. hiſtor. c. 19. aliàs 22. commendat Nepotianos, quòd audita Dionyſij diſputatione aduerſus ipſorum errores, non adhæſiſſent mordicùs anterioribus placitis, *ſed vbi poſcebat ratio, ſententiam mutare & docentis aſſentire*

iudicio, eos non puduiſſet: ſed conſcientia integra, ſyncera cogitatione & puris erga Deum ac ſimplicibus animis, ea quæ erant firmis rationibus & teſtimoniis à ſacris literis depromptis confirmata, admodùm approbaſſent. Meritò autem ſingulatim celebrat ingenuitaté, ac docilitatem eius qui cæterorum fuerat anteſignanus, cuius ob hanc cauſam elogiolum non prætetibo, quia perbellè cadit in ré noſtram. *Huius* (inquit) *doctrinæ Princeps & Dux Coracion, omnibus fratribus qui aderant audientibus, palam confeſſus eſt, nobíſque atteſtatus; neque ſe velle deinceps (quandoquidem aduerſariis rationibus ſe putabat ſatis abundè conuictum,) illi dogmati animum adhibere, neque de eo diſſerere, neque mentionem facere, neque aliquando illud vſquam docere.* Iure hanc mutandæ ſententiæ comperta veritate facilitatem commendat Dionyſius. *Sicut enim laudabile eſt à vera ſententia non moueri, ita culpabile perſiſtere in falſa; quam nunquam tenere prima laus eſt, ſecunda mutare: vt aut ex initio vera permaneat, aut mutata falſa, vera ſuccedat.* Iudicium eſt D. Auguſtini l. 3. contra Creſconium cap. item 3. A quo nòn abludit illud Caſſiani l. 1. de Incarn. cap. 4. de Leporio ad ſanam mentem & palinodiam adducto. *A nobis admonitus, à Deo emendatus, ita malè conceptam perſuaſionem, magnificè condemnauit, vt non minùs penè admiranda ſit correctio illius, quàm illæſa multorum fides: quia primum eſt errorem penitùs non incurrere, ſecundum benè repudiare.* Hic igitur fuit ſenſus noſter, audito quod columna vna ſententiæ falſæ, cui concertator initio adductus nitebatur, ſubduxiſſet ſe ſe. Placuit verò id non tacere, vt concertator, ſi fortè necdum reſipuit, ſecutus errantem, ſequatur

emendatum;

emendatum; nec vltra putet nos grauandos ea autoritate quam aduerſum nos vrgendam putauit. Quanquam erat ea autoritas huiuſmodi, vt ſi ſalua illi eſſet, haud difficile fore videretur exolui ea ſarcina, tranſlatis in rem noſtram illis Holkoti verbis in 1. q.3. *litera EE* ad 8. principale. *Dico quod argumentum ſtat in pondere autoritatis* N. *Ideo videtur, quod facile eſt homini volenti illo onuſto pondere ſeipſum deonerare, negare illam autoritatem.*

Triplex aliorum effugium, præcluditur.

26. Nonnulli verò aduerſariorum, vt hallucinationem anteriorem quoquo modo tegerent, perſtarétque fructus præſertim intentus; nimirum illiciendi pleroſque, (ſed præſertim pleraſque quarum teneriora pectora promptiùs hoc miſerationis erga afflictiſſimas animas ſenſu mulcentur;) ad frequentem Euchariſtiæ vſum tanquam animabus illis valdè proficuum; Reſponderunt primò, idcirco laudare ſe & commendare communionem pro mortuis, quod oratio tempore communionis fuſa, ſit admodùm feruens, ac proinde valdè ſatisfactoria, qui fructus transferri poteſt in defunctos. Eodémque reduci videtur quod nuper ſcripſit Ioannes Sanches diſp. 25. ſelecta num. 12. nempe animas Purgatorij non leuiter ſubleuari per Euchariſtiæ perceptionem à fidelibus factam; quia cogitare poſſunt, quod fideles inde feruentes redditi, ipſas meliùs iuuare poterunt. Fuerunt ſecundò alij inter aduerſarios, qui adderent, communionem prodeſſe mortuis ob adiunctam communioni ex Pontificis conceſſione indulgentiam plenam, vita functis per

modum ſuffragij applicandam: profeſſíque ſunt, aliud ſe nunquam intendiſſe hortando ad communionem pro mortuis, quàm vt fideles per communionem optimè diſpoſiti aptiores fierent ad iuuandos defunctos ea indulgentiæ applicatione. Denique fuit tertiò qui diceret eatenus communionem viuentis poſſe eſſe defuncto fructuoſam, quatenus ſumptio Euchariſtiæ, & eius per os in ſtomachum traiectio ſiue manducatio, opus noſtrum eſt: quod provt impetratorium & ſatisfactorium, in alterius commodum transferri poteſt ex voluntate operantis.

Primum, de ſola communicantis oratione, addicta defunctis.

27. Hæ reſponſiones hominum ſunt difficultate impeditorum, nec reuera rationes propoſitas elidunt, aut faciunt ad inſtitutum, quod perſpicuum erit, vbi diſcuſſerimus ſingulas, eodem ordine quo ſunt adductæ. Quod ergo oratio inter communicandum fuſa (de qua erat primum effugium,) poſſit defunctis eſſe fructuoſa, extra controuerſiam eſt. Sed ea oratio non eſt communio; nec qui per orationem iuuat defunctum, dici idcirco poteſt illum iuuare per opus operatum Sacramenti, merè concomitanter ſe habens ad orationem. An Lexica omnia refingenda erunt, vt ab audientibus *communionem*, doceatur intelligendam eſſe *orationem?* Benè de ſimili nominum interuerſione Tertullianus lib. de carne Chriſti cap. 13. *Omnia periclitabuntur aliter accipi quàm ſunt, & amittere quod ſunt, dum aliter accipiuntur, ſi aliter quàm ſunt cognominantur.*

nantur. Fides nominum, ſalus eſt proprietatum. Idem l. contra Praxeam cap. 9. *Vtique omnia quod vocantur hoc erunt, & quod erunt hoc vocabuntur: & permiſcere ſe diuerſitas vocabulorum non poteſt omnino, quia nec rerum quarum erunt vocabula. Eſt, eſt; Non, non; Nam quod ampliùs eſt, hoc à malo eſt.*

Itaque cum D. Baſilio ficum ficum dicamus; orationem inquam ne vocemus, *perceptionem Euchariſtiæ*, ſed quod reuera eſt, orationem. Falſum porrò eſt, orationem eſſe leuamen omnium maximum, quod animabus Purgatorij impendere poſſimus: cum ſine controuerſia ſint alia longè potiora, vt poſtea attingam. Imponitur ergo ſimplicibus, cum iactatur, *communionem*, id eſt, *orationem fuſam inter communicandum*, eſſe omnium ſubſidiorum quibus iuuare defunctos poſſumus, præſtantiſſimum.

28. Quidni verò poſſet aliquis ſimiliter orare pro defunctis inter recipiendum aliud quodpiam Sacramentum? V. g. cum quis recipit Confirmationem, aut Sacramentum Ordinis, vel Matrimonij, nihil vetat eum interim orare pro mortuis. Cur igitur aduerſarij ſicut hortantur ad communicandum pro mortuis, id eſt, (iuxta ipſorum gloſſam,) ad orandum pro eis inter percipiendam Euchariſtiam, non ſimiliter hortantur ad ſuſcipiendam pro mortuis Confirmationem, vel Ordinem, aut Matrimonium? Vel ſi horum Sacramentorum perceptio infrequentior eſt, cur non excitant pœnitentes, vt accedant ad pœnitentiæ Sacramentum pro mortuis; cum nihil vetet, hominem præmiſſo actu pœnitentiæ, orare pro defunctis, interim dum Sacramentum conficitur adhibitione formæ per Sacerdotem impendentem abſolutionis beneficium?

Liquere

Liquere profectò videtur, quid ſit pronunciandum de adhortatione ad communicandum pro mortuis, id eſt ad orandum pro mortuis inter communicandum. Quod ſi obtenditur optimus tunc ſtatus hominis ad precandum, occurram facile eſſe; æquè benè ac feruenter orare alio tempore. Ac proinde præſtabit abſque his ambagibus, hortari ad feruentem & vndecunque dignam orationem pro mortuis.

Non nego, opus operatum alicuius Sacramenti, aſſumi poſſe ad dignificandum opus operantis quo quis velit ſuffragari defuncto, v. g. orationem. Id enim fieri poſſe, rectè concedit Soto in 4. d. 45. q. 2. artic. 3. concluſ. 1. §. *eadem eſt*: Tantum igitur dico, id non eſſe peculiare Sacramento Euchariſtiæ, vt proinde non ſit cur potiùs ſatagatur pro inducenda frequentia huius Sacramenti ad dignificandam orationem pro defunctis, quàm pro inducenda frequentia Sacramenti pœnitentiæ; de qua tamen in defunctorum bonum hoc ſaltem modo vſurpanda, altum eſt vbique ſilentium, æquè ac de vſu cæterorum Sacramentorum in eum finem, dempta Euchariſtia. Quoduis item bonum opus quod viro iuſto gratiam auctiorem conuehit, reddit illius precationem concomitanter fuſam, digniorem ac meliorem; ſicut ipſa perſona per talem actum, & bona quæ homini infert, manifeſtè fit dignior: Et tamen nemo eo ex capite vrget fideles ad pia opera, (v. g. ad actum charitatis in Deum, vel ad actum eximiæ religionis erga Deiparam, aliósve cœlites;) vt ipſorum oratio dignior fiat, & aptior ad ſubleuandas animas in Purgatorio laborantes. Quare perfugium illud primum quod captabatur ad retinendum

nendum vſum inductum communicandi pro mortuis, videtur eſſe planè intutum & inidoneum.

An defuncti gaudeant de viuorum communionibus.

29. Quod verò ad calcem primi illius reſponſi referebatur ex Ioanne Sanches, friuolum omnino eſt, præterquàm quod ad rem non pertinet. Nec enim autor ille qui diſp. 33. *in fine*, notat ſe à Diana vocari *doctiſſimum & acutiſſimum*, adeò doctrina ſua & acumine excidit, vt cenſuerit communionem mortuis prodeſſe ex opere operato, quod in præſenti diſputatione exagitandum ſuſcepimus: ſed tantùm voluit, ſolatium animabus Purgatorij accreſcere, ex eo quod fideles ſuperſtites, etiamſi non cogitantes de mortuis, accedant ad Euchariſtiam: eo quod piæ illæ animæ, agnoſcunt viatores fideles ab Euchariſtiæ vſu feruorem & auctiorem charitatem adeptos, facilè erupturos in opera ſatisfactoria, quibus ignes Purgatorij ipſis miteſcant, vel etiam extinguantur: Itémque eo quod animæ Purgatorij, agnoſcunt in communione repræſentari paſſionem Chriſti, quam ſunt expertæ tam in hac vita quàm in alia.

Hæc autor ille, quæ vides à ſcopo præſentis controuerſiæ aliena eſſe. Addo autem nec eſſe vera, vel admittenda. Nam animæ Purgatorij, iuxta veram ſententiam alibi ſtabilitam, nullius formalis conſolationis ſunt capaces, ob præoccupatam ſummis cruciatibus eorúmque ſenſu, vniuerſam voluntatis capacitatem. Deinde quamuis eſſent alicuius conſolationis capaces, quomodò eam poſſent haurire ex

ex fidelium communione quam ignorant?Vt autem Angeli dicantur reuelare animabus Purgatorij omnes communiones fidelium viatorum, incredibile eſt, cum ſint tam multæ & locis & temporibus diſiunctiſſimæ. Itaque cum non poſſit dari ratio, cur hanc potiùs quàm illam communionem reuelent, è tam multis quæ quotidie fiunt abſque directione formali & in actu ſignato ad leuandas has animas, vnde tamen conſolationem eis accedere cenſet Sanches; exiſtimandum potiùs eſt, ſi alia cauſa non vrgeat, nullam reuelari. Quare totum illud ſolatium animarum Purgatorij ex communione viatorum fidelium, euaneſcit.

30. Nec fulcitur per agnitam ab his animabus repræſentationem paſſionis in communione. Nam communio non repræſentat Chriſti paſſionem, ſed ſacrificatio, qua Chriſtus exhibetur ſpecie agni immolati; ſepoſitis ab inuicem quantum eſſet ex vi verborum, corpore & ſanguine. Vnde quæ S. Cyrillus Epiſtola vltima ad Neſtorium *à medio*, habet de Euchariſtia repræſentante mortem Chriſti. Item quæ Eucherius homil. 5. de Paſch. *ſub initium*, & Rupertus l. 3. de operibus Spir. ſancti cap. 20. piè diſſerunt de ingenioſiſſimo diuinæ ſapientiæ inuento in Euchariſtia inſtituenda, vt perpetuaretur exhibitio paſſionis & mortis Chriſti; quæ item Damaſcenus epiſtola de corpore Chriſti non ita pridem edita, adducit de analogia Sacramenti Euchariſtiæ cum cruce & paſſione Chriſti, & huius per illud repræſentatione, non ſunt accipienda de vſu Euchariſtiæ, ſiue de communione. Quin etiam ſi agatur de plena exhibitione & repræſentatione, non debent accipi de ipſamet Euchariſtia, provt in communione

communione extra ſacrificium porrigitur ſub vnica ſpecie, ſed tantùm de Euchariſtia, provt eſt ſacrificium in facto eſſe, & vi conſecrationis Chriſtus ſub duplici ſpecie in ſtatu immolati proponitur. Quatenus autem communio vtcunque exhibet clauſulam paſſionis Chriſti, ſiue ſepulturam, vt piiſſimè attigit Nyſſenus orat. 1. de reſurr. & Auguſt. l. 1. qq. Euang. q. 7. æquè id verum eſt de communione ſacrilega, ac de religioſa & ſancta. At nemo finxerit, accedere animabus Purgatorij ſolatium, ex communione ſacrilega. Quid denique idem Autor voluerit, cum ait, *animas Purgatorij gaudere de repræſentata paſſione Chriſti, quam ſunt expertæ, tam in hac vita, quàm in alia?* fateor me non percipere. Suſpicor irrepſiſſe lacunam. Primum igitur effugium propoſitum, validè præcluſum eſt.

Secundum effugium, de captata tantùm aſſecutione indulgentiæ, pro defunctis.

31. Nec magis firmum eſt quod ſecundo loco proponebatur; nimirum inuitari fideles ad communicandum pro mortuis, vt eis proſint interuentu indulgentiæ quam conſequentur fundendo certas preces poſt perceptam Euchariſtiam, quo tempore maximè ſunt apti ad opitulandum defunctis per indulgentiæ applicationem. Hoc inquam effugium, æquè infirmum eſt ac primum, & eodem modo præcluditur. Lucrari enim indulgentiam defuncto, non eſt communicare pro eo. Vt quid igitur aduerſarij hortantur fideles ad communicandum pro defunctis, non autem ad applicandas illis Indulgentias? Deinde cuiuis communioni non eſt adiunctum

adiunctum Indulgentiæ beneficium; nec quoties ſit poteſtas communicantibus, adipiſcendi indulgentiam, conceditur eo ipſo vt talem indulgentiam lucrentur defunctis. Imo Sixtus IV. & Leo X. aliíque Pontifices, quorum declaratione ratum eſt inter Catholicos, Indulgentias poſſe defunctis prodeſſe, diſertiſſimè tradiderunt, nullas Indulgentias defunctis prodeſſe, niſi quę ad illos expreſsè fuerint extenſæ à concedente: quæ facultatis ad iuuandos per Indulgentiam defunctos porręctio, non in adeò multas Indulgentias cadit. Ferè autem obtingit tantùm, interuentu icuncularum ſacrarum, vel roſariorum, aut granorum piacularium, quibus Pontificia largitas defunctis applicabilis annectatur. At pauci communicantiũ, huiuſmodi Pontificiæ conceſſionis teſſeras habent. Et tamen aduerſarij, omnes indiſcriminatim hortantur ad communionem pro mortuis, propoſita ſpe ſubleuationis eorum, per huiuſmodi medium.

32. Quod verò aiunt, tempus communionis eſſe maximè aptum ad ſubleuandos defunctos per Indulgentiam, ob optimum tunc ſtatum hominis, quippe quem carbo de altari acceptus purgarit; nouam aduerſariorum hallucinationem continet, quatenus fructum Indulgentiæ ad mortuos per Pontificem extenſæ, bona diſpoſitione lucrantis Indulgentiam metiuntur. Eáque ratione produnt, ſe non ſatis diſpexiſſe naturam & rationem Indulgentiarum, quas in defunctorum bonum conſequi datur. Ratum quippe eſt apud Theologos, Indulgentias non prodeſſe defunctis per modum abſolutionis, ſeu per modum iudicij; ſed tantùm per modum ſuffragij, ſiue ſolutionis. Hoc eſt, Eccleſiam per

poteſtatem

poteſtatem diuinitùs acceptam circa erogationem communis theſauri, promere ex eo communi depoſitorio, tantum ſatisfactionum, quantum neceſſe eſt, vt miſera anima in Purgatorio obærata, exoluatur debitis, & reatus in ea reſiduus amoueatur. Solutionem illam è communi theſauro petitam, Eccleſia in pretium iuſtum debitorum ac pœnarum à defuncto fideli ſubeundarum, exhibet Deo; qui ea oblatione & exhibitione pretij facta, remiſſionem reatus reſidui concedit per ſeipſum. Aliter verò contingit, cum reatus temporalis reſiduus remittitur viuentibus, beneficio Indulgentiæ. Nam tunc (loquor regulariter, & attento vſu recepto, non moratus quod poſſet à Pontifice de abſoluta, vt ita dicam, potentia fieri;) Tunc inquam diſpenſator Eccleſiaſticus, nomine Dei cuius vice fungitur & participata autoritate potitur, remittit reatum homini ſibi ſubdito; non abſque pretio quidem, (illud enim exhibet ex communi theſauro;) ſed tamen interueniente ſententia & abſolutione lata per hominem iudicem, in eum circa quem pollet iuriſdictione quoad illud quoque negotium.

Hinc porrò fit, vt quia Indulgentia viuentibus confertur per modum iudicij & abſolutionis, neceſſe ſit eos eſſe in gratia cum indulgentiam lucrantur; & quo meliùs affecti ac nitentiores ſunt; eo ſint ad percipiendam Indulgentiam accommodatiores; quia remiſſio pœnæ, vt habeat ſubiectum aptum, præexigit nitorem à culpa, & maculæ cuius reatus abſtergendus eſt, depulſionem. At Indulgentiæ quam viuens defuncto lucratur, longè alia eſt ratio. Nam quia tali viuenti indulgentiam defuncto lucranti, nullus reatus remittitur; propterea non

eſt neceſſe, niſi vt opus præſcriptum exequatur; quo præſtito, ſiue ipſe ſit gratus Deo, ſiue mortali peccato ſordeat; & ſiue benè ac optimè, ſiue negligenter & inaccuratè, aut etiam peſſimè ſit diſpoſitus; Pontifex per modum piæ ſubuentionis, applicat defuncto ex theſauro communi pretium quo eget, vt ſubleuetur; quæ eſt doctrina Theologis receptiſſima. Ita enim Gabriel addit. ad lectionem 57. in Canonem, adducens S. Thomam atque Richardum. Idem habet Corduba l. de Indulg. q. 26. Suares t. 4. 3. p. d. 53. ſ. 4. num. 6. Filliucius tract. 8. num. 213. & Bonac. diſp. 6. q. 1. p. 6. num. 11. Ex quo liquet, quàm vanum ſit, quod aduerſarij comminiſcuntur de tempore communionis iuuandis per Indulgentiam defunctis maximè idoneo, ob optimum tunc ſtatum hominis.

Effugium tertium, de ſolo opere operantis, defunctis attributo.

35. Tertia denique euaſio, facilè præcludetur. Admitto enim manducationem in qua ſitus eſt vſus Euchariſtiæ, præter opus operatum Sacramenti, ſiue merita Chriſti quibus veluti fœta eſt, habere communes fructus bonorum quorumuis operum noſtrorum, atque adeò eſſe meritoriam, ſatisfactoriam, & impetratoriam. Nego tamen inde firmari communionem pro mortuis in ſenſu propoſito. Cur admittam vires morales propoſitas cerni in manducatione, non eſt obſcurum. Non enim ex eo quod Chriſtus dominus actui alicui libero hominis conſeruerit ac immiſerit merita ſua, eúmque homini fructuoſum reddiderit ex opere operato; æquum

æquum eſt adimi illi actui dotes quibus alioqui colluceret, niſi prærogatiua operis operati ditatus eſſet. Atque ita iuxta veram ſententiam, contritio quæ in peccatore accedente ad Sacramentum pœnitentiæ, compingit illud Sacramentum vt pars eius materialis & intrinſeca, habet ſibi reſpondentem peculiarem gratiæ menſuram in ratione partis Sacramenti, diſtinctam ab ea quæ æquè rependeretur eidem actui, ſi extra Sacramentum pœnitentiæ eliceretur: quia iuſtum non eſt, vt actus ex eo quod adhibeatur ad Sacramenti compactionem, defraudetur eo fructu gratiæ, cuius ferax eſſet, ſi abſque acceſſu abſolutionis Sacramentalis prodiiſſet à voluntate libera, præuenta & adiuta diuinitùs. Et quanquam Bonacina diſp. 1. de Sacram. q. 4. p. 3. *in fine*, neget idem eſſe de attritione, eo quod attritioni, ſi à peccatore eliceretur ſemota vſurpatione ad confectionem Sacramenti; atque adeò ſpectato in ea nudo opere operantis, nulla gratiæ portio reſponderet: Tamen ſuppoſita ea aſſumptione attritionis ad compingendum Sacramentum, idem reipſa de ea dicendum eſſe quoad feracitatem peculiaris gratiæ ex opere operantis rependendæ, ac id de contritione aſſeritur; rectè agnoſcit Suares l. 12. de gratia cap. 28. num. 34. & inde liquere videtur, quod ſicut contritioni in poſteriori natura debetur gloria, quia per gratiam vi illius actus in priori naturæ congruè aduectam, homo iam eſt iuſtus; quod ſufficit vt eodem temporis momento, in poſteriore naturæ inſtanti mereatur gloriam condignè & propriè: Ita attritioni peccatoris, eo ipſo momento quo aſſumitur ad compingendum Sacramentum; (cum ſcilicet formatur acceſſu ab-

 ſolutionis,)

ſolutionis,) debetur gratia ex opere operantis, in poſteriori naturæ quo ſubiungitur operi operato Sacramenti. In eo quippe poſteriore naturæ inſtanti, eſt actus hominis iuſti, cui debetur gratia; dependenter quidem à gratia ex opere operato collata, atque adeò in ſecundo tantùm inſtanti naturæ; ſed tamen illo ipſo inſtanti temporis quo ea gratia vi Sacramenti confertur, veréque differens ab ea: quia iſta reſpondet actui provt eſt actus hominis iuſti ex gratia operantis, illa verò reſpondet actui vt fœto meritis Chriſti, & compingenti Sacramentum. Hanc porrò duplicem vim cauſandi gratiam in actu qui eſt materialis pars Sacramenti pœnitentiæ, eſſe diſtinctam & ſeparabilem; patet, quia ſi actus ille eſſet venialiter malus, nullam gratiam ex opere operantis conueheret, nec tamen fraudaretur gratia debita ex opere operato, quam ſola mortalis culpa intercludit.

34. Et quod dictum eſt de vi meritoria gratiæ ex opere operantis, concomitanter iuncta feracitati gratiæ ex opere operato, in actu ſuſcipientis Sacramentum pœnitentiæ, æquè dicendum eſt de vi ſatisfactoria & impetratoria eiuſdem actus: quas dotes ex natura rei adiunctas actui ſic elicito, nihil eſt quod eidem actui adimat; idcirco quod ex Chriſti inſtitutione copulata ei fuerit vis producendi gratiam ex opere operato. Itaque omnibus illis dotibus æquè potitur, ac ſi ſolitarius eſſet, nec pœnitentiæ Sacramentum compingeret. Et idem eſt de actibus compingentibus ſubſtantialiter Sacramentum Matrimonij: hoc eſt de conſenſibus externo ſigno expreſſis, qui ſub ratione traditionis & acceptationis, ſunt ſibi mutuo proxima materia

&

& foſma Sacramenti Matrimonij. Nam præter prærogatiuam ad quam à Chriſto ſubuecti ſunt, conferendi ſcilicet gratiam ex opere operato, cui non officit labes venialis fortè interueniens, etiamſi actibus illis interna, eóſque vitians; illud inſuper habent, ſi ſupernaturales ac vndecunque boni ſint, iuſtóque & ſancto ſubiecto aduenientes; vt gratiam peculiarem eidem concilient; ſíntque fructus ſatisfactorij & impetrationis feraces, non minus quàm ſi abiuncti ab opere operato Sacramenti illis conſerto, eliciti fuiſſent à perſona iuſta & ſancta, ex ſupernaturali motiuo, vndecunque nitentes. Notauit hoc Gabriel lect. 57. in Canonem *litera G.*

Agnoſcuntur fructus communionis ex opere operantis.

35. Hinc manifeſtè habetur, actum manducationis, qui eſt non quidem pars eſſentialis, vt malè cenſuit Aureolus in 4. diſt. 8. q. 1. artic. 1. ſed vſus & perceptio Sacramenti Euchariſtiæ, (cui perceptioni adiunctum eſt ex Chriſti inſtitutione opus operatum huius Sacramenti;) cum ſit actus humanus, poſsítque ſupernaturalis & vndecunque bonus eſſe, non priuari iure omnibus iuſtorum actibus communi: ac proinde ſi eas conditiones habeat, quæ depoſcuntur ad opus condignè meritorium, (vt ſanè perfacile ac frequentiſſimum eſt vt eas habeat,) conuehere percipienti Euchariſtiam, peculiare munus gratiæ, reſpondens operi operantis; itémque ſatisfactorium, & impetratorium eſſe, eo modo quo omnes noſtri actus ſupernaturaliter boni. Et quamuis gratia ſanctificans,

quæ homini Euchariſtiam percipienti accedit per actum illum quatenus actus eius eſt, neceſſariò immaneat recipienti Sacramentum, æquè ac gratia collata vi Sacramenti provt continentis merita Chriſti, ſiue ex opere operato; Tamen vis ſatisfactoria actui manducationis adiuncta, itémque vis impetratoria poteſt in alterius bonum cedere de conſenſu operantis, iuxta receptiſſimam de ſuffragiis & Chriſtiana communione doctrinam, cui immeritò vnus vel alter ſuperiore ſeculo obſtrepuit. Manifeſtè verò ex his efficitur, actum manducationis in ratione ſatisfactorij & impetratorij, poſſe applicari animabus Purgatorij, ſi ita ferat voluntas manducantis & percipientis Euchariſtiam, foréque his animabus fructuoſum. Et ita diſertè Gabriel lect. 57. in Can. *litera G.* Ioſephus Angles in 4. q. de ſuffragiis artic. 2. difficult. 3. & Suarez t. 3. 3. p. d. 63. ſ. 10. *in fine.* Hoc lubens admitto. Et nihilominus nego, quod hinc tertiò inferebatur; nempe vllum eſſe in hac veritate perfugium abuſui quem nunc exagitamus circa communionem pro mortuis: quod primùm vniuersè, tum ſigillatim expenſis duabus illis manducationis viribus moralibus, ſatisfactiua & impetratoria, monſtratum eo.

Par ratio, aliorum Sacramentorum.

36. In primis igitur nihil hîc ſeritur aut metitur aduerſariis, quos vidimus agere de opere operato Sacramenti Euchariſtiæ; quod autem hîc adducitur, eſt opus operantis. Saltat autem extra chorum, qui in cauſa operis operati, profert opus operantis, quæ ſunt diſtinctiſſima, & cauſis ac pro-

prietatibus ſeiunctiſſima. Deinde ſiſtendo in opere operantis, quod notari poteſt in vſu Sacramenti Euchariſtiæ, liquet ex antedictis, ſimile opus operantis deprehendi poſſe in ſubſtantia Sacramenti pœnitentiæ & Matrimonij. Æquè enim actus è quibus Sacramentorum illorum ſubſtantia compingitur, ſunt actus liberi, ac feraces gratiæ, & ſatisfactionis ac impetrationis, ſi conueſtiantur idoneis ad has dotes ornamentis. Æquè item vis eorum ſatisfactiua & impetratiua poteſt ad animas purgatorij transfundi, ſi ita ferat voluntas ſuſcipientium illa ſacramenta. Nihil igitur peculiare habet hac in parte Euchariſtia. Ac proinde quorſum aduerſarij nunquam inuitant ac ſtimulant fideles ad ineundum pro mortuis coniugium, vel ad adeundum Confeſſionis Sacramentum pro defunctis; tantoperè autem feruet eorum ſtudium circa ſolam communionem? Manifeſtè profectò deprehenduntur, ſategiſſe pro opere operato Sacramenti Euchariſtiæ fructuoſo defunctis; & cenſuiſſe, ſicut Miſſæ ſacrificium ex opere operato; & quæcunque ſit celebrantis ſacerdotis conditio & diſpoſitio, iuuat defunctos; ita Sacramenti Euchariſtiæ perceptionem abſque reſpectu ad conditiones & ſtatum ſuſcipientis, prodeſſe defunctis, ſi in eorum commodum referatur ſuſceptio. Fruſtra igitur, cum argumento vrgentur, obtendunt opus operantis.

Perexigua hîc ſatisfactio.

37. Iam verò vis ſatisfactoria manducationis & ſuſceptionis cibi Euchariſtici provt hominis actio

eſt, adeò tenuis & exigua deprehendetur, ſi rectè perſpiciatur, vt ſollicitandus videatur aduerſariorum pudor, ſi ex hac parte premantur; oſtendatúrque vix fuiſſe cur pro tantula ſatisfactione in defunctos transfundenda vrgerent ſuperſtites ad communionem, ſi verè pro vi ſatisfactiua operi operantis reſpondente, & non pro fructu ſatisfactorio ad opus operatum pertinente, ſategiſſent. Nam iuxta receptiſſimam Doctorum ſententiam, opus eatenus eſt ſatisfactorium, quatenus eſt pœnale, & exercenti operoſum; & pro ratione pœnalitatis, augetur vis operis ſatisfactiua, vt rectè aſſerunt Suares t.4. 3.p. d.37. ſ.5. num.4. & ſect.6. num. 7. Henriques l. 2. de pœnit. cap. 19. num.5. Torres t. 1. in 2. 2. diſp. 70. dub. 5. qui alios præterea adducit in eam ſententiam. Et ratio eſt perſpicua, quia ſatisfactio repenſa Deo ad expungendum debitum pœnæ temporalis, ſita eſt in vltione ob violatum ius diuinum, quæ vltio manifeſtè ſonat pœnalitatem eius in quo exercetur. Fateor tamen ſatisfactionem pro culpa vel iniuria Deo illata, (qualemcunque tandem exhibere Deo poſſumus,) aliter ſe habere; nec eam vim ſatisfactiuam, eſſe in actus noſtri vtcunque ſatisfacientis pœnalitate locandam, vel augendam pro ratione pœnalitatis inſitæ tali actui. Nam actus charitatis, qui eſt ad eam ſatisfactionem aptiſſimus, minùs pœnalis eſt, quàm alij plerique deſpicatiores actus. Idque voluerunt Scotus in 4. d.15. q. 1. *litera F.* & ibid. Gabriel d. 16. q. 2. *initio*, necnon Soto d. 19. q. 2. art.1. & Ægid. 3.p. d.10. num.29. aliíque, negantes vim actus ſatisfactiuam, eſſe admetiendam ad eius pœnalitatem. Sed nos hoc loco agimus de vi

ſatisfactiua

ſatisfactiua pro debito pœnæ temporalis,quod expungendum reſtat poſt ablatam maculam, & iniuriam in Deum.

38. Huiuſmodi ergo vis ſatisfactiua, iuſtiùs celebraretur in actibus conſtituentibus Sacramentum Pœnitentiæ, eo quod ſint valdè pœnales, quàm in manducatione Euchariſtiæ. Quantus enim labor eſt, exponere peccata apud Confeſſarium, & de eis ex intimo animi ſenſu dolere,qui ſunt actus conſtituentes Sacramentum pœnitentiæ ex parte ſuſcipientis? E contrario manducatio, vix ac ne vix quidem, pœnalis eſt. Auſim etiam, præ ea magnæ pœnalitatis notare conſenſus connubiales. Vox enim Apoſtoli eſt, qui coniugium ineunt tribulationem carnis habituros; id eſt, interprete S. Paulino epiſtola 29. *ſub finem*, & S. Gregorio 12. moral. cap. 13. ærumnarum molem, vndecunque obſepturam & oppreſſuram miſeros coniuges. Vt non abs re Iſidorus Peluſ. l.3. epiſt. 351. eam ab Apoſtolo propoſitam tribulationem carnis expendens, vocet *coniugium, arborem ramos proferentem, cum quibus & curæ & mœrores effloreſcunt*, ſupra omnes rhamnos & paliuros ſpinoſam, & attrectatu moleſtam. Videſis quæ in eam ſententiam protuli in opere de Martyrio p. 1. cap. 6. à num. 5. agens de ſeculi martyribus. Qui igitur has tantas coniugij ſpinas perſpicit; (& vel luſcioſus abſque difficultate perſpicit,) onus ſuper ſe tollit, cum de ineundo coniugio agit. Onus tantum, vt autore Clemente Alexandrino 2. Strom. *ferè in fine*, ac Theodoreto l.12. contra Græcos, Democritus & Epicurus aliíque ſectas molles & laboribus ac moleſtiis vacuas profeſſi, de auerſando coniugio dogma

 ſanxerint.

ſanxerint. Quanto ergo iuſtius celebraretur vis ſatisfactiua conſenſuum connubialium Matrimonij Sacramentum conſtituentium, quibus homo in tot ſe aculeos ac ſpinas induit, quàm manducationis exiguarum ſpecierum, quibus Chriſti corpus occulitur, in qua vix licet aliquid laboris & pœnalitatis deprehendere per ſe loquendo, imo potiùs voluptatem?

Igitur ſi tantùm habita eſſet ratio virtutis ſatisfactiuæ aſſectantis vſum Sacramenti Euchariſtiæ ex opere operantis, & non potiùs virtutis ſatisfactiuæ adiunctæ eidem vſui ex opere operato, vt aduerſarij à Chriſto factum cenſuerunt, vix auſi eſſent inuitare & vrgere fideles, ad communicandum in gratiam mortuorum: Longéque præſtitiſſet, eos inuitare ad confeſſionem & matrimonium in eundem finem. Vt taceam flagellationes, cilicia, chameunias, ieiunia, aliáſque vt cum Tertulliano dicam, imbonitates; quibus vtpote valdè pœnalibus expeditiùs ſubleuarentur animæ Purgatorij, ſi earum per actus ſatisfactorios iuuandarum cupido inceſſat. Cum tamen aduerſarij de his ſubſidiis in gratiam afflictiſſimarum animarum adhibendis, vix vnquam audiantur agere; iuges verò ſint ac toti in obtrudenda & perſuadenda ad eum finem communione.

Impetratio, qualis.

39. Reliqua eſt vis impetratiua eiuſdem actus, provt actus noſter eſt. Nam ſumptionem Euchariſtiæ ex opere operato non eſſe impetratoriam, inde liquet, quòd Euchariſtia quà Sacramentum eſt, non

non ad impetrandum, ſed ad ſanctificandum addicitur. Eſto interponi à nobis poſſit ad exorandum Deum, & conſequenda varia beneficia obiectu Chriſti in eo Sacramento contenti, Deo fidenter oblati ad ſecuriùs impetrandum. Nihilominus enim ea vis impetrandi, germen eſt actus noſtri quo Chriſtum offerimus, non ipſius Chriſti quem ad id offerimus. Competétque actui noſtro eadem per Chriſtum impetrandi proprietas, ſi extra communionem homo ad ſacrum altare venerabundus Chriſtum ibi latentem Deo offerat; Vel ſi Chriſtum in propria ſpecie ſpectatum, exhibeat Deo ad impetrandum quod petit. Non eſt igitur hoc loco ſermo de morali facultate, ſiue proprietate impetrandi, conſerta ſumptioni Euchariſtiæ ex opere operato, ſed provt eſt germen ſumptionis, quatenus ipſa ſumptio eſt actus noſter bonus & ſupernaturalis, cuiuſmodi actus omnes, pollent impetrandi facultate, ex receptiſſima doctrina in tractatione de bonis operibus ac merito. Vbi tamen monſtratur, vim hanc impetrandi, non eſſe ſemper formalem & directam, qualis in oratione cernitur; ſed ſi deſit actus reflexus imperans aut dirigens actum bonum ab oratione diſtinctũ ad impetrandum, vis impetratiua actus illius boni, non erit niſi obiectiua. Id eſt, actus ille afficiens hominem, tametſi nihil de impetrando eius intuitu cogitantem, mouere poterit Deum, vt intuitu boni operis quod elicuit, ſuppeditet illi homini beneficia quibus eget, eúmve nouis donis ac cœleſtibus opibus cumulet, provt diuinæ beneuolentiæ propenſio tulerit.

40. Hinc eruendum eſt, quàm tenue ſubſidium

animabus Purgatorij exhibeatur in manducatione cibi Euchariſtici, provt eſt impetratoria in ratione actus noſtri. Nam fructus ille impetrationis pro his animabus, non adiungitur manducationi niſi interueniat ſpecialis relatio vel volitio communicantis, qua ſuam manducationem dirigat in eum finem. Nemo enim alteri ſpeciale quicquam impetrat per actum ſuum, niſi referat illum ad commodum extranei quem ſuapte natura non ſpectabat; quia hæc eſt impetratio formalis, non autem illa quam vocaui obiectiuam, quæ nihil determinatè alteri depoſcit, ſed tota determinatio boni ob eam conferendi, eſt penes Deum. Si igitur ineatur conſilium de exequendo bono aliquo opere noſtro, quod per extrinſecam ordinationem noſtram referatur ad impetrandam ſubleuationem animabus Purgatorij, optimè fiet, ſi ad id deligatur actus omnium præſtantiſſimus, nempe actus charitatis in Deum, defæcatiſſimus atque puriſſimus. Is enim actus, omnium maximè eſt Deo acceptus, & pollebit vberrima vi impetrandi refrigerium his animabus; ſi per voluntatem operantis eò referatur. Longè igitur ſatius eſſet, hortari fideles ad hanc praxim ſubleuandi defunctos per amorem Dei ſuper omnia, quàm per communionem; quæ nec tam frequens eſſe poteſt quàm amor ſuper omnia; nec tam expedita, cum ad ſummum ſemel in die in Eccleſia peragi poſſit, nec niſi adhibito Sacerdote: ſemper autem, ac vbiuis, & abſque arbitro vel adminiſtro, in promptu homini ſit amare Deum. Deinde oratio longè accommodatior eſt ad impetrandum, quàm quiuis alius actus noſter ad impetrandum directus: Ita vt licet alia virtutum opera

impetrationem

impetrationem promoueant, quod ſpectarunt Patres qui dixerunt ieiunium & eleemoſynam eſſe alas orationis, tamen propria impetratio in ſola oratione radicetur, ſitque eius propria & peculiaris proprietas, vt Suares rectè cenſuit l. 1. de orat. c. 23. num. 1. Vt quid ergo ſi animæ Purgatorij per impetrationem iuuandæ ſint, adhibeatur ſumptio Euchariſtiæ, interuentu orationis, ſiue voluntatis orationem ad id imperantis (quo ipſo rationem habet orationis;) & non potiùs abſque tot ambagibus, rectâ aſſumatur oratio, & ad eam inuitentur fideles, non autem ad communionem?

Oratio provt præcisè impetratoria, tenue mortuorum ſubſidium.

41. Quanquam ne ſi ipſa quidem orátio ad hunc finem adhibeatur, tametſi eſt formaliſſimè & connaturaliſſimè impetratoria, multum præſidij in eo animarum Purgatorij ſubſidio ſtatuendum erit, præcisè provt oratio eſt impetratoria. Quod addo, quia oratio multum poteſt leuare defunctos, provt eſt ſatisfactoria. Siue enim orationem mentalem, ſiue vocalem attendamus, vtraque eſt pœnalis: quippe ſita in eleuatione mentis ad Deum, quam abſque ſenſuum aliò auertentium obſiſtentia, atque adeò abſque moleſtia, etiam corpus fatigante, exercere non licet. Itaque ſenſus Eccleſiæ, congruenter ad pleraſque Scripturas, orationem numerat inter opera ſatisfactoria, vt Suares notauit l. 1. de orat. cap. 22. num. 7. Eatenus ergo oratio adhiberi optimè poteſt ad ſubleuandos defunctos. At præcisè provt eſt impetratoria, non niſi per anfractus

iuuare

iuuare defunctos poteſt; nimirum interpellando diuinam bonitatem, vt prouideat viatores ad ſatisfaciendum idoneos, qui ſuis vt ſic dicam, impenſis, diſſoluant debita defunctorum, cedendo eis fructu ſatisfactorio operum ſuorum: vel ſi qui ſunt alij tales modi, indirectè iuuandi defunctos. Vt autem directè oratio exoret defunctis gratuitam pœnæ remiſſionem, pugnat cum diuinæ iuſtitiæ legibus: ac proinde quicquid vulgus exiſtimet, oratio provt præcisè impetratoria, & nullam aliunde habens adiunctam vim ſatisfactiuam, inutilis eſt defunctis: Quia ſicut homo, obſiſtentibus diuinæ iuſtitiæ legibus, non poteſt ſibi impetrare gratuitam remiſſionem pœnæ temporalis quam pro peccatis admiſſis debet; ſed adhibenda neceſſariò eſt ſolutio, ſaltem per amicos; ita multo minùs poteſt alteri impetrare immediatè, gratuitam illam laxationem debiti: nec is eſt modus quo oratio fuſa à viatoribus iuuat defunctos, vt rectè Gabriel in 4. d. 16. q.2. art.3. dub.8. Suares t.4. 3.p. d.48. ſ.5. num. 5. & Ioannes Sanches d.16. ſelecta num.12. & 13. adducens D. Thomam, D. Bonauenturam & Sotum.

Si igitur oratio, quæ formaliſſimè & directiſſimè eſt impetratoria, tam parum defunctis commodat præcisè provt eſt impetratoria; quàm exile erit leuamen quod defunctis præſtabitur interuentu manducationis, provt actus noſtri ad aliquid illis impetrandum directi per actum voluntatis quo quis eligit ex eo fine manducare? Ea quippe electio, non eſt propriè oratio: atque adeò vis impetrandi, eſt ei velut extranea, æquè ac manducationi. Ac proinde vtraque provt præcisè impetratoria, non multùm cōferet ad defunctorū ſubleuationem.

Inanitas

Inanitas euaſionum propoſitarum, concluditur.

42. Omnia igitur effugia quæ captabantur aduersùs rationes à nobis propoſitas contra communionem pro defunctis, ſufficienter videntur præcluſa : ſecuréque concludere poſſe videmur, meram hallucinationem & abuſionem fuiſſe, qua aduerſarij communionem pro mortuis, tanquam præſentiſſimum eorum ſubſidium celebrarunt, rati eam ex opere operato defunctis prodeſſe : Vt vt nunc aliqui, eam hallucinationem nitantur tegere, interuentu excuſationum quas proximè propoſuimus, & diſcuſſimus. Quamuis autem verum eſſet aliquam earum excuſationum obduci nonnullo colore veritatis ; V. g. etiamſi verum eſt, communionem in ratione actus noſtri poſſe applicari defunctis, transfuſo in eos illo aliquali fructu ſatisfactorio quo pollet ; Tamen ne impingamus in hallucinationem in quam alios prolapſos vidimus, gliſcátque abuſio exiſtimantium communionem prodeſſe mortuis ex opere operato, quod eſt planè falſum ; præſtare videtur, perexiguum illud leuamen quod ex communione ſecundùm opus operantis ſpectata obuenire defunctis poſſet, alio aliquo vtiliore & errori non parente ſubſidio commutare ; & ſimpliciter negare communionem laicorum prodeſſe mortuis, vt vidimus factum à D. Thoma, negante communionem, ſiue Euchariſtiam vt Sacramentum, prodeſſe defunctis ; & contrarium laicorum vſum aut ſenſum, vocantis errorem.

Ad probationes contrarij placiti, initio adductas. Scholaſtici exponuntur.

43. Sic confirmata veritate, veniendum eſt ad ea diſſoluenda quæ initio propoſita ſunt pro contraria abuſione, ducto principio à firmamentis ex autoritate. Adducebatur ergo in primis Gerſo, cuius autoritas tametſi non eſt ineluctabilis, nec poſſit negari quin interdum eius doctrina næuis aliquibus ſcateat: (aſperiùs etiam in eam loquitur Victoria relect. 4. propoſ. 2. & 5.) tamen hac in parte, nihil continet non verum. Commendat enim duntaxat preces fidelium pro defunctis, præſertim ſub tempus communionis, cum homo maximè feruet. At preces, ſiue proximè antecedant, aut ſubſequantur communionem, ſiue ei comitentur, non ſunt communio. Et quidem preces illas iuuare defunctos, extra dubium eſt: quia ſic Chriſtus videtur eſſe precanti pro ramo oleagineo quo miſericordia commemorari Regibus apud mortales ſolet, cum poſt exacerbationem placandi ſuſcipiuntur, vt piè admodum diſſerit S. Chryſoſtomus homil. 3. contra Anomæos, & orat. de S. Philogonio. Eadémque eſt vox cæterorum Patrum quos produco in opere cui titulus, *Iuſta & inferiæ piis manibus.* At communionem, id eſt, Euchariſtiæ perceptionem precibus illis præuiam, aut ſubiunctam, vel concomitantem, quatenus Sacramentum eſt nobis admotum, accommodatum eſſe leuandis defunctis ſubſidium, Gerſoni ne per ſomnium quidē, in mentem venit: de quo prouoco ad prudentem lectorem, qui vel perfunctoriè adductā ex eo Epiſtolā legerit.

Ioannes

Ioannes Nider qui poſtea proferebatur, apertè à me eſt. Diſertè enim capite illo 9. *litera E,* allegatis S. Thoma atque Durando in 4. d. 12. & in 3. præceptum cap. 12. *litera K.* adducto S. Thoma, Euchariſtiam ait vel conſiderari vt Sacramentum, vel vt ſacrificium. Priore modo, ſoli recipienti proficere docet. Poſteriore autem, & viuis & defunctis pro eorum diuerſa diſpoſitione & capacitate. Verba autem quæ ex Scoto paulo ante protulerat, admittens perceptionem Euchariſtiæ ſuper omnia valere defunctis, non pertinent ad Euchariſtiæ perceptioné,provt eſt merus vſus Sacramenti Euchariſtiæ iam confecti:ſed ad actioné qua Chriſtus viua victima in altari immolatur.Sunt enim & iam olim fuerunt variæ ſententiæ de actione in qua ſitum eſt ſubſtantialiter ſacrificium Chriſtianum incruentum; id eſt,de actione quæ eſt vera & præciſa Chriſti ſacrificatio in noſtro altari. Et nonnulli quidem partim in conſecratione,partim idque magis, in vocali oblatione ſubſequente, verbis illis comprehenſa, *offerimus præclaræ maieſtati tuæ,* ſitam eſſe voluerunt rationé ſacrificij incruenti,vt Echius lib.3. de Miſſa cap.9. Henricus 8. in aſſertione Sacramenti Euchariſtiæ, & in eiuſdem aſſertionis defenſione, Roffenſis. Alij ſacrificationem incruentam non in prædictis duntaxat actionibus collocarunt; ſed etiam maximè in communione, & conſumptione oblatorum. Sic Soto in 4. d.13. q.2. & Bellarminus lib. 1. de Miſſa cap. vltimo. Non defuit qui ad abſolutam ſacrificationis incruentæ rationem, etiam hoſtiæ fractionem ac tinctionem expoſceret. Ita Canus 12. de locis cap.12. Tandem alij actionem ſacrificij incruenti conſtitutiuam,

agnouerunt eſſe ſolam conſecrationem geminam, quod perſpicuè tradit S.Thomas 3.p. q.80. art.12. ad 3. & 1.2. q.83. artic.4. Suares t.3. 3.p. d.75.ſ.4. Alanus l. de Miſſa cap.15.& alij quos hi proferunt, nóſque ſuo loco recenſemus.

44. Cum ergo tot ſint & iam olim fuerint de incruenta ſacrificatione ſententiæ; noluit Scotus, eive ſubſcribens Nider, pronunciare extra locum, quænam earum vera eſſet, atque adeò quæ actio Sacerdotis vt miniſtri publici haberet rationem oblationis, ſiue immolationis Chriſti, hoſtiæ puræ ac immaculatæ: ſed quæcunque tandem ſit ea ſacerdotis actio, cui competit eſſe talem Chriſti oblationem ſiue ſacrificationem, eam Scotus annuente Nidero, ait eſſe præcipuum defunctorum ſubſidium, & verè ait. Vnde ſi vera eſſet ſententia quæ aſſerit perceptionem Euchariſtiæ per Sacerdotem, (de tali quippe perceptione agunt Scotus & Nider, non de ea quæ fit extra ſacrificium;) eſſe veram ſacrificationem; admittunt prædicti autores, dicendum conſequenter fore, nullum eſſe vtilius mortuis ſubſidium quàm ſit ea perceptio. Verùm tunc in eandem perceptionem Euchariſtiæ concurrerent duo, diligentiſſimè ſecernenda: Nempe immolatio ſiue ſacrificatio incruenta, & vſus Sacramenti Euchariſtiæ per ſacerdotem. Tametſi autem vſus ille, provt eſſet merè vſus Sacramenti, nihilo plus prodeſſet defunctis quàm cum laicus communicat & vtitur Sacramento; tamen in ratione immolationis, prodeſſet defunctis ſupra quæcunque alia Chriſtiana pro eis ſubſidia.

Cæterum iuxta veram ſententiam de actione ſacerdotis qua ſacrificium conſtituitur, ceſſat omnis ambiguitas.

ambiguitas. Neque enim Chriſtiana ſacrificatio incruenta,conſiſtit in conſumptione vel vſu Sacramenti Euchariſtiæ per Sacerdotem, ſed in gemina conſecratione, qua Chriſtus gladio verbi Dei ſtatuitur in ſtatu ſeparationis animæ à corpore, quantum eſt ex vi verborum, ita vt Nyſſenus orat.1. de reſurr. appellet conſecrationem à Chriſto factam in cœna vltima, anteoccupationem violentæ mortis à Pilato poſteà illatæ: quibus ſimilia habet Heſychius lib.2. in Leuit. cap.8. & S. Leo ſerm.7. de paſſio. Iuxta hanc igitur ſententiam fuſiùs confirmatam tractando Chriſti ſacerdotium, tollitur ambiguitas illa quæ affectaretur ſententiam collocantem ſubſtantiam incruenti ſacrificij in conſumptione Sacramenti Euchariſtiæ per Sacerdotem; diſpellitúrque caligo, quæ ex prætermiſſa diiudicatione illius ſententiæ offuſa videbatur dictis Scoti & Nideri: quaſi amplexati eſſent doctrinam de communione extra ſacrificium defunctis vtili, quod illis in mentem non venit, & conceptis verbis à Nidero reiicitur, vt notaui.

45. Diui Thomæ autoritas, (de qua poſtea,) perperam obtenditur abuſioni quam impugnamus. Nam præterquàm quod diſertè ac perſpicuè pluribus locis ex eo ſupra notatis, negat Euchariſtiæ Sacramenti perceptionem, prodeſſe defunctis ex opere operato, in illa ipſa ſolutione ad tertium quæ inter argumentandum pro contrario placito eſt adducta, nihil reuera habet, veritati aut traditæ illis aliis locis doctrinæ repugnans. Illud ergo tertium argumentum, debet ſumi vt ſubiunctum primo ac ſecundo argumento quibus probatum fuerat, mortuos ſubleuari per altaris ſacrificium. D. itaque

que Thomas pro more argumentando primùm contra ſe, probat non tantùm Euchariſtiam, (vtique provt tantùm eſt ſacrificium,) ſed alia quoque Sacramenta, videri idonea ad ſubleuandos defunctos, cum Euchariſtia id poſſit. Reſpondet autem diſparitatem eſſe, penes vnum quod monuerat attendendum eſſe in ſubſidiis defunctorum; nempe habitudinem cum communione mutua & charitate: quæ eſt optima ratio cur Euchariſtia ſub aliqua ratione, nempe ſub ratione ſacrificij ſit à Deo addicta iuuandis defunctis, quamuis id non habeat ſub omni ratione ſub qua eſt ſignum vnionis. Non enim id habet ſpectata præcisè ſub ratione Sacramenti, quamuis etiam ſub ea ratione dicat habitudinem ad mutuam inter nos charitatem, quam & ſignificat & procreat, vt rectè aſſumptum eſt inter argumentandum; & multis illuſtrat Walterus Cœna 3. cap.55. Ipſum *communionis* nomen, id apertè fert, vt pulchrè notauit Damaſc. 4. fid. cap.14. *ſub finem*, poſt S. Dionyſium cap.3. Hierar. Eccl. *initio*. tametſi Iſidor. Peluſ. l. 1. epiſtol. 228. nomen *communionis* ad noſtram cum Deo coniunctionem, per hoc maximè Sacramentum conciliatam, cenſuit pertinere.

46. Locus deinde ex Nicolao Cabaſila allegatus, parum momenti habet. In primis quia is fuit Cabaſilas, cui nihilo plus deferendum ex neceſſitate ſit, quàm rationibus ab eo prolatis extorqueatur. Fuit enim Schiſmaticus, vel etiam hæreticus; cum quoad Spiritus ſancti proceſſionem à ſolo Patre, tum quoad alios articulos in quibus Græci obfirmatè à Romana Eccleſia diſſidet. Eóque ipſo opere de quo agitur, cap. 29. & 30. turpiter impegit circa

circa conſecrationis efficaciam, & tranſubſtantiationem vi verborum ſolius Chriſti: quod Heruetus interpres, in præuia ad Lectorem admonitione notauit, & copioſè confutauit Petrus Arcudius lib.3. de concordia Occidentalis & Orientalis Eccleſiæ circa Sacramenta cap. 28. addens eiuſdem operis lib.2.c.21. fœdè item hallucinatum Cabaſilam circa Confirmationis iterabilitatem, & vim characteris in baptiſmo impreſſi, aliáque de quibus ibi illum inſimulat. Itaque in hac quoque cauſa, non Cabaſilæ autoritas attendenda eſt, ſed eius argumentatio, quæ tametſi eſſet efficaciſſima, nihil tamen nos remoraretur in præſenti negotio, quippe nullo modo ad illud pertinens. Neque enim contendit Cabaſilas, Euchariſtiæ pro defuncto perceptionem per ſuperſtitem, prodeſſe defuncto ex opere operato, quod eſt punctum cui diiudicando inſiſtimus: ſed aſſerit, ipſum per ſe defunctum, participare ſanctificationem ex corpore & ſanguine Domini; non quidem interuentu ſubſtantialis manducationis, quæ non peragitur niſi in corpore, & per corpus; ſed inuiſibili & arcana participatione, quam Deus nouit. Hoc vides ad rem noſtram non facere, nec negotium communionis pro mortuis quod diſcutimus, promouere; poſſétque hîc à nobis tacitũ præteriri cùm ad inſtitutũ non referat.

Age tamen, vt appareat quàm noſtra ſententia, vt autoritate, ſic argumentis à Cabaſila in ſcopum quem habuit propoſitum intortis, minimè grauetur; conſideremus quàm ſolidè illam per defunctos ſanctificationem, à participato arcanum in modum quem Deus nouit, corpore & ſanguine Domini, ſtabiliat atque confirmet. Inde enim li-

quebit, ne per proportionem quidem, argumentationes Cabaſilæ aptari poſſe ad muniendum abuſum quem exagitamus; communionis ſcilicet ſuperſtitum pro mortuis, tanquam eis proficuæ vi Sacramenti, ſiue ex opere operato. Argumentatur ergo Cabaſilas, vt probet arcanum illum ſuum modum ſanctificationis defunctorum, ex immediata, ſed inuiſibili & non ſubſtantiali participatione Euchariſtiæ per ipſoſmet defunctos; ſupponens ante omnia, ſanctificationem per ſacramentum, non obtingere ex eo quod ore ſumãtur ſancta, & Chriſtus viſibilibus ſpeciebus obtectus comedatur atque bibatur. Quàm multi enim ad eum modum accipientes Chriſtum, non ſanctificantur, quin potius inquinantur magis, & iudicium ſibi manducant & bibunt, corpus Domini non diiudicantes? Cauſæ igitur ſanctificationis per Sacramentum, iudice Cabaſila ſunt, quas his eius verbis ex cap. 42. appendo. *Animæ purgatio, in Deum dilectio, fides, deſiderium myſterij, alacritas ad participationem, feruens appetitio, ſitientes currere. Hæc ſunt quæ hanc ſanctificationem attrahunt*, ſubdit mox Cabaſilas. *Sed hæc omnia non ſunt corporalia, ſed dependent à ſola anima. Nihil ergo prohibet, etiam animas hoc poſſe mortuorum, ſicut & viuorum. Si ergo animæ quidem ad ſuſcipiendum myſterium ſunt paratæ & promptæ, is autem in cuius eſt poteſtate ſanctificare, & perficere, vult ſemper ſanctificare, & ſeipſum ſemper impertiri deſiderat; quid eſt prohibiturum hanc participationem? Nihil omnino.* Quod ſi hinc inferas ſequi, poſſe viuos frui ſanctificatione per Sacramentum, abſque ſubſtantiali perceptione corporis Chriſti in ſtomachum per manducationem demiſſi;

demiſſi; Reſpondet Cabaſilas eodem cap. 42. negandam eſſe conſequentiam, ſi ſuppetat reipſa facultas ſumendi ſubſtantialiter abditum intra ſpecies corpus Chriſti. Tunc enim vt ſanctificatio poſſit per Sacramentum obuenire, adhibenda eſt ſumptio realis. Si tamen deſit facultas vſurpandi ſubſtantialiter Chriſtum per os corporis, (vt ſanè deeſt defunctis, & nonnullis eremi accolis ab omnium mortalium conſortio & vſu Sacramentorum remotiſſimis, qui proinde non niſi ſpiritualiter communicant, ſicut defunctorum animæ;) tunc confertur per Sacramentum ſanctificatio, abſque reali ſuſceptione Sacramenti,& intra illud oſtreum abditæ margaritæ corporis Domini, vt ſcitiſſimè dixit Anaſtaſius Sinaïta orat. in nouam Dominicam, apud Damaſcenum orat. 3. de Imag. Quia ergo non ſtat per defunctos, quominùs Chriſti corpore ſubſtantialiter per os corporis hauſto fruantur, meritò eius ſanctificatione non excluduntur. Et ſanè ſi Deus homini corpus corruptibile geſtanti, conceſſit vt incorruptibile Chriſti corpus participaret,& inde ſanctificaretur,quantò magis cenſendus erit voluiſſe, vt anima purè immortalis & corpore ſoluta, magíſque in dies nitens & apta ad huius beneficij vſuram,vt monſtrat cap.45. participaret ſuo modo corpori & ſanguini Domini, indéque hauriret ſanctificationem? Collegi fideliter quicquid alicuius ſucci occurrit in vniuerſa Cabaſilæ diſputatione, pro ſua illa arcana Euchariſtiæ participatione per defunctos, inde haurientes ſanctificationem.

Ex hoc porrò eius breuiculo apparet, nihil ex ea, ne per analogiam quidem, accommodari &

transferri poſſe ad viuentium communionem mortuis vtilem ex opere operato, & vi Sacramenti. Ipſa verò Cabaſilæ diſputatio planè inanis eſt, nec fermenti reprobi admiſtione libera. In primíſque ſupponit, Sacramenta ſanctificare non ſumentes: quod falſum eſt, nec rectè à Cabaſila confirmatur ex ſpirituali tantùm communione Anachoretarum. Neque enim verum eſt, eam communionem prodeſſe ex opere operato, & vi Sacramenti; cum tantùm proſit ratione operis operantis, ſiue deſiderij quod eliciunt qui communicare vellent, nec poſſunt. At ſanctificatio ex opere operantis, non cadit in defunctos: quia quod ad illos attinet, venit nox in qua nemo poteſt operari. Sanctificationem ergo ex opere operato per Sacramentum Euchariſtiæ Chriſtus alligauit ſubſtantiali perceptioni corporis ſui, cuius defuncti non ſunt capaces. Supponit deinde Cabaſilas defunctos poſſe ſanctitatem ſuam augere; quod item falſum eſt. Nam ex quo animæ tranſgreſſæ ſunt limitem viæ, nullum vltra crementum ſanctificationis, ſiue per ſacramenta, ſiue aliter poſſunt ſuſcipere. Nec iuuat quod hæc dicantur fieri arcano modo. Non enim effutienda ſunt paradoxa, quæ cum exponi & componi cum ſacra doctrina nequiuerint, velis ſtabilire per arcanos & ſoli Deo peruios modos. Vt optimè contra Monophyſitas quoſdam, arcanam Deitatis & humanitatis identitatem, ſalua formali & reali vtriuſque naturæ diſtinctione inuehentes, diſputat Theodoretus Opuſc. 10. & 12. ac 19. ex 20. perperam tributis S. Athanaſio, & nos haud indiligenter lib. 1. de Chriſto ſect. 2. cap. 6. Sunt qui ſimili arcano modo, poſſibilem Deo omnium contradictoriorum

conſociationem

conſociationem tueantur, & eo nomine affectent audire hypermyſtici, quæ mihi occulta (quod volunt,) philoſophia, & aperta deliratio videtur.

Nihil apud Patres, pro Aduerſariis.

47. Quod S. Auguſtinus (qui poſtea in contrarium eſt adductus,) de matre ſua S. Monica, ad loca in quibus fideles tumulabantur communicante, ſcriptis prodidit; non eſt ad rem. Neque enim ibi agitur de communione pro mortuis, ſed de communione ad ſepulcra SS. Martyrum in eorum honorem: quatenus ea perceptio Sacramenti, provt eſt actus noſter à religionis virtute profectus, poteſt in Sanctorum Martyrum cultum cedere, ex deſtinatione operantis. Idcirco etiam ſpecialiter captari potuit vſus Euchariſtiæ eo in loco, vt maiori cum ſenſu & fructu pietatis vſurparetur, ob præſentiam ſanctorum corporum, quæ imitatione paſſionis Dominicæ per Euchariſtiæ ſacrificium exhibitæ, (vt ibi ait S. Auguſtinus,) fuerant immolata. Accedit quod ad eum modum communicans B. Monica, videri potuit optimè atteſtata ei præclariſſimo Euchariſtiæ effectui quem prodidit S. Cyprianus epiſt. 54. nimirum roborandi martyres ad agonem illum duriſſimum; qui Euchariſtiæ eximius effectus à grauiſſimis Patribus agnitus eſt: ita vt cenſuerit S. Cyprianus, ineptum eſſe ad martyrium qui per Euchariſtiæ ſumptionem non præmunitur ad prælium; quia *mens deficit, quam non recepta Euchariſtia erigit & accendit.* S. item Auguſtinus tract. 27. in Ioannem *ad finem*, immotam S. Laurentij in viuicomburio conſtantiam, reuocat

ad vſum Euchariſtiæ : indidémque deriuatam tantam S. Vincentij in acerbiſſimis cruciatibus fortitudinem, obſeruat ſerm. 13. de Sanctis.

48. Eò igitur dirigebatur à S. Monica, communio ad tumulos SS. Martyrum ; non autem ad ſubleuationem defunctorum ibidem tumulatorum. Vt enim hoc Mediolani factum concedam, vbi hæc S. Monicæ communio peracta eſt ; (quamuis aliis pleriſque locis, ne Reges quidem intra ſacra martyrum corporibus loca tumularentur, vt notaui in opere de Martyr. p. 4. cap. 6. num. 7.) annuámque verum eſſe, fideles in ea ciuitate & alicubi apud alios, tumulari ſolitos intra ædem ſacram in qua iacebant martyrum pignora, ſuadet epitaphium S. Satyri conſcriptum à S. Ambroſio, qui teſtatur ſe condidiſſe fratris corpus ad læuam S. Martyris, vt ſacri ſanguinis humor, finitimas penetrans exuuias, eas ablueret ; ſimiliáque leguntur apud S. Paulinum carm. de obitu Celſi infantis de filiolo ab ipſo S. Paulino patre condi iuſſo intra baſilicam SS. Martyrum Complutenſium. Quamuis igitur Mediolani, & alibi quibuſdam ſaltem locis, verum ſit fideles ſepulturam nactos eſſe intra ſacras ædes in quibus SS. Martyrum corpora jacebant ; Tamen S. Monica in illis ædibus communicans, non ſpectauit ſubleuationem defunctorum per ſuam communionem, ſed maiorem ſuæ pietatis inter communicandum excitationem ex præſentia SS. Martyrum, itémque religioſum eorum cultum ex pia ſacrorum myſteriorum vſurpatione inibi facta.

49. Et eodem referebantur epulæ in eundem locum illatæ à S. Monica. Nam cum dapes ſuper fidelium ſepulturam inferebantur ad eorum ſubleuationem,

uationem,non participabantur ab inferentibus, ſed cedebant in vſum pauperum ac Sacrorum miniſtrorum, qua de re plenè tractando legitima & illegitima defunctorum ſubſidia,in opere cui titulus, *Iuſta & inferiæ piis Manibus*.Epulæ igitur à S.Monica illatæ, quibus eam ſobriè participaſſe ſcribit S. Auguſtinus, ſpectabant cultum Sanctorum, & religioſam hilaritatem veſcentium, ex priſco vſu primùm à Patribus inducto ad abolendas ſacrilegas Gentilium epulas in honorem Deorum,& mulcendam rudem plebem tunc primùm Chriſto aggregatam, conceſſione benigna epulandi in honorem Sanctorum; vt habetur ex S. Paulino Natali 9. S. Felicis, ac Nyſſeno in vita Thaumaturgi, & aliis quos protuli in opere de Martyr. p. 4. cap. 6. num. 14. Nihil ergo epulæ illæ, eíſque præmiſſa à S. Monica communio, ad ſubleuationem defunctorum.

50. Petrus Venerabilis qui D. Auguſtino ſubiungebatur, cum dixit Cluniacenſes iuſſu S.Hugonis iuuiſſe animam defuncti, Sacramentis; per *Sacramenta*, manifeſtè intelligit ſacrificium Miſſæ. Ibidem enim referens mandatum S. Hugonis, quo edixit animam illam quæ apparuerat, & ſe iuuari expetierat, ſubleuari adhibitis remediis quæ rogauerat ſibi ſuppeditari; addit, ea remedia fuiſſe eleemoſynas, & ſacrificium incruentum; nec meminit communionis extra ſacrificium. Itaque quod eodem loco habet, animam illam petiiſſe iuuari Sacramentis, & iiſdem adiutam fuiſſe iubente S. Hugone, accipiendum eſt de nomine *Sacramentorum* iuxta antiquum morem vſurpato. Quia enim ad ſacrificium duplex exigitur conſecratio, & qualibet

conſecratione

conſecratione vnum numero Sacramentum efficitur, materialiter diſtinctum ab eo quod alteri conſecrationi reſpondet,ſalua formali & ſpecifica vnitate ducenda ex analogia ad integram & plenam refectionem corpoream eſculenta & poculenta comprehendentem; propterea non raro apud antiquos, ſacrificium incruentum vocatur nomine Sacramentorum,vt manifeſtum eſt ex opere S. Ambroſij de ſacrificio Miſſæ, cui titulum fecit *de Sacramentis*. Similitérque librum S. Gregorij de ritu Miſſæ & orationibus ſuper ſacrificium recitandis; antiqui Codices inſcribunt *librum Sacramentorum*; eóque nomine allegatur à Micrologo cap. 60. Alij *Sacramentarium* inſcribunt, ſed corruptè. Extat item liber *Sacramentorum*, Grimoldi Abbatis, & liber *Sacramentorum* autore Alcuino, eiuſdem omnes argumenti, hoc eſt de Miſſæ ſacrificio; & tamen inſcripti de Sacramentis. Eſtque id ſacrificij Chriſtiani apud veteres nomen adiungendum ad ea quæ latè cumularunt Pamelius ad epiſtol. 63. S. Cypriani num. 49. & ad librum Tertulliani de cultu fœmin. cap. 11. VValterus cœna 3. c. 45. Socolouius ad cap. 13. cenſuræ Hieremiæ Conſtantinopolitani; Sanctesius in præfatione ad Græcorum Liturgias cap. 5. Matthæus Galenus cap. 1. de ſacrificio. Græci eodem ſenſu vocant Miſſam, *myſteria*, vel cum addito *tremenda myſteria*. Imo apud Chryſoſtomum homil. 18. in 2. Cor. & l. 3. de ſacerd. dicuntur *horrendiſſima myſteria*, & *omnium maximè horrenda, verendáque*. Quare quod animam defuncti Sacramentis Cluniacenſium adiutam dixit Petrus Venerabilis, non eſt accipiendum de adiumento per vſum Sacramenti Euchariſtiæ, ſed per celebrationem

celebrationem ſacrificij Miſſæ. Nec plura de argumentis pro ſententia contraria, petitis ab autoritate Doctorum & Patrum.

Ad diuina viſa, & facta, dictáve Sanctorum.

51. Argumentum ex viſis diuinis, ac reuelationibus, quibus ſancti aliqui & ſanctæ accepiſſe feruntur, communionem viuorum, Euchariſtiæ in eum finem participantium, defunctis prodeſſe; facilè elideret Sibyllanus, qui deſcripto latè Henrico de Aſſia, valdè eleuat fidem huiuſmodi reuelationum, ſexui molliori exhibitarum, vt apud ipſum Sibyllanum videre eſt in opere peregrinarum quæſtionum decade 1. cap. 8. q. 6. nec multo aliter Franciſcus Picus l. 9. de prænotione cap. 2. & Canus l. 11. de locis cap. 6. qui ex pugna inter reuelationes ex quibuſdā piis mulieribus circa Deiparæ conceptionem iactatas, argumentatur. Mihi ſalua reuerentia quæ perſonis cum Deo familiariſſimè agentibus debetur maxima, dicendum videtur; ex iis quæ in libris huiuſmodi reuelationum produntur, non peti argumentum certum vel ineluctabile ad aliquid ſtabiliendum: præſertim ſi vrgens ratio, vel Doctorum autoritas, ſit in contrarium. Addit Caietanus t. 1. opuſc. tract. 23. q. 2. ad 2. quæ multo magis huiuſmodi argumentationes ex illis reuelationibus ductas infirment. Nec negari poteſt, perſonas ſacris viſis & reuelationibus aſſuetas, ea interdum habere pro diuinis viſis ac reuelationibus, quæ reuera à Deo non didicerunt, ſed ex proprio ingenio ſunt commentæ. *Sciendum*, (inquit

S. Gregorius

S. Gregorius homil. 1. in Ezech.) *quod aliquando Prophetæ ſancti, dum conſuluntur, ex magno vſu prophetandi, quædam ex ſuo ſpiritu proferunt, & ſe hæc ex Prophetiæ ſpiritu dicere ſuſpicantur.* Luculentum in eam rem eſt exemplum Nathani 2. Reg. 7. quod D. Gregorius non omiſit. Nam Dauidi, voluntatem ſuam de templo ædificando aperienti, reſpondit tanquam in ſpiritu Dei, placere Deo Regis conſilium: & tamen compertum poſtea eſt, Nathanum non ex Dei ſpiritu oraculum Dauidi prompſiſſe, ſed humani aliquid paſſum, cogitationem ſuam à vero alienam, pro diuino reſponſo dediſſe.

52. Cum igitur fortiſſimæ rationes ſuperiùs propoſitæ, & Doctorum in Dei Eccleſia omni exceptione maiorum teſtimoniis, conſtet communionem ſacram à fidelibus extra ſacrificium perceptam, nihil defunctis proficere ex opere operato; cogimur dicere, ſi quæ reuelationes habent, diuinitùs monſtratum eſſe piis aliquibus perſonis, præſertim è ſexu infirmiore, communionem vi ſua leuare defunctos, id non ex afflatu Spiritus ſancti, ſed ex ingenij humani negotiatione manaſſe. Id quod æquè dicere cogimur, de nonnullis placitis circa animas Purgatorij, quæ eædem ſanctæ quarum hîc autoritate grauamur, minùs conſentaneè ad doctrinam Theologicam tradiderunt. Vt dico in tractatione de ſubleuatione defunctorum. Fortaſſis etiam per catachreſim, aut vocum ampliationem vel laxationem, adiuncta communionis & perceptionis Euchariſtiæ, vocarunt *communionem.* At adiuncta illa eſſe plerunque defunctis fructuoſiſſima, extra controuerſiam eſt.

Ea etiam ratione dilui poteſt, quod obiiciebatur

ex

ex factis dictíſve Sanctorum, qui aliquando leguntur communicaſſe pro defunctis, talémve communionis finem probaſſe, quod præter adductos inter argumentandum vix vlli fecerunt. Diſſimulo veréne qui res geſtas Sanctorum conſcripſerunt ea locutionis ſeueritate adhibita aliquid in hoc genere ab illis factum expreſſerint, quo id ipſi ſancti ore tenus prodiderant, vel in aduerſaria & ſchedia retulerant, vnde concinnata ſunt acta Sanctorum. Sanè Canus 11. de locis cap. 6. pleroſque in hoc genere, indignè, ac vt ille etiam contendit, malignè verſatos, allatrauit atque momordit. Aliorum verò eſto iudicium, quàm procul abſint ab ea indignitate in quam Canus genuinum infixit, qui hiſce diebus, Sanctorum hiſtorias ea ratione conſcribunt, vt quicquid veriſimiliter excogitare poſſunt ab eis factum dictúmve, tanquam reipſa geſtum ac dictum chartis committant. Dum enim dilatant phylacteria & magnificant fimbrias narrationum; paucas inquam pagellas iam olim ſyncerè ac ſimpliciter conſcriptas, ſatagunt diffundere in iuſtum volumen, rhetoricari coguntur non hiſtoricos agere, & ea ſanctis affingere quaſi ab eis verè facta dictáve, quæ non niſi mentis & facundiæ ſcriptorum partus ſunt, nec reipſa ad Sanctos attinent. Is tractandi modus innoxius haberi poteſt inter declamandum, vt notat Guerricus Abbas ſerm. 2. de Aſſumpt. in Hiſtorico autem, præſertim ſacro, non eſt ferendus; tametſi à non nemine, hoc tempore adhibetur. Quid ſi ergo eiuſmodi eſt, quod alicubi, quanquam infrequentiſſimè legitur; ſanctos, vel ſanctas quaſpiam, communionem pro defunctis vſurpaſſe; eíſve profuturam pronunciaſſe?

Prima aduerſariorum ratio, ex Sacramenti & ſacrificij proportione, exploditur.

53. Non ſunt denique omittendæ rationes tres, quibus aduerſarios ſententiam ſuam firmare ſolitos, ſuperiùs attigi. Prima ducitur ex æquiparatione Sacramenti Euchariſtiæ & ſacrificij. Nam ſi ſacrificium Miſſæ tantoperè fructuoſum eſt defunctis ex opere operato, quidni etiam Sacramentum, quo idem Chriſtus hoſtia viua fidelibus viuis & defunctis impenſa continetur? Secunda petitur ex auctiore honore Sacramenti Euchariſtiæ, ac Chriſti, ſpecierum exuuiis obtecti. Erit enim hoc Sacramentum venerabilius, ſi inter eius effectus hic numeretur. Nec eſt veriſimile Chriſtum qui ſacrum hoc ſuæ charitatis pignus tam multis modis prodeſſe viuentibus voluit, ab eius largitatis participatione arcuiſſe fideles vita functos, eadem nobiſcum charitatis neceſſitudine coniunctiſſimos. Tertia demum ratio inde ab aduerſariis promitur, quod ſententia de fructuoſa mortuis communione, potens illicium contineat frequentandæ communionis. Pro eo enim affectu, quo humanior quiſque, fertur ad ſubleuationem eorum quos charos habuit, vel quo indiſcriminatim afflictiſſimas animas iuuandi deſiderio incenditur, potentiſſimè inducetur ad frequentem ſacri panis participationem, non minore ſuo commodo, quàm defunctorum; quibus vt ipſa communio non prodeſſet, adiuncta tamen maximè proderunt.

54. Nulla harum rationũ eſt reuera idonea. Sed prima quæ præſertim in fraudem egit aduerſarios, merus

merus eſt inſcitiæ partus. Quanta enim eſt rerum ſacrarum ignoratio, ſacrificium cum Sacramento componere; & quod de vno dicitur, ad alterum transferre? Sanè quidem ſacrificium incruentum fideles defunctos iuuare, dubitare Catholico non licet. Iuuare autem ex opere operato & infallibiliter, quicquid Canus 12. de locis cap. 13. ad 9. ſecus ſenſerit, rectè affirmant Petrus Soto lect. 7. de Euchar. Vaſques 3.part. d.128. à num. 29. Bellarminus l.2. de Purgat. cap. 8. Matthæus Galenus libro de ſacrificio cap.16. ſub finem. Sicque accipio quod ex variis Patribus tanquam traditionem Apoſtolicam teſtatiſſimum facit Pamelius Tomo 1. Liturg. Latin. ſeculo 1. à pag. 77. de indubia fidelium defunctorum ſubleuatione per ſacrificium. Imo non tantùm iuuari applicatione incruenti ſacrificij fideles defunctos, quod Patres illi vt certum tradunt; ſed etiam eo maximè ſubſidio iuuari, nullúmque mortuorum ſubſidium eſſe cum iſto conferendum, rectè pronunciat Gabriel lect. 57. in Canon. & Thyræus l. de locis infeſtis cap. 82. Nec dubitauit Demochares l. de Miſſæ ſacrificio pro mortuis, pag. mihi 66. diſertè profiteri, Scholaſticos Doctores vniuerſos in 4. d. 45. vno ore conteſtari, defunctos potiſſimùm iuuari Miſſæ ſacrificio in eorum bonum oblato, id quod Tridentina Synodus oraculo ſuo firmatum dedit ſeſſ. 25. decr. de Purgat. Plenè in hanc ſententiam diſſero, tractans legitima defunctorum ſubſidia.

55. Eſt igitur ſacrificium incruentum, de grauiſſimorum Patrum ſententia, ipſiúſque Eccleſiæ iudicio, potentiſſimum ſubſidium ad leuandos vita functos. Id verò cum inaudiſſent aduerſarij, nec

ſatis introſpexiſſent ſacrificij & Sacramenti diſcrimen, eo deuenere inſulſitatis, vt dicerent perceptionem quoque Euchariſtiæ præſentiſſimum eſſe defunctorum in Purgatorio laborantium adiumentum. At conſideratum oportuerat, Sacramentum eſſe medicinam & cibum; atque adeò non niſi immanenter agere, quia non prodeſt niſi applicetur; ſola autem ſumptione applicatur. Sacrificium verò eſt actio ex natura ſua, publica; & Deo, non ſacrificantibus tantùm, ſed & aliis propitiando addicta: applicatur porrò per oblationem pro aliquo. At oblatio illa poteſt terminari ad non ſumentem. Quod aliter dixit S. Bonau. in 4. d.45. *dub.3. circa literam,* Sacramentum eſſe actum in perſonam, qui actus requirit perſonam actu exiſtentem & præſentem. Sacrificium autem eſſe actum pro perſona, qui etiam ad præteritos & futuros dirigi poteſt, vt probat ex cruento Chriſti ſacrificio in ara crucis. Eruit indidem S. Bonauentura planè appoſitiſſimè ad rem præſentem, cur Euchariſtia provt Sacramentum nullò modo iuuet defunctos, ſicut etiam cætera Sacramenta ſunt eis inutilia; Euchariſtiæ autem ſacrificium, ſit illis ſubleuandis accommodatum. Hinc prima aduerſariorum ratio ſatis ſupérque diſiecta & contrita videri debet.

Reiicitur ſecunda ratio, ex ampliore Sacramenti venerabilitate.

56. Secunda nihilo fortior eſt, eóque liberiùs repudiari debet quod eam pietatis laruam præfert, quam Hæretici propè omnes ſuis blaſphemiis ſemper obduxerunt. Valentinus, Marcion, Manichæus,

ſpecie

ſpecie honoris Chriſto exhibendi ne noſtris ſordibus inquinaretur, ſolam Chriſto humanæ carnis phantaſiam conceſſerunt, abrogata humanitatis veritate, vt S. Epiphanius hær. 77. & Tertullianus l. de carne Chriſti referunt & deteſtantur. Arriani ſpecie honoris exhibendi æterno Patri, ac ne ei ſpucitias humanæ generationis illinerent, Verbum Dei à Patre genitum negabant. *Ad impiæ profeſſionis ſuæ vſurpationem*, ait S. Hilarius l. 2. de Trinit. *magnificentiam Dei Patris, non religionis fide, ſed arte impietatis extollunt, vt dum incorruptibilia omnia eſſe naturæ eius ediſſerunt, degeneris infirmioriſque naturæ vnigenitum Deum per exceptionem comparationis affirment.* Idem libro in Conſtantium, hoc eſſe ait, *noctem illuminare lucem, & pietatem impiè mentiri.* Neſtorius, Chriſti in duas perſonas diuiſioni, obtendebat Dei gloriam, cui timebat, ſi Deum bimeſtrem aut trimeſtrem liceret dicere. Itaque diuino honori in ſpeciem velificabatur per blaſphemiam. Caluinum l.4. inſtitut. cap.17. §.32. hanc in peccatis excuſationem excuſare, item Vermilium, Bezam, & reliquos haræ Caluinianæ ſubulcos, ſuo non niſi imaginario & figurali in Euchariſtia Chriſto, prætexere dedecora, quibus alioqui inquinanda eſſet Chriſti maieſtas, teſtantur Sanctesius repetit. 5. de Euchar. cap. 3. & Bellarminus l.3. de Euchar. cap. 10. Nec aliter grunnire Vbiquetarios, vt errorem ſuum ſtabiliant, ſcribit Gregorius de Valentia l. contra eoſdem 4. cap. 1. In ſumma, omnibus ſemper erronibus id proprium ac perpetuum fuiſſe, vt diuinum honorem nequitiæ ſuæ prætexerent, & irrationabile obſequium blaſphemantes exhiberent; idque præcauentem

Apoſtolum monuiſſe fideles, vt rationabile obſequium offerrent Deo, autor eſt Petrus Chryſologus ſerm. 109. *in fine.* Nec aliter de hæreticis S. Gregorius 12. mor. cap. 14. *Sæpè* (inquit) *hæretici dum quaſi venerantur Deum, eius myſteriis contradicunt, & humilitatem putant, ſi veritatem denegant. Sunt namque nonnulli qui Deo ſe iniuriam irrogare exiſtimant, ſi eum veram carnem aſſumpſiſſe fateantur, aut ſi hunc veraciter pro nobis carne mori potuiſſe crediderint. Cúmque Deo quaſi plus honoris conantur tribuere, coguntur laudes veras bonitatis illius negare. Quid enim ei eſt in charitatis ſuæ laude potẽtius, quàm vt illa ſibi pro nobis digna ad ſuſceptionem aſſumptione faceret, quæ ei videntur indigna? Sancta autem Eccleſia veram carnem, veram mortem illius confitetur. Sed hæc dicens, ab hæreticis irrogare Deo contumeliam creditur. Vnde nunc dicitur, & imitaris linguam blaſphemantium.*

57. Vides quàm meritò dixerim, rationem admittendæ communionis ex opere operato fructuoſæ defunctis, ductam ex maiore Chriſti honore & huius Sacramenti venerabilitate, redolere genium hæreticorum, eóque fidentiùs repudiandam eſſe. Non ſanè parum honorifici erga Chriſtum in Euchariſtia abditum, fuere Patres omnes atque Doctores: quamuis nunquam Euchariſtiæ Sacramentum, à vano hoc effectu, & fictitio per illud mortuorum leuamine celebrarint. Suppetunt innumera & ſolida decora, quibus hanc *omnium Sacramentorum conſummationem,* (ſic Euchariſtiam de Magiſtri ſui ſanctiſſimi, ſiue Pauli, ſiue Hierothei ſententia nominat S. Dionyſius cap. 3. Eccleſ. hierar.) exornare, & celebrare ad veritatem liceat. Fructus verò

eius,

eius, tanti támque vberes & multi ſunt, (contra quàm blaſphemabant Meſſaliani apud Theodoretum 4. hiſt. cap. 11. neque vtilem neque damnoſam Euchariſtiæ ſumptionem affirmantes,) vt verè Gabriel lect. 85. in Canon. pronunciauerit, neminem mortalium dignè & plenè euoluere tantam vbertatem fructuum poſſe. Gulielmus item Pariſ. tract. de Sacram. Euchar. cap. 2. vim huius Sacramenti eſſe *virtuoſiſſimam*, (retineo barbaram,ſed emphaticam vocem,) probat ex inſignibus effectibus quos Deus per S. Ioannis Euangeliſtæ veſtem, per baculum S. Petri, per oſſa, capillos, & alia ex Sanctorum corporibus minutalia, per fimbriam veſtimenti Chriſti præſtare dignatus eſt. Addit virtutes inditas terreſtribus animalibus, piſcibus, gemmis, ligno vitæ, herbis variis, atque lapidibus; Tum concludit, ſi hæc ita ſunt, & Dei ſapientia tam eximiis viribus exornauit res prorſus à ſe abiunctas, *quomodo Verbum per quod omnia facta ſunt, carnem ſuam quam pro ſalute animarum aſſumpſit, non omnibus virtutibus gloriæ ſuæ congruentibus in parte illa, & animarum ſaluti expedientibus illuſtrauit? Propter hæc omnia & alia innumerabilia mirabilium ipſius, quorum nos aliqua metu prolixitatis tranſimus, alia verò nec noſſe nec numerare ſufficimus, meritò dicimus, ſentiendum eſſe ampliſſimè & magnificentiſſimè de virtuoſitate tanti támque venerandi Sacramenti.*

In tanta numeroſitate fructuum eximiorum huius Sacramenti, quid attinet illi ex fictitiis effectibus decora augere, & quaſi non ſatis per ſe niteat, fucum illi aſcititium appingere? Huiuſmodi commenta decorum vertuntur in probra. Vt enim rectè

 cenſuit

cenſuit Caſſianus l. 1. de Incar. cap. 2. *non minoris erroris eſt, Domino* IESV *Chriſto impropria addere, quàm propria derogare. Quicquid enim de illo non ita dicitur vt eſt, etiamſi honor videatur, iniuria eſt.* Pari inſulſitate, benè multi hæc ætate, quaſi honor Reginæ iudicium non diligeret, vt monuit iam olim S. Bernardus epiſt. 174. dum B. Virginis gloriam friuolis & ementitis titulis diffundere & augere ſatagunt, quaſi ſanctuarium Dei inopia vel parcitate ſolidorum decorum laboraret, Deiparæ honorem pro quo improuidè ſunt ſolliciti, reuera deterunt: ſe autem effusè ridendos propinant, qua de re plenè in Diptychis Marianis.

Ad rationem tertiam, vt maior ſit Euchariſtiæ frequentatio.

58. Vltima pro aduerſariis ratio, ſordet indignitate non ferenda. Quaſi enim non habeamus plus ſatis illiciorum & incentiuorum ad frequentationem Euchariſtiæ, adornatur pia fraus; & obiecta eſca falſi fructus inuitantur fideles ad crebram ſacræ menſæ aditionem. Non eget Chriſtiana pietas his commentis, nec admittit huiuſmodi tectoria, ſynceritas & veritas. Semper Catholica Eccleſia, ſtrophas etiam prætextu promouendæ pietatis, eſt deteſtata: & eos qui vel confictis miraculis vel excogitatis reuelationibus, piæ plebi impoſuiſſe ſunt deprehenſi, malè multatos reiecit: non aliud magis ſibi cordi eſſe, in Tridentina aliiſque Synodis conteſtata, quàm vt Deo qui ſumma veritas eſt, ablegato omni falſæ pietatis fermento, in ſumma ſynceritate, puro ac velut azymo cultu ſeruiatur.

Sunt

Sunt in hanc rem iuſtiſſimæ querelæ Ludouici Viuis l.5. de trad. diſcipl. & Melchioris Cani lib. 11. de locis cap.6. imo piorum & proborum omnium. Itaque faceſſant conficta pietatis erga Eucharistiam incentiua; & cum libuerit ad frequentem communionem multos pellicere, ſolida ac ſyncera quæ ſuppetunt frequentationis illius inuitamenta proponantur. Vrgeatur tanti Sacramenti ad eximios in nobis effectus, ſumma vtilitas. Prædicetur inde proueniens firmitas & roboratio charitatis. Celebretur retuſio motuum concupiſcentiæ, & reſtinctio originalis incendij, etiam in iuuenibus; vt à S. Bernardo ad ſuos agente factum ſerm. de cœna Dom. & à S. Cyrillo l.4. in Ioan. cap. 17. necnon à Petro Damiani Opuſc. 47. cap.2. Non prætereatur ſuauitas pluſquàm mellea, & pinguedo huius panis præbentis delicias regibus.

Quàm alia proponant Patres, excitandis ad Euchariſtiæ vſum fidelibus.

Quis verò apud Patres finis eſt encomiorum quæ huic Sacramento ſolidè ſine falſitatis mixtura contexunt, dum ſatagunt pro fidelibus ad hunc cibum illiciendis? *Participa* (inquit S. Ephrem ſerm. de natura Dei curioſè non ſcrutanda) *immaculatum corpus & ſanguinem Domini tui, fide pleniſſima, certus quod agnum ipſum integrè comedas. Ignis immortalis ſunt myſteria Chriſti, caue ea temerè ſcruteris, ne in ipſorum participatione comburaris. Abraham Patriarcha cœleſtibus Angelis terrenos cibos appoſuit, illique eos comederunt. Ingens ſanè miraculum eſt; cernere ſpiritus incorporeos, in*

terra carnium cibos manducantes. Sed hoc profectò omnem excedit admirationem, omnem mentem, omnémque ſermonem, quod nobis fecit vnigenitus filius, Chriſtus ſaluator noſter. Ignem quippe & ſpiritum manducandum atque bibendum præſtitit nobis carne veſtitis, corpus videlicet ſuum ac ſanguinem.

Nec minùs ſuauiter ſimul ac potenter Nyſſenus homil.8. in Eccleſiaſtem ad illud, *tempus amandi*, his præter cætera. *Alia ſunt verè bona, quæ etiam ipſa ſunt pulchra & honeſta, & tales faciunt eos qui ſunt participes. Quale enim eſt naturâ id quod participatur, in id etiam neceſſe eſt ſimul tranſmutetur id quod participat; vt benè olens ſit os eius qui ore accepit aromata; & rurſus malè olens, eius qui comedit allium, aut aliud aliquid quod eſt fœtidius. Quoniam ergo fœtida quidem eſt omnis ſordes peccati, contrà autem virtus eſt bonus odor Chriſti; amandi autem habitudo naturaliter efficit contemperationem cum eo quod amatur; quod diligimus per amorem, per illud efficimur Chriſti bonus vel malus odor. Qui enim quod bonum eſt & honeſtum amauit, ipſe quoque erit bonus & honeſtus, bonitate eius quod eſt in ipſo, eum qui accepit in ſeipſam tranſmutante. Propterea nobis ſeipſum comedendum proponit is qui ſemper eſt, vt cum ipſum in nobis ipſis acceperimus, illud fiamus quod ille eſt. Dicit enim,* Caro mea verè eſt cibus, & ſanguis meus verè eſt potus. *Qui ergo hanc amat carnem, non eſt amicus ſuæ carnis; & qui in hunc ſanguinem eſt affectus, mundus erit à ſenſibili ſanguine. Caro enim Verbi, & ſanguis qui eſt in hac carne, non vnam habet gratiam, ſed eſt ſuauis iis qui guſtant, & appetendus iis qui deſiderant, & iis qui diligunt amabilis.*

60. Autor

60. Autor ſermonis de cœna Domini apud Cyprianum, vbiuis facundus iuxta ac pius & doctus, in hoc argumento & inducendis potenter ad vitalem hunc cibum fidelibus propoſito eius multiplici fructu & commodo, ſuperior ſeipſo videtur. Exiguum ex eo centonem paucis plagulis decerptis hinc inde, & adunatis, contexo. *Panis iſte ſuperſubſtantialis, & calix ſolemni benedictione ſacratus, ad totius hominis vitam ſalutémque proficit, ſimul medicamentum & holocauſtum ad ſanandas infirmitates, & purgandas iniquitates exiſtens*, &c. *Panis iſte non effigie, ſed natura mutatus, omnipotentia Verbi factus eſt caro, & ſicut in perſona Chriſti humanitas videbatur, & latebat diuinitas; ita Sacramento viſibili ineffabiliter diuina ſe infundit eſſentia, vt eſſet religioni circa Sacramenta deuotio, & ad veritatem cuius corpus & ſanguis Sacramenta ſunt, ſyncerior pateret acceſſus, vſque ad participationem ſpiritus: non quod vſque ad conſubſtantialitatem Chriſti, ſed vſque ad ſocietatem germaniſſimam eius, hæc vnitas perueniret*, &c. *Nobis itaque pro quibus ſanguis Chriſti oblatus eſt in cruce, & quos reconciliauit Deo omnes excedens victimas hoc ſacrificium ſingulare, ipſe Chriſtus pincerna porrexit hoc poculum, & docuit, vt non tantùm exteriùs hoc ſanguine liniremur, ſed & interiùs aſperſione omnipotenti, animâ muniremur; & penetrans omnia tanti medicamenti virtus, quicquid eſſet intus ibi dirum effugaret, & renouaret ſanarétque quicquid morbi carni vel ſpiritui veteris vitæ adlinierat corruptela*, &c. *Manſio noſtra in ipſo, eſt manducatio; & potus quaſi quædam incorporatio, ſubiectis obſequiis, voluntatibus iunctis, affectibus vnitis. Eſus igitur carnis huius,*

quædam auiditas eſt, & quoddam deſiderium manendi in ipſo; per quod ſic imprimimus & eliquamus in nobis dulcedinem charitatis, vt hæreat palato noſtro & viſceribus ſapor dilectionis infuſus, penetrans & imbuens omnes animæ corporíſque receſſus, &c. *Quàm præclarus eſt calix iſte, quàm religioſa eſt huius potus ebrietas, per quam excedimus Deo, & quæ retrò ſunt obliti, ad anteriora extendimur, non habentes ſenſum huius mundi; ſed diuitis purpurati delicias contemnentes, cruci hæremus, ſanguinem ſugimus, & intra ipſa Redemptoris noſtri vulnera figimus linguam; quo interiùs exteriúſque rubricati, à ſapientibus huius ſeculi iudicamur amentes,* &c. *Qui manducat ex hoc pane, vltra non eſurit; qui bibit, vltra non ſitit; quoniam myſterij huius ſic ſufficit gratia, ſic reficit intelligentia; vt cuicunque tantæ rei innotuerit plenitudo, omnis conſummationis fine inuento, Chriſti baiulus ipſum ferat in pectore, ipſum gerat in mente, & omni tempore habitatori ſuo, dicta & facta, iubilatione conſona laudes reſonent, & gratiarum actiones decantent. Hæc ebrietas, non accendit, ſed extinguit peccatum: in hoc vino non eſt luxuria, nec mouetur ad ludum poſt hunc potum laſciuia. Cum ſopiuit obliuio cuncta carnis ludibria, mira ſunt quæ ſentit, magna quæ videt, inaudita quæ loquitur quem agnus iſte Paſchalis inhabitat, cuius animam meri huius fortitudo hilaritate inexplicabili lætificat & delectat,* &c. *Vident hæc Sacramenta pauperes ſpiritu & hoc vno contenti ferculo, omnes mundi huius delicias aſpernantur: & poſſidentes Chriſtum, aliquam huius mundi poſſidere ſupellectilem dedignantur. Eſurientes & ſitientes iuſtitiam, cum ſaturati fuerint, vide quid agant, intellige quæ loquantur, quàm ſancti odoris ſit*

quicquid

quicquid illa eructat plenitudo: verbum bonum mores compoſitos, affectus pudicos, ſenſus pacificos, illa interior ſynceritas vbique diffundit, ita vt poſt odoramenta iſta gratiæ huius comparticipes diſcurrant, & mutuis ad inuicem affectibus complectantur, & quibus vnus eſt panis, vnum eſt corpus, & omnium vnum cor & anima vna, vni Chriſto adhærens cætera omnia quaſi fermentata reſpuens in vnius azymi ſynceritate lætatur, &c. Panis iſte Angelorum, omne delectamentum habens, virtute mirifica, omnibus qui digne & deuotè ſumunt, ſecundùm ſuum deſiderium ſapit & ampliùs quàm manna illud eremi, implet & ſatiat edentium appetitus, & omnia carnalium ſaporum irritamenta, & omnium exuperat dulcedinum voluptates. Vide quomodò his qui Chriſti commemorant paſſionem, intra ſacra officia quaſi per quoſdam canales de interioribus fontibus egrediantur torrentes, & ſuper omnes delicias lachrymis nectareis anima delectetur: quantam ſuauitatem animæ inquirenti vbi ſit Deus ſuus, ſuſpiria contemplationis eliciant. Non illos imbres procelloſæ tempeſtatis deponunt. Ros matutinus eſt de cœleſtibus ſtillans, & quaſi vnctio ſpiritus, mentem deliniens. Gemitus illos pietas excitat, & inter diem & noctem, retro & ante ſe affectio intuens, inter data condonando ſe diuidens, gratias agit tam vberis beneficij largitori, & ſe ſanatam, & ſanctificatam agnoſcens, fletibus ſe abluit, & lachrymis ſe baptizat, &c. Hanc Dei gratiam recolens qui de ſacro calice bibit, ampliùs ſitit, & ad Deum viuum erigens deſiderium, ita ſingulari fame illo vno appetitu tenetur, vt deinceps fellea peccatorum horreat pocula, & omnis ſapor delectamentorum carnalium ſit ei quaſi rancidum radénſque palatum acutæ mor-

dacitatis

dacitatis acetum. Ad hæc inter ſacra myſteria, ad gratiarum actiones conuertitur, & inclinato capite munditia cordis adepta ſe intelligens conſummatum, reſtitutus peccator ſanctificatam Deo animam quaſi depoſitum cuſtoditum fideliter reddit, & deinceps cum Paulo gloriatur, & lætatur dicens, Viuo iam non ego, viuit verò in me Chriſtus.

61. Chryſoſtomus in ornando & celebrando auguſtiſſimo hoc myſterio, non modò frequens, ſed penè perpetuus eſt. Verùm nihil attinet ex eo ſeligere floſculos non abſque iniuria locorum prætermittendorum, cum diligens in paucis, planéque accuratus, & de huius myſterij gloria optimè meritus ſcriptor, Claudius Sancteſius in Syntagmate ad triginta capita diffuſo, quod Græcorum Patrum Liturgiis & Collectaneis de Euchariſtia attexuit, ſelectiſſima quæque de hoc ſacramento à Chryſoſtomo variis locis tradita digeſſerit, tanto ſtudio & felicitate, vt ſuperuacuum videatur, vel plura ex Chryſoſtomo in hanc rem conquirere, vel alibi frui tam ſedulæ apis laboribus. Quare adeatur Sanctеſij defloratio; & præſto, nihil ad plenam & ſolidam tanti myſterij gloriam, deſiderandum à prudente æſtimatore.

Hæc & alia quæ apud Patres paſſim proſtant Auguſtiſſimi Sacramenti decora quiſquis attenderit, non erit quod ad excitandam eius auiditatem, ad falſos titulos & ementitos effectus confugiat, inani ſpe propoſita iuuandi defunctos ex eius perceptione, ſicut iuuantur per incruentum ſacrificium. Habebit enim pluſquàm ſatis verorum & ſolidorum incentiuorum, quibus animę palatum quantumlibet faſtidioſum, ad diuini cibi cupiditatem excitet.

Solida defunctorum ſubſidia, ſpuriis ablegatis, amplectenda.

62. Cum item ſubleuare fideles vita functos placuerit, ne nobis & illis falſo hoc & inani ſubſidio vſurpando illudamus, ſed veris mediis à Chriſto inſtitutis adhibendis, debitam erga eos charitatem & commiſerationem prodamus. Tale eſt ſuper omnia ſacroſanctum Miſſæ ſacrificium, vt vidimus. Talis in ſuo genere ac ordine eſt oratio, vt D. Chryſoſtomus homil. 21. in Acta, & homil. 41. in 1. ad Cor. & ſæpè alibi confirmat. Quod feciſſe Pammachium ſcribit S. Hieronymus, rigentur eleemoſynarum balſamis oſſa & fauillæ fidelium vita functorum. Ne corporum afflictationibus parcatur, fructu ſatisfactorio quo abundant, in has egentes animas transfuſo, exemplo Dauidis Abnerem lugentis 2. Reg. 3. & Hebræorum in Saülis demortui gratiam ſe ſe macerãtium ac ieiunantium, vt 1. Reg. vltimo legimus. Septenarium eiuſmodi ſolidorum ſubſidiorum hoc verſiculo comprehenſum,

Fle, pete, ieiuna, vigila, da, redde, celebra.

multipliciter illuſtrat Cantipratanus l. 2. Apum cap. 53. num. 15. Et plenè quoque ac luculenter de iiſdem idoneis piè defunctorum adiumentis Thyræus in opere de locis infeſtis à cap. 74. ad 82. Contulimus & nos ſymbolas noſtras non indiligenter tractato eo argumento, in opere cui titulus, *Iuſta & inferiæ piis Manibus*, aduerſus nouitiam heterocliſim pietatis, qua aſſeritur, quamuis ſi quis ſuffragari defunctis velit, verè illis ſit profuturus, vt fide ſanctum eſt; præſtare tamen, & ad perfectionem ſpectare,

ſpectare, nolle ſuffragari, ne diuinæ iuſtitiæ leges temerentur,& leues culpas non curantium licentia foueatur, amoto fræno quo coerceri potuiſſent; nempe exſoluendarum integrè vſque ad nouiſſimum quadrantem pœnarum, illis labeculis ab vltore iuſto reponendarum. Quàm imperfectus & nullus ſit hic pro Dei iuſtitia & peccatorum coërcitione zelus, euincitur multipliciter in prædicto opere, ſubnectitúrque ſeries idoneorum ſubſidiorum, quibus ex magna perfectione & charitate iuuari poſſunt fidelium defunctorum animæ. Ab illis idoneis ſubſidiis procul abeſt cum communio, attento opere operato Sacramenti,tum alia pleraque falſa & vana ibidem diſcuſſa, de quibus iure, repetito principio illa Innocentij III. vſurpabo,

Falſa ſunt abiicienda remedia, quæ veris ſunt periculis grauiora.

FINIS.

SYLLABVS

SYLLABVS
PRÆCIPVORVM CASVVM, per occaſionem ac præter inſtitutum primarium, diſcuſſorum.

1. *AN æger alioqui moriturus, teneatur difficile vel aſperum remedium adhibere. pag.77. itémque an pretioſum, & maxima impenſæ.* 79
2. *Poſsítne quæuis remedia reſpuere, ſéque Deo & naturæ curſui permittere. 79. an teneatur vocare Medicum eíq́ obedire.* 81
3. *An eſus humanarum carnium, in extrema fame, ſit licitus.* 84
4. *Num teneamur vitam noſtram corpoream, extremæ ſpirituali neceſſitati proximi, poſthabere.* 86. & ſeqq. & 177
5. *Poſsítne fœtus intra vterum baptizari.* 94.95
6. *Quid ſtatuendum de ſupplemento baptiſmi infantium, inuecto à Caietano.* 96. & ſeqq. *quid item de inuecto à Gerſone.* 97.98
7. *Valeátne baptiſmus proiecti in puteum, vt abluatur.* 118
8. *Medici & Chirurgi, quando teneantur non negare, vel etiam deferre operam ſuam.* 107
9. *An cædes innocentis, poſſit aliquando labe vacare.* 114. & ſeqq. *& an puer obex viæ ad fugam neceſſariæ, obteri licitè poſſit, aut deiici*

in

in flumen ſubiectum. 132. 167. *quid de innocente noto qui nocens probetur.* 204
10. *Poſsitne mali quidpiam patrari, vt eueniat maximum bonum.* 117. 118. *de electione mali minoris, præ maiori.* 119. & ſeqq.
11. *Quæ vitæ abbreuiatio approbanda, quæ improbanda.* 127. & ſeqq.
12. *Quæ damna per accidens obuenientia, negligi poſſint.* 131. & ſeqq.
13. *Poſsítne ægro deſperato, adhiberi remedium anceps.* 137. & ſeqq.
14. *Quorum pharmacorum, vel remediorum vſus concedatur prægnantibus ad vitæ ſuæ tuitionem.* 162. & ſeqq. *poſsíntne in eum finem, iam exceptum ſemen excútere.* 235. & ſeqq. *an idem liceat ad tuendum earum honorem.* 240. & ſeqq. 244. & ſeqq. *an ſi periclitaturæ ſint in partu.* 242
15. *Fáſne ſit occidere iniuſtum inuaſorem.* 166. & ſeqq. & 178. *& quidem ex directa intentione.* 170. 171. *an idem liceat tertio.* 173. *sítne fas ſinere ſe à tali iniuſto inuaſore occidi, vt eius vitæ ac ſaluti parcatur.* 183
16. *An coniuges ratione paupertatis poſſint impedire generationem ex vſu coniugij.* 233. 234
17. *Num lex ieiunij vrgeat prægnantes.* 258. & ſeqq.
18. *De acceſſu ad grauidam.* 267. & ſeqq.

INDEX

INDEX RERVM, ET VERBORVM.

A

AARON cur triennio maior Moſe. 272
Abactio fœtus, quæ. 189
Abarca, calcei nomen. 22
Abba, pater, battologia vacat. 16
Abbreuiatio vitæ, quæ licita. 128
Abel de Sautereau, laudatus. 309
Abdominis perfoſſio. 68
Abortiens ante animationẽ, quatenus homicida. 232
Aborſus, matri periculoſus. 199
Voluntarius fœtus animati, eſt homicidium. 200
An multiplex. 202. Teterrimum. 203. *& ſeqq.*
Abortiuus fœtus, quis. 189
Abortiui concubitus. 195
Abortare Varroni, aborſum facere. 189
Abortus, quid Plinio. 294
Adulterium, conſenſu mariti non purgatur. 192
Æger deſperatus, quomodo curandus. 137. *& ſeqq.*
Ægyptia lex de prægnantis pœna, differenda. 289
Ægyptus, partus octimeſtres habet vitales. 285
Æſculapius, Cæſo. 21
Agape, Euchariſtia aliquando. 325
Alberto vendicatum, opuſculum. 58. S. Thomæ. 341
Alfonſi Regis, impietas. 48

Allegoria ſationis. 212
Amplexus ſub communionem. 325
Anguis, Satanæ gratus. 13
Anima, corpori coæua. 31
Anima fœtus, alia à materna. 29
Animæ in homine, non plures ſucceſſiuè. 251
Animæ Purgatorij, incapaces conſolationis. 349
Animatio fœtus, quando fiat. 249. 252
Apotheoſeos inſtrumenta. 13
Ariſtoteles aborſum auerſatus. 224
Et alij Ethnici. 225
Aſperitatum corporearũ exceſſus, dãnatus à PP. 130
Attritio Sacramentalis, an ferax gratiæ ex opere operantis. 355. 356

B

BAcchus, bimater. 2. Fuit cæſo. 20
Baiuli mira curatio ex impacto cultro. 66
Baliſtarij calculoſi apertio. 290
Baptiſmi ſupplementa apud nonnullos. 96
Baptiſmus an poſſit conferri infanti in vtero. 94
Baptiſmus proiecti in puteum. 118
Perfuſi aqua venenata. ibid.
Baptiſmus omnem reatum detergit. 335
Baptiſmi & Euchariſtiæ effectuum, comparatio. *335. & ſeqq.*
Battologia quando culpetur. 16
Bellarminus monſtroſa calumnia grauatus. 196
Belluæ in locis muliebribus. 293
Bernardus Groſſus, adiutus à Cluniacenſibus. 315
Buddæ ortus. 1
Burchardus cæſo, *ingenitus.* 22

C

CAdauerum diſſectio, minùs ſeruit parandæ peritiæ. 281
Caſa, nomen elephanti. 12
Cæſar, vnde dictus. 10.12
Non fuit primus Cæſo. ibid.
Nomen Imperatoris deſignati. 11
Cæſo, an dicendus *natus*. 301.303
Cæſonum gemellorum quis primogenitus. 305
Caietanus circa baptiſmi ſupplemẽtum notatus. 98
Canonici, regulares, abſque battologia. 16
Celſi de ægro deſperato iudicium. 142
Chriſtiani à Galeno ſugillati. 142
Chriſtus, *Galenus Maximus*, Piſidæ. 326
Chryſoſtomi de Euchariſtia, flores. 396
Cibalis fiſtula. 50
Cibatio animæ per Euchariſtiam. 337. *& ſeqq.*
Circunciſio ad quid data. 96
An fœminis, vt Strabo dixit. ibid.
Clamores fœtus in vtero. [illegible]
Claſſiarij nauem cremantes, an innoxij. [illegible]
Claudius Sanctesius, laudatus. 390
Clibanus naturalis. 50
Communio ex opere operato, inutilis mortuis. 317
Communionẽ mortuis prodeſſe quæ ſuadeant. 312
Concionatoris pagani, zelus pro mortuis. 311
Conditiones matrimonium exſcindentes. 215
Congreſſus cum grauida, an licitus. 267. *& ſeqq.*
Eſt indecens. 272. *& ſeqq.*
Coniuges pauperes an poſſint generationem impedire. 233
Coniugij angores. 361

Coniugij vſus,an neceſſarius quibuſdã morbis. 128
Conſenſus in ſuam cædem,non honeſtat illam. 116
Continentiæ votum,quàm arctum. 128
Contritio Sacramentalis, ferax gratiæ ex opere operantis. 355
Corpus, ſepulchrum animæ Ethnicis. 222
Correctio anceps, adhibenda in extremis. 145
Correctio an adhibenda deſperato. ibid.
Cyuræ herbæ, ad aborſum vis. 199

D

DEcima, Dea. 268
Defunctorum communio ex abuſu. 343
Defunctorum ſubſidia vera. 397
Deſperati correctio. 145
Deus, loquitur vt nos. 14
Diſciplinarum vſus, ſanctus. 129
Diſputationis vtilitas. 310
Dithyrambus, quis. 2
Dubium animationis fœtus. 250.253
Dubium remedium in extrema neceſſitate adhibendum. 151
Duellum cur illicitum. 247

E

ECcleſiæ ſenſus circa Sacramenta, quanti. 320
Eduardus VI. Anglus, an Cæſo. 276
Effectus Euchariſtiæ, omnes immanentes. 331. *& ſeqq.*
Embryo petrefactus. 17
Energumeni cur ad ſacra pro mortuis admiſſi. 324
Euchariſtia cibus animæ,quomodo. 337.*& ſeqq.*
Euchariſtia, conſummatio Sacramentorum. 388

Euchariſtia, dicta *pax*. 325. Agape. ibid.
Euchariſtia repræſentatio paſſionis, quatenus. 350
Euchariſtia ſymbolum vnionis. 313
Euchariſtiæ ſumendæ incentiua ex PP. 391
Euchariſtiæ, virtutes miræ. 389.391
Eunuchi varij. 69
Euſebia Auguſta, conceptibus Helenæ Iuliani coniugis, inſidiata. 198
Euſebia mater S. Germani, in eum ſæuia. 190
Excretiones mortuorum fœtuum, miræ. 297.298
Experimenti ſumptio, non ſemper illicita. 146.152
Expoſitio fœtus ferina. 189
Quæ fit in Xenodochio ſine cauſa, mortalis. ibid.

F

Felicitatis martyrium, cur dilatum. 289
Figlina diuina. 219
Fiſtula cibalis. 50
Flagellationes ſiue diſciplinæ, honeſtæ. 129
Fœmina quando animetur. 252
Fœtus vtero immortui, varij modi. 292. *& ſeqq.*
Fœtus quando animetur. 249
Fœtus extruſio innaturalis. 74
Fœtus, brachium ex vtero promittens. 79
Fœtus obtritio ob matris ſalutem quibus probata. 159.
Non eſſet contra iuſtitiam. 164. *& ſeqq.*
Deteſtanda, prſertim ſi ſit ſpes baptiſmi fœtus. 176. *& ſeqq.*
Fœtus quamdiu matri ſuperſtes. 32
Fœtus multiplex, vno fuſus tempore. 203
Fœtus conditio fluxiſſima. 256. *& ſeqq.*

Fœtus cor,& pulmo,abſque motu. 27
Non viuit vita matris. 28

G

GAleni impietas. 141.142
Galenus fabricæ corporum admirator. 49.50
Gemellorum Cæſonum, vter primogenitus. 305
Gemellorum vnus vtero immortuus, ſaluo altero. 300
Genitalium partium fabrica, mira. 49
Geraldi Comitis vox in vtero matris. 30
Gerardus Conſtantienſis, cæſo. 22
Gerſonis doctrina, qualis. 368
Gertrudis, communicans pro mortuis. 315
Gnoſticorum baptiſmus pro mortuo. 330
Gorgiæ origo mira. 8
Grauidarum obligationes. 255.*& ſeqq.*
Gregorius Nyſſenus, à calumnia purgatus. 222
Gymnoſophiſtæ ſub Budda. 1

H

HÆreditas debita Cæſoni. 302
Quid ferant varia iura particularia. 303
Hæretici prætexunt Dei honorem. 386.*& ſeqq.*
Henrici VIII. Angli, immanitas. 277
Herophilus Anatomicus. 290
Hiceſius Medicus laudatus. 29
Hippocratis iuſiurandum. 227
Hippocratis liber de ſeptimeſtri partu an genuinus. 284
An liber de natura pueri. 226
Hiſpania, partus octimeſtres habet vitales. 285
Hiſtorici quando mendaces. 59

Homicidij

Homicidij feſtinatio, Tertulliano, quæ. 231
Homicidium quàm virulentum. 205.210
Homicidium verum in aborſu fœtus animati, meditato. 200.201
Homo, ſpica rationalis. 212
Honor nudus, vitæ poſtponendus. 244
Hydropis compunctio. 66

I

IEiunij lege num ſoluatur prægnans. 258. *& ſeqq.*
Impetrandi vis, vbi. 363
Impietas cædis in prolem admiſſæ. 206
Indicia obitus prægnantis. 32
Indicia ſectioni præcognoſcenda. 76
Indulgentiis pro defunctis, quid ſpeciale. 352. *& ſeqq.*
Infans obex viæ, an poſſit proteri. 132.168
Infans proiectus in puteum, an baptizetur. 118
Infantium in vteris cauſa, perplexa. 100
An eis prouiſa ſalutis media. ibid.
Si non ſit virtus pariendi, laborant extrema neceſſitate ſpirituali. 103
Infantium remedium in lege naturæ, quod. 96
Infantuli cadauer latrinis infoſſum, an in loco ſacro reponendum. 194
Iniuria mariti in abortione. 212
Item coniugij ac ſtatus coniugalis. 213. *& ſeqq.* & 224
Innocentis cædes, prorſus illicita. 115
Quàm tetra. 203.204
Innocens notus, probatus nocens, nequit damnari. 204
Ioanna à Cruce, communicans pro mortuis. 314

Ioanna Seimer, num viua aperta. 276
Ioannes Ximenes, communicans pro mortuis. 316
Ira muliebris. 266
Irregularitas in dubio animationis fœtus. 250. & 233
Iudicia Dei circa paruulos. 99
Iuliani Apoſtatæ, diſſectiones corporum. 291
Iuſiurandum Hippocratis. 227

L

LAryngotomia. 66
Leges de differendó prægnantiũ ſupplicio. 288
Liberi ortus è femore. 2
Fuit Cæſo. 20
Liuiæ partus, trimeſtris. 284
Loth an peccarit filias offerendo. 122
Ludouicus à Ponte laudatus. 316
Approbauit communionem pro mortuis. ibid.
Luctus mortuorum nimius, vnde improbatus. 322
Lugdunenſium virginum furor. 190
Lutheranorum mendacium. 319

M

MAlum ex bono fine, leuius. 124
Manducatio non eſt pars Euchariſtiæ. 357
Manichæis, corpus turpe. 49
Manlius, cæſo. 21
Martiæ Romanæ, fœtus quomodò extinctus. 292
Mater viua, an ſecari poſſit. 34. *& ſeqq.*
Mater quando teneatur ſectionem Cæſaream admittere. 103
Imo eam vrgere. 105
Mater, etiam quæ non peperit. 6

Matres

Matres dimidiatæ. 7
Matres ſæuiētes in ſobolem, immanes. 199. *& ſeqq.*
Matris demortuæ ſectio, receptiſſima. 19
Qui eam inutilem dixere. 22. Refelluntur. 24.
Promptè adminiſtranda. 32
Matrimonij ſanctitas, & celebratio. 215. *& ſeqq.*
Medeæ in prolem ſæuitia. 191
Medici quando teneantur non negare ſuam operam. 107. imo & deferre. 108
Medici ſectioni Cæſareæ aſtipulati. 40
Medici quidam, conſcientiæ cauteriatæ. 141
Medicorum quorundam audacia. 73
Medicorum ſententia de grauidæ certò morituræ ſectione improbata. 112
Medicinæ ſtatio, Eccleſia. 327
Medicinæ ſcientia, experimentis parta. 152
Medicinæ decora. 73
Medicamenta extrahendo fœtui mortui. 297
Membri ſyderati ſectio honeſta. 65
Meſſalianorum de vſu Euchariſtiæ blaſphemia. 389
Mileſiarum virginum furor. 190
Mineruæ ortus è capite. 2
Miniſtri malignitatem, non ſupplet Deus. 99
Minoris mali ſuaſio, quãdo licita. 120. 121. 122. 123
Miſſa pro defunctis abſque fideliũ cõmunione. 324
Molendinum in homine. 50
Morbi animorum quàm multi. 326
Moſes à Galeno vellicatus. 142
Mudonenſis baliſtarij hiſtoria. 290
Mulieres in prolem ſæuæ, virorum odio. 191
Mulierum intemperiæ. 265
Ira. 266
Muſculi epigaſtrij, impune ſecabiles. 71

N

NAtiuitas, quid ferat. 6.9
Neceſſitas extrema ſpiritualis, quæ. 86.103
Nominum notiones retinendæ. 346
Nona, Dea. 268
Nouandi cupido, ſugillata. 18
Non tamen quæuis nouatio. 153

O

OBſcœnitas culpatur. 49
Octauiani ſymbolum. 76
Octimeſtris partus, an vitalis. 285. & *ſeqq.*
Oloris ſæuitia. 186
Opiſcus, quis. 292
Oppreſſio à muro hoſtili ſuffoſſo, an innoxia. 132
Opus operantis communionis, vtile defunctis. 354
Opus operatum, vtile operi operantis. 348
Oratiō quatenus vtilis defunctis. 365

P

PAlinodia conuicti, laudanda. 343
Parachenteſis hydropum. 65
Parentes in prole puniti. 207
Parricidium actiuū, in cæde prolis abactæ. 208. 209
Partus difficultas, non honeſtat inductionem ſterilitatis. 242. 243
Partus naturalis obices. 41. 42
Eius difficultates, vnde. 52
Partus humani tempora varia. 283. & 284
Partus vox, quid ferat. 5
Patres, Ethnicis fabulis vſi. 2
Patrum de aborſus malitia, iudicium. 228. & *ſeqq.*

Paupertas

Paupertas coniugum, quid illis circa vſum coniugij licitum faciat. 233
Pax cur omiſſa in Miſſa defunctorum. 324
Peccatorum nexus. 192.193
Peccatum veniale, quantum malum. 333
Pectoris perfoſſio in empyemate. 66
Pelicanus, Chriſtus. 3
Per accidens, quid accidere dicatur. 134.135
Quid aduertẽdum, vt inde purgetur malum. 185
Peritonæi citra mortem ſectio. 71
Periculi peccandi aditio, vnde honeſtetur. 263
Perplexus, quis. 120
Peſtis tempore quando prodigenda vita pro aliis. 87.90
Petri Cerebroſi auerſio à diſciplinis. 129
Pharmaca qui ſancti reſpuerint. 81
Phœnix rediuiuus. 3
Picturæ & fœtus collatio. 258
Plinij locus de Cæſaribus. 11
Porcæ inciſæ ad ſaporem conciliandum. 68
Cur olim vtero abſciſſæ. 72
Pœnitentiæ ſtudium in moribundis, laudatum. 131
Prægnantium ſupplicia, dilata. 288
Prægnantes iracundæ, cur. 267
An teneantur auerſari congreſſum. 268.*& ſeqq.*
Prægnantum error circa conceptum. 284
Prægnans num ſoluatur lege ieiunij. 258.*& ſeqq.*
Quid ſi aliunde ad ieiunium vrgeatur. 261
Vetatur ſaltare. 264
Preces parentum non ſupplent baptiſmum. 98
Probabilitas euentus boni quæ dicatur. 140
Prouidentia extraordinaria, cur rara erga paruulos. 102

Puerperium violentum. 56

Q

QVantitas ſpecierũ Euchariſtiæ cur modica. 336
Quãtitas malitiæ aborſus, expẽſa. 190. *& ſeqq.*
Querelæ Alphonſi Regis de mundi ſtructura. 48
Quinio filiorum ex vno conceptu. 205

R

REgnum, cui cæſonum gemellorum, debitũ. 306
Religioſus iubente ſuperiore, an poſſit reſpuere ſectionem membri ſyderati. 78
An pharmaca in morbo. 81
Remediorum reiectio, an Dei tentatio. 80
Remedium legis naturæ, quod. 96
Remedij aſperrimi exceptio, libera. 77
Idem de remedio pretioſiſſimo. 79
Reſpha, typus Eccleſiæ pro defunctis ſollicitæ. 323
Reſpiratio nulla in fœtu. 27
Romana lex, de prægnante non niſi poſt partum plectenda. 289

S

SAcerdotes, Medici. 327
Sacramenta ſoli ſuſcipienti proſunt. 328
Sacramenta, medicinæ. 326. 327
Sacramenti & ſacrificij Euchariſtici diſcrimen. 386
Sacrificij incruenti pro mortuis vtilitas. 319. 385
Sæuitia in ſobolem, multiplex. 187
Saltationes, prægnantibus illicitæ. 264
Sanctius Abarca. 21
Satisfactoria vis, vnde. 360
Scipio Africanus, Cæſo. 10. 20

Scriptura,

Scriptura, Ethnicis fabulis vſa. 3.4.14
Scropharum ſæuitia. 186
Sectio Cæſarea, extremum remedium. 46
Sectio Cæſarea quid. 1
Malè vocata *partus*. 5. quotuplex. 17
Sectionis Cæſareæ, exempla. 60
Iterata quandoque. 63
Non excludit nouum conceptum. 64
Neceſſaria ex charitate, quando. 176
Sector quando teneatur ſecare grauidam. 106
Sectores prægnantium, in ſcriptura damnati. 114
Secundinarum intinctio, an ad baptiſmũ ſufficiat. 95
Semen humanum, an ſpecie multiplex. 282
Seminis excuſſio per mulierem, non ſemper illicita. 235
Sententiæ falſæ abiectio, laudanda. 343.344
Septimeſtris fœtus, an vitalis. 281.& *ſeqq.*
Sepulchrum materni vteri. 221.222
Serpens fœtui adnatus. 293
Serum lex de abſtinentia à grauidis. 272
Spadones qui. 69
Spicarum rationalium & ſationis allegoria. 212
Succeſſio an debita Cæſoni. 301
Superfœtatio in humana ſpecie. 269.270

T

TErtulliani locus expoſitus. 228.& 231
Teſtis oculati momentum. 26
Teſtis præſentium, verax. 58
Thamyris, ſponſus S. Theclæ. 216
Thlaſiæ, qui. 69
Thlibiæ. ibid.
S.Thomæ textus, deprauatus. 318

Trachartериæ

Tracharteriæ diſſectio. 66

V

VDalriciana epiſtola conficta. 196
Veneris vſus an morbo alicui neceſſarius. 128
Veritas inter errores media. 45
Veſicæ ſectio in perinæo. 67
Veſtitus arctus, vitandus prægnanti. 265
Viperæ partus an matri lethalis. 158
Virginum furores. 190
Parricidia in fœtus ſuos. 192
Probra ſacrarum virginum, ſtatui indemnia. 196
Virgo, Buddæ ex latere mater. 1
Vita abiicienda pro aliorum ſalute. 86
Vita ſpiritus per Euchariſtiam. 340
Vitæ abbreuiatio licita, quæ. 128
Vitæ amor quantus, etiam in ſanctis. 198
Vopiſcus, quis. 292
Votum continentiæ, obligat, etiam in mortis periculo. 128
Vteri euulſio, muliere ſuperſtite. 72
Vteri occluſio, mira. 269
Vterus maternus, figlina Dei. 220

X

XImenij virtus, & communio pro mortuis. 316
Xiſti V. decretalis in abortantes. 238

Z

ZEnobiæ Reginæ caſtitas. 272

LVGDVNI,
Ex Typographia
CLAVDII CAYNE.
1637.

RM
761
1827